Nutzungsbedingungen für Online-Angebote der Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

Die Online-Angebote der Wolfenbütteler Digitalen Bibliothek der Herzog August Bibliothek (http://digbib.hab.de) sind urheberrechtlich geschützt und unterliegen Nutzungsrechten. Soweit nicht anders vermerkt, stehen sie unter einer Creative Commons Namensnennung-Weitergabe unter gleichen Bedingungen 3.0 Deutschland Lizenz (CC BY-SA).

Unter diese fallen online frei verfügbare Imagedigitalisate, Strukturdaten, Volltexte, Daten aus Datenbanken (in der über OAI abfragbaren Form), Ton- und Videodokumente sowie aktuelle Publikationen. Bitte beachten Sie, dass für über die Webseiten der Herzog August Bibliothek angebotene Dokumente Dritter andere Rechte gelten können.

Erläuterung

Die Online verfügbaren digitalen Angebote der Wolfenbütteler Digitalen Bibliothek stehen allen Interessierten weltweit frei unter einer CC BY-SA Lizenz zur Nutzung zur Verfügung. Neben den in http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/de/legalcode ausgeführten allgemeinen Einschränkungen ist bei einer Nachnutzung Voraussetzung, dass a) der Urheber in der nachfolgend beschriebene Form genannt ist und dass b) das Angebot unter den gleichen Bedingungen, d.h. vor allem frei und unentgeltlich, erfolgt.

a) Bei der **Namensnennung** (BY) ist Folgendes zu beachten (vgl. CC BY-SA, Abschnitt 4.a und 4.c). In Digitalisaten angebrachte Herkunftsnachweise – typischerweise die Fußleiste - dürfen als Nachweis nicht entfernt werden.[1] Zugleich muss auf der Angebotsseite an geeigneter Stelle, in jedem Fall aber innerhalb der Domain des Angebotes ein Nachweis in der folgenden Form angebracht werden: Sofern ein eigener persistenter Link (PURL, URN, etc.) verwendet wird, muss der persistente Link der Wolfenbütteler Digitalen Bibliothek über, unter oder neben dem eigenen persistenten Link stehen.

Im Druck:

Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel <[Persistent URL[2]]>

© Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel <http://diglib.hab.de/inkunabeln/14-astron/start.htm>

oder

© HAB Wolfenbüttel: 14 Astron. <http://diglib.hab.de/inkunabeln/14-astron/start.htm>

[1] Beigefügte Maßtäbe unterliegen nicht dieser Beschränkung und dürfen entfernt werden.
[2] Zum Zitieren Wolfenbütteler Digitalisate s.: http://diglib.hab.de/?link=033

Im Internet (HTML Quelltext):

© Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel <Persistent URL>

oder

© HAB Wolfenbüttel <[Signatur]>

Z.B. Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel <14 Astron.

Wenn sich auf der Seite eine zusätzliche Angabe zur Autorin oder Autor eines Beitrages findet, z.B. © [Autorname] ist folgende Form einzuhalten:

Im Druck:

© [Autorname]. Work originally *published by HAB Wolfenbüttel <Persistent URL>*

Im Internet (HTML Quelltext):

© [Autorname]. Work originally published by HAB Wolfenbüttel <Persitent URL oder Signatur>

Z.B © Flemming Schock. Work originally published by HAB Wolfenbüttel < http://diglib.hab.de/edoc/ed000155/start.htm >

b) Bei der Bereitstellung unter **gleichen Bedingungen** ist zu beachten, dass das Werk *frei*, *unentgeltlich* und im Geiste der *Förderung der Kultur und Wissenschaften* zur Verfügung gestellt werden muss. Sofern dies gewährleistet ist, ist auch eine kommerzielle Nutzung, z.B. in der Wikipedia oder einem Open Access, unter CC BY-SA publizierenden wissenschaftlichen Verlag möglich. Nicht unter diese Lizenz fallen typische kommerzielle Produkte wie Verlagszeitschriften, die Nutzer kostenpflichtig erwerben müssen, zugangsbeschränkte Online-Angebote sowie Nutzungsarten, die ausschließlich auf Werbung oder andere nicht-wissenschaftliche Zwecke zielen. Für alle zuletzt genannten Fälle muss eine kostenpflichtige Sondernutzung vereinbart werden.

Nicht frei über die Homepage der Bibliothek verfügbare Angebote unterliegen gesonderten Nutzungsregeln, die von der Auskunft der Bibliothek (auskunft@hab.de) erfragt werden können. Im Übrigen gilt die Benutzungsordnung für Landesbibliotheken und die Gebührenordnung für die Bibliotheken des Landes Niedersachsen in der jeweils gültigen Fassung in Verbindung mit dem Niedersächsischen Verwaltungskostengesetz.

Der Direktor (2013-03-01)

A
62 b
HELMST
4°

Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel
Gray Scale

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00001

[Biblia Testamentum Vetus, Psalmi, lat.]

A 62 b. 4° Helmst.

C. 165.
62b

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00002

Pſalterium

ex hebreo diligentiſſi
me ad verbū fere tra
latū: fratre Felice
ordinis Heremi
tarū ſancti Au-
guſtini inter-
prete ꝑ ſum
mū pontificem Leonē
decimū approbatum.

D. Eberhart Weidensee

EX BIBLIOTHECA ACADEMIAE IULIAE CAROLINAE HELMSTADII

Optimo ac ſanctiſſimo D.D.ſuo Leoni .x. Põtifici maxĩo. F.
Felix pratenſis Eremitanæ familiæ minimus felicitatẽ ꝑpetuã.

VEtus eſt prouerbiũ. B. pater hoĩem homĩ deũ
eſſe,& non nobis tm̃ natos,ſed partem & eam
quidem maximã amicos ſibi uendicare par
tem & patriã. quod ſi una quaqꝫ in re amicis
nequaq̃ deeſſe,ꝓuerbio monemur, quid agẽ
dum eſſe iudicabimus ubi non amici aut no
bis æquales, ſed maioris longe dignitatis uiri quorũ uix ſerui di
gni habeamur operam noſtram exigũt? nec in re tenui ſed pre
cioſiſſima & omniũ maxime celebri; & demũ ad id præſtandũ
nõ prouerbio ſolũ inuitemur,ſed ꝑſtãtiſſimo oĩm intelligibiliũ
deo impellamur,parendũ oĩno unuſqſqꝫ puto rñdebit. Hęc ego
mecũ reputãs; cum quartũ ab hinc menſem Romæ agerem &
Reuerendiſſimus atqꝫ idẽ nobiliſſimus ſanctæ Crucis & Corne
liorũ familiæ fulgentiſſimũ lumen Cardinales pſalmorũ trala-
tionẽ ex hebræo in latinũ idioma a me peterẽt,recuſare nequaq̃
ualui. Inde audaciæ bonæ plenus recto itinere ad te ꝓficiſcẽs to
tius ſacræ paginæ transferẽdæ ius a te petii. Verũ tu rei nouita-
te ꝑculſus ut par erat,magnæ rei autoritatẽ facili aſſenſu eleua-
re noluiſti,ſed magis & magis penſitandã & exactiori iudicio ex
aminandã operæ preciũ duxiſti. cũ uero audiuiſſes me prius tra
lationi pſalmorũ operam daturũ ut ex eo minoris iacturæ iudi
cio quãtũ in reliquis ſperandũ eſſet facile iudicaret̃, ꝓpoſito lau
dato me dimiſiſti,ſed cũ forte aliis de rebus ut de hac etiã Petrũ
Bembũ tuũ alloquerer,uirũ ſi ingenii acumen & morũ dexteri
tatem cõſideres,nunq̃ profecto ſatis laudatũ,cõſiliũ meũ & lau
dauit,& ſi quid excuderẽ,ſub tuo noĩe ut id oĩno ederẽ,cohorta-
tus eſt. neminẽ.n. eſſe q te magis cœptis meis fauere poſſet, aſſe
uerabat. Eius igit̃ uiri ſnĩa ꝑmotus,& deinde ex ip̃a re cõſiliũ na
ctus ſum,nam cũ anĩo cogitarẽ prophetã nullũ chriſtianæ reli-
gionis diuina myſteria dilucidius aut diffuſius ꝑtractaſſe ꝓphe
ta nr̃o quẽ trãſferendũ ſumpſim⁹ & te chr̃ianæ reipu. honeſtiſſi-
mũ caput ueneraremur,nemini p̃ter te librũ hũc deberi ꝑſpexi.
huc accedebat ꝙ auguſtiſſimũ tuæ patriæ ſolũ naſcentẽ me ex
ceperat,& diui ſtephani pratenſis templũ quod ea tẽpeſtate tua
gaudebat protectione, renaſcentẽ id eſt a Iudaica prauitate ad
ſacroſanctã fidẽ chriſti accedentẽ & baptiſmatis laticibus fœcun
diſſimis initiandũ me ſuſceperat. Vides B.P. quot & quãtis rõni
bus librũ hunc ſub tuo emittere noĩe coactus ſum, quæ oĩa & ſi

defuiſſent,nõ deerãt tñ præclarę tuæ uirtutes qbus ad idé muneris adduci imo inflãmari poterã.nam ut clementiã pietaté erga deũ opti.& reip.chriſtianæ gubernandæ prudentiã miſſa faciamus,nõne ,ppter moꝝ tuoꝝ integritaté & bonarũ artiũ incredibile deſyderiũ oés uno ore te p̃dicãt,uenerant̃: & q̃ licet adorãt? Exeat igĩ liber iſte auſpiciis tuis felix & clypeo põtificię maieſtatis tutꝰ exultet. Vale & hũilli mi.B.tuę ſuuli fr̃is Felicis mẽor ſis.

Idem frater Felix lectori. S.

QVam neceſſario candidiſſime lector munus hoc pſalmos transferẽdi mihi aſſumpſerim uel ſola ep̃la demõſtrare poterat. Veꝝ ut muſis quoq; (quod aiũt) ipſis ſatisfieret , libuit paucula iſthæc ſubnectere, nõ.n.gloriæ cupiditate aliqua maiore laboré hũc ſubiuimus, neq; ut alieni obtrectatione noĩs aliquod nobis acqreremus decus,ex alienis incõmodis noſtra cõparantes cõmoda , quod peſſimũ hoim genus exiſtimari nõ ignoramus, nõ ea inq̃ de cauſa hãc nobis aſſumpſimus ,puinciã,ſed potiꝰ ut honeſtiſſimis eorũ p̃cibus,quibus & debebamꝰ & gratã rem facere optimũ arbitrabamur,moré gereremꝰ. Oĩbus equidé qui antehac hebraici idiomatis transferẽdi curã aggreſſi ſunt,inferior ſum,& eſſe nequaq̃ diffiteor. Imprimis ẽt diuo Hieronymo uiro uñquaq; doctiſſimo palmã cõcedo,quo etiã mortuo p̃ceptore aliqñ uſus ſũ. Qđ igit̃ a me uerecũde & ingenuo cõpoſitũ eſt anío, id tu maligna uolũtate exponas aut legas nolim. Illđ p̃terea latere te minime uelim rei difficillimæ manus admoliri qcũq; pſalmos dauiticos trãsferẽdos aggredit̃,nã ,ppheta atq; idé merꝰ & p̃ſtãtiſſimus poeta diuío afflatꝰ numĩe ſenſus & locutiõis figuras lõge a cõi dicẽdi uſu remotas ſæpiſſime ,pfert.Idcirco minꝰ mirũ tibi uideri debet,ſi de eadé re loq̃ns modo ſingulari mõ plurali utat̃ nũero,& in eodé uerſiculo mõ p̃ſens mõ ptm̃ nũc futurũ uſurpet tp̃s.Nec parũ moleſtiæ mihi attulit idiomatis utriuſq; oĩmoda diuerſitas,nã plærũq; qđ ſola hebraica dictiõe elegãtiſſime exprimit̃,id nec decẽ fere latinis tu cõmode dixeris,barbaras certe quãtũ potui,effugi uoces,ſed dũ magis uatis planitié & ueritaté q̃ uerborũ cultũ ſequor,in uocabula nõnunq̃ incidi, q̃ parũ latine dicta uideri poſſint,ea tu,ſi q̃ aĩm tuũ offendẽt, boni cõſulas uelim,& ut uere eruditorũ hoĩm cõſuetudo eſt,ea potiꝰ emẽdes q̃ liuidorũ & ſemiliteratorũ more laceres atq; rep̃hẽdas. Vale.

Ad lectorem.

Hoc arcana dei lector ſtudioſe libello,
 Veraq; ueridici carmina uatis habes.
Chaldæos etiam paſſim mirabere ſenſus,
 Quæq; probant noſtram dicta uetuſta fidem.
Non labor hic paruus, bene uerbum reddere uerbo,
 Aſſerere e tenebris omnia maius opus.
Omnia teſtificor Felicis acumine noſtri,
 Non plus ter quina facta latina die.

BEatus [1] uir qui nõ ambulauit [2] in cõ
ſilio impiorum, & in uia peccatorũ
non ſtetit, & in conſeſſu [3] irriſorum
non ſedit.
2 Quin potius [4] in lege domini uolũ
tas [5] eius, & in lege eius meditabi[t] [6]
die ac nocte.
3 Et erit tanq̃ lignum [7] plantatum ſecus riuulos aquarũ,
quod fructum ſuũ dabit in tempore ſuo, & folium eius
non defluet, & omne [8] quod faciet proſperabitur.
4 Non ſic impii, ſed tanq̃ puluis [9] quẽ agitabit [10] uentus.
5 Ideo non reſurgent impii in iudicio, neq; peccatores in
congregatione iuſtorum.
6 Quoniã nouit dñs uiam iuſtorũ, & iter impiorũ ꝑibit.

[1] Laudes aut beatitudines uiri.
[2] Abiit.
[3] Et in cathedra, uel habitatione irriſorũ non habitauit.
[4] Sed.
[5] Deſiderium.
[6] Loquetur.
[7] Arbor plantata iuxta decurſus uel fragmẽta aquarũ q̃ &c.
[8] Oẽ q̃d faciet ad ꝓſpiratẽ ꝓducet
[9] מוץ moz nõ ꝓprie puluerem ſignificat ſed leuiſſimum illud purgamẽtũ ꝙ dum triticũ uentilat̃ in altum a uẽto eleuatur & circũuoluitur, ſeu paleam minutiſſimã.
[10] Propellet uel ꝓpulſabit.

Verborum quorundam declaratio.

Pſalmus primus nullum habet titulum, quin potius iuxta plurimorũ uirorum doctrinam omniũ pſalmorũ proemium eſt, atq; ſecundũ quoſdam non Dauid, ſed hezra ip̃m cõpoſuit. Quod uero animaduertendũ cenſeo, primã dictionẽ primi uerſiculi nuſq̃ reperi in ſacra ſcriptura niſi in plurali numero, & niſi habeat poſt ſe aliquod nomẽ quod uideatur genitiui caſus. Nam pleraq; nomina apud hebręos aliam terminationẽ habent, quum nullum habent nomen poſt ſe, quod ſit genitiui caſus. aliam uero quũ habent aliquod nomen in caſu regiminis, ut ſciẽtibus hebręum idioma manifeſtum eſt. quum aũt huiuſmodi nomen quod beatũ traduximus in plurali tm̃ reperiatur numero, & in caſu regiminis, non immerito multi hebręorũ expoſuerunt dicentes laudes ſiue beatitudines uiri qui non abiit &c. ut in margine poſitum eſt, q̃uis ſępiſſime reperiatur nomen cõiunctum, id eſt in caſu regiminis pro abſtracto, id eſt nullũ regente caſum poſt ſe. Quod pręcipue obſeruatur in hoc nomine ꝙ interpretati ſumus beati.

אשרי

Pſalmus ſecundus.

1 QVare tumultuatæ [1] ſunt gentes, & populi medita
ti [2] ſunt inane.
2 Aſtiterunt [3] reges terræ, & principes [4] conſiliũ [5] inierũt
ſimul, aduerſus dominũ, & aduerſus chriſtum eius.
3 Dirumpamus [6] uincula eorum, & proiiciamus a nobis
iugum eorum.
4 Habitans in cœlis ridebit, dñs ſubſannabit [7] eos.
5 Tunc [8] loquetur ad eos in ira ſua, & in furore ſuo cõtur
babit eos.

[1] Seditione & tumultu congregatę ſunt uel coegerunt.
[2] Meditabunt̃ uł loquentur.
[3] Aſtabunt.
[4] Secretarii & prĩcipes oĩm ſecretorum conſcii.
[5] Fundati ſunt.
[6] Diſſoluamus, euellamus.
[7] Deridebit.
[8] Tunc ĩterimet uel cõprimet prĩcipes uł idola uel deos eorũ

6 Ego autem constitui [9] regem meum, super sion mon/ [9] Ordinaui uel cō
tem ſanctitatis meæ. ſtitui dominum.
7 Narrabo [10] ſtatutum, dominus dixit ad me, filius meus [10] Narrabo ſtatu
tu, ego hodie genui te: tū uel impreſſio/
nē dñi, dixit.
8 Poſtula a me & dabo gentes hæreditatem tuam, & poſ/
[11] Confines terrę. ſeſſionem tuam terminos [11] terræ.
9 Cōteres eos uirga ferrea, tanq̄ uas figuli cōfringes eos.
[12] Eſtote prudētes. 10 Et nunc reges intelligite, [12] erudimini [13] iudices terræ. [13] Caſtigamini.
11 Seruite domino in timore, & exultate cum tremore.
[14] Adorate filiū, uľ armamini diſcipli na, uel munditia, uľ adorate munde.
12 Oſculamini [14] filium ne forte iraſcatur, & ammitatis [15] [15] Et pereatis de
uiam, cum exarſerit uel minimū [16] ira eius, beati om̄es uia uel in uia.
confidentes in ipſo. [16] Velut modicū, uel certe modicū.

Pſalmus ſecūdus nullū habet titulū, qm̄ in ipſo citharœd⁹ noſter filii dei natiuitatē æternā, ac temporalē, eiuſq; paſſionem, & uictoriā narrauit ſuam cupiens patefacere intentionē, ac totius libri pſalmorū ſubiectum, atq; materiam, nō ſine maxima auditoris beniuolentia, necnō attentiōe, cū de tam ſublimi, tamq; arduo negotio de incarnatiōe, uidelicet filii dei de morte, ac reſurrectione, de eiuſq; ſponſæ triūpho loqui ſe uelle oſtendat. ¶ Id quoq; aduertendū eſt, qm̄ in primo uerſu ubi nos diximus. Tumultuatę ſunt forte rectius diceret. Seditione & tumultu cōgregatę ſunt. Et reliqua uerba in futuro legi poſſunt .ſ. & tribus ſiue populi, ſiue regna loquenť inane. Silr eundē modū ſequi poteris in ſecūdo uerſu .ſ. aſtabunt reges terrę &c. ¶ Nec te latere uelim, q̄ dictio roznim quā nos interp̄tati ſumus prin/ רוזנים
cipes a uerbo raza deriuari q̄d ſignificat ſecretū, ut in Iſaia רזה
dicitur ſecretū meum mihi &c. Ex quo uidetur innuere ſecretorū cōſcios principes. ¶ Circa ſeptimū uerſum aduerte, qm̄ aduerbiū hodie in hebręo ſermone æternitatē im/
portat, & nullū determinatū t̄ps innuit, ut patet p̄ aucto/ היום
rem libri imre ſepher. ¶ Circa ultimū uerſum ani aduertendū cenſeo, qm̄ trāſlatio ſeptuaginta interpretū quā diuus Hieronymus emendauit habet Apphēdite diſciplinam, quā expoſitiōem ſecutus eſt auctor chaldaicę trāſlationis forte optans euadere periculū, quorū etiam ſniam ſecutus eſt rabi ſalomon forſitan, ut ipe in principio expoſitionis pſalmi inquit, p̄pter hęreticos, id eſt propter aduerſarios ſuos dicens armamini diſciplina uel mūditia. Beatus uero Hieronymus in ſuo de hebraica ueritate inquit, adorate munde. ¶ Nos uero, ſalua oīm aliorū pace, oſculamini filium interp̄tati ſumus iuxta plurimorū hebræorū
auctorū ſententiā, & iuxta ueritatē. nā naſecu p̄prie oſcu/ נשקו
lari ſignificat, ut in canticorū canticis apparet, & qm̄ quū alicuius manus oſculamur, tunc eos adorare dicimur, id/

circo adorate ſignificabit ut plęriq; hebręorũ expoſitores
hic aiũt. qñq; uero ſignificat deſiderate ſiue amate uel dili-
בר gite. raro aũt habet alia ſignificata. Bar uero ꝓprie filium
aut frumentũ aut electum aut mundũ. nunq̃ aũt munditi
am, nã munditia ſeu diſciplina, ſi illã ſignificat ꝑm eos bor בור
dicit in hebręo. nõ aũt bar, neq; mũde ſignificare poterit,
qm̃ non eſt aduerbiũ ſed nomen, & uerbũ hoc ſecundę eſt
cõiugatiõis requirẽs accuſatiuũ caſum ut ipſimet hebręo
rũ expoſitores aſſerũt. Nam cum ſupius dixerat aſtitiſſe
reges terrę aduerſus dñm, & aduerſus chr̃m eius, nũc hor
tat̃ eos diſcedere a malo. & quo ad primũ q̊d dixit aduer-
ſus dñm ait. Seruite dño &c. Quo uero ad id q̊d inquit, &
aduerſus chr̃m eius protulit oſculamini filiũ quem Meſ-
ſiam nũcupauit. Hanc expoſitionẽ (deũ teſtor) nõ ex me
hauſiſſe, ſed a quãplurimis hebręorũ expoſitoribus acce-
piſſe. Hoc tm̃ de meo uelim accipias, qm̃ poſt uerba ne for
te iraſcat̃ nõ inuenit̃ dñs, atq; hmõi irã ad filiũ referre poſ
ſumus & ad deũ, uerũ melius ad filiũ ut eius appareat di-
uinitas. Hoc uolui in hoc pſalmo ſecũdo dixiſſe, ut chriſti
myſteria in hmõi pſalmis recondita facilius agnoſcas.

¶ Titulus pſalmi tertii.

¶ Pſalmus dauid quum fugeret a conſpectu abſalom fi
lii ſui.

Pſalmus tertius.

1 DOmine q̃ multiplicati [1] ſunt tribulantes me, mul- [1] Quantum multipli
ti [2] inſurgentes aduerſum me. cauerunt.

[2] Principes uel ꝓceres uel mgr̃i.

2 Multi dicũt animæ meæ, nõ eſt ſalus ipſi in deo, ſela [3] — [3] Semp ul' in ęternũ.
3 Tu aũt dñe ſcutũ ꝓ me, gl'ia [4] mea & exaltãs caput meũ — [4] Honor.
4 Voce mea ad dñm clamabo, & reſpondit mihi de mon
te ſanctitatis eius, ſela.
5 Ego iacui & dormiui, exurrexi qñ dñs ſuſtẽtabit me.
6 Non timebo prelia [5] populorum, qui in circuitu poſiti [6]
ſunt aduerſum me.

[5] Cõtẽtiões ul' bella ul' cẽtũ milia ppl'oꝝ.
[6] Preliati ſunt uel po ſuerunt prelium.

7 Exurge domine, ſaluum me fac deus meus, quoniam
percuſſiſti [7] oĩes inimicos meos in maxilla, dentes im-
piorum confregiſti.

[7] Vulneraſti oẽs inimicos meos maxilla. i. ĩ maxilla. uel oĩum inimicorũ meorum maxillam.

8 Domini eſt [8] ſalus, ſuper populũ tuũ bñdictio tua, ſela. — [8] Dño uel a domino ſalus.

Iſte pſalmus tertius eſt in ordine pſalmorũ uerũ primus
eſt illorũ qui titulũ habent quem in pſalmi ſequẽtis titulo
expoſitũ iuenies. ¶ Quod uero aĩaduertere te uelim. ſecũ
dus uerſus duas habet dictiões apud plęroſq; auctores am
ישועתה biguas. ſ. ieſuhatha illã quam traduximus nõ eſt ſalus ipſi
atq; illã quam hebręo ſermone deprompſimus ſela, quarũ
primam, quoniã quãdam literam in ſuiipſius medio. ſ. tau
ſuperfluam habet, dicunt innuere utrãq; ſalutẽ, animæ. ſ.

סלה

& corporis. Alterā uero dictionē .ſ. ſela diuerſi auctores diuerſimode exponunt. Nam quidam dicūt ſignificare in ęternū ſiue ſemp, quidā uero alii nihil ſignificare inquiūt ſed ſignū quoddam eſſe anhelantis, ac optantis quadā anxietate, & nimio affectu rei euentū. ¶ Nec ꝑtereundū cenſeo, qm̄ litera lamed ſępiſſime noībus pręponit̄, qn̄q; genitiuum caſum, qn̄q; datiuū, aliqn̄ uero ablatiuū cū ꝑpoſitione a. uel ab. uel in, importat. raro aūt actm̄, quę quidē litera nomini tetragrāmaton primę dictiōi ultimi uerſus huius pſalmi ꝑponit̄. Ex q̊ ſępe diuerſę tranſlationes oriunt̄.

¶ Titulus pſalmi quarti.

¶ Vincenti [1] in canticis [2] pſalmus Dauid.

[1] Danti ęternitatē uł effundēti ſanguinē.

[2] Choris cū canticis muſicis.

Pſalmus quartus.

1 CVm clamo reſponde mihi deus iuſtitiæ meæ, in tri
bulatiōe dilataſti mihi, miſerere mei & exaudi ora
tionem meam.
2 Filii uiri uſquequo gloria [3] mea opprobrio, diligitis ua
nitatem inquiretis mendacium? ſela [4]
3 Et ſcitote qm̄ ſegregauit [5] dn̄s ſanctum [6] ſibi, dominus
exaudiet dum clamauero ad eum.
4 Contremiſcite & nolite peccare, cogitate [7] in corde ue
ſtro ſuper cubili ueſtro & ſilete, ſela.
5 Sacrificate ſacrificia iuſtitiæ, & ſperate in domino.
6 Multi dicūt quis oſtendet nobis bonum, exalta [8] ſuper
nos lumen uultus tui domine.
7 Dediſti lætitiam in corde meo, quum [9] frumentum eo
rum, & muſtum eorum multiplicata ſunt.
8 In pace ſimul iacebo & dormiam, quoniam tu domi
ne ſolus [10] in ſpe locabis me.

[3] Honor

[4] סלה ſemper in æternū uel ſignū anhelātis rei euentū & admirantis.

[5] Mirabilem reddidit mirificauit.

[6] Miſericordem gratia plenum.

[7] Dicite.

[8] Leua uel extolle, uel magnifica uexillū luminis.

[9] Ex tpe frumētū eorū & muſtū eorū multiplicauerūt.

[10] Singulariter uł ſpeālr tuto facies me habitare uel ſedere.

Huius pſalmi quarti titulus duas habet dictiones nō parū ambiguę ſignificationis, quarū primā a nullo auctore hactenus recte expoſitā inueni, nam hæc dictio menaſſeach participiū eſt uerbi nizeach, quod quidem uerbum cum a nomine neſſach deſcendat uel econuerſo diuerſas habet ſignificationes. Nam hoc nomen neſſach teſtibus auctoribus hebręorū, qn̄q; æternitatem, quandoq; uictoriā, qn̄q; fortitudinē, qn̄q; ſanguinem ſignificat, ut in capite lxiii. Iſaię prophetę apparet, & aſperſus. ſ. eſt ſanguis eorū ſuper ueſtimenta mea, ubi ponitur neſſach in hebręo ſermone, atq; in plęriſq; locis Hieremiæ prophetæ dicit̄ rebellis uł proterua ſanguinolenta, ubi ponitur participiū uerbi paſſiui. Quod quidē abſq; cauſa non eſſe a me dictum credas uelim, nam cum Dauid ſpiritu ſancto plenus chriſti geſta

מנצח
נצח

in ſuis melodiis cecinerit nõ immerito huiuſmodi dictio-
nem exprimentẽ paſſionẽ chriſti, atq; uictoriam & reſur-
rectionis effectum in prima dictione huius præſentis titu
li expreſſit, poſtq̃ in primo titulo tertii .ſ. pſalmi perſecuti
onem iudæorũ quos abſalom nomine nuncupauit, ſignifi
cauit. Dauid enim dilectus dicit, ac plęrunq; teſtibus au- דוד
ctoribus hebræorũ pro ipſo Meſſia ſumit, ut figura fuit
ipſius. Abſalom uero pater pacis interpretat, quis aũt pa אבשלום
ter pacis nuncupat niſi populus hebræus qui legẽ dei am
plectebatur, quæ quidem q̃ pluribus locis pax appellat,
& quis perſecutor patris ſui æterni ſaluatoris ac redẽpto
ris & Meſſiæ ſui fuit, qui eum e captiuitate educere cura-
uit, niſi populus iudæorũ? Idcirco Dauid cũ narrare in-
ciperet chriſti paſſionẽ, necnon perſecutionẽ dixit effun
denti ſanguinẽ, ſiue cruentanti, aut danti æternitatẽ, aut
uincenti, aut ſuperanti, id eſt in laudem effundentis ſan-
guinẽ ſiue uincẽtis &c. Secunda uero dictio .ſ. neghinoth,
quandoq; chorũ, qñq; uero canticũ ſimul cum inſtrumen נגינות
to muſicę ſignificat, ut innuat nos debere lętari, & choros
ducere, laudeſq; proferre in honorẽ ipſius redemptoris
noſtri, qui nos proprio redemit ſanguine. ❡ Aduerte in ſe
cundo uerſu, qm̃ filios uiri iudæos nuncupat, etenim fili-
os Abrahæ ſeipõs appellabant, & uir hic ſumitur pro ipõ
Abraham, qui magnæ fuit ſanctitatis & conſtantiæ. ❡ In
quarto uero uerſiculo conſiderandum, ꝙ ubi nos tradu-
ximus Et ſilete chaldaica expoſitio habet Et recordamini
dierum mortis in æternũ. ❡ In ſexto uero uerſu aduertẽ
dum eſt ꝙ dictio neſa .i. exalta diuerſimode exponit, nam
aliq dicũt poſitã eſſe in hac dictõe ſamech ꝓ ſin, & he pro נסה
aleph, & ſignificabit exalta, aliqui uero alii nullam literã
aiunt eſſe mutatam, & ſic ſignificabit eleuare uel exaltare
uexillum. ❡ Aduerte etiam, quoniam dagan ꝙ nos in ſe- דגן
ptimo uerſu traduximus Frumentum omne genus bladi
atq; leguminum ſignificat.

❡ Titulus pſalmi quinti.

❡ Vincenti [1] ad hæreditates [2] pſalmus Dauid.

[1] Effundenti ſanguinem &c.

Pſalmus quintus.

1 VErba mea auribus percipe domine, intellige me-
ditationem [3] meam.
2 Auſculta uocem clamoris mei rex meus & deus meus
quoniam [4] ad te orabo.
3 Domine mane exaudies uocem meam, mane præpara
bo [5] tibi & reſpiciam.
4 Quoniam non deus uolens impietatem tu, non habi-
tabit iuxta te malignus.

[2] Conualles uel infirmitates uel uulnera uel congregationes.

[3] Clamorẽ uel locutionem.

[4] Quĩa ad te orabo.

[5] Ordinabo ad te. ſ. orationem uel præparabor ad te.

5 Non aſtabunt inſipientes [6] coram oculis tuis, odiſti
omnes operantes iniquitatem.
6 Perdes loquentes mendacium, uirum ſanguinũ & frau
dis abominabitur dominus.
7 Ego autem in multitudie miſericordiæ tuæ ingrediar
domũ tuã, adorabo [7] ad tẽplũ ſctitatis tuæ in tiore tuo.
8 Domine deduc me in iuſtitia tũa propter tribulantes [8]
me, rectam [9] fac coram me uiam meam.
9 Quoniam non eſt in ore eius rectitudo [10] intimũ [11] eo-
rum prauitates, ſepulchrum patens guttur eorum lin-
gua [12] ſua blandiuntur.
10 Deſtrue illos deus cadent a cõſiliis ſuis, in multitudine
tranſgreſſionũ eorũ expelle eos, qm̃ defecerunt [13] a te.
11 Et lætabuntur omnes confidentes in te, in æternũ exul
tabũt & proteges [14] eos, & iocundabuntur in te diligen
tes nomen tuum.
12 Quoniam tu benedices iuſto domine, ſicut ſcuto dile-
ctione [15] coronabis eum.

Huius quinti pſalmi tituli tertia dictio. ſ. nachaloth nõ pau
cas habet expoſitiones, nam alii dicunt ſignificare inſtru-
mentũ quoddã muſicum, cum quo Dauid hunc pſalmum
aiunt ceciniſſe, alii uero ꝓ infirmitatibus uel uulneribus,
alii pro cõgregationibus aut ſocietatibus, alii ꝓ hæredita
tibus uł ad hęreditates, alii iuxta torrẽtes uel ſup torrẽtes
interpretant̃. Hæ aũt oẽs ſignificationes huic cõueniũt di
ctioni, quoniã ualde ęquiuoca eſt, quo quidem modo dicẽ-
di Dauid in omnibus pene titulis uſus eſt nõ ſine magno
ac diuino arcano. Nam ut in pręcedenti pſalmo diximus,
Dauid omnia chriſti myſteria paucis uerbis amplecti de-
ſiderat. etenim iuxta torrentẽ cedron ſaluator noſter pa-
trem orauit cũq; etiã eũ iudæi uulnerarẽt ac infirmitate
ualida a qua nullam ipſo uolente accepit redemptionẽ po
ſitus eſſet pro cõgregationibus ſeu ſocietatibus ſiue diſci-
pulorũ ſiue aliorũ quorũcunq; tam bonorũ q̃ malorũ pa
trem depcatus eſt, pro hæreditate quã ipſi pater tribuit.
Ait enim ipſe ego pro eis rogo, atq; inferius inquit pater
ſancte ſerua eos in nomine tuo quos dediſti mihi. Cætera
uero ut in præcedenti pſalmo intelliges. ¶ In octauo uerſi
culo huius pſalmi conſiderandũ eſt ꝙ ubi nos diximus ꝓ
pter tribulantes me, uel torue reſpicientes me iuxta chal-
daicam expoſitionẽ tranſfertur propter cantica mea ſeu
laudes, ſiue propter canentes me, id eſt ꝓpter canentes lau
des ipſius redemptoris. ¶ Cæterũ animaduertendũ eſt ꝙ

[6] Iniqui.
[7] Genua flectã ad tẽ-
plũ uel in templo.
[9] Dirige in conſpe
ctu meo.
[11] Interiora uel ſepul
chrum.
[14] Operimẽtũ pones,
uel operies ſup eos.
בחלות

[8] Torue aſpicien
tes me uel canen
tes me.
[10] Stabile uel di-
rectum.
[12] Linguam ſuam
leniſicant.
[13] Rebelles facti
ſunt uel exacerba
uerunt te.
[15] Placabili, uel be
neuola uoluntate
circũdabis.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00012

quandoq; in eodem uerſu loquitur in ſingulari numero,
quãq; in plurali, qm̃ quãq; de multitudine ipſorũ peruerſorũ
conqueritur, quandoq; de principe eorum, quem modum
dicendi pene ubiq; noſter ſeruat propheta.

Titulus pſalmi ſexti.

[2] In choris.

Vincenti [1] in canticis [2] ſuper octaua pſalmus Dauid. — [1] Effundenti ſanguinem &c.

Pſalmus ſextus.

1 DOmine ne in furore [3] tuo arguas me, neq; ĩ ira tua — [3] Exeſtuatione.
corripias me.
[4] Imbecillis. 2 Miſerere mei domine qm̃ infirmus [4] ſum, ſana [5] me do — [5] Medere mihi.
mine quoniam conturbata ſunt oſſa mea.
3 Et anima mea turbata eſt ualde, & tu dñe uſq; quo?
4 Conuertere [6] domine eripe animam meam, ſaluũ me — [6] Reuertere.
fac propter miſericordiam tuam.
5 Quoniam non eſt in morte memoria tui in inferno [7] — [7] In fouea.
quis celebrabit te.
[8] Afflictus ſũ in ſuſpirio meo. 6 Laboraui [8] in gemitu meo natabilem [9] reddam per ſin — [9] Lauabo uel fedabo ſeu coinquinabo per totam noctem.
gulas noctes lectum meum, lachryma mea ſtratum me
um madefaciam.
7 Caligauit [10] præ amaritudine oculus meus, inuetera- — [10] Corroſus uel obtenebratus ẽ ꝑ dolore.
[11] Cõturbatus eſt. uit [11] inter omnes tribulantes me.
8 Declinate a me omnes operãtes iniquitatem, qm̃ exau
diuit dominus uocem fletus mei.
9 Exaudiuit dominus deprecationem meam, dominus
orationem meam ſuſcipiet.
10 Confundantur [12] & conturbentur ualde omnes inimici — [12] Confundent & cõturbabunt. oĩa in futuro indicatiui.
[13] In inſtanti, ſubito. mei, conuertantur & erubeſcant repente [13].

Pſalmi ſexti titulus habet dictiõem ſextam. ſ. ſeminith nõ parum ambiguæ ſignificationis, nam quidam dicunt eſſe nomen cuiuſdam inſtrumẽti muſici octo chordas poſſidẽtis, ꝙ octochordum dicitur, atq; idcirco octaua nuncupari, quidam uero alii dicunt non eſſe nomẽ inſtrumenti, ſed octaua pro octauo die uel anno uel ſeculo accipi, alii uero ut cabaliſtici, pro octaua ſephira quam ipſi Meſſiæ attribuunt accipi uolunt. tu aũt has ſignificationes iuxta intellectum tuum adaptabis, qm̃ ut diximus non officio expoſitoris, ſed interp̃tis fungi optamus. Aduertendũ in ultimo uerſiculo huius pſalmi, qm̃ oĩa illa uerba poſſunt, & in futuro indicatiui per modum narrationis, & in futuro optatiui per modum deprecationis indifferenter transferri, cum apud hebræos optatiuus modus non detur, uerum ſæpiſſime indicatiuũ pro optatiuo accipimus.

שמינית

¶ Titulus pſalmi ſeptimi.

¹ Interp̄tatio uel error uel angor uel ſollicitudo.

¶ Exercitatio¹ Dauid quam cecinit domino ſuper uerbis cus ſtirpis beniamin.

Pſalmus ſeptimus.

1 Domine deus meus in te confiſus ſum, ſaluum me fac ab oibus perſequentibus me, & eripe me.
2 Ne forte rapiat ſicut leo animã meam, lacerans,² & nõ ſit liberans. ² Conterẽs & nõ ſit eripiens.
3 Domine deus meus ſi feci iſtud, ſi eſt iniquitas in palmis meis.
4 Si reddidi habenti pacem mecum malum, & oppreſſi³ tribulantes me ſine cauſa. ³ Rupi uel extraxi. uel ſpoliaui.
5 Perſequatur inimicus animam meam & comprehendat, & conculcet in terra uitam meam, & gloriam meã in puluere faciat habitare, ſela,
6 Exurge domine in furore tuo, exaltare inter iracundias⁴ tribulantiũ me, & exurge⁵ ad me, iudiciũ p̄cepiſti. ⁴ Propter tribulantes me. ⁵ Excita ad me. i. pro me iudicium quod pręcepiſti.
7 Et congregatio populorum circũdabit te, & propter illam in excelſum⁶ reuertere. ⁶ In altum.
8 Dominus iudicabit populos, iudica me domine ſm̄ iuſtitiam meam, & ſm̄ ſimplicitatem meam ſuper me.
9 Conſumet⁷ nunc malum impios, & diriges iuſtum, q̄m probans corda & renes deus iuſtus. ⁷ Cõſumet obſecro malũ ĩpiorũ.
10 Scutum meum ſuper deo, ſaluante rectos corde.
11 Deus iudex iuſtus, & deus iraſcitur per ſingulos dies.
12 Niſi conuerſus fuerit gladium ſuum acuet, arcum ſuũ intendit & direxit⁸ illum. ⁸ Stabiliuit illum.
13 Et in ipſo⁹ præparauit uaſa mortis, ſagittas ſuas in perſecutores fabricatus eſt. ⁹ Et ipſi. i. p̄pter ipm̄. ſ. impium.
14 Ecce enixus eſt iniquitatem poſtq̃ concepit afflictionẽ & peperit falſitatem.
15 Puteum effodit & altiſſimũ fecit illum, & cecidit in foueam quam fabricatus eſt.
16 Conuertetur¹⁰ labor eius in caput ipſius, & ſuper uerticem ipſius iniquitas eius deſcendet. ¹⁰ Reuertatur afflictio.
17 Celebrabo dominum ſm̄ iuſtitiam eius & pſallam nomini domini altiſſimi.

Septimi pſalmi tituli primam dictionẽ. ſ. ſigaion diuerſi auctores diuerſimode exponunt, nam quidam dicũt ſignificare quoddã inſtrumentũ muſicum quod ſigaion nun- שגיון

cupatur. Alii dicunt ſignificare errorem. Alii uero ſollicitudinem uel angorem a uerbo ſaga cum aleph in fine, ſiue he. Alii aũt interpretationem ſignificare aſſerunt, qm̃ per interpretem iuxta eorũ ſententiã hunc Dauid cõpoſuit pſalmũ. Nos aũt hæc omnia chriſto redemptori noſtro adaptabimus. Nam angorem maximũ atq; ſollicitudinẽ habuit, & paſſus eſt a iudæis ipſis qui cus dicunt̃ & filii dextræ, etenim filii dextræ dei fuerant, omnes uero aliȩ nationes filii ſiniſtrȩ. Quid per dextram niſi miſericordia, & quid per ſiniſtrã niſi ira dei deſignat̃? Verũ ipſi cus erãt. i. æthiopes nigerrimi, atri obcecati mente & corde cũ ĩpm dñm cruci affixerunt. Quãobrem iudæorũ deliramenta patefient cum dicant cus reprȩſentare Saul ꝙ nuſq̃ reperitur, licet ipſe Saul omnes chriſti inimicos reprȩſentet. ¶ Cȩterum in tertio uerſu huius pſalmi aduertẽdũ eſt ꝙ dictio Iſtud multipliciter exponit̃. Nam aliqui dicunt dictiõem Iſtud ſequentia demonſtrare uerba. ſ. Si eſt iniquitas. Alii uero referri ad canticũ aſſerunt ac dicũt iuxta auctorem chaldaicæ tranſlationis Si feci iſtud ſcilicet canticũ mala intentione. ¶ Conſiderandũ eſt etiã qm̃ oĩa illa uerba quȩ in optatiuo modo tranſtulimus, poſſunt. & in futuro indicatiui tranſferri. ℭ Verbum etiam primũ noni uerſus, & in paſſiuo & in actiuo tranſferri poteſt, qm̃ multotiens aliqua uerba hebræa primæ cõiugationis accuſatiuũ requirunt poſt ſe caſum, multotiens uero non, uerum ſunt ut intrãſitiua apud latinos. ¶ Sciendũ eſt etiã qm̃ uerba. ſ. Et in ipſo. ſ. arcu tranſfert̃ & ipſi i. propter impiũ. ¶ Conſiderãdum etiã ꝙ qñq; uerba futuri indicatiui pro prȩſenti eiuſdem modi accipiuntur.

שגת

ℭ Titulus pſalmi octaui.

ℭ Vincenti [1] ſuper torcularia [2] pſalmus Dauid.

[1] Effundenti ſanguinem &c.

[2] Inſtr̃m muſicum qđ ex gath ueniebat.

Pſalmus octauus.

1 Domine dñs noſter, q̃ admirabile [3] eſt nomẽ tuum in uniuerſa terra, quæ dedit [4] confeſſionem tuam ſuper cœlos.

[3] Terribile.

[4] Qui eleuaſti laudẽ tuã uł qm̃ eleuata eſt celebratio tua.

2 Ex ore infantium & lactentiũ fundaſti uirtutem [5] propter inimicos tuos, ut deleres inimicum & ultorem.

[5] Fortitudinẽ.

3 Quoniam uidebo cœlos tuos opus digitorum tuorũ, lunam & ſtellas quæ [6] fundaſti.

[6] Quȩ direxiſti, uł quas ſtabiliſti.

4 Quid eſt homo ꝙ memor [7] es eius, & filius homĩs quoniam uiſitas eum.

[7] Reminiſceris eius, & filius Adam qm̃ recoles eum.

5 Et minuiſti [8] eum paulo minus a deo, & gloria & decore [9] coronaſti eum.

[8] Et diminues eum paulo minus ab angelis.

[9] Et honore & decore coronabis.

6 Conſtituiſti [10] eum dominatorem in operibus manuũ

[10] Cõſtitues uł dabis ei ptãtẽ ſup oĩa opa.

tuarum,omnia poſuiſti ſub pedibus eius.
7 Oues & boues uniuerſa, inſuper & quadrupedes campi.
8 Volucres cœli & piſces maris, pertranſeuntia [11] ſemitas
maris.
9 Domine dominus noſter,q̄ admirabile [12] eſt nomē tu-
um in uniuerſa terra.

[11] Pertrāſiens uel pertranſeuntem.

[12] Terribile.

Huius pſalmi octaui tituli tertia dictio aliquantulā habet
obſcuritatem.Nam quidam huiuſmodi dictionē exponūt
torcular cui quidem adaptari poteſt illud prophetæ tor-
cular calcaui ſolus &c. Alii uero dicunt eſſe nomen inſtru
menti cuiuſdam artis muſicæ quod ex philiſtinorū ciuita
te quæ gath appellabaẗ iudæi adduxerāt. Nos uero pro
populo gentili interp̄tari minime dubitamus.Nam hmōi
nomen.ſ.ghitith nomen eſt patronymicū deſcendēs a no- גתית
mine,gath,ut patet apud ſcientes literas hebræas,atq; id- גת
circo uelut Dauid chriſtū ſignificat,ſic populus philiſtino
rum gentilem ſignificabit, nam cum Dauid ꝓpheta oīm
gentiū conuerſionē ad chriſti fidem reſpiceret ſpiritu ſan
cto plenus in hæc erupit uerba , dn̄e dominus noſter &c.
¶ In primo uerſu huius pſalmi aduertendū eſt ꝙ diuerſi-
mode exponunẗ ultima uerba,qm̄ manet ibi quædam di-
ctio non modicū ambigua.ſ.tena, quam aliqui dicunt eſſe תנח
infinitiui modi,& poni pro participio paſſiuo p̄teriti tem
poris.ſ.eleuata ſiue poſita.aliqui uero alii (ut auctor chal-
daicę expoſitionis) dicūt poni pro ſecūda ꝑſona ſingula-
ris numeri p̄teriti tp̄is indicatiui modi.ſ.eleuaſti ſiue poſu
iſti,& referẗ ad deum.aliqui uero alii dicūt poni pro futu
ro,& tunc exponunt congruū eſt ut ponas cōfeſſionē tu-
am &c.¶ Nos aūt ꝑfectiori ſenſu,iuxta tituli pſalmi expo
ſitionē,& iuxta grāmatices hebręæ ueritatē dicimus eſſe
hmōi dictionē tertiā perſonā ſingularis numeri præteriti
tp̄is,& fœminini generis,& quia proiecta fuit prima lite-
ra eſſentialis ipſius uerbi nun,idcirco poſuit daghes ī ſecū
da litera eſſentiali,& tunc referẗ ad terrā,& tunc ſic trāſ-
fertur,quę.ſ. terra dedit confeſſionem tuam ſuper cœlos.
Quod quidē fuit in conuerſione omniū gentiū ad chriſtū.
¶ Aduertendū ꝙ oīa illa uerba in quibus locutus eſt de
filio hoīs poſſunt transferri,& in p̄ſenti & in futuro & in
p̄terito iuxta uniuſcuiuſq; libitū, hoc enim facillime patiẗ
idioma hebręū in huiuſcemodi pſalmis.¶ Nō minꝰ aduer
tendū eſt,qm̄ ubi nos traduximꝰ paulominus a deo in q̄n
to uerſu chaldaica expoſitio habet ab angelis.¶ Aniad-
uertendū etiā eſt ꝙ uerba ultima penultimi uerſus huius
pſalmi a diuerſis diuerſimode exponunẗ.Nam aliq̄ dicūt
participiū,trāſeuntia,ꝙ in hebręo poniẗ hober,referri ad עובר

animalia & uere dicere poſuiſti ſub pedibus eius paſſeres cœlorũ & piſces maris & omĩa illa quæ ꝑtranſeũt ſemitas maris. Aliqui uero alii dicunt (ut habet ꝑſertim chaldaica expoſitio) hmõi uerba referri ad leuiathan, qui quidẽ leuiathan ꝑtrãſit ſemitas maris, quid aũt ſit leuiathan mei officii pro nũc eſt mime. Aliqui uero alii dicũt referri ad ingenium hoĩs & facultatem eius, & dicũt tantã ei tribui ſti facultatẽ & ingenium ut pertrãſeat ſemitas maris. Nã hoc participium in ſingulari numero ponit, licet nos ipm̃ in plurali numero traduximus, ut congruentiorem ſenſum ſeruaremus, ne uideretur diſſona oratio,

¶ Titulus pſalmi noni.

[1] Effundenti ſanguinem &c.

¶ Vincenti [1] ſuper [2] morte inſipientis pſalmus dauid.

[2] Pro iuuẽtute ſplendida, uel ſuper morte filii.

Pſalmus nonus.

1 CElebrabo dominum in toto corde meo, narrabo
omnia mirabilia tua.
2 Lætabor & exultabo in te, pſallã nomini tuo altiſſime.
3 Dum conuertentur [3] inimici mei retrorſum, corruent
& peribunt a facie tua.
4 Quoniam feciſti iudicium meum & rigorem meum,
ſediſti in ſede iudex [4] iuſticiæ.
5 Increpaſti gentes perdidiſti impium, nomen eorũ dele
ſti in ſeculum & ſemper.
6 Inimice [5] defecerunt frameæ in æternum, & ciuitates
deſtruxiſti, periit memoria eorum cum ipſis.
7 Et dñs in æternũ ſedebit, [6] direxit in iudicio ſedẽ ſuam.
8 Et ipſe iudicabit orbem terræ in iuſticia, iudicabit po-
pulos in rectitudine.
9 Et erit dominus munimentum inopi, protectio in tẽ
pore [7] in tribulatione.
10 Et ſperabunt in te cognoſcentes nomen tuum, quoniã
non dereliquiſti inquirentes te domine.
11 Pſallite domino habitatori [8] ſyon, annunciate in popu
lis opera eius.
12 Quoniam inquirens ſanguinem, [9] illorum recordatus
eſt, non eſt oblitus clamoris humilium [10].
13 Miſerere mei domine, reſpice afflictiõem meã ex odio
proſequentibus me, exaltans me de portis mortis.
14 Vt narrem [11] omnem laudem tuam in portis filiæ ſyon
exultabo in ſalute tua,
15 Immerſæ [12] ſunt gentes in fouea quam fecerunt, in rete

[3] Dum conuertes inimicos meos.

[4] Iudicãtis iuſtitiã

[5] Inimicus uľ inimici.

[6] Sedebit ſtabiliẽs, uľ firmans in iudicio.

[7] In temporibus, uel opportunitatibus.

[8] Habitator ſyon.

[9] Cruores.

[10] Pauperum uel mãſuetorum,

[11] Propterea narrabo

[12] Infixæ ſunt.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00017

quod abſconderunt captuseſt pes eorum.
16 Notus dominus iudicium fecit, in opere palmarũ ſua-
rum illaqueatus [13] eſt impius, canticum [14], ſela.
17 Conuertanť impii in īfernũ, oẽs gẽtes obliuiſcẽtes dei.
18 Quoniam non in æternum obliuioni erit pauper, ſpes
manſuetorum non peribit in æternum.
19 Exurge domine ne corroboretur [15] homo, iudicentur
gentes in conſpectu tuo.
20 Pone domine iugum [16] ipſis, cognoſcant gentes homi
nes [17] eſſe ſe, ſela.

[13] Corruit.
[14] Meditatio, locutio
[15] Fortificetur.
[16] Dñiũ uel recto rem uel timorem.
[17] In hebrẹo ponitur enos. i. homo ſunt & ſignificat recte hominem uilem אנוש.

עלמות

לבן

Hui⁹ pſalmi noni tituli ſecũda dictio .ſ. halmuth nõ paruę
eſt ambiguitatis apud hebræorũ auctores. Nam aliqui di
cunt eſſe duas dictiones & ſignificare ſuper mortẽ & terti
am .ſ. laben, ſignificare filii uel nabal, trãſpoſitis literis. Ali
qui uero alii dicunt unicam eſſe dictionẽ & ſignificare iu
uentutẽ. Tertiam uero ſignificare albam. i. claram & ſplẽ
didam. Idcirco nõ īmerito omniũ illorũ auctorum huius
pſalmi expoſitionẽ inſeremus, qm̃ illi qui aſſerũt duas eſſe
dictiones, & ſignificare pro morte ſiue ſuper morte dicũt
hunc pſalmũ, pphetam feciſſe pro morte gulie philiſtei iu
dæorũ inimici, quẽ in bello occiderat Dauid, uel pro mor
te nabal, coniugis abigail, ut in libro Regũ manifeſte ap-
paret utriuſq; rei ſeries, uel pro morte cuiuſdã uiri laben
nuncupati. nam chaldaica expoſitio hæc habet uerba ſu-
per mortem uiri qui egreſſus eſt e medio caſtrorũ philiſti
norum, illi uero qui unicam dictionẽ eſſe uolunt, atq; pro
iuuentute ſplendida interpretanť, aſſerũt hunc pſalmum
fuiſſe factum ob uictoriam & proſperitatẽ, necnon digni
tatem quã habiturus eſt (ut aiunt) populus hebrẹus in ul
timo aduentu ipſius Meſſiæ. ¶ Nos uero qui ſenſum chri
ſti habemus tam pro morte ipſius antichriſti & cuiuſcũq;
alterius chriſtianę fidei inimici, q̃ etiam pro reparatione
eccleſiæ, ac pro gloria & dignitate quam adeptura eſt cõ-
pilatum fuiſſe minime ambigimus, & qm̃ uictoriam aſſe-
qui minime poſſumus abſq; inimicorũ ruina. Idcirco pro
pheta ipſe ipſorũ deſtructionẽ eccleſiæ triumpho præpo-
ſuit, atq; ideo pro morte inſipientis in corpore pſalmi tra
duximus. Verum dictio ſecũda utrũq; indifferenť ſignifi
care poteſt, pro iuuẽtute & pro morte. Tertia uero filii, uł
nabal, ũel laben, uł illius qui egreſſus eſt e caſtris. Poteſt ẽt
referri ad mortem populi iudæorũ, qui filius in ſacra ſcri
ptura nuncupať. ¶ Animaduertendũ etiam eſt, qm̃ ſextus
uerſus huius pſalmi uariis modis exponiť. Nam alii expo
nunt Inimicus. i. cum cecidit inimicus, defecerunt. ſ. omẽs
quotquot fuerunt illius ſectæ, & idcirco frameę in æternũ

ſcilicet pro ipſis. Alii uero dicunt o inimice defecerũt fra
meæ in finem, ita ꝙ frameæ ſit nominatiui caſus pluralis
numeri. Alii uero dicunt poni ſingulare pro plurali, & ini
micus pro inimici, ut dicatur inimici defecerũt, frameę. ſ.
ſuper te in æternũ. Alii dicunt o inimice defecerunt fra-
meæ. i. tu credis ꝙ defecerint frameæ in æternũ, & ciuita
tes quas. ſ. deſtruxiſti. periit. i. & credis ꝙ periit memoria
eorũ ab ipſis, & dominus in æternum ſedebit &c. Aduer
tendũ etiã eſt ꝙ in eodem uerſu ubi nos interp̃tati ſumus
ab ipſis, uel cum ipſis, poſſumus more poetico dicere ipſi,
ita ꝙ relinquat̃ uerbum & intelligat̃ ipſi iam defecerũt. hęc
enim omnia patitur ſermo hebræus. ¶ In uerſu duodeci-
mo aduertendũ eſt, qm̃ ponitur ibi ſanguis in plurali nu-
mero & dicit. Quoniã requirẽs ſanguines ſi dici poſſet ſer
mone latino, & tunc relatiuum illorũ poteſt referri tã ad
ſanguinẽ q̃ ad pauperes. ¶ In uerſu quartodecimo ubi di
cit canticum aduertendũ ꝙ ſic exponitur, cantabunt ſiue
exultabunt iuſti in ęternum, uel meditatio, id eſt unuſqſq;
meditabitur uel loquetur de hac ultione.

Pſalmus decimus.

1 VT quid domine permanebis a longe, occultaberis
in tempore [1] in tribulatione.
2 In ſuperbia impii perſecutioné patietur [2] pauper, com-
prehendantur in ſceleribus [3] quæ cogitauerunt.
3 Quoniam [4] laudatur impius iuxta deſiderium animæ
ſuæ, & iniquus benedicit blaſphemanti dominum.
4 Impius ſm̃ altitudinem iræ ſuæ non quæret, non eſt de
us omnes cogitationes eius.
5 Proſperabunt̃ [5] uiæ eius in om̃i tẽpore, excelſe [6] iudicia
tua a cõſpectu eius, oẽs inimicos ſuos flatu [7] proſternet.
6 Dixit in corde ſuo, non elabar a generatione & genera
tione, ſine [8] malo,
7 Maledictione [9] os eius plenum eſt & fraude & prauita-
te, ſub lingua eius afflictio & iniquitas.
8 Sedebit [10] in inſidiis pagorum [11] in occultis occidet in
nocentem, oculi eius ad pauperem [12] innuent.
9 Inſidiabitur in occulto ſicut leo in tugurio ſuo, inſidia
bitur ut rapiat pauperem, rapiet pauperem dum attra-
het eum in rete ſuum.
10 Subſidebit [13] humiliabitur, & cadet in fortitudine [14] ei⁹
exercitus contritorum.
11 Dixit in corde ſuo oblitus eſt deus, abſcondit faciem ſu

[1] In tẽporibus
[2] Incẽdetur.
[3] In cogitationi-
bus quas.
[9] Iuramẽto.
[10] Habitabit.

[4] Qm̃ laudat impius
iuxta deſideriũ aĩam
ſuã & iniquus gloriat̃
qm̃ irritauit dñm.
[5] Dolore afficiẽt pau.
[6] Excelſa iudicia.
[7] Loquet̃ mẽdacia uł
oẽs tribulãtes eũ ue-
lut flatum uenti iudi
cabit.
[8] Sine malo actiue &
paſſiue ſumit̃, uł q̃n
ſine malo diſcedet.
[11] Cor tuũ uel uicorũ.
[12] A paupere abſcon
dentur.
[13] Quęret cõtritũ ſe fa
cere ut abſcõdat ſe in
aliquo occulto loco.
[14] In nucibus eius uł
in oſſibus.

am ne uideat in æternum.
12 E t exurge domine deus exalta manum tuam, ne obliui
ſcaris pauperum[15]. [15] Humilium.
13 P ropter quid irritauit impius deum, dixit in corde ſuo
non requires.
14 V idiſti qm̃ tu afflictionem & dolorẽ cõſideras, ut des
in manu tua, ſuper te derelinquetur pauper, orphano
fuiſti adiutor.

[16] Et malũ requiret impietatẽ ei⁹ nõ inueniet uel & malũ requiret impietas eius non inueniet.

15 C ontere brachium impii & malum[16] requires, impie
tatem eius non inuenies.
16 D ominus rex in æternum & ſemper, perierunt gentes
de terra eius.
17 D eſiderium humilium exaudiſti domine, diriges cor
eorum auſcultabit auris tua.
18 V t iudices orphanũ & pauperem, ne pergat[17] amplius
conterere hominem ex terra.

[17] Ne addat amplius ut opprimat hõ ex terra.i.hõ impius, homo terrenus ne pergat cõterere iuſtos.

P ſalmus iſte decimus nullum habet titulũ, qm̃ iuxta multorum doctorum opinionem connexus eſt cum præcedẽti, ut in pſalmi ſerie manifeſto apparet. ¶ Id uero q̃d conſiderandũ eſt, qm̃ tertius uerſiculus habet aliqua uerba aliquantulũ obſcura. nam ſunt uerba requirentia accuſatiuũ caſum, & non habent illum. Idcirco ab aliquibus ut paſſiua exponunt, licet ſint actiua ut in corpore pſalmi poſitũ eſt. Alii uero ſupplent accuſatiuũ caſum & dicunt, quoniã laudauit impius.ſ. ſeipſum iuxta deſiderium animæ ſuæ.i. eo ꝙ ſequitur deſiderium animæ ſuæ, & iniquum benedixit irritauit dominũ.i. eo ꝙ blaſphemauit & irritauit dominum, uel iniquus gloriatur ꝙ blaſphemauit dominum. ¶ Et aduertendũ eſt, qm̃ in his duobus pſalmis ponuntur arma ſiue artes quibus utuntur ſiccarii ut aliquem capiãt. ¶ Circa ultimũ uerſum aduerte quoniã ubi nos traduximus hominẽ in hebræo ponitur henos, ꝙ ut plurimũ hominem abiectum ſignificat & uilem, & ſic melius dicemus ne pergat conterere homo ex terra.i. homo abiectus & uilis qui ex terra eſt, & terrena meditatur conterere ſiue cõfringere cæteros ex terra.

¶ Titulus pſalmi undecimi.

¶ Vincenti[1] dauid. Pſalmus undecimus.

[1] Effundenti ſanguinem &c.

1 I N domino cõfiſus ſum quõ dicetis animæ meæ, tranſ
migra[2] ex monte ueſtro uelut paſſer.
2 Q uoniam ecce impii intendent[3] arcum, præparauerũt
ſagittam eorum ſuper neruum, ut ſagittent in obſcuro

[2] Tranſmigra in montẽ ueſtrũ paſſer, ſiue trãſmigra te ex mõte ueſtro uelut paſſer.

[3] Dirigent.

rectos corde.
3 Qm̄ fundamenta [4] destruenť, iuſtus quid oꝑatus eſt. — [4] Retia.
4 Dominus in templo ſanctitatis eius, dominus in cœlo
ſedes eius oculi eius uidebunt, palpebræ eius probabūt
filios hominis.
5 Dominus iuſtum probabit, & impium & diligētem ini
quitatem odio habuit anima eius.
6 Pluet ſuper impios laqueos ignem & fulgur, & ſpiritus
combuſtionum [5] pars calicis eorum. — [5] Intemperierum.
7 Quoniā iuſtus dominus iuſtitias diligit, rectum [6] aſpi
cient uultus eius. — [6] Recte aſpicient facies eorum. i. deus diligit illos quorum uultus aſpicient id quod rectum eſt.

Huius pſalmi undecimi titulus cōnexus eſt cū primo uerſiculo pſalmi. Id aūt quod maxime aiaduertendū eſt uelim ſcias, qm̄ in pleriſq; locis tam in pſalmorū libris ꝙ in aliis ſacrę ſcripturę quibuſcūq; multotiens idem uerbū, & in plurali numero & in ſingulari indifferēter trāſferri poteſt, ſed in ſingulari prout legiť, in plurali prout ſcribiť uel ecōuerſo, q̊d nō ſine maxima difficultate ab his qui ignorant hebrēum ſermonē intelligi pōt. Nā ſcriptura hebrēa poteſt legi cū punctis & ſine pūctis, idcirco ſępiſſime ſcriptura ip̄a ſi legať ſine punctis unū oſtendit. ſi uero cū punctis aliud. cū aūt ſcriptura ſacra cum punctis & ſine punctis legi poſſit, ideo idē nomen & uerbū & in ſingulari numero, & ī plurali legi poterit. Quod tamē nō ſine magno arcano accidere poteſt. nam opus eſt ut lex punctorū cū literis ipſis cōueniat, ut patet hebræum idioma ſcientibus, ideo iudęi qn̄ aliqua reperiť dictio, ut p̄diximus dicunt ſic ſcribiť & ſic legiť. i. ſm̄ literas ſic ſcribitur. Scd'm uero puncta ſic legiť, q̊d quidē accidit in uerbo nudu. i. tranſmigra primi uerſus huius pſalmi. nā indifferēter trāſferri poteſt tranſmigra ſm̄ ꝙ legiť & refertur ad animā, ſiue ad chr̄i diuinitatē, qm̄ in fœminino genere poniť illud uerbū iuxta puncta ip̄ius dictionis deſignātia ſingularē numerū, uel tranſmigrate in plurali numero prout ſcriptū eſt. i. iuxta literas quæ ponunť in dictione, & ſic refertur ad aīam & corpus atq; diſcipulos, & ſic deinceps intelliges cū dicemus prout ſcribiť & prout legitur. ¶ Circa etiā ſequentē dictionem eiuſdem uerſus. Aduerte ꝙ aliqui dicunt ſupplendā eſſe dictionē ex uel in, ita ꝙ dicat ex monte ueſtro uel in montē ueſtrum. ¶ Circa etiam ultimam dictionem huius uerſus aduertendū ꝙ aliqui addunt aduerbium ſimilitudinis. ſ. uelut paſſer. Aliqui uero nihil addūt. ¶ Circa etiā tertium uerſum aliqui dicunt eſſe exponendum, ſi fundamenta deſtruentur &c. uel poſita &c.

נודו

חרכם
צבור

ℂ Titulus pſalmi duodecimi.

ℂ Vincenti [1] ſuper octaua pſalmus Dauid.

Pſalmus duodecimus.

[1] Danti æternitatē cõfidẽti ſanguinẽ &c
[2] Cõſumptus eſt miſericors & q̃ igratia exiſtit.

1 SAluum fac domine,qm̃ defecit [2] ſanctus,qm̃ defece-
runt fideles [3] a filiis hominis.
2 Vana loquentur unuſquiſq; cum proximo ſuo, labium
adulationum in corde, & corde loquentur.
3 Perimat dominus omnia labia adulationum,linguam
loquentem magna.
4 Qui dixerunt linguis noſtris magnificabimur, [4] labia
noſtra nobiſcum,quis dominus nobis?
5 Præ uaſtitate pauperum,præ gemitu [5] mendicorũ nũc
exurgam dicet dñs, ponã in ſalute loquetur [6] pro ipſo.
6 Eloquia domini eloquia munda ,argentum igne exa-
minatum a domino [7] terræ purgatum ſepties.
7 Tu domine cuſtodies eos, cuſtodies eum a generatiõe
hac in æternum.
8 In circuitu impii ambulant, cum exaltabũtur [8] oppro
bria filiis adam.

[3] Fides ſiue fideli tates uel ueritates.
[4] Corroborabi-mur.
[5] Clamore.
[6] Illaq̃abit.i.ponã in ſalutari & eripiam ipm iuſtũ ab illo q poſuit laq̃um illi ,uel inſufflabit ipſi.i.habuit ipſum iuſtũ ꝑ nihilo, uel loquetur pro ipſo
[7] Publicũ & manifeſtũ terræ uel uaſe alchimico terræ.
[8] Cũ exaltabiĩ uiliпẽdia filiis Adã uel uiliſſimi filiorũ Adam.

Titulum huius pſalmi duodecimi ſuperius declarauim⁹. idcirco ipſum prætermittam, quod autem te latere minime uelim,quoniam quintus uerſus a diuerſis diuerſimode exponitur. Nam uerbum ultimũ aliqui exponunt illaqueabit.aliqui uero alii inſufflabit.alii uero loquetur.& ſic iuxta has diuerſas ſignificationes diuerſimode exponẽdus eſt uerſiculus iſte,ut in margine pſalmi poſitum eſt,uerum chaldaica expoſitio ſic habet, nũc exurgam dicit dominus ponam redemptiõem populo meo,& impiis teſtificabor malum pro ipſis.Nec prætereundum eſt, ꝙ uerſus ſexti dictio,ſcilicet bahalil quam nos interpretati ſumus a domino terræ iuxta chaldaicam expoſitionem, a diuerſis auctoribus diuerſimode exponitur.Nam aliqui dicunt ſignificare in alchimico terræ.i uaſe in quo purgatur argentum.Alii uero reuelatum uel manifeſtum,quaſi dicat argentum examinatum publicũ ac manifeſtum terræ. ℂAduertendum etiam eſt ꝙ ultima uerba ultimi uerſus hui⁹ pſalmi diuerſis modis exponuntur. Nam chaldaica expoſitio habet in circuitu impii ambulãt ſicut hirudo uel ſanguiſuga,quæ ſugit ſanguinem filiorũ hominũ. Alii uero exponũt uelut in corpore pſalmi poſitum eſt. Alii uero in circuitu impii ambulãt.i. in circuitu iuſti ut eum occidãt. cum exaltabitur.i.putant enim cum exaltabitur iuſtus ꝙ opprobria & uituperia erunt filiis adam.

בעליל

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00022

ℭ Titulus pſalmi tertii decimi.

ℭ Vincenti[1] pſalmus dauid.

Pſalmus tertius decimus.

1 VSquequo domine obliuiſceris mei in æternum, uſ
quequo abſcondes faciem tuam a me.
2 Vſquequo ponam conſilia in anima mea, anxietatem
in corde meo per diem, uſquequo exaltabitur inimicus
meus ſuper me.
3 Reſpice reſponde mihi domine deus meus, illumina
oculos meos nequando obdormiam mortem[2].
4 Nequando dicat inimicus meus præualui aduerſus eũ,
tribulantes me exultabunt, quum lapſus fuero.
5 Ego autem in miſericordia tua ſperaui, exultabit cor
meum in ſalute[3] tua, cãtabo dño qm̃ retribuit mihi[4].

[1] Effundenti ſanguinem &c.
[2] Dormitiõem. ſ. mortis æternæ.
[3] Salutationem.
[4] Super me.

ℭ Titulus pſalmi quarti decimi.

ℭ Vincenti[1] dauid.

Pſalmus quartus decimus.

1 DIxit inſipiens[2] in corde ſuo non eſt deus, corrupe-
runt,[3] abominabile fecerunt ſtudium, non eſt faci
ens bonum.
2 Dominus de cœlo aſpexit ſuper filios hominum, ut ui-
deat an ſit intelligens requirens deum.
3 Vnuſquiſq; declinauit, ſimul abominabiles[4] facti ſunt,
non eſt faciens bonum non eſt etiam unus.
4 Nonne cognouerunt oẽs operantes iniquitatem, deuo
rãtes[5] ppl̃m meũ comederũt panẽ, dñm nõ inuocauerũt.
5 Ibi timuerunt timore, qm̃ deus in generatione iuſti.
6 Conſilium inopis confundetis,[6] qm̃ dñs fiducia eius.
7 Quis dabit ex ſion ſalutẽ iſrael, dum quieſcet[7] dñs ca
ptiuitatem populi ſui, exultabit iacob, lætabitur iſrael.

[1] Dãti ęternitatẽ &c.
[2] Iniquus.
[3] Corruptã fecerũt uł diſſipauerũt, abominati ſũt ſtudiũ. i. abomĩabile opus fecerũt in chr̃i paſſiõe ſequentes cogitatões uanas
[4] Corrupti ſũt fœtuerunt.
[5] Comedẽtes ppl̃um meũ comederũt. i. ac ſi comediſſent panẽ.
[6] Confunditis.
[7] Dum conuertet uel deducet.

ℭ Titulus pſalmi quinti decimi.

ℭ Pſalmus dauid.

Pſalmus quintus decimus.

1 DOmine quis morabitur[1] in tentorio tuo, aut quis
habitabit in monte ſanctitatis tuæ?
2 Gradiens ſine macula & operans iuſtitiam, & loquens
ueritatem in corde ſuo.
3 Non detraxit[2] lingua ſua, non fecit ſocio[3] ſuo malũ,
& opprobrium non tulit[4] aduerſus proximum ſuum.
4 Neglectus in oculis ſuis abominabilis, timẽtes autem

[1] Peregrinabitur.
[2] Detulit ſuſurrauit.
[3] Amico.
[4] Accepit, leuauit.

dñm glorificabit, [5] iurauit affligere [6] & non mutabit.
5 Argentum ſuum non dedit ad uſuram, & largitióem [7]
ſuper innocentem non accepit, faciens hæc non elabet
in æternum.

ℭ Titulus pſalmi decimi ſexti.

ℭ Inſignia [1] dauid.

Pſalmus decimus ſextus.

1 CVſtodi me deus, quoniam ſperaui in te.
2 Dixi [2] domino, dominus meus tu, bonitas mea nõ
confert [3] tibi.
3 Sanctis qui in terra ſunt, & admirabilibus, omnis uolun
tas mea in eis.
4 Multiplicabunt [4] dolores eorum poſt alterũ accelera-
uerũt, nõ libabo [5] libamina eorum de ſanguine, neq; aſ
ſumam nomina eorum ſuper labia mea.
5 Dominus ſors [6] partis meæ & calicis mei, tu ſuſtenta-
bis [7] ſortem meam.
6 Funes [8] ceciderunt mihi in iocundis, inſuper hæreditas
præclara [9] mihi.
7 Benedicam domino qui conſuluit mihi, etiam per no
ctes caſtigauerunt me renes mei.
8 Poſui dominum in cõſpectu meo ſemper, quoniam a
dextera mea ne elabar.
9 Propterea lætatum eſt cor meum, & exultauit gloria
mea, inſuper caro mea habitabit in ſpe. [10]
10 Quoniam nõ derelinques animam meam in inferno,
non dabis ſanctum [11] tuum uidere foueam. [12]
11 Notam mihi facies ſemitam uitæ, ſatietas [13] lætitiarũ
cum uultu tuo, iocunditates in dextera tua in æternũ.

Prima dictio huius decimi ſexti pſalmi tituli. ſ. michtam, non modicæ ambiguitatis eſt apud auctores hebræorũ. Nam aliqui dicunt nomen eſſe cuiuſdam inſtrumenti muſici. Alii dicunt & inſtrumentum muſicum & plagam perfectam ſignificare. Verum cum eiuſmodi dictio dictioni Dauid prẹponitur ſm eos ſignificat inſtrumentum artis muſicæ. Cum uero poſtponitur plagam perfectam ſignificare aſſerunt. Alii uero inſigne interpretantur. Nam nomen a quo uidetur deriuare. ſ. chethem maſſam auri optimi ſignificat, & dicũt dignitatem militarem ipſius dauid ſignificare, uelut his temporibus equites aurati qui aliquid præclari geſſerunt ferre cõſueuerunt. ¶ Nos uero qui oĩa

[5] Honorificabit.
[6] Vt cõtereret, uel humiliaret. ſ. corpus ſuum uel ſeipſum.
[7] Munus fraudulentum.

[1] Plaga ĩtegra uel paup ſimplex uel inſtrm muſicũ, uel honor militaris.
[2] Dixiſti dño.
[3] Nõ ſup te, uel nõ apđ te, uł nõ p te, uł nõ ſine te, iuxta ſermonẽ hebræũ.
[4] Multiplicabunt idola illorum.
[5] Immiſcebo mixtionem.
[6] Portio.
[7] Tu poſuiſti uł feciſti manũ meã ſe ſe ĩclinare & deſcẽdere ſuper ſortem meam.
[8] Sortes uł ptes ceciderũt mihi in amœnis ſeu elegãtibus.
[9] Pulchra ſpecioſa ſuper me.
[10] Fiducialiť uel tuto.
[11] Sacrũ, & grã plenũ & miſericordẽ tuum uidere.
[12] Foueam taciturnitatis, humilitatis & corruptionis.
[13] Satietatem.

מכתם

מך תם

כתם

quæ in pſalmis reperiuntur capiti noſtro chriſto, atq; eius membris ſiue eccleſiæ attribuere non dubitamus, nō immerito huiuſcemodi dictionē & plagā perfectam, & pauperem ſimplicem, ſimul & inſignia, ut alibi diximus, interpretabimur. nam quis perfectiorem plagam abſq; ulla ſui ipſius macula, in corpus ſuum accepit, q̄ chriſtus uel eius membra.ſ. apoſtoli? quem uero magis pauperē, ſimplicem, immaculatum, & perfectum contemplari poterimus? Quis uero magnæ uictoriæ inſignia tulit niſi chriſtus? q principē huius mundi aduerſus quem nulla arma, nullæ inſidiæ, nulla ingenia quicquam potuerant, ut ipſemet redemptor inquit, uicit ac extra lares proprios.i. extra lares huius mundi eiecit, ac expulit.

אמרתי

¶ Ne te lateat uelim ꝙ uerbum primum ſecundi uerſus huius pſalmi. Si illud Dixiſti interp̄tabimur, quod in fœminino genere conſiſtat, atq; propterea ſcd'm quoſdam ad animam referri. Nam dixi ſcribitur, & dixiſti legitur, ut ſuperius dixim⁹. & ꝙ uerba ultima eiuſdē uerſus diuerſimode exponant. Nam aliqui exponunt Bonitas mea non ſuper te.i. non teneris mihi dare aliquam bonitatem, uerum quicquid feciſti tuo munere & benignitate egiſti. Alii uero dicunt bonitas mea non ſuper te.i. bonitas mea nihil cōfert tibi. Alii uero exponunt bonitatem quam ego habeo nō habeo niſi a te, uel bonitas mea non ſine te. ¶ Nec minus prætereūdum eſt ꝙ tertius & quartus uerſus non paruæ ſunt ambiguitatis apud hebræos, nam aliqui exponunt connectentes tertium uerſum cum ſecundo, hoc modo bonitas mea nihil tibi prodeſt uerum prodeſt ſanctis, & quoniam te diligo ſanctos diligo, & admirabiles, & idcirco omnis uolūtas mea in illis. Alii uero dicunt o anima dixiſti dn̄o dn̄s meus tu, dic etiam ſanctis qui in terra ſunt & magnificis, qui erumnas ob chriſti amorē ſuſtinent eiuſq; mādata cuſtodiunt. Omnis uoluntas mea in eis, ita ꝙ humilieris coram ipſis & des eis excellētiā ſupra te. Alii uero exponūt, quoniā ipſa anima dixerat, uel ip̄e Dauid in perſona ipſius animæ, quid ſanctis qui in terra ſunt & admirabilibus dicam, uel dicas? Omnis uoluntas mea in eis, atq; idcirco in ſequenti uerſu utriuſq; rei mentionem faciens, inquit, Multiplicabuntur dolores uel idola eorū poſt alterum feſtinauerunt, ac ſi dixerit cur dicam dn̄o deus meus tu? Nanq; qui poſt alium.ſ. deum feſtinauerunt, uel aliū deum accelerauerunt? multiplicabunt uel multiplicabūtur dolores eorum. Cur autem ſanctis dixerim. Omnis uoluntas mea in eis? quoniam non libabo libamina uel admiſcebo cōmixtionem eorum de ſanguine.i. libamina illorum quorum libamina eſt ſanguis.i. nolo particeps fieri illorū operum, neq; cum eis conuerſari &c.

ℂ Titulus pſalmi decimi ſeptimi.

ℂ Cratio dauid.

Pſalmus decimus ſeptimus.

1 EXaudi domine iuſtitiam, auſculta clamorē meū, au
ribus percipe orationē meā, ſine labiis fraudis.
2 A conſpectu tuo iudicium meum prodeat, oculi tui ui
deant æquitates [1].
3 P robaſti cor meū uiſitaſti nocte, examinaſti me non [2]
inuenies, cogitaui, non pertranſibit os meum.
4 I n operibus [3] hominis in uerbo labii tui, ego cuſtodiui
ſemitas diſſipatoris.
5 S uſtine [4] greſſus meos in ſemitis tuis, ne labantur ueſti
gia mea.
6 E go uocaui te, quoniam reſpōdebis mihi deus, inclina
aurem tuam mihi, audi eloquium meum.
7 S egrega [5] miſericordias tuas, ſaluans confidentes ab in
ſurgentibus in dextera tua.
8 C uſtodi me ſicut pupillam oculi, in umbra alarum tua
rum abſcondes me.
9 A facie impiorum qui me deuaſtauerunt, inimici mei
in animam [6] circundederunt [7] me.
10 A dipe eorum clauſerunt os ſuū, locuti ſunt cū ſupbia.
11 I n greſſibus [8] noſtris nunc circundederunt nos, oculos
ſuos ponent ad declinandum in terram.
12 S imilitudo [9] ei [9] ſicut leo, deſiderabit ut rapiat, & uelut
catulus leonis habitans in occultis.
13 E xurge dn̄e præueni faciē eius, pſterne [10] eū, eripe ani
mam meam ab impio, framea tua.
14 A uiris [11] manu tua dn̄e, a uiris ex tpe, quorū pars in ui
ta, & abditum tuum ut impleas [12] uentrem eorū, ſaturen
tur filiis, & dimittant reliquias ſuas paruulis ſuis.
15 E go in iuſtitia uidebo uultum tuum, ſatiabor dum ſur
rexerit [13] ſimilitudo tua.

T itulus huius pſalmi decimi ſeptimi nulla indiget expoſi
tione. Verum ꝙ cōſiderandū eſt ꝙ uerbum Cogitaui ter
tii uerſus a diuerſis diuerſimode exponitur. Aliqui dicūt
cogitaui.i. habui aliquā malam cogitationē non pertranſi
bit os meū. Quod nobis non placet. Alii uero rectius expo
nunt dicentes cogitaui.ſ. ut iterum te deprecarer ut ten
tares me uel probares me non pertranſibit os meū.i. nō
dicam huiuſmodi uerba amplius. Nos uero ad quācunq̄

[1] Rectitudinem.
[2] Nō inueniſti.
[3] Ad opa hoīs.
[4] Vt ſuſtineā greſſus meos.
[5] Admirabiles red de mirifica.
[6] Propē aīam.i. ut accipiāt aīam & uitam.
[7] Circundederūt ſuper me.
[8] Iuxta ueſtigia nr̄a.i. quocūq̄ ambulabamus circū dederunt.
[9] Silīs eſt leoni deſideranti rapere.
[10] Fac eum incuruari uel humilia.
[11] A uiris, manus tua.ſ. q ſūt uī mortuis manu tua domine.
[12] Et abſcōdito tuo impleas uentrē eorꝝ ſaturenī filii &c.
[13] Cū ſurrexerim ſilitudine tua, uel ſilitudinem tuam quum uidero.ſ.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00026

chriſti operationē uel orationem,ſeu eccleſiæ actionem erga deū referemus. ¶ Nec minus aduertendū eſt ꝙ ſequens uerſus.ſ.quartus diuerſimode exponit̄. Primo in operibꝰ hoīs.i.quum circa opera humana uel hominis occupabar in uerbo uel propter uerbum labii tui ego cuſtodiui &c. Secūdo ad opera hoīs.i.ne ſolum aliquod malū egi uel cogitaui uerū iuxta uerbum uel propter uerbū labii tui intendi erga opera hoīs,& idcirco ego obſeruaui .i. auerte refeci omnes a ſemitis fractoris & diſſipatoris. ¶ Ne te lateat qm̄ prima dictio undecimi uerſus.ſ.greſſibus noſtris uel iuxta greſſus noſtros in plurali tm̄ reperit̄ numero. Dictio uero tertia.ſ.circūdederūt me,& in ſingulari & in plurali numero.ſ. circūdederūt nos. Nam in ſingulari numero reperit̄ prout ſcribitur, prout legitur uero in plurali. ¶ Nec magis ſilentio prætereundū eſt id quod ponit̄ in tertiodecimo uerſu, Eripe animā meā ab impio Frameā tua,qm̄ dictio framea & in nominatiuo & in ablatiuo accipi poteſt,ſi em̄ nominatiui ſit caſus ſic exponet̄ Eripe animā meam ab impio,qui.ſ. impius eſt gladius tuus ,uel qui meretur gladium tuū, uel quia tu deus mittis eum ut occidat inimicos tuos iuxta illud Vindicabo me de inimicis meis. Si aūt in ablatiuo teneatur,tunc dicetur Gladio tuo eripe animā meā ab impio. ¶ Animaduertendū eſt etiam ꝙ penultimus uerſus duplici modo exponit̄. nam aliqui accipiunt illum in bonam partē,& ſic exponūt Ego eligo fieri ex mortuis manu tua .i. ex numero illorū qui mortui ſunt manu tua.i.morte bona & perfecta dñe, & eligo eſſe ex mortuis a ſeculo uel a terra uel a tempore quorū pars in uita & abſcondito,uel arcano tuo .i. lege tua uel cōtemplatione tua impleas uentrem eorū .i. interiora eorū ſaturentur filiis &c. Alii uero in malā partē illū accipiunt exponentes Eripe animā meā ab impio, atq; etiā a uiris manus tua.i.qui ſunt framea tua, ut dictum eſt in ſupiori uerſiculo.dñe a uiris ex tpe uel a ſeculo.ſ.eripe me quorū portio in uita.i præſenti,& abſconditū tuū.i. delitiæ tuæ impleas uentrē eorū &c.Cui expoſitiōi pūctatura primæ dictionis huius uerſus magis congruere uidet̄. Nam dictio prima huius uerſus.ſ.methim,ſi accipiat̄ ſine punctis indifferenter & mortuos & uiros ſignificat. Si uero habeat pūctum,zere, ſub litera prima eiuſdem primæ dictiōis ſignificabit mortuos. Si uero habuerit,ſeua, punctum, ut hic,ſignificabit uiros. מתים

ℭ Titulus pſalmi decimi octaui.

ℭ Vincenti,ſerui domini dauid qui locutus eſt dño uerba cantici huius,in die qua eripuit dominus ipm̄ de manu oim̄ inimicorū eius,& de manu Saulis,& dixit.

Pſalmus decimus octauus.

1 DIligam [1] te domine fortitudo mea.
2 Dominus rupes mea & propugnaculum [2] meum
& eripiens me, lapis [3] meus confidam in ipo, ſcutũ meũ
& cornu ſalutis meæ protectio [4] mea.
3 Laudatus [5] iuocabo dñm, & ab inimicis meis ſalu9ero.
4 Quoniam circundederunt [6] me dolores mortis, & con
gregationes [7] belial perterruerunt me.
5 Dolores [8] inferni circũdederũt me, præuenerũt me of
fendicula mortis.
6 In tribulatione mea inuocabo dominũ, & ad deũ meũ
uociferabor. exaudiet de templo ſuo uocem meã, & cla
mor meus in conſpectu eius ingredietur in aures eius.
7 Et cõmota eſt & cõcuſſa eſt terra, & fundamẽta monti-
um contremuerũt & cõmota ſunt, qm̃ iratus eſt ipſe.
8 Aſcendit fumus in ira eius, & ignis ex ore eius deuora-
bit, prunæ ſuccenſæ ſunt ab illo.
9 Et iclinauit [9] cœlos & deſcẽdit, & caligo ſub pedib9 ei9.
10 Et eqtauit ſup cherub & uolauit, & uolauit ſup alas uẽti
11 Poſuit tenebras latibulum ſuũ in circuitu tugurii eius
obſcuritatem [10] aquarũ denſitates nubium.
12 Præ fulgore [11] in conſpectu eius nubes eius tranſierunt,
grando & carbones ignis.
13 Et intonuit in cœlis dominus & altiſſim9 dedit uocem
ſuam, grando [12] & prunæ ignis.
14 Et miſit ſagittas ſuas & diſſipauit [13] eos, & fulgura multi
tiplicauit & conturbauit [14] eos.
15 Et apparuerunt inundationes aquarũ, & reuelata ſunt
fundamenta orbis terratum, ab increpatione tua domi
ne, a flatu ſpiritus iræ tuæ.
16 Miſit de excelſo accepit me, attraxit me de aqs multis.
17 Eripuit me ab inimicis meis fortiſſimis, [15] & ab odio ha
bentibus me, quoniã multiplicati [16] ſunt ſuper me.
18 Præuenerunt me in die confractionis meæ, & fuit do-
minus firmamentum mihi.
19 Et eduxit me in latitudinẽ, eripuit me qm̃ dilexit [17] me.
20 Retribuet mihi dominus ſm iuſtitiam meã, ſm mun-
ditiam manuum mearum reddet mihi.
21 Quia cuſtodiui uias dñi, nec impie egi a deo meo.
22 Quoniam omnia iudicia eius in conſpectu meo, & ſta-

[1] Miſericordiam quęram a te.
[2] Turris mea.
[3] Creator meus.
[4] Exultatio mea.
[5] Laudãs inuocabo dñm, laudatũ clamabo dñm uel laudatus. i. cũ me ruero laudem inuocabo dñm.
[6] Circũplexi ſunt me funes.
[7] Et torrẽtes iniq.
[8] Funes foueæ.
[9] Et ex tendit.
[10] Tenebroſitatẽ uł cõgregatio aq̃rũ & condenſatio in circuitu tugurii eius. ſ. ſunt.
[11] Præ ſplendore corã eo nubes ei9 trãſierunt.
[12] Grandinem & prunas ignis.
[13] Diruit diſperſit.
[14] Perturbabit, pteruit, uexabit reddidit attonitos.
[15] Fortiſſime.
[16] Præualuerunt ſuper me.
[17] Complacuit ſibi in me.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00028

tuta eius non auferam a me.
23 Et ero imaculatus cũ eo, & cuſtodiar a delicto meo.
24 Et reddet dñs mihi ſm iuſtitiam meam, ſm munditiã
manuum mearum in conſpectu oculorum eius.
25 Cũ ſctõ [18] ſctũs eris, & cũ uiro imaculato [19] imaculat⁹ eris.
26 Cum electo [20] electus eris, & cũ puerſo peruerſus eris.
27 Quoniam tu populum pauperem ſaluũ facies, & ocu-
los excelſos humiliabis.
28 Quoniam tu illuminabis lucernã meam domine, deus
meus illuminabit [21] tenebras meas.
29 Quoniam in te cõteram [22] militum cuneum, & in deo
meo tranſgrediar [23] murum.
30 Deus [24] imaculata uia eius, eloquium domini exami
natum, ſcutum ipſe omnibus confidentibus in ipſo.
31 Quoniam quis deus præter dominum, aut quis crea-
tor [25] præter deum noſtrum.
32 Deus q̃ p̃cixit me uirtute, & poſuit imaculatã uiã meã.
33 Poſuit pedes meos tanq̃ ceruorũ, & ſuper excelſa mea
ſtatuit me.
34 Docuit manus meas ad prælium, & contritus [26] eſt ar
cus eneus brachiis meis.
35 Et dediſti mihi ſcutum ſalutis tuæ & dextera [27] tua con
fortaſti me, & manſuetudine tua multiplicaſti me.
36 Dilataſti greſſum [28] meum ſubtus me, & non ſunt lapſi
maleoli [29] mei.
37 Perſequar inimicos meos & comprehendam illos, non
conuertar donec conſumam illos.
38 Percutiam [30] eos & non poterunt ſurgere, cadent ſub-
tus pedes meos.
39 Et præcinxiſti me uirtute ad bellum, proſternes [31] inſur
gentes in me ſubtus me.
40 Et inimicos meos dediſti [32] mihi dorſum, & odio habẽ
tes me ad internitionem perducam.
41 Vociferabũt & nõ erit ſaluãs, ad dñm, & nõ r̃ndebit eis.
42 Et cõminuam [33] eos uelut puluerem ante faciem uen-
ti, uelut lutum platearum abiiciam illos,
43 Eripies me de contentionibus populi, pones me in ca-
put gentium, populus quẽ non cognoui ſeruient mihi.
44. In auditu auris obedient mihi, filii alienigenæ mentiẽ
tur [34] mihi.

[18] Cũ miſeri corde miſeri cors eris.

[19] Perfecto perfectus eris.

[20] Cũ electo uel fideli uel ſimplici fidelis & ſimplex eris, uel mundo mundus eris.

[21] Illuſtrabit.

[22] Perrũpã uel p̃currã p̃ militũ cuneũ ut ne qat me offendere.

[23] Tranſiliam ſaltabo.

[24] De⁹. ſ. erit deus meus cuius uia eſt immaculata.

[25] Fortis.

[26] Et p̃paratus eſt.

[27] Suſtẽtauit me dextera tua & mãſuetudo tua multiplicauit.

[28] Veſtigium meum.

[29] Tali.

[30] Vulnerabo confringam.

[31] Incuruari facies.

[32] Dediſti mihi ceruicẽ. i. feciſti illos retrorſum ire, ut per ſeq̃rer eos poſt tergum.

[33] Contundã eos ſicut puluerẽ ſup faciẽ uẽti, ſicut lutũ platearũ euacuabo illos. i. ut ſolet fieri ex luto platearum cũ ex illo fit cumulus extra uias.

[34] Negabũt. ſ. ꝟitatẽ mihi & dicẽt p̃ timore non fuiſſe aduerſum me.

35 F ilii alienigenæ inueteraſcent [35] ,& timebunt ex pene/
tralibus ſuis.
[35] Defluẽt uel ca/dent ex clauſuris ſuis.
36 V iuit dominus & benedictus creator meus,& exaltetur
deus ſalutis meæ.
37 D eus qui dat uindictas [36] mihi,& iterimit pplos ſub me
38 E ripiens me de inimicis meis, inſuper ab inſurgẽtibus
in me exaltabis me,a uiro iniquitatis eripies me.
[36] Vltiones mihi, & comprimit.
39 P ropterea celebrabo te in gentibus domine,& nomini
tuo pſallam.
40 M agnificans ſalutem regis ſui,& faciẽs miſericordiam
chriſto ſuo dauid,& ſemini eius uſq; in ſeculum.

P ro huius pſalmi perfectiori noticia aĩaduertendũ eſt ꝙ a ſexto decimo uerſu uſq; in finẽ omnia uerba poſſunt trãſferri & in præterito tempore & in futuro & in præſenti. hoc em̃ hebręum idioma, pręſertim in hm̃oĩ libro pſalmorum,ut patet per hebręorũ expoſitores, facillime patitur. Nam poſſunt accipi per modũ orationis, ſiue per modũ narrationis,ſiue per modũ optantis & anhelantis alicuius rei euentũ. Quod ſcientes illud idioma minime latet.

ℭ Titulus pſalmi decimi noni.

ℭ Vincenti [1] pſalmus dauid.

[1] Victori danti æternitatem &c.

Pſalmus decimus nonus.

1 C Eli enarrant gloriam dei,& opus manuum eius an
nunciat firmamentum.
2 D ies diei eructat [2] uerbum,& nox nocti ĩdicat [3] ſciam.
3 N on ſunt [4] loq̃le neq; ſmones,ut nõ audiaẽ uox eorũ.
4 I n omnẽ terram exiuit curſus [5] eorũ,& in extremo or/
bis terræ uerba eorũ,ſoli poſuit tentorium in ipſis.
[2] Loqueẽ dictũ uel ſermonẽ.
[5] Linea
[3] Annunciabit.
[4] Abſq; ſermõe & abſq; ṽbis ẽt ſi nõ audiaẽ uox eorũ, uł nõ ẽ dcm̃ uł ſermo. ſ. fraudis & nõ ſunt uerba mẽdacii.
5 E t ipſe tanq̃ ſponſus procedens [6] de thalamo ſuo,exul/
tabit ut gigas ad currendam uiam.
6
A b extremo cœlorũ egreſſus eius,& circulatio eius ſup
extrema eorum,& non eſt abſconditus a calore eius.
[6] Procedẽs de thalamo ſuo.ſ. ĩ mane & in ueſpere.
7 L ex domini ĩmaculata conuertens [7] animam,teſtimo
nium domini fidele,ſapientiã præſtans paruulo. [8]
[7] Quietat aĩam. פתי
[8] Hoĩem ſimplicẽ flexilẽ & puerilẽ ſignificat.
8 M andata domini recta lætificantia cor,præceptũ dñi
mundum illuminans oculos.
9 T imor domini mũdus permanet in æternum,iudicia
domini ueritas,iuſtificata ſunt ſimul.
10 D eſiderabilia ſuper aurum & ſuper obrizum multum,
& dulciora ſuper mel & ſuccum fauorum.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00030

11 Etiam ſeruus tuus cautus [9] fuit in ipſis, in cuſtodiendis illis retributio multa.

[9] Prouidus fuit p̄mo nitus & circū̃ſpectus fuit in illis dū̃ cuſtodi et illa premiū̃ multū̃ & magnum.

12 Errores [10] quis intelliget, ab occultis meis munda me.

13 Etiam a ſuperbis [11] contine ſeruum tuū̃ ne dominentur in me, tunc ĩmaculatus ero, & mū̃dabor a trāſgreſſiōe [12] maxima.

[10] Ignorātias.

[11] A cōtumacibus redime.

[12] Rebellione multa.

14 Sint in uoluntate [13] eloquia oris mei, & meditatio [14] cordis mei in conſpectu tuo, domine creator [15] meus & redemptor meus.

[13] Erū̃t ĩ cōplacentia uł uolū̃tate, & dilectione.

[14] Locutio.

[15] Lapis uel rupes.

Titulus pſalmi uigeſimi.

Vincenti [1] pſalmus dauid.

[1] Effundenti ſanguinem &c.

Pſalmus uigeſimus.

1 Reſpondeat tibi dn̄s in die tribulationis, protegat [2] te nomen dei iacob.

2 Mittat auxiliū̃ tuū̃ de ſanctitate, & de ſyon fulciat [3] te.

3 Memor ſit [4] omniū̃ munerum tuorum, & holocauſtū̃ tuum in cinerem [5] conuertat, ſela.

4 Det tibi ſ̄m cor tuum, & omne conſiliū̃ tuū̃ impleat.

5 Exultabimus in ſalute tua, & in nomine dei noſtri erigemus [6] uexillū̃, impleat dominus oẽs petitiones tuas.

[2] Exaltet uel corroboret.

[3] Suſtē̃tet uł cōfortet.

[4] Suffiet oīa munera tua. i. mū̃era tua ęque grata hēat ac ſuffitū̃ & nidore ſacrificii.

[5] Pīguefaciat. i. gratū̃ æq̄ hēat ac pinguiſſimū̃ ſacrificium.

[6] Cantabimus.

6 Nunc cognoui qm̄ ſaluum fecit dominus chriſtū̃ ſuū̃, reſpondebit illi de cœlis ſanctitatis ſuæ, in potentatibus ſalutis dexteræ eius.

7 Hi in curru & hi in equis, nos autem in nomine domini dei noſtri memores [7] erimus.

[7] Memores erimus. i. clamabim⁹ ut faciū̃t exiſtē̃tes in bello.

8 Ipſi incuruati ſunt & ceciderunt, nos autē ſurreximus & exaltati [8] ſumus.

[8] Corroborati ſumus.

9 Dn̄e ſaluū̃ fac, rex rn̄debit nobis ĩ die qua clamabim⁹.

Pro noticia huius pſalmi aduertē̃dum eſt primo q̃ oīa illa uerba quæ in futuro optatiui modi traduximus per modum orationis poſſunt transferri in futuro indicatiui per modum narrationis & prophetiæ. ¶ Secundo & ultimo animaduertendū̃ eſt circa tertium uerſiculum, quoniam in illo reſpicit ad ſacrificia antiqua in quibus deus mittebat ignem de cœlo ut comburerentur, ut in pleriſq; ſacræ ſcripturæ locis apparet. Atq; etiam hunc uerſiculum duplici modo interpretantur. Nam aliqui dicunt incenſet uel ſuffiet dominus oīa munera tua, & holocauſtū̃ tuū̃ cineréſcere faciat ſela. Aliqui uero alii dicunt memor ſit oīm munerū̃ tuorū̃, & holocauſtum tuum impingueſcere faciat. i. uelut pingue reputet ſela. i. ſemper.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00031

℃ Titulus pſalmi uigeſimi primi.

℃ Vincenti [1] pſalmus dauid.

Pſalmus uigeſimus primus.

Domine in uirtute [2] tua lætabitur rex, & in ſalute
1 tua q̃ exultabit [3] uehementer.
2 Deſiderium cordis eius dediſti ipſi, & prolationem la-
biorum eius non prohibuiſti, ſela.
3 Quoniam præuenies [4] eum benedictionibus bonita-
tis, pones in capite eius coronam obrizi.
4 Vitam petiit a te, dediſti ei longitudinem dierum in
ſeculum & ſemper.
5 Magna gloria eius in ſalute [5] tua, gloriam & decorem
impones ſuper eum.
6 Quoniam pones eum benedictiones in æternum, læti-
ficabis eum in lætitia cum uultu tuo.
7 Quoniam rex ſperat in domino, & in miſericordia al-
tiſſimi non commouebitur.
8 Inueniat [6] manus tua om̃es inimicos tuos, dextera tua
inueniat odio habentes te.
9 Pones eos ut clibanum ignis in tẽpore iræ [7] tuæ dñe,
in ira ſua opprimet eos, & deuorabit eos ignis.
10 Fructũ eorũ de terra perdes, & ſemen eorũ a filiis hoĩs.
11 Quoniam proiecerunt ſup te malũ, cogitauerunt [8] cõ-
ſilium quod non potuerunt.
12 Qm̃ [9] ſepones eos, cũ neruis tuis diriges in uultus eorũ.
13 Exaltare domine in uirtute tua, cantabimus & pſalle-
mus potentiam tuam.

[1] Effundenti ſanguinem &c.
[2] In fortitudine.
[3] q̃ letabit ualde. i. q̃ ualde letabitur.
[4] Preuenies illũ bñdictionibus boni.
[5] In ſalutatiõe tua celebrationem uł laudẽ. ſ. impones.
[6] Inueniat man[us] tua ab oĩbus inimicis tuis.
[7] Vultus tui.
[8] Cogitauerũt ſcelus uel cogitatione, nõ potuerũt. ſ. illam facere.
[9] pones eos pt̃e uł dorſũ. i. ſeparabis eos a iuſtis cũ funibus tuis. i. cũ ſagittis q̃ ponunt in funibus arcus diriges &c.

℃ Titulus pſalmi uigeſimi ſecundi.

℃ Vincenti [1] ſuper ceruã auroræ pſalmus dauid.

Pſalmus uigeſimus ſecundus.

1 Deus meus deus meus quare dereliquiſti me, lõge [2]
a ſalute mea uerba rugitus mei.
2 Deus meus clamabo per diem, & non reſpõdebis, & no
cte, & non ſilentium mihi.
3 Et tu [3] ſanctus, inhabitans laudes iſrael.
4 In te ſperauerũt p̃res nr̃i, ſperauerũt & liberaſti eos.
5 Ad te clamauerunt & erepti ſunt, in te ſperauerũt & nõ
fuerunt confuſi.
6 Ego autem uermis & non uir, opprobrium hominis &
abiectio plebis.

[1] Effundenti ſanguinem &c.
[2] Longinquus a ſalute mea cũ audias v̾ba rugit[us] mei.
[3] Tu aũt ſancte p̃manes, uł habitas uł ſedes.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00032

7 Omnes uidentes me ſubſannabūt me, aperient [4] labia
mouebunt caput.
8 Circūuoluit [5] ad dominum eripiet eum, liberabit eum
quoniam dilexit [6] ipſum.
9 Quoniam tu extrahens me de uentre, ſuſtentans [7] me
ſuper ubera matris meæ.
10 Super te proiectus ſum ex uulua, ex utero matris meæ
deus meus tu.
11 Ne elongeris a me quoniam tribulatio proxima, qm̄
non eſt qui adiuuet.
12 Circundederunt me tauri multi, tauri baſſan circunde
derunt me.
13 Aperuerūt ſuper me os ſuū, leo [8] rapiens & rugiens.
14 Sicut aqua effuſus ſum, & diſperſa ſunt om̄ia oſſa mea,
factum eſt cor meum ſicut cera liqueſcens [9] in medio
inteſtinorum meorum.
15 Aruit tanq̄ teſta uirtus mea, & lingua mea adhæſit fau
cibus meis, & in puluere mortis repones [10] me.
16 Qm̄ circundederūt me canes, congregatio malignan
tiū circūdederit me, foderūt [11] manꝰ meas & pedes meos
17 Numerabo [12] omnia oſſa mea, ipſi conſiderabunt, tor
uum reſpicient [13] in me.
18 Diuident ueſtimenta mea ſibi, & ſuper ueſtem meam
proiicient ſortem.
19 Tu autem domine ne elongeris, fortitudo mea in auxi
lium meum feſtina.
20 Eripe a framea animā meā, de manu canis unicā meā.
21 Salua me ex ore leonis, & [14] a cornibus unicornium re
ſpondiſti mihi.
22 Narrabo nomen tuum fratribus meis, in medio eccle
ſiæ laudabo te.
23 Timentes dominum laudate eum, omne ſemen iacob
glorificate [15] eum, & expaueſcite ab illo oē ſemen iſrael.
24 Quoniam non deſpexit, neq; abominatus eſt humilita
tem [16] pauperis, neq; abſcondit faciem ſuam ab illo, &
dum clamaret ad eum exaudiuit.
25 Ex te [17] laus mea in eccleſia magna, [18] uota mea reddā
coram timentibus eum.
26 Comedent humiles [19] & ſaturabuntur, laudabunt do

[4] Deludent me aperient cum labio ul' erūpent in ſermone.
[5] Cōfugit uel exultet ul' circūdet ad dnm̄. ſ. orationem ſuam.
[6] Cōplacuit ī ipſo.
[7] Dans mihi ſpem
[8] Sicut leo.
[9] Liquefiēs uel liquefacta.
[10] Deduces me. i. inter labia, id eſt, latera ſepulchri.
[11] Sicut leo.
[12] Narrabo oīa oſſa. i. pcuſſiones oſſium.
[13] Torue reſpiciēt ul' deſpiciēt me.
[14] Nāq; ī cornibꝰ unicorniū humiliaſti uel afflixiſti me.
[15] Honorificate.
[16] Afflictionē, orationē, reſponſionem.
[17] De te.
[18] Multa.
[19] Manſueti.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00033

minum inquirentes eum, uiuet cor ueſtrum in æternũ.
27 Reminiſcentur [20] & conuertentur ad dñm omnes fines [20] Reminiſcantur
terræ, & genua [21] flectent corã te uniuerſæ ſtirpes gẽtiũ. & reuertantur.
28 Q m dñi [22] eſt regnum, & dominabitur in gentibus. [21] Et adorabũt uel adorent.
29 Manducauerũt & genua flexerunt omnes pingues ter- [22] Dño uel a dño.
ræ, coram ipſo adorabũt omnes deſcendentes in pulue
rem, quoniam [23] animam ſuam non uiuificauit. [23] Et animã ſuã.
30 Semen ſeruiet ipſi, narrabit [24] domino in generatiõe. [24] Numerabit do
31 Venient & manifeſtabunt iuſtitiam eius, populo geni mino ꝑ gñatione.
to quoniam fecit.

אילת השחר Huius pſalmi uigeſimi titulus duas habet dictiões hacte nus minime expoſitas, quas ceruam auroræ interpretati ſumus, atq; a diuerſis auctoribus diuerſimode expoſitas reperi. Nam chaldaica expoſitio ſuper fortitudinẽ oblationis quotidianæ habet. & ſic prima dictio fortitudinẽ ſignificabit. Secũda uero diluculũ, ſeu aurorã, ſeu quotidianã, ſeu inueſtigationẽ antelucanã, uł matutinã. Alii uero pro ſtella matutina, quã nos uenerem appellamus interp̃tant̃. Alii uero nomen inſtrumenti aſſerunt eſſe. Alii uero pro cerua auroræ ſiue claritatis uel ſplendoris interp̃tari minime dubitãt, cũ in canticis q̃ pluries eccleſiæ ſponſus ceruo ſaltanti ſup montes & damæ aſſimilet̃. ¶ Tu uero quicũq; es qui legis iuxta pſalmi ſeriem & materiã, oĩes has ſignificationes chr̃i paſſioni ſplẽdori, morti, & reſurrectioni, necnon ipſius uictoriæ accõmoda. Verũ id q̊d te latere minime uelim, qm̃ iudæi in ſua priſtina perſiſtẽtes prauitate nunq̃ deſiſtũt mordere chriſtianos quoſcũq; interp̃tes, ob ſexti decimi uerſus huius pſalmi interp̃tationẽ. nã dicunt ꝙ ubi nos habemus Foderũt, in hebræo ponit̃ dictio
כארי caari, quã quidẽ dicunt ſignificare ſicut leo, atq; ſimilẽ modum loquendi adducũt ex capite trigeſimo octauo Yſaiæ prophetæ, ſicut leo ſic conteret oĩa oſſa mea. Verũ id q̊d ꝑ ſe adducũt non parũ chriſtianorũ auctoritati confert, qm̃
כארי in hoc pſalmo iuxta hanc dictionẽ, caari, gloſa hebræa habet hæc uerba. Bis tm̃ ĩ ſacra ſcriptura reperit̃ hæc dictio .ſ. hic, atq; in p̃nomĩato loco, & in duplici ſignificato. Queræ nunc ab hebræis. ſi bis tm̃ hæc dictio rep̃it̃, & in duplici ſignificato, q̊d nã ſignificatũ hic habebit. nã cũ in p̃nominato loco ſignificet ſicut leo, oportet ut hic aliquid aliud ſignificet, quid aũt ſignificare poterit p̃ter id q̊d noſtri interpretati ſunt .ſ. foderũt. ¶ Quippe ſæpiſſime cõtingere ſolet in ſacra ſcriptura, ut in pleriſq; dictionibus, litera aliqua ponat̃ ſupflua, ita ꝙ nihil faciat ad dictionis ſenſum, uerũ propter aliq̊d arcanũ, ſeu myſteriũ nobis incognitũ ponitur, & multotiens, ut ſupius diximus, ponat̃ una litera pro

altera,ut patet ſciẽtibus idioma hebręũ,idcirco nõ incon
grue dicemus,poſitũ fuiſſe,caari,pro caru, iuxta p̃annota
ta ſupius.ſ.caari,ſcribiẽ,& caru legiẽ, q̃d ſæpiſſime in ſacrę
ſcripturę codicibus accidit. Nã multotiens literę ſine pun
ctis,ita ꝙ nõ pronũcienẽ aliquo modo,neq; ſint de eſſentia
dictionis. Multotiens puncta ſine literis, & ꝓnunciant li
teræ,licet ibi nõ ponãẽ,acſi eſſent ibi reperiunẽ.Hoc autẽ
totũ manifeſtũ eſt nõ ignaris literaturę hebraicę.Cur aũt
factũ ſit,altioris eſt myſterii. Memini em̃ (teſtor deũ) me
uidiſſe quendã librũ habentẽ in gloſa caru, cui nõ minorẽ
auctoritatẽ cõferunt,q̃ ipſi textui,quod etiã plurimi iudę
orum fatenẽ,iuxta id ſuperius dictum, caru legiẽ,& caari ... כרו
ſcribiẽ. Verũ forte poſitũ eſt,aleph,ſupfluũ,qm̃ ſm cabal/
liſticos altius ſpeculantes,litera aleph idẽ importat ſcd'm ... א
numerũ quod nomen tetragrãmaton,& litera iod,prima
eſt lr̃a ipſius noĩs tetragrãmaton,cõtinens in uirtute totũ ... יהוה
nomen, ut patet per eoſdẽ caballiſticę artis auctores. Hoc
aũt totũ cõtemplari,alterius eſt artificis. Nãq; in hoc pſal
mo tota chriſti paſſio,deſcenſus ad inferos patet, p̃ſertim
ubi dicit.Et animã ſuam nõ uiuificauit, necnõ conuerſionẽ
oĩm gentiũ ad chriſti fidẽ manifeſtauit dicens, Semen ſer
uiet ipſi,narrabitur dño.i. illud ſemen narrabiẽ dño in ge
neratione uel numerabiẽ dño pro generatiõe,ubi chaldai
ca expoſitio dicit Semen ipſius Abrahæ ſeruiet corã ipſo,
manifeſtauit uirtutẽ potẽtiæ dñi generationi ultimæ ,re/
uertenẽ filii eorũ & dabunt iuſtitiã eius,populo eius q̃ fu/
turus eſt ut regnet,miracula quæ fecit , & pleraq; alia hic
ponit chaldaica expoſitio chriſti paſſioni ac triumpho ad
modum cõgruentia,quæ cauſa breuitatis omitto .

Titulus pſalmi uigeſimi tertii.

Pſalmus dauid. Pſalmus uigeſimus tertius. ... [1]In pulchris amœnis.

DOminus paſtor meus,non deficiam. ... [1] Sup aq̃s regei.i. ubi libenter requieſcunt homines.

2 In habitaculis [1] germinis accũbere me faciet , iu/
xta aquas [1] placidas deducet [2] me. ... [2] Nutriet, ſuſtẽtabit. ... [3] Refocillabit, & eſt il lius qui laborauit in agonia quietauit .
3 Animã meam reſtituet [3] diriget me per ſemitas iuſti/
tiæ,propter nomen ſuum.
4 Etiam cum [4] ambulauero per uallem tenebroſam, nõ ... [4] Si ambulauero per uallẽ umbræ mortis.
timebo malum qm̃ tu mecum,uirga tua & pedũ tuum, ... [6] Corã tribulãtibus.
ipſa me conſolabuntur. ... [7] Impinguaſti oleo .
5 Ordinabis [5] in conſpectu meo menſam aduerſus [6] tri/ ... [5] Pręparabis. ... [8] Inebriãs.i.plenus,ut
bulantes me , impinguaſti in oleo [7] caput meum, calix ... quilibet poſſit extin
meus ſuperabundans. [8] ... guere ſitim.
6 Verũtamen [9] bonitas & miſericordia ſequentur me oĩ ... [9] Certe. ... [10] Cũ cõuertar , uel re
bus diebus uitæ meæ, & [10] quieſcam in domo domini in ... uertar, ul' reuerſ9 fue ro in domum dñi.

longitudinē dierū. ℭ Titulus pſalmi uigeſimi quarti.

ℭ Dauid pſalmus.

Pſalmus uigeſimus quartus.

1 DOmini eſt terra & plenitudo eius, orbis [1] terrarum [1] Habitabile.
& habitantes in ea.
2 Quoniam ipſe ſuper maria fundauit eam, & ſuper flu-
mina ſtabiliuit eam. [2] Direxit, pparauit
3 Quis aſcēdet [2] in mōtem domini, aut quis exurget [3] in [3] Conſurget.
loco ſanctitatis eius.
[4] Palmis. 4 Innocens manibus [4] & mūdus corde, qui [5] non accepit [5] Qui nō iurabit i uano aīam meam
in uano animam ſuam, & non iurauit in fraude. [6] Grām uel elemo
5 Accipiet bñdictionē a dño, & iuſtitiā [6] a deo ſalutis ſuæ ſynā, q̄d. n. gratis
[7] Iacob. i. domus Iacob. 6 Hæc eſt generatio quærentiū eū, inquirentes [7] faciem daī cū miſericor-
tuam iacob, ſela. dia zedaca dicit.
7 Attollite portæ capita ueſtra, & eleuamini [8] ianuæ æter [8] Et accipe portas
nitatis, & introibit rex gloriæ. inæternum uel ſe culi.
8 Quis eſt iſte rex gloriæ, dominus fortis & potens, domi
nus potens in prælio. [9] Et accipite por-
9 Attollite portæ capita ueſtra & [9] eleuamini ianuæ æter tas æternitatis uł i
nitatis, & introibit rex gloriæ. ęternū, uł attolli-
10 Quis eſt iſte rex gł iæ, dñs uirtutū ipſe rex gloriæ. ſela. te ianuæ æternita tis. ſ. capita.

Quam manifeſte iudęorū inſipientiā, ignauiā, atq; ſtultitiam, Dauid propheta in hoc pſalmo detegat, aperiat, necnon manifeſtet, teſtat chaldaica expoſitio in ultimis uerſibus huius pſalmi dicēs. Erigite portæ domus ſanctitatis capita ueſtra, & eleuamini excelſa æternitatis, ſiue ſeculi, Erigite portę paradiſi, ortus delitiarū, capita vr̄a & eleuētur excelſa ęternitatis, uel erigant gradus æternitatis, uel portę in ęternū, & ingrediat rex gl̄ię. Vbi poſtq̄ in uigeſimo ſcd'o pſalmo chr̄i paſſionē, ac eius reſurrectionē, & gētiū cōuerſionē narrauit. Et in uigeſimo tertio eccl'iæ gaudiū ob ipſius uictoriā exp̄ſſit. In hoc uigeſimo quarto dñi-
בנפשו um eius, necnō cœlorū aditū & ingreſſum patefecit. ¶ Aduertēdū eſt q in q̄rto v̄ſu dictio aīam ſuā, pōt legi anīam meā, & r̄fert ad deū. Nā legit aīam ſuā, & ſcribit aīam meā

ℭ Titulus pſalmi uigeſimi quinti.

ℭ Dauid. Pſalmus uigeſimus quintus.

1 AD te domine, animam meam leuabo. [1] [1] Leuabo ſcilicet in oratione.
2 Deus me9 in te cōfiſus ſū ne cōfundar, [2] ne letētur [2] Ne cōfundar ne
inimici mei ſuper me. iocūdetur mihi. i.
3 Etiam omnes expectantes te non erubeſcent, erubeſcēt propter me.
[3] Fruſtra. præuaricantes ſine [3] cauſa.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00036

4 Vias tuas dñe notas fac mihi, ſemitas tuas doce me.
5 Dirige me in ueritatẽ tua, & doce me, quoniam tu deus
ſalutis meæ, te expectaui tota die.
6 Reminiſcere miſerationũ tuarũ domine, & miſericor-
diarum tuarum, quoniam [4] a ſeculo ſunt.
7 Peccatorũ iuuentutis [5] meæ, & tranſgreſſionũ mearum
8 ne reminiſcaris, ſm miſericordiam tuam reminiſcere [6]
mei tu, propter bonitatem tuam domine.
9 Bonus & rectus dñs, ꝓpterea docebit pctõres in uia.
10 Diriget mãſuetos in iudicio, & docebit hũiles [7] uiã ſuã
11 Omnes ſemitæ domini miſericordia & ueritas, cuſtodi
entibus fœdus [8] eius, & teſtimonia eius.
12 Propter nomen tuum domine, & parces [9] delicto meo,
quoniam multum eſt.
13 Quis eſt uir timẽs dñm, docebit [10] illũ uiã quã eliget.
14 Anima eius in bono dormiet, [11] & ſemen eius hæredita
bit terram.
15 Secretum domini timentibus eum, & fœdus eius ut fa-
ciat illos cognoſcere. [12]
16 Oculi mei ſemper ad dominum, quoniam ipſe educet
ex rete pedes meos.
17 Reſpice in me & miſerere mei, quia unicꝰ & pauꝑ ego.
18 Tribulationes cordis mei dilatatæ [13] ſunt, de anguſtiis
meis educ me.
19 Reſpice afflictionẽ meam & laborem meum, & dimit
te [14] omnia peccata mea.
20 Reſpice inimicos meos, quoniam multiplicati ſunt, &
odio iniquitatis oderunt me.
21 Cuſtodi animam meam & eripe me, non erubeſcam,
quoniam ſperaui in te.
22 Simplicitas [15] & rectitudo cuſtodient me, quoniam ex
pectaui te.
23 Redimet deus iſrael, ex omnibus anguſtiis meis.

[4] Quę ab ęterno ſunt.
[5] Adoleſcentiarum.
[6] Memento mei ut. ſ. reddas mihi tu.
[7] Mites.
[8] Teſtamentum.
[9] Et tolles uł accipies uł portabis delictum meum, uel quamuis magnum ſit.
[10] Docebit illũ in uia eliget. i. ꝙ eliget uel quam uiam eliget.
[11] Morabit.
[11] Cognoſcere, id ẽ ut det intellectui eorum noticiã & ſciẽtiam & ſpeculationem.
[13] Dilatauerũt ſupple habitationem ſuam.
[14] Et porta õmia peccata mea.
[15] Innocentia.

¶ Titulus pſalmi uigeſimi ſexti.

¶ Dauid. Pſalmus uigeſimus ſextus.

1 IVdica me domine qm̃ ego in innocẽtia [1] mea ambu
laui, & in domino ſperaui non elabar.
2 Proba me domine & tenta me, examina renes meos &
cor meum.

[1] In ſimplicitate mea in perfectione mea.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00037

3 Quoniam miſericordia tua ante oculos meos, & am-
bulaui in ueritate tua.

4 Nō ſedi cū uiris uanitatis, & cū uerſutis [1] nō ingrediar.

[1] Cū occultis .i. qui unū hñt ī corde & aliud ī ore uł q in occultis parāt inſidias ut capiant aliquē uel ut aliquid mali faciant.

5 Odi eccleſiam malignantiū, & cum impiis nō ſedebo.
6 Lauabo in munditia [3] palmas meas, & circūdabo alta-
re tuum domine.

[3] In puritate, in innocentia.

7 Vt faciam [4] audire uocem laudis, & ut narrem omnia
mirabilia tua.

[4] Vt faciā audire in uoce cōfeſſiōis uel celebritatis .ſ. quæ feciſti,

8 Domine dilexi habitaculum refugii domus tuæ, & lo-
cum tabernaculi gloriæ [5] tuæ.

[5] Honoris.

9 Ne claudas [6] cum peccatoribus animam meam, & cū
uiris ſanguinum uitam meam.

[6] Conreges.

10 Quoniam [7] in manu eorum ſcelus, & dextera eorum re
pleta eſt largitione. [8]

[7] In quoꝝ manibus ſcelꝰ, uł iniqtas uel nephas, uel cogitatio mala.

[8] Munus .ſ. fraudulentum.

11 Ego autem in innocētia [9] mea ambulabo, redime me
& miſerere mei.

[9] In ſimplicitate.

12 Pes meus ſtetit in rectitudine, in eccleſiis bñdicā dñm.

Titulus pſalmi uigeſimi ſeptimi.

Dauid. Pſalmus uigeſimus ſeptimus.

1 DOminus lux [1] mea & ſalus mea quem timebo, do
minus fortitudo uitæ meæ a quo trepidabo?

[1] Lumen meum.

2 Dum [2] præliabūtur aduerſum me malignātes, ut edāt
carnem meam, tribulantes [3] me & inimici mei aduer-
ſum me, ipſi corruent & cadent.

[2] Dū appropinqbūt

[3] Tribulantes me & inimici mei mihi .i. appropinqbūt, uł īſidias parabūt corruerunt & ceciderunt.

3 Si cōſiſtant aduerſum me caſtra non timebit cor meū,
ſi exurgat aduerſum me bellum, in hoc ego [4] cōfidam

[4] In hoc .ſ. ꝙ dixit dñs illuīatio &c. ſiue in legeq̄ zoth dicitur. זאת

4 Vnam [5] petii a domino illam requiram, ut inhabitē in
domo domini omnibus diebus uitæ meæ, ut uideam [6]
iocunditatem domini, & ut uiſitem templum eius.

[5] Vnā .ſ. petitionē.

[6] Vt reſpiciam in amenitate dñi ut explorē uł diluculo ſurgā & q̄ram.

5 Quoniam abſcondet me in tugurio ſuo, in die mali oc
cultabit me in ſecreto tentorii ſui, in rupe exaltabit me
6 Et nunc exaltabit [7] caput meum ſuper inimicos meos
qui in circuitu mei, & ſacrificabo in tentorio ſuo ſacrifi
cia iubilationis, cantabo & pſallam domino.

[7] Exaltabitur.

7 Exaudi domine uocem meam qua clamabo, & miſere
re mei & reſponde mihi.
8 Tibi [8] dixit cor meum, requirite faciem meam, faciem
tuam domine requiram.

[8] Tibi .i. ppter te uel ī perſona tui dixit cor meū requirite faciē meā .ſ. ipſius dñi uł reqrite uultus mei .ſ. dñm.

9 Ne abſcōdas faciem tuam a me, ne expellas [9] in ira ſer

[9] Declines.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00038

uum tuum, auxilium meum fuiſti, ne dimittas me, neq̧
derelinquas me deus ſalutis meæ.
10 Quoniam pater meus & mater mea dereliquerũt me,
dominus autem collegit [10] me.
11 Doce me domine uiam tuam, & deduc me in ſemitã
rectitudinis propter [11] tribulantes me.
12 Ne tradas [12] me in animam tribulantium me, qm̃ inſur
rexerunt in me teſtes falſitatis, & loquens iniquitaté.
13 Credidi [13] uidere bonitaté domini, in terra uiuentiũ.
14 Expecta dominum uiriliter age, & confortabit cor tu-
um, & expecta dominum.

[10] Clauſit uel congregauit.

[12] Ne des me ĩ uoluntatem.

לולא

[11] Propter reſpiciẽtes me torue uel canentes me.

[13] Niſi credidiſſẽ reſpicere in bonitate dñi in terra uitę, nã legiẽ cũ niſi & ſine niſi pp quaſdã ꝟgulas ſupra dictionẽ lule. i. niſi exiſtentes.

Titulus pſalmi uigeſimi octaui.

David. Pſalmus uigeſimus octauus.

1 AD te dñe clamabo creator [1] meus ne ſileas a me,
neq̃ taceas a me, & aſſimilabor deſcẽdẽtibꝰ ĩ lacũ
2 Exaudi uocem depcationũ mearũ dũ clamo ad te, dũ
extollo manum meam ad abditũ [2] ſanctitatis tuæ.
3 Ne trahas me cum impiis & cũ operantibus iniquitaté,
qui loquunẽ pacẽ cũ ſociis ſuis, & malũ in corde eorũ.
4 Da illis ẜm [3] opus eorũ, & ẜm malignitatem ſtudiorum
eorum, ẜm opus manuum eorum da illis, redde retribu
tionem eorum ipſis.
5 Quoniam non intelligent [4] opera domini, & opus ma
nuum eius, euertet [5] illos & non ædificabit illos.
6 Bñdictus dñs, qm̃ exaudiuit uocé depcationũ mearũ.
7 Dominus fortitudo mea & ſcutum meum, in ipõ ſpera
uit cor meum & adiutus ſum, & exultabit cor meũ, & [6] ĩ
cantico meo celebrabo eum.
8 Dñs fortitudo ipſis, & fortitudo ſaluationũ chr̃i ſui ipẽ.
9 Saluũ fac populũ tuũ & bñdic hæreditati tuæ, & paſce [7]
eos & extolle illos uſq̧ in ſeculum.

[1] Rupes mea & lapis meus.

[2] Locũ ſecretũ, & abditũ, & locũ ſecretum templi ubi dantur oracula.

[3] Scd'm actionẽ eorũ & ſcd'm malignitatẽ actionũ eorum.

[4] Intelligunt actiones.

[5] Euertet illos. ſ. deus uľ deſtruet & nõ ędificabit illos, uľ deſtruet illa. ſ. unuſqſq̧ impiꝰ deſtruet opa dei & nõ ędificabit illa. i. non faciet iterũ illa.

[6] Et de cantico meo.

[7] Et rege eos & exalta eos.

Titulus pſalmi uigeſimi noni.

Pſalmus dauid.

Pſalmus uigeſimus nonus.

1 AFferte [1] dño filii principum, afferte dño gloriam [2]
& fortitudinem.
2 Afferte domino gloriam nominis eius, adorate [3] dñm
in magnificentia ſanctitatis.
3 Vox dñi ſup aq̃s, deus gł̃iæ ĩtonuit, dñs ſup aq̃s mľtas.

[1] Date uľ ꝓparate dño filii fortiũ, ordines angelorum, filii deorum.

[2] Honorẽ & uirtutẽ.

[3] Genua flectite dño ĩ decore, in gloria ſanctitatis.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00039

4 Vox dñi in uirtute,uox domini in magnificentia.
5 Vox dñi cõfringẽs cedros,& cõfriget dñs cedros libani
6 Et exilire [4] fecit eos uelut uitulum, libanũ & ſirion ue-
lut filium unicornium.
7 Vox domini intercidens flammas ignis.
8 Vox dñi contremiſcere [5] fecit deſertum,contremiſce-
re fecit dominus deſertum cades.
9 Vox domini cõtremiſcere [6] fecit ceruas & detexit [7] ſyl
uas,& in templo eius omnes [8] ipſi dicunt gloriam.
10 Dominus [9] diluuium inhabitauit ; & ſedebit dominus
rex in æternum.
11 Dominus uirtutem [10] populo ſuo dabit, dominus bene
dicet populum ſuum in pace.

Quam manifeſte fidelium ſententiã, necnon catholicæ fi
dei doctrinã,quę chriſti paſſioni,ac redẽptioni noſtrę,co-
natur pſalmorũ codicẽ attribuere ipa chaldaica trãſlatio
approbet,quicũq; huius pſalmi trãſlationẽ pſpexerit,omi
ſemota ambiguitate,diiudicabit.Ait em̃ in primo pſalmi
uerſu Afferte coram dño laudem ordines angelorũ. Af-
ferte corã dño gloriã & fortitudinẽ. Atq; ultimã partẽ pe
nultimi uerſus huius pſalmi.ſ.Et in tẽplo eius exponẽs in-
quit.Et in ſanctuario eius, q̃d ſupius eſt,omes ipſi miniſtri
eius dicant gloriã in cõſpectu eius.Et penultimũ declarãs
uerſum,hæc ptulit uerba.Dñs in generatione diluuii uel
cũ generatione diluuii ſedit uel ſedebit ſup iudiciũ ut pu
gnet cõtra illos & uindictam capiat ab illis, & ſedebit dñs
ſup thronũ pietatis,& eripiet Noe, & regnabit ſup filios
eius in ſecula ſeculorũ.Hæc aũt dixiſſe uolui, ut nõ p glia
mõtis ſynai,neq; pro glia legis,ut iudæi arbitrant, uerũ p
chri & eccl'ię gloria decore & magnificẽtia,Dauid pphe-
tã ſpũ ſctõ imbutũ hunc pſalmũ cõpoſuiſſe aĩaduertant.

[5] Dolore afficiet uelut parturientẽ deſertum.
[8] Et ĩ tẽplo ei9 totũ ip̃m uł unuſqſq; dicit gloria uł ho nor.ſ. ſit deo.
[10] Fortitudinem legem.

[4] Et ſaltare fecit eos ita q͏̃ p̃ tremore uidebãt ſaltare & e locis propriis euelli.
[6] Obſtetricauit,uł dolere fecit ut parturientem ceruas uel fortes.
[7] Denudauit, uel decorticauit.
[9] Dñs ĩ diluuio ſedit & hĩtabit dñs rex in æternum.

Titulus pſalmi trigeſimi.

Pſalmus cantici dedicationis domus dauid.

Pſalmus trigeſimus.

1 EXaltabo [1] te domine quoniã eleuaſti me,nec lætifi-
caſti inimicos meos ſuper me.
2 Domine deus meus clamaui ad te,& ſanaſti [2] me.
3 Domine exaltaſti [3] ex inferno animam meam, uiuifi-
caſti me ne deſcenderem in puteum.
4 Pſallite dño ſcti eius,& cõfitemi memoriæ ſctitatis ei9.
5 Quoniam inſtans [4] in ira eius, uita in uoluntate eius,
in ueſpere demorabit [5] flet9,& in matutino [6] exultatio.

[2] Medicat9 es mihi.
[3] Eleuaſti,aſcendere feciſti ex fouea.
[5] Pernoctabit.

[1] Laudabo te dñe qm̃ exaltaſti me, erexiſti.ſaluaſti,ſuſtuliſti, neq; inimicos meos pro me delectaſti.
[4] Inſtãs eſt ira eius .i.ira eius eſt uelut inſtans.
[6] Et in mane canticum.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00040

6 Ego aũt dixi in abũdantia [7] mea, nõ elabar in æternũ.
7 Domine in uoluntate tua præſtitiſti [8] monti meo uir-
tutem, abſcondiſti faciem tuam fui conturbatus.
8 Ad te domine clamabo, & ad dominum deprecabor.
9 Quæ utilitas in ſanguie meo cũ [9] deſcẽdero ad foueã?
nũquid celebrabit te puluis an annũciabit ueritatẽ tuã?
10 Exaudi dñe & miſerere mei, dñe eſto adiutor meus.
11 Conuertiſti luctũ [10] meũ in chorũ mihi, dirupiſti [11] ſac-
cum meum & cinxiſti me lætitia.
12 Vt pſallat tibi gloria [12] & non ſileat, domine deus me-
us in æternum celebrabo te.

[7] In q̃ete mea dũ quieſcerẽ in proſperitate mea.

[8] Locaſti in mõte meo uirtutẽ.

[9] Dũ deſcẽdero in foueam corruptiõis & taciturnitatis.

[10] Miſpedi ꝓprie ſignificat lamẽtationẽ, & fletũ, ſiľ cũ ululatu q̃ ſolet fieri ſuper cadauera mortuorum. מספרי

[11] Diſſoluiſti.

[12] Ponit gl'ia ĩ ntõ caſu, uľ honor.

Iſte pſalmus ac eius titulus q̃ cõgrue iudæorũ expoſitioni conueniat ipĩ animaduertant. Nam dicunt hũc pſalmũ pro dedicatione templi Salomonis fuiſſe cõpoſitũ. Cũ tamen nulla de templo in ipſo fiat mentio. Magis aũt miror quorundã expoſitorũ ignauiam, qui exponentes tertium uerſiculũ Dñe eleuaſti a fouea ſiue ab inferno aĩam meam &c. inquiũt. Deſcendi nãq; ad gehennã p̃cor ne deſcẽdam in puteũ. Iuxta diſtinctionẽ datam ab hebræis de ſeptem inferni locis, quorũ pene infimus eſt puteus, quã rem deo auxiliante alibi declarabimus. Nos uero eorũ inſipientiã, atq; ſtultitiã euitantes ꝓ reparatione chr̃i tẽpli, ac ꝓ eius eccleſię dedicatiõe & cuiuſcũq; fidelis fuiſſe factũ aſſeremus. Iuxta illud ſoluite templum hoc &c. Cætera om̃ia ex te ipſo intelliges, q̃m non expoſitoris (ut prædiximus) ſed interpretis officio fungi hac in parte propoſuimus.

¶ Titulus pſalmi trigeſimi primi.

¶ Vincenti [1] pſalmus dauid.

Pſalmus trigeſimus primus.

1 IN te domine ſperaui non confundar in æternum, in
iuſtitia tua eripe me.
2 Inclina ad me aurem tuam celeriter eripe me, eſto mi-
hi in lapidem fortitudinis & in domum propugnaculi [2]
ut ſalum me facias.
3 Quoniã rupes mea & turris [3] mea tu, & propter nomen
tuum diriges me & deduces [4] me.
4 Educes me de rete quod abſconderunt mihi, quoniam
tu fortitudo mea.
5 In manu tua cõmendabo ſpiritum meum, redemiſti
me domine deus ueritatis.
6 Odi [5] obſeruantes uanitates uanitatis, ego autem in do-
mino ſperaui.

[1] Effundenti ſanguinem &c.

[2] Turrium.

[3] Munimentum.

[4] Et enutries me.

[5] Odi expectãtes uanitates, i. q̃ expectant reſponſa pythonum & ſimilium.

7 Exultabo & lætabor in miſericordia tua, q̄m reſpexiſti
afflictioné meá, cognouiſti in tribulatóibus aíam meá.
8 Et non cóclusiſti me in manu inimici, ſtatuiſti [6] in lati
tudine pedes meos.
9 Miſerere mei domine q̄m tribulatio mihi, caligauit [7]
in dolore oculus meus, anima mea & uenter meus.
10 Quoniá [8] defecerút in anxietate uitæ meæ, & anni mei
in gemitu, corruit in delicto meo uirtus mea, & oſſa
mea contabuerunt.
11 Ab omnibus [9] tribulantibus me factus ſum opprobri-
um, & uicinis meis ualde, & timor notis meis, uidentes
me foras receſſerunt [10] a me.
12 Traditus ſum obliuioni tanq̄ mortuus a corde, factus
ſum ſicut uas tendens [11] in perditionem.
13 Quoniá audiui infamiá [12] multorú, timor circúquaq;
dum ineunt conſilium ſimul aduerſum me, ut perdát [13]
animam meam cogitauerunt. [14]
14 Ego aút in te ſperaui dñe, dixi deus meus es tu.
15 In manu tua tempora mea, eripe me de manu inimico
rum meorum, & a perſequentibus me.
16 Illuſtra [15] faciem tuam ſuper ſeruum tuum, ſaluú me
fac in miſericordia tua.
17 Domine ne confundar q̄m inuocaui te, confundantur
impii ſileant [16] in inferno.
18 Obmuteſcant labia falſitatis, quæ loquuntur ſuper iu
ſtum graue, [17] cum ſuperbia & abuſione.
19 Quá [18] magna bonitas tua quá abſcódiſti timétib[9] te,
operatus es, p cófidentibus in te in cóſpectu filiorú hóis
20 Occultabis eos in ſecreto uultus tui a ſupbia [19] uiri, ab-
ſcondes eos in tugurio a contentione linguarum.
21 Benedictus dñs, q̄m mirificauit [20] miſericordiam ſuá
mihi, in ciuitate munitionis. [21]
22 Ego autem dixi in præcipitatione [22] mea proiectus ſú
a conſpectu oculorú tuorú, uerútamen [23] exaudiſti uo-
cem deprecationú mearum, dum clamo ad te.
23 Diligite dñm omnes ſancti [24] eius, fideles cuſtodit do-
minus, & retribuit ſuperabundanter faciéti ſuperbiam.
24 Viriliter agite & confortabit cor ueſtrum, omnes ex-
pectantes dominum. [25]

[6] Locaſti feciſti ſtare.
[7] Corroſus eſt pre amaritudie uł ira.
[8] Q̄m defecit in anxietate uita mea & anni mei ī ſuſpirio infirmata ē pp delictū fortitudo mea & oſſa mea corroſa ſunt.
[9] Oíbus tribulátibus me fui.
[10] Migrauerunt uł amoti ſunt.
[11] Sicut uas pdens .i. fractum.
[12] Vituperationé.
[13] Vt accipiant.
[14] Impiā cogitationē cogitauerūt.
[15] Illumina,
[16] Taceāt pimant
[17] Robuſtū iniquū ſuperbū uetus rē quæ non eſt.
[18] q̄ multiplicata ē.
[19] Ab arrogantiis uel congregationibus.
[20] Segregauit.
[21] Fortitudinis.
[22] In feſtinatione mea exciſſus ſum.
[23] Certe.
[24] Miſericordes ei[9] veritates cuſtodit dñs & punit cū fune uel ſup fune .i. cū ſagittis q̄ ponunt in fune facientē ſupbiā uel ſoluit iuxta mēſuram facientibus.
[25] Sperātes ī dño.

ℭ Titulus pſalmi trigeſimi ſecundi.

ℭ Dauid prudens.[1]

Pſalmus trigeſimus ſecundus.

1 BEatus cui[2] remittit trãſgreſſio,& cui tegit pctm̃.
2 B eatus homo cui nõ imputabit dñs delictum, nec
eſt in ſpiritu eius fraus.[3]
3 Qm̃ [4]tacui iueterauerũt oſſa mea,ĩ rugitu meo tota die.
4 Qm̃ die ac nocte aggrauata[5] eſt ſup me manus tua im
mutatus[6] eſt humor meus in ſiccitates æſtatis, ſela.
5 Peccatũ meũ notũ tibi feci & delictum meum nõ ope
rui,dixi cõfitebor ſuper tranſgreſſionibus meis domio,
& tu abſtuliſti[7] iniquitatem peccati mei, ſela.
6 Pro hac[8] orabit oĩs ſanctus ad te ĩ tp̃e iueniẽdi, qppe[9]
in inũdatiõe aquarũ multarũ ad eũ nõ approximabũt.
7 Tu ſecretum mihi,a tribulatione cuſtodies me, canti-
cis[10] liberati circundabis me, ſela.
8 Intellectum[11] tibi dabõ & docebõ te, in uia qua ambu
labis innuam ſuper te oculo meo.
9 Ne ſitis ſicut equus ſicut mulus in quibus nõ eſt[12] intel
lectus,in chamo & freno maxillam[13] eius ut cõſtringas,
ne appropinquet ad te.
10 Multi dolores impio ,ſperantem autem in domino mi
ſericordia circundabit eum.
11 Lætamini in domino & exultate iuſti, & iocundamini
omnes recti corde.

[1] Eruditiuũ, ſolitarius uel ꝓuidens.
[3] Dolus.
[5] Aggrauauit.
[7] Eleuaſti,portaſti remiſiſti.
[8] Id eſt remiſſione.
[9] Verũtamẽ.
[11] Faciam te intelligere.
[12] Non eſt intelligere.
[13] Ornamẽtũ eius.

[2] Btũs eleuat⁹ a tranſgreſſiõe & tect⁹ a peccato, uł laudes & beatitudines.
[4] Cũ cogitarẽ ĩ ſilẽtio delicta mea inueterauerũt oſſa mea prę multitudine anxietatis,& ideo rugiui &c.
[6] Cõuerſa uel euerſa eſt pinguedo mea, & humidũ meũ ĩ ſiccitates uł cũ ſiccitatib⁹ .i. factus ſũ macilentus & exſiccatus ac ſi poſitus fuiſſem ad radiũ ſolis in æſtate.
[10] Cantica erepti.ſ.canã cũ circũdabis me, uł canticũ meũ eripe.

משכיל Titulus iſtius pſalmi unicam habet dictionẽ hactenus minime expoſitam quã quidem aliqui dicũt ſignificare quoddam inſtrumentum muſicum apud nos his temporibus incognitũ,quod hoc nomĩe nuncupabať. Alii uero dicũt ſignificare interpretem,qm̃ hos pſalmos in quibus hęc dictio ponitur.ſ.maſchil,per interpretem cõpoſuit. Nã ipſe materiam a ſpiritu ſancto habuit, & eam aliis tradidit iuxta eorũ ſententiam,ut pſalmos cõponerent. Alii uero(ut habet chaldaica tranſlatio) intellectum bonum dicunt ſignificare uel prudentiã bonam,& doctrinam, & eruditionem. Alii uero ſterilitatem ſiue ſolitudinẽ aſſerunt ſignificare,& quaſi dixerit ſolitarium,uel ſterilem, uel filiis orbatum. Quę quidẽ omnia ſignificata q̃ optime cum doctorũ noſtrorũ ſententia cõueniant quæ omnia dauitica carmina chriſto noſtro capiti, atq; eius fidelibus membris rationibus ualidis attribuit,ex te ipſo cõſidera. ¶ Id uero aĩaduertendũ eſt,qm̃ uerſus antepenultimus alio modo tranſ

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00043

fertur,ſic ne ſitis ſicut equus,ſicut mulus, non eſt intellige
re,in chamo & freno ornamentum ſuũ,ut claudas.i. quos
ſcilicet equũ & mulum ſi uolueris ornare decoroſq; red/
dere,opus eſt ut conſtringas os eorum cum chamo & fre
no ne approximent ad te.

Pſalmus trigeſimus tertius.

1 EXultate iuſti in dño,rectis decora eſt[2] laus.
2 Celebrate dñm in cithara in nablo[3] & decachordo pſallite illi.
3 Cantate ei canticũ nouũ, bene pſallite[4] cũ iubilatiõe.
4 Quoniam rectum uerbũ dñi,& omne opus eius in fide.
5 Diligit iuſtitiã & iudiciũ,miſericordia dñi plena ẽ terra
6 Verbo dñi cœli facti ſũt,& ſpũ oris ei⁹ oĩs uirtus eorũ.
7 Congregans[5] ſicut cumulum aquas maris,ponens in theſauris[6] abyſſos.
8 Timeat[7] dominũ omnis terra, paueant ab eo omnes habitatores orbis terrarum.
9 Quoniam ipſe dixit & fuit,ipſe præcepit & ſtetit.
10 Dominus diſſipauit conſilium gentium,ammonuit[8] cogitationes populorum.
11 Conſiliũ dñi in æternum permanebit,cogitatiões cordis eius in generatione & generationem.
12 Beata gens cuius eſt dñs deus eius, populus quem elegit in hæreditatem ſibi.
13 De cœlo reſpexit dñs,uidit omñes filios hominis.
14 De habitaculo ſeſſionis[9] ſuæ,proſpexit omnibus[10] habitatoribus terræ.
15 Qui format[11] ſimul cor eorũ,qui itelligit oĩa opa eoꝝ.
16 Non rex ſaluatur in multitudine exercitus,[12] gigas nõ eripietur multitudine uirtutis.[13]
17 Fallax[14] equus ad ſalutem, & in multitudine roboris[15] ſui non liberabit.
18 Ecce oculus domini erga timentes eum, ad eos qui ſperant in miſericordia eius,
19 Vt eripiat a morte aĩam eoꝝ,& ut uiuificet illos i fame
20 Aia nra expectauit dñm,auxiliũ nrm & ſcutũ nrm ipe.
21 Quoniam in ipſo lætabitur cor noſtrum,quia in nomine ſanctitatis eius ſperauimus.
22 Fiat[16] miſericordia tua domine ſuper nos, quẽadmodum ſperauimus in te.

[1] Trepidate.
[2] Formoſa eſt rectos decet.
[3] In pſalterio & in ſtrõ decẽ cordarũ uulgariter dicitur uiola.
[4] Facite bonã melodiã, & tripudiũ cũ iubilatiõe muſicis inſtrumentis bene canere.
[5] Cõgregãs uelut in cumulo.
[6] Dans in celariis abyſſos.
[7] Timete dñm oĩs terra.
[8] Prohibuit.
[9] Habitatiõis ei⁹.
[10] Prouidit.i.prouidentiã habuit, ut reſpexit oẽs habitatores.
[11] Qui fingit.
[12] Roboris.
[13] Roboris.
[14] Falſitas equus ad ſalutem.
[15] Exercitus.
[16] Sit quẽadmodũ expectauimus te.

ℭ Titulus pſalmi trigeſimi quarti.

ℭ Dauid dum mutaret ipſe guſtum [1] ſuũ in cõſpectu Abimelech, & expulit ipſum & abiit.

Pſalmus trigeſimus quartus.

1 BEnedicã dñm in oĩ tpe, ſemp [2] laus eius in ore meo.
2 In dño laudabit [3] aĩa mea, audiãt hũiles & lætent.
3 Magnificate dñm mecũ, & exaltemus nomẽ ei⁹ ſimul. [4]
4 Exquiſiui dominum & rñdit mihi, & ex omni [5] pauore meo eripuit me.
5 Reſpexerunt ad ipſum & cucurrerunt [6], & uultus eorũ non confundentur.
6 Iſte pauper clamauit & dominus exaudiuit, & ex omnibus tribulationibus eius ſaluauit eum.
7 Morat [7] angel⁹ dñi i circuitu timẽtiũ eũ, & eripuit [8] eos
8 Guſtate & uidete qm̃ bonus dominus, beatus uir qui cõfidet in ipſo.
9 Timete dñm ſancti eius, qm̃ nihil deeſt timẽtibus eũ.
10 Catuli leonũ inopes [9] facti ſunt & eſurierũt, inquirẽtes autem dominum non indigebunt [10] omni bono.
11 Venite [11] filii audite me, timorem dñi docebo uos.
12 Quis eſt uir qui uult uitã, diligit dies ut uideat bonũ.
13 Cuſtodi linguã tuã a malo, & labiã tuã ne loquat dolũ,
14 Declina a malo & fac bonũ, inquire pacẽ & ſeqre illã.
15 Oculi dñi erga iuſtos, & aures eius ad clamorẽ eorum.
16 Vultus [12] dñi in facientes malũ, ut ſuccidat de terra memoriam eorum.
17 Clamauerunt & dominus exaudiuit, & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos.
18 Prope [13] eſt dñs cõfractis corde, & cõtritos ſpũ ſaluabit.
19 Multa mala iuſto, & de oĩbus his liberabit eũ dñs.
20 Cuſtodit oĩa oſſa eius, unũ ex his nõ eſt fractum,
21 Occidet ipiũ malitia, & odio hñtes iuſtũ deſolabunt [14].
22 Redimit dñs animas ſeruorum eius, & non deſolabuntur [15] omnes confidentes in eo.

[1] Diſciplinã, ritũ, regulã ordinationẽ loqlam ſuam in exiliũ miſit eum.
[2] Cõtinue, iugiter.
[3] Gloriabitur.
[4] In unum.
[5] Ex omnibus trepidationibus meis.
[6] Et confluxerunt, ſiue & illuſtrati & illuminati fuerunt.
[7] Quieſcit caſtrametatur.
[8] Et eripiet eos.
[9] Depauperati ſunt.
[10] Deficient.
[11] Præparamini filii.
[12] Ire.
[13] Proxim⁹ eſt dñs cõfractis corde, & cõtritos ſpiritu ſaluabit.
[14] Deſtruentur.
[15] Pœnitebit.

ℭ Titulus pſalmi trigeſimi quinti.

ℭ Dauid. Pſalmus trigeſimus quintus.

1 COntende cum contẽdentibus mecum, præliare cũ præliantibus mecum,
2 Apprehẽde [1] ſcutũ & ſpiculũ [2], & exurge in auxiliũ meũ.

[1] Corrobora fortifica.
[2] Sudem lanceam, uel haſtam.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00045

3 E duc [3] lanceam & conclude [4] aduerſus perſequẽtes me,
dic animæ meæ ſalus tua ego.
4 E rubeſcant & confundant inquirentes animã meã, con
uertant retrorſum & cõfundant cogitantes malũ meũ.
5 S int ſicut puluis [5] añ faciẽ uẽti, & angel9 dñi expellẽs [6]
6 S it uia illoꝝ tenebræ & lubricũ [7], & ãgel9 dñi pſeq̃ns eos.
7 Q m̃ ſine cauſa abſconderũt mihi foueam [8] retis eorũ,
fruſtra fecerunt foueam animæ meæ.
8 V eniat [9] illi ſtrepitus quẽ nõ cognoſcet, & rete eius qđ
abſcondit apprehẽdat illum cũ ſtrepitu cadat in illud.
9 E t aĩa mea lætabit in dño, iocundabit in ſalute eius.
10 O mnia oſſa mea dicẽt dñe qs ſicut tu, eripiens pauperẽ
a fortiori illo, & pauperẽ & inopem a deprædante illũ.
11 E xurgẽt teſtes iniquitatis, quod non cognoui interro-
gabunt me.
12 R etribuẽt mihi malũ pro bono, ſterilitatẽ [10] aĩæ meæ.
13 E go aũt cum ipſi infirmarent indumẽtũ meũ ſaccus, [11]
humiliaui [12] in ieiunio animam meam, & oratio mea
in ſinu [13] meo conuertatur.
14 S icut ſocius ſicut frater mihi ambulaui, ſicut lugens [14]
matrem nigerrimus [15] humiliatus ſum.
15 C um ego autem attritus [16] eſſem lætati ſunt, & cõgre-
gati ſunt, congregati ſunt aduerſum me claudi [17] & nõ
cognoui, aperuerunt & non ſiluerunt.
16 C um ſimulatoribus [18] deriſionũ eſculentorũ, frendere
aduerſum me dentibus ſuis.
17 D omine [19] uſquequo reſpicies? eripe animam meam
a tumultibus eorũ, a catulis leonum unicam meam.
18 C elebrabo te ĩ eccĺia magna, in pplo [20] forti laudabo te
19 N e gaudeant mihi inimici mei falſo, odio habẽtes me
fruſtra annuant oculo.
20 Q uoniam non pacem loquentur, & ſuper manſuetos [21]
terræ uerba fraudum cogitabunt.
21 E t dilatauerunt ſuper me os ſuum, dixerunt euge euge
uidit oculus noſter.
22 V idiſti dñe ne ſileas, dñe ne elongeris a me.
23 E xcitare & exurge in iudicium meum deus meus, & do
minus meus ad contentionem meam.
24 I udica me ſm iuſtitiam tuã dñe deus meus, & ne gau-
deant mihi.

[3] Euagina, p̃para.

[5] Palea miutiſsia.

[11] Cilicium.
[12] Afflixi.
[13] Sup ſinum meum.
[14] Sicut atrat9 ul' mœrẽs pp mr̃em, ul' ſicut mortui fi lii mr̃ q̃ luget filiũ mortuum.
[15] Mærore triſtitia ob tenebroſitate indutus.
[17] Claudi hoĩes ab iecti & nõ cognoui ſciderũt & nõ extra xerũt ſanguinẽ.
[19] Quãtũ. i. pſeuerabis ut reſpicias educ uel cõuerte aĩam meam.
[20] Multa in populo multo.
[21] Et ſup ſciſſuris terrę. i. in locis ſecretis terræ.

[4] Et claude, uel galeã. ſ. ĩpone uel arma in circuitu tui.
[6] Euertẽs p̃uertẽs.
[7] Lubricitates, lenitates.
[8] In fouea rete eorum.
[9] Inueniet illũ tumult9 deuaſtatio.
[10] Sterileſcet aĩam meã. i. q̃d faciũt eſt ut mors aĩæ meæ. & q̃ſi eã ſterilẽ faciũt & reddũt eã ſemimortuã, & eã ĩ illa ponũt ãxietate ĩ qua mulier ſolet ẽe poſt partũ.
[16] Cõfractus eſſem ul' claudicarem.
[18] Cũ ſimulatoribus ul' hypocritis. ſ. cõgregati ſunt deriſionũ placẽte ul' eſculẽtoꝝ. i. q̃ꝝ cõſuetudo ẽ ut derideant alios, ut cibũ hẽant ul' deriſionũ locutionis uanæ nil aliud faciũt niſi frendere &c.

25 Ne dicant in corde eorum euge animæ meæ, ne dicāt
depreſſimus eum.
26 Erubeſcāt & cōfundant ſimul gaudētes malo meo, in-
duant cōfuſionē & ignominiā q̄ gl'iant̄[12] aduerſum me.
27 Exultent & lætentur optantes iuſtitiam meam, & dicāt
ſemp magnificetur dominus qui diligit pacē ſerui ſui.
28 Et lingua mea loquet̄ iuſtitiā tuā, tota die laudē tuā.

[12] Qui magnificāt ſup me. ſ. os ſuum uel eriguntur.

ℭ Titulus pſalmi trigeſimi ſexti.

ℭ Vincenti[1] eruditiuum filiorū choræ.

Pſalmus trigeſimus ſextus.

1 DIctum[2] tranſgreſſionis impio, intra cor meum, nō
eſt timor dei in conſpectu oculorum eius.
2 Quoniam perſuaſit[3] ipſi in oculis ſuis, ut inueniat deli
ctum ſuum, ut odio[4] habeat.
3 Verba oris eius iniquitas & fraus, ceſſauit[5] intelligere
ut benefaceret.
4 Iniquitatem cogitabit ſuper cubile ſuum, aſtabit iuxta
uiam non bonam, malum non abominabitur.
5 Domine[6] uſq; ad cœlos miſericordia tua, ueritas tua
uſq; ad nubes.
6 Iuſtitia tua ſicut montes dei, iudicia tua abyſſus mul-
ta,[7] hominem & quadrupedem ſaluabis domine.
7 Quam precioſa miſericordia tua deus, & filii adam in
umbra alarum tuarum confident.
8 Saturabuntur[8] pinguedine domus tuæ, & torrente uo-
luptatum tuarum potabis eos.
9 Quoniā tecū[9] fons uitæ, in lumine tuo uidebit̄ lumen.
10 Prætende[10] miſericordiam tuam cognoſcentibus te, &
iuſtitiam tuam rectis corde.
11 Ne ueniat mihi pes ſuperbiæ, & manus impiorum ne
amoueat[11] me.
12 Ibi ceciderunt operantes iniquitatē, expulſi ſunt & non
potuerunt ſurgere.

[1] Effundēti ſanguinem &c.
[2] Dem̄. i. ipm̄ figmētū malū uel diabolus, ul' rebellis dicit ipio uel dem̄ rebelliōis ab impio in medio cordis mei. i. ut cogito.
[3] Blādit⁹ ē, adulatus eſt ſibi.
[4] Odio hēat. ſ. a deo, uel ipius hēat odio bonū ul' malū pp perſeuerantiā in eo.
[5] Ceſſauit prudēs fieri uel intellectū capere ut benefaceret.
[6] Dn̄e in cœlis,
[7] Magna.
[8] Abundabunt, i. tali replebuntur abundātia ut ſatientur.
[9] Origo uitę in lumīe tuo uidebimus lumē.
[10] Trahe extende.
[11] Ne faciat me mouere uel migrare.

ℭ Titulus pſalmi trigeſimi ſeptimi.

ℭ Dauid. Pſalmus trigeſimus ſeptimus.

1 NOli contendere[1] cum malignantibus, neq; zelaue
tis facientes iniquitatem.
2 Quoniam tanq̄ fœnum uelociter ſuccidentur, & ſicut
herbarum germina decident.

[1] Emulari, cōmiſceri proprie ſignificat qd' dicimus uulgari ſermone far a gara.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00047

3 Eſpera in domino & fac bonum, inhabita terrã & pa-
ſce ueritatem.
4 Et delectare [2] in dño, & dabit tibi petitiões cordis tui.
5 Circũuolue [3] ſecus dñm uiã tuã, & ſpa i ipo & ipe faciet.
6 Et educet quaſi lumen iuſtitiam tuam, & iudicia tua ſi
cut meridiem.
7 Expecta dñm & expecta [4] ipſum, ne cõtendas [5] cũ pdu-
cente ad proſperitaté uiã ſuã, cũ uiro faciente ſcelera.
8 Deſine [6] ab ira & derelinque furorem, ne contendas [7]
attamen ut maligneris.
9 Quoniam maligni exterminabuntur, expectantes aũt
dominum ipſi hæreditate poſſidebunt terram.
10 Et adhuc modicum & non erit impius, & intelliges [8] in
loco eius & non adeſt.
11 Humiles [9] autem hæredes fient terræ, & delectabuntur
in multitudine pacis.
12 Cogitat [10] impius aduerſus iuſtum, frendit ſuper eum
dentibus ſuis.
13 Dñs irridebit eum, qm̃ proſpexit ꝙ ueniet dies eius.
14 Gladium diſtrinxerũt [11] impii & intenderunt arcũ ſuũ,
ut faciãt cadere pauperé & inopé, ut trucidét rectos uia.
15 Gladius eorũ intret in cor eorũ, & arc⁹ eorũ cõfringãť.
16 Melius eſt modicum iuſto, ſuper copiam [12] diuitiarum
impiorum multorum.
17 Qm̃ brachia impiorũ cõterenť, ſuſtẽtãs aũt iuſtos dñs.
18 Cognoſcit dominus dies immaculatorum, & hæredi-
tas eorum in æternum erit.
19 Non confundentur in tempore mali, & in diebus famis
ſaturabuntur.
20 Quoniam impii peribunt, & inimici domini uelut [13]
adeps agnorum, defecerunt in fumo defecerunt.
21 Mutuatur impi⁹ & nõ ſoluet, iuſtus aũt miſereť & dat.
22 Quoniã benedicti ab eo hæreditate accipient terrã, &
maledicti ab eo exterminabuntur.
23 A dño ueſtigia uiri directa [14] ſũt, & uiã eius optabit. [15]
24 Quũ ceciderit nõ collideť [16], qm̃ dñs ſuſtẽtat manũ ei⁹.
25 Puer fui etiam ſenui, & nõ uidi iuſtum derelictum, nec
ſemen eius quærens panem.
26 Tota die miſereť, & cõmodat, & ſemẽ ei⁹ in bñdictiõe.

[2] Et delitias uł delectationẽ habeto uel accipito.
[3] Regira uel reuela domino.
[4] Et ſpera in ipſo.
[5] Ne cõmiſcearis, uel æmuleris in pſperãte uiã ſuã.
[6] Relaxa ab ira.
[7] Ne cõmiſcearis uel ęmuleris, certe ut magna facias.
[8] Et cõſiderabis locum eius .i. intellectum adhibebis.
[9] Manſueti.
[10] Iniquã cogitatione cogitat.
[11] Euaginauerũt uł nudauerunt.
[12] q̃ copia diuiciarũ multa impiorꝝ.
[13] Sicut pcioſum agnorũ uel ſicut lux uł precioſum planicierũ q.ſ. lux in oculi ictu pertranſit.
[14] Stabiliuntur.
[15] Volet, diliget.
[16] Cũ cœpit cadere non erit penit⁹ proiectus.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00048

27 Declina a malo & fac bonũ,& habita in æternum.
28 Q̃m dñs diligit iudiciũ & non derelinquet ſctõs ſuos,in
æternũ cuſtoditi ſunt,& ſemẽ impiorũ exterminatũ eſt.
29 Iuſti hæreditate accipient terram,& habitabũt in æter
num ſuper eam.
30 Os iuſti meditabiť [17] ſapiam,& lĩgua ei9 loqueť iudiciũ.
31 Lex dei eius in corde ipſius, nõ cõmouebuntur [18] greſ
ſus eius.
32 Reſpicit impius iuſtum,& quærit occidere eum.
33 Dominus nõ derelinquet eum in manu eius,neq; con
demnabit eum dum iudicabitur ipſe.
34 Expecta dñm & cuſtodi uiã eius,& exaltabit te ut hære
ditate capias terram, cũ exterminabunť impii uidebis.
35 Vidi impiũ robuſtũ & ĩtegrũ [19] ,ſicut laurus [20] uiridis.
36 Et tranſiui & ecce nõ adeſt, & quæſiui illũ & nõ ẽ iuẽt9.
37 Obſerua [21] ſimplicem & reſpice rectum, q̃m nouiſſimũ
uiro pacis.
38 Tranſgreſſores deſtrueť ſimul, nouiſſimũ impiorum
peremptum eſt.
39 Salus ãt iuſtorũ a dño,fortitudo eorũ ĩ tpe tribulatõis.
40 Et adiuuabit illos dñs & eripiet illos, eripiet eos ab im
piis & ſaluabit eos,quia ſperauerunt in eo.

[17] Loquetur.
[18] Non labetur aliq̃s greſſuum eius.
[19] Recentẽ for tẽ,uľ extẽden tẽ radices.
[20] Sicut arbor uegeta apď hebræos uir qui auita nobilitate floret & bono noĩe uireſcit ezrach dicitur.
[21] Cuſtodi ĩnocẽtiã & uide ęq̃tatẽ,q̃m nouiſſimũ uiro pax.

℄ Titulus pſalmi trigeſimi octaui.

℄ Pſalmus Dauid ad reminiſcendũ. [1]

[1] Ad odorificandũ,uľ ſuffumigandum.

Pſalmus trigeſimus octauus.

1 Domine ne in furore [2] tuo arguas me ; neq; in ira [3]
tua corripias me.
2 Quoniam ſagittæ tuæ depreſſæ [4] ſunt in me,& depreſ
ſa eſt ſuper me manus tua.
3 Non eſt ſanitas [5] in carne mea a facie iræ tuæ, non eſt
pax in oſſibus meis a facie peccati mei.
4 Quoniã iniquitates meæ ſupergreſſæ [6] ſunt caput me
um,ſicut onus graue ponderoſiores erunt me.
5 Putruerunt [7] corruptæ ſunt cicatrices meæ, a facie inſi
pientiæ meæ.
6 Incuruatus ſum humiliatus ſum,uehementer, tota die
nigerrimus [8] ambulaui.
7 Quoniam ilia mea repleta ſunt combuſtione, [9] & non
eſt ſanitas in carne mea.

[2] Exeſtuatione.
[3] Iracundia indignatione.
[4] Directę, uel inſixæ ſt,directa,uľ ĩfixa eſt, uľ depſſiſti ſuper me manum tuam.
[5] Integritas, perfectio.
[6] Aggrauauerũt, uel ingraueſcent magis me.
[7] Fœtere fecerũt diſſoluti ſunt liuores uľ tumores ſigñcat plagam plenam ſanguine marcido.
[8] Mœrẽs, atratus.
[9] Vilipenſus,uľ negligentia.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00049

8 Collisus [10] ſum & contritus ſum uehemēter rugiui præ
palpitatione [11] cordis mei.
9 Domine coram te omne deſideriū meū,& ſuſpirium [12]
meum a te non eſt abſconditum.
10 Cor meū circuiuit [13] dereliquit me uirtus mea, & lumē
oculorū meorū,inſup etiam ipſi non ſunt mecum.
11 Diligētes me & ſocii mei ex aduerſo plagæ meæ ſtabūt
& proximi mei a longe ſteterunt.
12 Et poſuerūnt [14] tendiculā quærentes animā meā, & ꝑ
ſcrutantes malum meum locuti ſunt prauitates, & frau
des [15] tota die meditabuntur.
13 Ego aūt tanq̄ ſurdus non audiam,& ſicut mutus q̄ non
aperiet os ſuum.
14 Et fui ſicut uir,qui non audit [16], & non ſunt in ore eius
redargutiones.
15 Quoniā in te dn̄e ſperaui,tu rn̄debis dn̄e deus meus.
16 Quoniam dixi ne forte lætentur propter me, in lapſu [17]
pedis mei magnificati ſunt.
17 Qm̄ ego ad iteritū [18] parat⁹ ſū,& dolor me⁹ corā me ſp.
18 Qm̄ iniqtatē meā indicabo, anxius [19] ero ꝓ pctō meo.
19 Et inimici mei uiui [20] multiplicati ſunt, & multiplicati
ſunt odio habentes me falſo.
20 Et retribuentes malum pro bono impediēt [21] me, qm̄
ſequar bonum.
21 Ne derelinquas me dn̄e deus meus,ne elongeris a me.
22 Feſtina [22] in auxiliū meum,dn̄e ſalutis meæ.

Titulus huius pſalmi unam habet dictionē hactenus non expoſitam.ſ. lehazchir,quā quidem aliqui dicunt ſignificare inſtrumentū quoddam muſicū. Aliqui uero alii dicūt ſignificare ad faciendū rem niſci,uel meminiſſe.i. ut compelleret alios ut recordarent̄ bonitatis diuinæ,uel ut manifeſtarent tribulationē ſuam coram deo. Secundū uero alios ſignificat ad confitendū. Secundū uero chaldaicam tranſlationē,ad incenſandū uel ſuffumigandū ſignificat. Ait enim titulum huius pſalmi interpretans Laus dauid ſuper neceſſitatē incenſi,uel ſuffumigatiōis, uel libani memoria boni ſuper iſrael. Has aūt expoſitiones quicunq; legis,prout tibi libuerit accōmodato. Poſſumus aūt & aliā ſignificationē ei dare.ſ. ꝙ deriuet̄ a nomine,zachar, quod ſignificat maſculū, ut in pleriſq; locis inuenimus, maſculū & fœminā creauit illa. Verbū aūt q̄d huic uerbo adaptare poſſumus,nullū latino ſermone habemus,Idcirco im-

[11] Strepitu.
[12] Gemitus meus.
[13] In orbē iuit.
[16] Intelligit.
[19] Timebo.
[20] Vita præualuerunt.
[22] Accelera.
לחזכיר

[10] Diſſolutus,relaxatus,mutat⁹ ſum & confractus uſq; nimis.
[14] Poſuerūt laqueū.
[15] Dolos tota die loquentur.
[17] Dū labet̄ pes meus ſup me magnificabūt uel magnificauerunt.ſ. os ſuū uel ſeipſos.
[18] Qm̄ ego fracturę uł claudicatiōi, uł cōtritiōi parat⁹ uł diſpoſitus ſum.
[21] Aduerſabunt̄ uł detrahēt mihi, eo ꝙ ſequerer, uł ꝓp me ſequi bonū.

ponentes ei nomen, ſi nobis liceret diceremus ſignificare maſculinizare. Nec miretur quiſq̃ me hoc dixiſſe, teſtor enim deũ, me inueniſſe quendã auctorẽ hoc ſignificato ex poſuiſſe uerbum illud pſalmi centeſimi quinti decimi, ubi nos habemus dñs memor fuit noſtri. Hoc aũt dixiſſe ue-lim, ut eius ſignificata intelligas. Nam ſiue pro chriſto, ſi-ue pro quocunq̃ alio intelligas, recte cõgruit. Nam nõ fœ-minę ſed maſculi uires accepturi ſumus, ſi oĩa pati uolueri-mus, ut chriſtus qui carnẽ humanã, & hoĩem ip̃m & paſſio-nes eius aſſumpſit, & uires nõ fœminę ſed maſculi.

Titulus pſalmi trigeſimi noni.

V incenti [1] iedutHun [2] pſalmus dauid.

Pſalmus trigeſimus nonus.

1 DIxi cuſtodiam uias meas, ne peccem cũm lingua
mea, cuſtodiam ori meo capiſtrum, [3] dum conſi-
ſtit impius aduerſum me.
2 Obmutui [4] ſilentio, ſilui a bono, & dolor meus contur
batus eſt.
3 Concaluit cor meũ intra me, in meditatione mea [5] ex-
ardeſcet ignis, locutus ſum in lingua mea.
4 Notum fac mihi domine finẽ meũ, & menſurã dierum
meorũ quæ ſit, cognoſcam q̃ [6] breuis temporis ego.
5 Ecce ad menſurã [7] pugillorũ poſuiſti dies meos, & tem
pus meum acſi non eſſet coram te, certe [8] om̃is uanitas
omnis homo permanens. [9]
6 Verũtamen [10] in imagine ambulauit homo, uerũtamẽ
uane tumultuati ſunt, coaceruabit & non cognoſcet q̃s
colliget [11] ea.
7 Et nunc quid expecto domine, ſpes mea in te eſt.
8 Ex omnibus tranſgreſſiõibus meis eripe me, opprobri
um inſipientis ne ponas me.
9 Obmutui non aperiam os meum, q̃m̃ tu feciſti.
10 Aufer [12] a me plagam tuam, a uulnere [13] manus tuæ
ego defeci.
11 Cum redargutionibus ſuper delictum caſtigaſti uirũ,
& tabeſcere [14] feciſti uelut tineam pretioſum eius, uerũ
tamen uanitas omnis homo, ſela.
12 Exaudi orationem meam domine, & clamorem meũ
auribus percipe, ad lachrymam meam ne ſileas, q̃m̃ pe
regrinus ego tecum, incola ſicut omnes patres mei.
13 Declina [15] a me & corroborabor, anteq̃ uadã & nõ ero.

[1] Danti æternita-tem.

[2] Nomẽ cantoris &c.

[3] Fiſcellã uł clauſurã.

[4] Factus ſum mutus.

[5] In loquela uel cũ cla-more meo ardebit i-gnis. i. præ caliditate ſpũs ut in febricitãti-bus apparet.

[6] Quanti tp̃is ego. i. q̃to tp̃e uiuam, uł q̃n̄ deficiã, pprie ſignifi-cat breue tp̃s huius ſe-culi & ſenectutis.

[7] Pugillos dedi-ſti. i. iuxta mini-mã menſuram pu-gillorum.

[8] Verumtamẽ.

[9] Aſtans.

[10] Certe. i. tene-bris uł cũ ũbra mortis ambula-bit uir, certe in uanũ ſtrepitũ facient.

[11] Cõgregauit.

[12] Declina de ſu-per me.

[13] A p̃lio uel p̃ timore plagæ tuę.

[14] Et liq̃facere feciſti uel putreſcere feciſti deſideratum ei⁹. i. ab eo ſicut araneam.

[15] Relaxa a me & con-fortabor uel conſoli-dabor.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00051

ירותון Titulus iſtius pſalmi unicã habet dictiõem aliquantiſper ambiguam.ſ.ieduthun, Nam aliqui dicunt ſignificare inſtrumentũ artis muſices. Alii uero nomen cuiuſdam cantoris qui in templo hunc pſalmũ cecinit,eſſe dicũt. Alii uero legem ſignificare aſſerunt & dicunt hunc pſalmũ compoſitũ fuiſſe ob tribulationũ legem,quę futurę ſunt ſuper populum iſrahelicitũ.Nos uero forte melius nomen compoſitũ ex uerbo iada, & dun compoſitũ aſſeremus. Quorum alterum ſignificat proiicere eleuare, uel exaltare, & confiteri. Alterum uero iudicium uel rigorem uel deuaſtationem,uel ultionem,uel litigium & cõtentionẽ ſignificat,uel a uerbo iada deriuare dicemus he mutato in tau, nã has formatiões ſępiſſime in ſacra ſcriptura inuenimus. Tu autem has ſignificationes adapta prout tibi libuerit. Nam alterius eſt officii,expoſitoris.ſ.hoc facere. ירה דן

Titulus pſalmi quadrageſimi.

Vincenti dauid pſalmus.

Pſalmus quadrageſimus.

1 Expectans expectaui dñm, & inclinatus [1] eſt ad me, & exaudiuit clamorem meum.

2 Et exaltauit [2] me de puteo ſtrepitus,de luto cœni, & [3] locauit ſuper rupem pedes meos,direxit greſſus meos.

3 Et dedit in os meũ canticũ nouũ,laudẽ deo noſtro.

4 Videbunt multi & timebunt,& ſperabunt in dño.

5 Beatus uir,qui poſuit dominũ ſpem eius, & nõ reſpexit ad ſuperbos [4] & diuertentes [5] mendacio.

6 Multa feciſti tu dñe deus meus,mirabilia tua,& cogitationes tuæ erga [6] nos,non eſt comparatio tibi,narrabo & loquar,præualuerunt ut enarrem.

7 Sacrificium & munus noluiſti, aures perforaſti [7] mihi, holocauſtum & ſacrificium expiationis non poſtulaſti.

8 Tunc dixi ecce ueni,in uolumĩe libri ſcriptũ ẽ de [8] me.

9 Vt faciam uolũtatem tuam deus meus uolui,& lex tua intra inteſtina mea.

10 Annunciaui iuſtitiã in eccleſia multa [9] ecce labia mea non prohibebo,dñe tu ſciſti.

11 Iuſtitiam tuam non occultaui intra cor meũ, ueritatẽ tuam & ſalutem tuã dixi, non negaui miſericordiã tuã & ueritatem tuam in eccleſia multa. [10]

12 Tu dñe non continebis [11] miſerationes tuas a me, miſericordia tua & ueritas tua ſemper cuſtodiant me.

13 Quoniam circũdederunt ſuper me mala abſq; [12] nume

[1] Et ĩclinauit.ſ.aurem ſuam.

[2] Eleuauit,fecit me aſcendere.

[3] Fecit ſurgere uel eleuare ſupra petrã pedes meos dirigẽs greſſus &c.

[4] Ad arrogantes.

[5] Declinantes uel circumeuntes.

[6] Ad nos nõ ẽ ordinare ad te narrabo & loqr multiplicatę ſunt ne enarrem.

[7] Fodiſti,ĩcidiſti.

[8] Super me.

[9] Magna.

[10] Magna.

[11] Prohibebis.

[12] Quouſq; non ſit numerus cõprehẽderunt me.

ro,apprehenderunt me iniquitates meæ, & nõ potui ui
dere,præualuerunt ſuper capillos capitis mei, & cor me
um dereliquit me.
14 Velis [13] dñe eripere me,dñe in auxilium meũ feſtina.
15 Erubeſcant & confundantur ſimul inquirentes animã
meã,ut interimant eam, cõuertantur retrórſum & ope
riantur opprobrio qui uolunt malum meum.
16 Deſolentur [14] iuxta præmium ignominiæ illorũ, qui
dicunt mihi euge euge.
17 Iocundent & lætent in te, omẽs inquirentes te, & dicãt
ſemper magnificet dñs diligentes ſalutem tuam.
18 Ego aũt pauper & inops domine, [15] aſſignetur mihi au
xiliũ meum & eripiens me tu,deus meus ne tardaueris.

[13] Cõplaceat opta dñe ut eripias me.
[14] Obſtupeſcant.
[15] Dñs ĩputabit mihi .ſ.cꝓ ſim paup aſcribatur mihi,& mihi faueat ob hanc rem.

Titulus pſalmi quadrageſimi primi.

Vincenti [1] pſalmus dauid.

[1] Effundenti ſanguinem &c.

Pſalmus quadrageſimus primus.

1 BEatus qui intelligit [2] ſuper pauperem, in die mali li
berabit eum dominus.
2 Dominus cuſtodiet eũ & uiuificabit eũ,btũs fiet in ter
ra & non trades eum in animã inimicorũ eius.
3 Dominus confortabit eum ſup ſtratũ dolorũ , uniuer
ſum cubile eius cõuertiſti [2] in infirmitate eius.
4 Ego dixi dñe miſerere mei,ſana animã meã quis [3] pec
cauerim tibi.
5 Inimici mei dicent malum mihi , quando morietur &
peribit nomen eius?
6 Et ſi uenit ut uideret, uanũ loquet, cõgregabit iniquita
tem ſibi,egredietur foras loquetur.
7 Simul aduerſum me ſuſurrabũt omnes qui oderũt me,
aduerſum me cogitabũt malum mihi.
8 Verbum [4] belihal effuſum eſt in ipſo, & qui iacuit non
ſurget amplius.
9 Etiam uir pacis meæ in quo ſperaui comedens panem
meum,magnificauit ſuper me ſupplantationẽ. [5]
10 Tu aũt dñe miſerere mei & erige [6] me, & retribuã eis.
11 In hoc cognoui qm̃ dilexiſti [7] me, cum non iubilaue
rit inimicus meus ſuper me.
12 Me [8] autem in ſimplicitate mea ſuſtinuiſti, & ſtatuiſti
me in conſpectu tuo in æternũ.

[2] Prouidens erga infirmum.
[2] Verſaſti.
[3] Quoniam peccaui.
4 Verbũ iniq̃tatis coartabit ul' corroborabit in illo, & qui iacuit non adiiciet, uel addet ſurgere.
[5] Calcem.
[6] Eleua, exalta,fac me ſurgere.
[7] Complacuiſti ĩ me qm̃ non iubilabit.
[8] Ego aũt. ſ. cognoui uel iubilabo,qm̃ in innocentia mea ſuſtentaſti, uel ſuſtentatus es in me.

13 Benedictus dominus deus iſrael, a ſeculo & uſq; in ſecu
lum amen & amen.

¶ Titulus pſalmi quadrageſimi ſecundi.

¶ Vincenti [1] eruditiuum [2] filiorum choræ.

Pſalmus quadrageſimus ſecundus.

Quemadmodũ ceruus uociferat [3] ſuper inundatio
nibus aquarum, ſic aĩa mea uociferat ad te deus.
2 Sitiuit anĩa mea ad deũ, ad deum [4] uiuũ qñ
ueniam & apparebo ante faciem dei?
3 Fuit mihi lachryma mea panis die ac nocte, dum dicit
mihi quotidie [5] ubi eſt deus tuus.
4 Hæc recordabor & effundã ſup me aĩam meã [6], qm̃ trãſ
ibam cum numero deducebar cum illis uſq; in domũ
dei, in uoce exultationis & cõfeſſionis copia magna po
puli tripudiantis. [7]
5 Cur [8] deprimeris aĩa mea & tumultuaberis aduerſũ me,
ſpera in deo qm̃ adhuc celebrabo [9] illi ſaluté uultus ſui.
6 Deus me⁹ ſup me aĩa mea depſſa [10] ẽ, ꝓpterea memor
ero tui de terra iordanis & hermonim a mõte mizhar.
7 Abyſſus [11] abyſſum inuocat, in uoce cataractarũ tuarũ,
omnes undæ tuæ & fluctus tui ſup me tranſierunt.
8 Per diem mandabit dñs miſericordiã ſuam, & in nocte
canticum [12] eius mecum, oratio deo [13] uitæ meæ.
9 Dicam deo rupes mea cur oblitus es mei, cur mœrẽs [14]
ambulabo cũ oppreſſione inimici.
10 Cum [15] gladio in oſſibus meis obprobrio affecerũt me
tribulãtes me, dũ dicerẽt ĩpi mihi quotidie ubi ẽ de⁹ tu⁹.
11 Cur [16] deprimeris anima mea & cur tumultuaberis ſu
per me, ſpera in deo qm̃ adhuc celebrabo illum ſaluté [17]
uultus mei & deum meum.

Titulum huius pſalmi ſiue nomen ultimum ipſius tituli. ſ. chore mĩme expoſitione indigere arbitror, p̃ſertim apud illos, qui Auguſtini expoſitionẽ ſuper pſalmis cõtemplati ſunt. Verũ id te latere mĩme uelim hoc nomen & caluitiũ & cryſtallũ, & glaciem ſignificare. ¶ Ceterũ id p̃termitte re nolim. In octauo huius pſalmi uerſu in dictiõe quã nos ĩterpretati ſumus Canticũ eius inueniſſe quandã gloſam dicentẽ bis in ſacra ſcriptura hęc inueniť dictio & in du plici ſignificato. Quamobrẽ iudęorũ q̃ plurimi hic nõ can ticũ eius ut nos, ſed quietẽ eius interpretati ſunt. Simile illi q̃d diximus in uigeſimo tertio pſalmo in dictiõe foderũt.

[1] Dãti æternitatẽ &c.
[2] Prudens &c.
[3] Prę deſiderio clamat ad uł pp inundatiões uł torrentes aquarum ut. ſ. inueniat eos.
[4] Fortẽ uiuũ qñ ueniã & uidebor coram deo.
[5] Tota die.
[6] Qm̃ tranſibo in plauſtro coopto, uł trãſibã ĩ nũero adducebã uł amouebam illos uſq; ĩ domum dei.
[7] Facietis feſtiuitatẽ uel ſacrificiũ.
[8] Quãtũ hũiliaberis aĩa mea, & ſtrepitum facies.
[9] Cõfitebor uł manifeſtabo illi uł illũ ſaluatiões, uel ſalutes &c. Nota aduentum maieſtatis diuinæ.
[10] Deprimetur hu miliabitur.
[11] Abyſſus ad abyſſum clamat.
[12] Quies.
[13] Laus uel orõnẽ . ſ. faciam.
[14] Nigerrimus.
[15] Cũ interitu, uł homicidio, uel cũ gladio. i. ac ſi gladio, uł interitu dilaniarẽt oſſa mea, uł ac ſi gladiũ infigerẽt, uel interitũ facerẽt in oſſibus meis obprobrio me affecerunt.
[16] Quãtũ hũiliaberis q̃tũ depſſa eris aĩa mea, & q̃to. i. q̃to tpe ſtrepitũ facies ſuper me.
[17] Salus, uł ſaluationes, & deus qui. ſ. eſt meus.

Pſalmus quadrageſimus tertius.

1 IVdica me deus & contende contentionẽ meã de gen
te nõ ſctã [1], a uiro fraudis & iniquitatis eripe me.

[1] Nõ ſacra non miſericorde.

2 Quoniam tu deus fortitudinis meæ cur oblit[2] es mei,
cur mœrens [3] ambulabo oppreſſione inimici.

[2] Cur dereliquiſti me.
[3] Obſcur⁹ triſtis luctu.

3 Emitte lucẽ tuã & ueritatẽ tuã ipſæ deducẽt [4] me, & addu
cẽt me ad montẽ ſanctitatis tuæ & ad tabernacula tua.

[4] Ipſa me dirigent.

4 Et ingrediar ad altare dei ad deũ lætitiæ exultationis
meæ, & celebrabo te in cithara deus deus meus.

5 Cur [5] deprimeris anima mea & cur tumultuaberis ſu
per me, ſpera in deo, quoniam adhuc celebrabo [6] illum
ſalutẽ uultus mei & deum meum.

[5] Quãtũ hũiliaberis, & q̃tũ ſtrepitũ facies.
[6] Celebrabo illi ſalutẽ uł celebrabo illum ſalus, & deus meus.

Titulus pſalmi quadrageſimi quarti.

Vincenti [1] filiorum choræ [2] eruditiuum.

[1] Danti æternitatem &c.
[2] Prudens &c.

Pſalmus quadrageſimus quartus.

1 DEus auribus noſtris audiuimus, patres noſtri nar
rauerunt nobis, opus quod operatus es in diebus
eorum, in diebus antiquis.

2 Tu manu tua gentes expuliſti & plantaſti eos, contriui
ſti populos [2], & proiecisti illos.

[2] Regna & eiecisti illa.

3 Quoniã non in gladio eorum hæredes facti ſunt terræ,
& brachiũ eorũ nõ ſaluauit eos, ſed dextera tua, & bra
chiũ tuum, & lumen uultus tui, q̃m dilexiſti [3] eos.

[3] Voluiſti eos, complacuiſti in eis.

4 Tu es rex meus deus, manda ſalutem [4] iacob.

[4] Saluatiões.

5 In te inimicos noſtros percutiemus [5], in nomĩe tuo cõ
culcabimus [6] inſurgentes in nos.

[5] Cornua offendem⁹.
[6] Ad nihilum deducemus.

6 Quoniã non in arcu meo ſperabo, & gladius meus non
ſaluabit me.

7 Quoniam ſaluaſti nos de tribulantibus nos, & odio ha
bentes nos confudiſti.

8 In deo laudabimus tota die, & nomen tuũ in æternum
celebrabimus, ſela.

9 Verũtamen oblitus [6] es, & confudiſti nos, & nõ es egreſ
ſus [7] cum exercitibus noſtris.

[6] Dereliquiſti.
[7] Non egredieris.

10 Conuertiſti [8] nos retrorſum a tribulante, & qui oderũt
nos conculcauerunt [9] ſibi.

[8] Conuertes nos.
[9] Diripuerunt pdati ſunt. ſ. ſubſtantiã noſtram ſibiipſis.

11 Dediſti [10] nos ſicut oues in cibo, & inter gentes diſperſi
ſti nos.

[10] Dabis nos.

12 Vendidiſti [11] populum tuum ſine copia diuitiarum, &

[11] Vendes.

non multiplicaſti in pretio [12] eorum. — [12] In cõmutatiõe.

13 P oſuiſti [13] nos opprobrium uicinis noſtris, ſubſannati- — [13] Pones nos.
onem & deriſionem his [14] qui circũ nos ſunt. — [14] Circuitib⁹ nr̃is.
14 P oſuiſti [15] nos prouerbium in gentibus, cõmotionem — [15] Pones nos.
capitis in populis.
15 T ota die ignominia mea coram me, & uerecundia uul
tus mei operuit me.
16 A uoce exprobrantis & blaſphemantis, a facie inimici
& ultoris.
17 O mne [16] hoc uenit ſuper nos, & non obliti ſumus tui, & — [16] Oẽ hoc accidit nobis.
[17] Et nõ fecimus falſitatem. — non [17] mentiti ſumus in fœdere tuo.
18 N on eſt conuerſum retrorſum cor noſtrum, & declina
ſti greſſus noſtros a ſemita tua.
19 Q uoniam contriuiſti nos in loco draconis, & operui-
ſti [18] nos umbra mortis. — [18] Et opuiſti ſuper nos cũ tenebris.
20 S i obliti ſumus nominis dei noſtri, & expandimus pal-
mas noſtras ad deum externum.
21 C erte [19] deus requirat hoc, quoniam ipſe cognoſcit ſe- — [19] Nonne.
[20] Abſcõdita, occulta — creta [20] cordis.
22 Q uoniã propter te occiſi ſumus tota die, æſtimati ſu-
mus ſicut oues iugulationis [21]. — [21] Macelli.
23 E xcitare cur dormies domine, exurge ne obliuiſcaris
in æternum.
24 C ur faciem tuam abſcondes, obliuiſceris afflictiõis no
ſtræ, & oppreſſionis noſtræ.
25 Q uoniam depreſſa [22] eſt in puluere aĩa noſtra, adhæ- — [22] Humiliata.
ſit in terra uenter noſter.
26 E xurge in auxilium nobis [23], & redime nos propter mi — [23] Exurge auxiliũ nobis.
ſericordiam tuam.

¶ Titulus pſalmi quadrageſimi quinti.

[1] Effundenti ſanguinem &c. — ¶ Vincenti [1] ſup lilia filiorũ chore eruditiuũ [2] canticũ — [2] Prudens &c.
dilectionũ. Pſalmus quadrageſimus quintus.

[3] Mouit locutus ẽ. — 1 E Ructauit [3] cor meũ uerbũ bonum, dico ego opera — [4] Stilus.
mea regi, lingua mea calamus [4] ſcribæ uelocis.
[5] Maxima pulchritudine. — 2 S peciosus [5] forma præ filiis Adam, diffuſa eſt gratia in
labiis tuis, propterea benedixit te deus in æternum. — [6] Cõfeſſionẽ tuã, decorẽ tuũ. i. ꝓpt confeſſionem tuã & decorẽ tuum.
[7] Et decor tuus ut ꝓſpereris, & ut ſedeas ſup ỽitate, uł ꝑꝑ ỽitatẽ & manſuetudinẽ & iuſticiã.
3 A ccinge gladium tuum ſuper fœmur potẽtiſſime, glo
ria [6] tua & decor tuus.
4 E t decore [7] tuo ꝓſperare, equita ſup uerbũ ueritatis &

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00056

mãſuetudis & iuſtitiæ,& docebit te tribilia dextera tua.
5 Sagittæ tuæ acutæ populi ſub te cadent[8], in cor inimi-
corum regis.
6 Sedes tua deus in æternum & ſemper,uirga rectitudinis
uirga regni tui.
7 Dilexiſti iuſtitiam & odiſti impietatem,propterea un-
xit te deus deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis.
8 Myrrha,& aloes,caſſia omnia indumenta tua,ex [9] tem
plis eboris,ex me lætificauerunt te.
9 Filiæ regum in magnificẽtiis [10] tuis,aſtitit regina a de-
xtera tua cum maſſa auri ophir.
10 Audi filia & uide,& inclina aurem tuam, & obliuiſcere
populi tui & domus patris tui.
11 Et concupiſcet rex decorem tuum, qm̃ ipſe dn̄s tuus &
adorabis ipſum,
12 Et filia [11] tyri cum munere, uultus tuos deprecabuntur
diuites populi.
13 Tota glorioſa filia regis interior,interſertionibus [12] de-
auratis indumentum ejus.
14 Veſtibus phrygianis deducetur [13] ad regẽ uirgines poſt
eam ,proximæ eius adducentur tibi.
15 Adducentur in gaudiis & exultatione, ingredientur
in templum regis.
16 Pro patribus tuis erunt filii tui, pones eos principes [14]
in uniuerſa terra.
17 Memor ero nois tui in om̃i generatiõe & generatione,
propterea populi celebrabunt te in æternũ & ſemper.

Libet enim in huius pſalmi fine chaldaicam huius pſalmi tranſlationem adducere,ut iudæorũ inſipientiam facilius poſtmodum aĩaduertamus. Ait ſiquidẽ in huius pſalmi titulo. Ad laudandũ ſup ſedentibus ſanhedrin i.ſeptuaginta iudicibus ipſius Moyſi quod dictum fuit in ſpiritu ſancto in prophetia per manus filiorũ chore,ĩtellectus bonus & laus atq; confeſſio. Et pſalmum exponẽs,ſic inquit. Inueſtigauit,ſiue quęſiuit, uel locutũ eſt cor meũ uerbum bonũ.dicam ego opera mea regi uerbũ linguæ meæ accelerãs uelut calamus ſcribę uelocis,uel aſſueti. Pulchritudo tua rex Meſſia ſupabundat a filiis hoĩs datus eſt ſpũs ꝓphetię in labiis tuis,ꝓpterea bñdixit te deus ſollicita frameã tuã ſup fœmur tuũ potẽtiſſime. ut occidas reges cũ dñatoribus cõfeſſio tua & decor tu⁹. Et decor tu⁹ magn⁹, ꝓpterea pſperaberis ut equites ſup equos regni propter

[8] Cadẽt.ſ.ſagittæ tuæ acutę ĩ cor inimicoꝝ regis populi ſub te cadent.

[9] Ex tẽplis eboris ex qb⁹ lętificauerẽt te, uł pluſq̃ tẽpla eboris ex me lętificauerẽt uł ex tẽplis eboris plus lętificauerũt, uł mini nomẽ eſt ꝓuĩciæ. i. ex tẽplis eboris mimi lętificauerũt,uł ex tẽplis eboris ex me.i.q̃ mea ſunt uł me.i. ꝓ me uł ꝓpter me uł de me lętificauerunt te.

[10] Palatiis uel precioſis.

[11] Ciuitas, regio pupilla.

[12] Variis coloribus elaboratis & ornatis quibuſdam ligamentis.

[13] Vulgariter dicitur recamatis, uel phrygianicis.

[14] In principes.

cauſam fidei & ueritatis & manſuetudinis & iuſtitiæ, &
docebit te dn̄s ut terrorē inferas cum manu dextera tua.
Sagittæ tuæ euaginatę ut occidas regiones, populi ſub te
cadent, & filii arcus tui iniicient in cor inimicorū regis. Se
des gloriæ tuæ dn̄e ſtabilis in ſecula ſeculorū. Virga dire
ctionis uirga regni tui, qm̄ dilexiſti iuſtitiā & odiſti iniqui
tatē, propterea unxit te dn̄s deus tuus oleo lætitiæ prę cō
ſortibus tuis, myrrha munda & uaſa aloe & caſſiæ omia
indumēta tua ex templis quæ ornanē dente eboris de ter
ra mini lætificabunt te. Principes regni uenient ut recipi
ant uultū tuum, & honorificent te in tempore quo p̄para
bitur liber legis in latere dextræ tuæ, & ſcriptura in habi
taculis ſplendidis ophir. Audi congregatio iſrael legem
moris eius, & reſpice mirabilia operū eius, & inclina aurē
tuam ad uerba legis, & obliuiſcere operū malorū impio-
rum populi tui, & domus erroris cui ſeruiſti in domo pa-
tris tui, & in hoc concupiſcet rex pulchritudinē tuam, qm̄
ipſe dn̄s tuus & adorabis illum, & habitantes regionē tyri
munere uenient uultūq; tuum mane quęrent, omnis glo-
ria textoris diuitiæ principū theſauri regū qui cuſtodiun
tur in ſecretis locis offerenē ſacerdotibus qui ornant au-
ro mundo indumenta ſua. Cū indumentis diuerſarū figu
rarū offerent ſacrificia corā rege ſeculi & reliqui ſocii ei⁹
qui habitant uel diſpergunē inter populos uenient cū læti
tia ad te in hieruſalē, uenient cum lætitia & laude, & aſcē
dent in templū regis ſeculorū. Pro patribus tuis erunt iu-
ſti filii tui, pones eos principes in uniuerſa terra. In tempo-
re illo dicetis recordabor nominis tui in omni generatio
ne & generatione, qm̄ etiā populi qui conuerſi ſunt ad fi-
dem ſic celebrabunt te, & nomen tuū in ſeculū, & in ſecu
la ſeculorū. ¶ Animaduertāt nunc iudęi hunc pſalmū p
rege Meſſia fuiſſe compoſitū. Animaduertāt ip̄m Meſſi-
am deū eſſe in uerſu ſexto. ſ. ſedes tua deus. Vbi in noīe de
us chaldaica tranſlatio ponit nomē tetragrāmaton quod
nemini, ipſis teſtibus, attribuiē niſi ſoli deo. Aīadu ertāt
cætera omnia quę ponunē in pſalmo & in tranſlatiōe chal
daica errorē a quo hortaē eos diſcedere. ¶ Cæterū conſi
derandū eſt ꝙ in titulo duæ ſunt dictiones hactenus mini
שושנים me expoſitæ. Quarū alterā alii lilia interpretanē. Alii pro
ſeptuaginta iudicibus ſpiritu ſancto plenis illam accipiūt,
alii nomen cuiuſdā inſtrumēti muſici aſſerunt, alii aūt pro
lætitia & iocunditate ſignificare affirmāt. Alterā uero ſci
ידידות licet iedidoth, alii dilectionē, alii laudem, alii confeſſionem
interpretanē. Tu aūt iuxta ingenii tui uires omnes has ſi-
gnificationes accōmoda capiti noſtro ac eius mēbris uel
eccleſiæ & cæteris gentibus. ¶ Animaduerte ſecūdo, qm̄
rachas prima dictio primi uerſus, ꝑprie ſignificat cordis רחש

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00058

locutionē cum nondū ad os peruenit, & quærit cor illam
emittere & circunuoluit̄ & mouet̄ huc & illuc & uolutat̄
quęrēs eā mittere ad os & p̄ lętitia qn̄q; neq̄t, ut uidēt̄ uer
miculi facere cū aufert̄ operimentū eorū, ſiue terra, ſiue
quodcunq; aliud cum fuerint in eo prius incluſi,

Titulus pſalmi quadrageſimi ſexti.

Vincenti [1] filiorū choræ ſup occultis [2] canticū.

Pſalmus quadrageſimus ſextus.

1 DEus nobis refugium & fortitudo, auxilium in tri-
bulationibus inuentus [3] eſt ualde.
2 Propterea non timebimus dum cōmutabit̄ [4] terra, &
dum labentur montes in cor maris.
3 Strepitum [5] facient cumulabunt̄ aquæ eius, cōcutient̄
montes in ſuperbia [6] eius ſela.
4 Fluminis [7] eius riuuli lætificabunt ciuitatem dei, ſan-
ctum tabernaculorū altiſſimi.
5 Deus in medio eius nō cōmouebit̄, adiuuabit eam de
us in proſpectu [8] auroræ.
6 Conturbatæ ſunt gentes inclinata ſunt regna, dedit uo
cem ſuam cōmota [9] eſt terra.
7 Dn̄s uirtutū nobiſcū, protectio nobis de⁹ iacob, ſela.
8 Venite uidete opa dn̄i, qui poſuit deſolatiōes [10] in terra
9 Delens bella uſq; ad extremum terræ, arcum conteret,
& detruncabit lanceam, plauſtra comburet igne.
10 Superſedete [11] & cognoſcite qm̄ ego ſum de⁹, exaltabor
in gentibus exaltabor in terra.
11 Dn̄s uirtutū nobiſcū, protectio nobis deus iacob, ſela.

Titulus huius pſalmi unicam habet dictionē aliquātiſper ambiguam, quā. ſ. interpretati ſumus occulta, quā alii iuuēculas, alii uirgines interpretant̄. Alii uero nomen inſtrumenti muſici eſſe aſſerunt. Verū chaldaica tranſlatio ſic ait. Ad laudandū per manus filiorū chore in ſpiritu prophetiæ in tpe quo coopertus fuit pater eorū ab illis, & illi erepti ſunt & dixerūt canticū. ¶ Nec minus aduertendū eſt, id quod eadem tranſlatio in ſecūdo atq; in quarto uerſu dicit. Ait enim in ſecundo uerſu, propterea non timebimus in tempore quo cōmutabunt̄ patres ex terra cum labentur montes in pelagus maris magni. Et in quarto inq̄t populi uelut flumina, & ſcaturigines eorū uenięt & lætificabunt ciuitatem dn̄i, & orabunt in domo ſanctuarii dn̄i tabernaculorū altiſſimi. ¶ Vbi conſiderandus eſt modus loquendi. ſ. ſanctum tabernaculorū altiſſimi. Nam uelim ſcire ab hebræis, quis eſt iſte ſanctus tabernaculorū altiſſi

[1] Danti æternitatem &c.

[2] Pro iuuēculis, uł uirginibus, uł iuuētute.

[3] Inueniemus nimis.

[4] Permutabitur.

[5] Tumultuabunt̄ uel cōturbabūt̄ aquæ ei⁹ ipetuoſē cōmouebuntur uel contremiſcēt montes.

[6] Magnificētia.

[7] Flumē. ſ. egrediet̄ uł effūdet riuulos q &c. uel fluīs riuuli, uel flumen ei⁹ riuuli.

[8] Iuxta proſpectū matutinum uel ad reſpiciendum mane.

[9] Defluxit contabuit.

[10] Mirabilia.

[11] Deponite. ſ. idolatriā & ab opibus malis ceſſate uł relaxate

עלמות

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00059

mi,quem chaldaica tranſlatio deū nomīe tetragrāmaton
nuncupauit.nā ſi deū aſſerant, deus ergo erit ſanctus dei,
& deus erit miniſter ſanctus tabernaculorū ſuiipſius dei.
Et ſic miniſter & ſanctus erit ſuiipīus,q̄d ualde abſonum
eſt.Nos aūt ipm̄ filium coæqualem & cōſubſtantialem &
coęternū patri in ſubſtantia indiſtinctum & inſeparatū,in
perſona uero ſeparatū ac diſtinctum dicemus qui cū car-
nem humanā aſſumpſit ſanctus & pontifex maximus ta-
bernaculorū altiſſimi (iuxta apoſtoli uerba) effectus eſt.

¶ Titulus pſalmi quadrageſimi ſeptimi.

¶ Vincenti [1] filiorum chore pſalmus.

[1] Effundenti ſanguinem &c.

Pſalmus quadrageſimus ſeptimus.

1 OMnes populi plaudite [2] manibus, iubilate deo in
uoce iubilationis.
2 Quoniam dominus excelſus terribilis,rex magnus ſu-
per omnem terram.
3 Cōprimet [3] pplos ſub nobis, & regna ſub pedibus nr̄is.
4 Seliget [4] nobis hæreditatem noſtram, magnificētiam
iacob,quem dilexit. ſela.
5 Aſcendit deus in iubilatione,dn̄s in uoce tubæ.
6 Pſallite deo pſallite,pſallite regi noſtro pſallite.
7 Quoniam rex omnis terræ deus,pſallite [5] prudenter.
8 Regnauit deus ſuper gentes, deus ſedit ſuper ſedē ſan-
ctitatis eius.
9 Principes populorū cōgregati ſunt, populus dei abraā,
qm̄ dei protectores [6] terræ,nimis exaltatus eſt.

[2] Percutite palmā uľ pulſate cū palma uľ tangite palmā.i.date manum alter alteri.
[3] Interimet.
[4] Eliget.
[5] Pſallite unuſqſq; prudens, uel intellectu bono,uľ prudentia.
[6] Quoniā dei ſcuta terræ.

Velim minime ſilētio ptrāſire (ut noſtri ac fidei aīaduertant inimici) id q̄d chaldaica in ultimo huius pſalmi uerſu inquit trāſlatio uidelicet. Principes populorū cōgregati ſunt populorū qui credunt deo abraam nāq; coram domino ſcuta terrę,ualde exaltat⁹ eſt. Vbi populū dei abraę nō amplius iudęos,ſed gentiles nuncupat.

¶ Titulus pſalmi quadrageſimi octaui.

¶ Canticum pſalmi filiorum chore.

Pſalmus quadrageſimus octauus.

1 MAgnus dn̄s & laudatus [1] ualde, in ciuitate dei no-
ſtri in monte ſanctitatis eius.
2 Formoſa [2] nympha,lætitia totius terræ mons ſyon,late
ra aquilonis,ciuitas regis magni.
3 Deus in palatiis [3] eius notus eſt,in protectionem.
4 Quoniā ecce reges cōgregati ſunt,tranſierūt ſimul.
5 Ipſi uiderūt ſic admirati ſūt, cōturbati ſūt pcipitati ſūt.

[1] Et laudabilis nimis in ciuitate dei noſtri mons ſanctitatis eius.
[2] Pulchra regio pulchrum clima, pulchra ſponſa.
[3] Significat pprie palatia magna & munita.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00060

6 T remor apprehendit illos ibi, dolor ſicut parientem.
7 C um uento noto [4] conteres naues tharſis.
8 S icut audiuimus ſic uidimus in ciuitate domini uirtu-
tum, in ciuitate dei noſtri, deus diriget illam uſq; in
æternum. ſela.
9 E xpectauimus deus miſericordiã tuã, ĩ medio tẽpli tui.
10 S ecundũ nomen tuum deus, ſic & laus tua ſup extrema
terræ, iuſtitia plena eſt dextera tua.
11 L ætet mons ſyon exultẽt filiæ iudæ, ꝑpter judicia tua.
12 C ircũdate ſyon & circuite eam, numerate turres eius.
13 P onite cor ueſtrũ ad murũ [5] eius, exaltate [6] turres eius,
ut enarretis in generatione nouiſſima.
14 Q uoniam hic deus, deus noſter, ipſe diriget nos per iu-
uentutem.[7]

¶ Titulus pſalmi quadrageſimi noni.

¶ Vincenti [1] filiorum chore pſalmus.

Pſalmus quadrageſimus nonus.

1 A Vdite hoc omnes populi, auribus percipite oẽs
inhabitantes tempus [2].
2 E tiam filii adam etiam filii uiri, ſimul diues & paup.
3 O s meum loquet ſapientiã [3], & meditatio [4] cordis mei
intelligentiam.
4 I nclinabo ad prouerbium aurem meam, aperiam cũ
cithara ænigma meum.
5 C ur timebo in diebus mali, iniquitas [5] calcanei mei cir
cũdabit me.
6 Q ui confidunt in uirtute [6] ſua, & in multitudine diuiti
arum ſuarum gloriabuntur [7].
7 F rater [8] non redimens redimet uirum, & nõ dabit deo
redemptionem eius [9].
8 E t erit ꝑcioſa [10] redẽptio aniæ eorũ, & ceſſabit ĩ æternũ.
9 E t [11] uiuet amplius in æternum, non uidebit foueam.
10 C um [12] uiderit ꝙ ſapientes morient, ſimul inſipiens &
ſtultus peribũt, & derelinquent alienis ſubſtantiã ſuã.
11 I ntimũ eorũ domus illorũ in æternũ, tabernacl'a eoꝝ ĩ
generatõe & generationẽ, uocauerũt [13] noĩb9 ſuis terras.
12 E t homo in magnificentia nõ dormiet [14], ſimilis factus
eſt iumentis quæ exterminata fuerunt.
13 H æc uia illorũ inſipiẽtia [15] illis, & poſteri [16] ſui ore eoꝝ
current. ſela.

[4] Cũ ſpũ uehementi uel auſtrali.

[5] Ad antemurale eius uel ad mœnia.

[6] Vel palatia eius elata ſunt.

[7] Iuxta mortẽ, ul' pedetẽtim ut pueri dirigunt a mrĩb9 ul' ĩ diebus nr̃ę ꝑcuſſiõis uel iuuenili ętate nos pręſeruabit.

[1] Danti æternitatem &c.

[2] Seculũ in q̃. ſ. tps cõſumat & circũuoluit, ſigñcat tps breue cito deficiens.

[3] Sapientias.

[4] Locutio.

[5] Iniquitates quę non ponderantur.

[6] In fortitudĩe, uel ſubſtantia.

[7] Laudabuntur.

[8] Vn9 ul' fratrẽ nõ redimẽs redimet uir.

[9] Expiationem.

[10] Magnifica.

[11] Vt uiuat ãplius ĩ ęternũ ñ uideat foueã.

[12] Qm̃ uidebit.

[13] Noĩa ſua ĩ terris.

[14] In honore nõ morabit ſilis fact9 ẽ q̃drupedibus ſilẽtio miſſis, ul' ſiluerũt uel ſiles facti ſunt.

[15] Fiducia, ul' pinguedo.

[16] Et poſt eos. i. q ſeq̃nt ore ſuo, ul' iuxta eos narrabũt uel cõplacebũt ul' uolent.

[17] Submerſi ſunt.

14 Velut oues in foueã poſiti ſunt[17], mors depaſcet eos,&
dominabuntur ipſis recti in mane,& fortitudinẽ[18] eorũ
conſumet fouea pro habitaculo ſuo.
15 Verũtamen deus redimet animã meam de manu fo-
ueæ,cum[19] acceperit me. ſela.
16 Ne timeas cum diues factus fuerit uir,cũ[20] multiplica-
uerit gloria domus ſuæ.
17 Quoniã non in morte eius accipiet omnia,non deſcen
det poſt ipſum gloria eius.
18 Quin potius[21] animæ ſuæ in uita ſua benedicet,& cele-
brabunt te cum[22] beneféceris tibi.
19 Venies uſq; in generationem patrum eius, uſq; in æter
num non uidebunt lumen.
20 Homo in magnificentia & non intelliget,ſimilis factus
eſt iumentis quæ[23] exterminata ſunt.

[18] Et figura eorũ ut faciat ueteraſcere uel cõſumere foueã .i.tãdiu manebũt in iferno q̃ prius cõſumat fouea & ifernus q̃ eorũ forma uel q̃ fouea cõſumet formã eorũ uel dolor eorũ,ſiue afflictio ut faciat i ueteraſcere foueã, uel ecõuerſo, ex habitaculo.i.p hitaculo q̃d hẽbant,uel q̃ fouea erit habiculum eorum.

[19] Qm̃ accipiet me.

[20] Qm̃ uidebit gloriam.

[21] Quoniam.

[22] Qm̃ bñfaciet tibi.

[23] In honore & non intelligit ſicut iumẽta in ſilẽtiũ miſſa uel ſiles facti ſunt.

Titulus pſalmi quinquageſimi.

Pſalmus Aſaph[1].

[1] Congregantis.

Pſalmus quinquageſimus.

1 Deus deus[1] dominus locutus eſt & uocauit terram,
ab ortu ſolis uſq; ad occaſum eius.
2 Ex ſyon pfecte[2] pulchritudinis, deus ſplẽdide apparuit.
3 Veniet[3] deus noſter & nõ ſilebit, ignis in cõſpectu eius
deuorabit,& in circuitu eius turbine cõmot9 eſt ualde.
4 Aduocabit[4] cœlos deſup, & terrã ut iudicet pplm̃ ſuũ.
5 Congregate mihi ſanctos[5] meos,pcutientes fœdus me
um ſuper ſacrificium.
6 Et narrabũt cœli iuſtitiã eius,qm̃ deus iudex eſt. ſela.
7 Audi popule meus & loquar, iſrahel & teſtificabor[6] in
te deus deus tuus ego.
8 Non propter ſacrificia tua arguam te, & holocauſta[7]
tua in conſpectu meo ſemper.
9 Non accipiã de domo tua taurũ, de caulis tuis hircos.
10 Qm̃ mihi[8] oẽs beſtiæ ſyluæ,q̃drupedes ĩ mõtib9 2mille
11 Cognoui omnia uolatilia montium ,& feræ[10] campi
mecum ſunt.
12 Si eſuriero non dicam tibi,quoniam meus eſt orbis ter
rarum & plenitudo eius.
13 Nunquid manducabo carnem taurorum, & ſanguinẽ
hircorum potabo.

[1] Fortis.

[2] Specie uel ornamẽto pulchritudinis.

[3] Veniat de9 nr̃ & ne ſileat.

[4] Vocet.

[5] Plenos miſericordia & gratia.

[6] Conteſtabor.

[7] Qm̃ non dabis .ſ. mihi.

[8] Qm̃ meæ ſunt.

[9] Aleph ſecundũ quoſdã nomen eſt proprium.

[10] Ziz ſignificat oẽ aĩal ſilueſtre.

14 Sacrifica deo cõfeſſionẽ,& redde altiſſimo uota tua.
15 Et uoca me ĩ die tribulatiõis, eripiã te & gĩficabis me.
16 Impio autẽ dixit deus,quid tibi ut enarres ſtatuta mea,
& aſſumas fœdus meum ſuper os tuum.
17 Tu aũt odiſti diſciplinã,& proiecisti uerba mea poſt te.
18 Si uidiſti furem & complacuiſti [11] cum eo,& cum forni
catoribus portio tua.
19 Os tuũ miſiſti [12] in malũ,& lĩgua tua cõiũget [13] fraudẽ.
20 Sedebis contra fratrem tuum loqueris, contra filiũ ma
tris tuæ dabis calumniam [14].
21 Hæc feciſti & tacui exiſtimaſti me futuꝝ fore ſimilem
tibi,redarguã te & ꝑparabo [15] ante oculos tuos.
22 Intelligite nunc [16] hoc obliuiſcentes deum, nequando
rapiam & non ſit eripiens.
23 Sacrificans laudẽ honorificabit [17] me, & qui poſuerit [18]
iter oſtendam ei ſalutem dei.

[11] Cucurrriſti, uoluiſti.
[12] Dimiſiſti ad maliciam.
[13] Concinnabit dolũ.
[14] Opprobrium.
[15] Ordinabo ĩ oculis tuis.
[16] Obſecro.
[17] Glorificabit.
[18] Et illic iter,faciam illũ uidere in ſalute.

ℭ Titulus pſalmi quinquageſimi primi.

ℭ Vincenti pſalmus dauid. Dum ueniret ad ipſum na
than propheta cum ingreſſus eſt ad bath ſabaeh.

Pſalmus quinquageſimus primus.

1 Miſerere [1] mei deus ſecundum miſericordiam tu-
am,ſecundum multitudinem miſerationũ tua-
rum dele tranſgreſſiones meas.
2 Plurimũ [2] laua me ab iniquitate mea, & a peccato meo
munda me.
3 Qm̃ trãſgreſſiões [3] meas ego cognoſcã, & pc̃tm̃ meum
coram [4] me ſemper.
4 Tibi [5] ſoli peccaui & malũ in oculis tuis feci,ut iuſtifice
ris [6] cũ locutus fueris,appareas mũdus cũ iudicabis.
5 Ecce in iniquitate genitus [7] ſum,& in peccato cõcepit [8]
me mater mea.
6 Ecce ueritatem dilexiſti in intentionibus, [9] & in occul
to ſapientiam notam mihi facies.
7 Expiabis [10] me iſopo & mundabor,lauabis me & ſupra
niuem dealbabor.
8 Facies me audire iocunditatem & lætitiam, exultabũt
oſſa quæ contriuiſti.
9 Abſconde faciem tuam a peccatis meis, & omnes ini-
quitates meas dele.

[1] Gratiam cõcede uł redde uel gratificare ubicũqꝫ hoc ṽbũ ſeu deriuatã ab illo reperiť hoc idẽ ſignĩcat.
[2] Multũ.i.etiam atqꝫ etiam.
[3] Rebelliões.
[4] Ex aduerſo mihi.
[5] Tibi ſoli tibi peccaui & illud malũ &c.
[6] Purificeris uł iuſtifices.ſ.me uel purifices.
[7] Enixa eſt me.ſ.mr̃ uł cũ dolores hẽret ut me extra uteꝝ emitteretuł cõcept⁹ ſum.
[8] Calefecit me .i.ꝑpe cõceptionem.
[9] In renibus uel cogitationibus.
[10] Mundabis eradicabis peccatum.

10 Cor mundum crea in me deus, & ſpiritum [11] rectum re- [11] Spũm ſtabilē,
noua intra me.
11 Ne proiicias me a facie tua, & ſpiritum ſanctitatis tuæ
ne auferas [12] a me. [12] Accipias.
12 Redde mihi iocunditatem ſalutis tuæ, & ſpiritu [13] mu- [13] Spiritus munifi
nifico ſuſtentabis me. cus uel liberalis ſu-
ſtentabit me.
13 Docebo tranſgreſſores uias tuas, & peccatores ad te
conuertentur.
14 Libera me de ſanguinibus deus deus ſalutis meæ, can-
tabit [14] lingua mea iuſtitiam tuam. [14] Exultando can-
tabit.
15 Dñe labia mea apies, & os meũ annũciabit laudē tuā.
16 Quoniam [15] non optabis ſacrificium & dabo, holocau [15] Qm nō concupi
ſtum non diliges. ſces uel diliges &c.
[16] Cor confractũ
& contritum.
17 Sacrificia dei ſpiritus contritus, cor contritum [16] & hu-
miliatum deus non deſpicies.
18 Bñfac [17] i uolũtate tua ſyō, & ædificabis mœnia hierlm [17] Redde bonā in
dilectione uel be-
neplacito tuo.
[18] Diliges, uoles.
19 Tunc optabis [18] ſacrificia iuſtitiæ oblationē & holocau
ſtum, tunc [19] aſcendent ſuper altare tuum uitulos. [19] Tūc offerent uel
facient aſcendere
ſuper altare tuum
uitulos.

Titulus pſalmi quinquageſimi ſecundi.

[1] Effundenti ſangui-
nem.

Vincenti [1] eruditiuum dauid. Cum ueniret doeg
idumæus & indicauit Sauli & dixit illi. Venit dauid ad
domũ achimelech.

Pſalmus quinquageſimus ſecundus.

1 Quid [2] gl'iaris in malitia potēs, mīa dei tota die. [2] Quātū laudaris.
2 Prauitates [3] cogitabit lingua tua, ſicut nouacula [3] Corruptelas con
acuta [4] faciens fraudem. fractiones.
[4] Purgata, polita.
3 Dilexiſti malũ ſup bonũ, falſitatē q̄ loq iuſtitiā. Sela.
4 Dilexiſti oīa uerba depſſionis [5] lingua fraudis, etiā de [6] [5] Præcipitationis.
deſtruet te in æternum, cōteret te, & abradet [6] te de ten [6] Diruet te.
torio, & eradicabit te de terra uitæ. Sela.
5 Et uidebũt iuſti & timebũt, & ſuper ipſum ridebũt.
6 Ecce [7] uir q non poſuit deũ fortitudinē ſuā, & ſpauit in [7] Ecce uir non po
m'titudie diuitiaꝝ ſuaꝝ, corroborat' [8] ē i prauitate ſua net.
[8] Præualebit in cō
7 Ego aũt ſicut oliua uiridis in domo dei, ſperaui in mi- fractione uel cor-
ſericordia dei in æternum & ſemper. ruptela.
8 Confitebor tibi in æternum qm feciſti, & expectabo no
men tuum, quoniam bonũ in [9] cōſpectu ſanctoꝝ tuoꝝ. [9] Corā ſacris tuis.
Nolim ſilentio pertranſire interpretationē quorundam
nominũ, quæ in huius pſalmi titulo ponunt. Quorũ pri-
mũ doeg, eſt quod quidem interpretari formidantē, uel

ſollicitum uel anxiū minime dubitamꝰ. Idumęū uero terrenū, uel ſanguinolentū, uel rubeum, uelut cupientem humanum effundere ſanguinem. Saulem uero poſtulatū, ſiue foueam, ſiue infernū ſignificare aſſerimus. Achimelech uero compoſitū ex pluribus dictionibus unuſquiſq; cenſebit. Quarum primā achi, dicemus. Secundā uero melech, Cuius primę q̄ uarię ac diuerſę ſunt ſignificatiōes. Nā qnq; fratrē ſignificat, aliquando uero ignē, aliquando uero acrū aliqn̄ enim adheſionē coniunctionēue, aut ſocietatem. aliquando triſtitiā, aliquando lętitiam, aliqn̄do affinē, aliquando unū numero ſignificat. Secundā uero dictionem regem ſiue conſiliariū. Nonnunq̄ uero aſtrum, uel natiuitatis figurā uel dęmonem ſignificare minime ambigimꝰ. Hęc aūt oīa uelim dixiſſe, ut facilius rei ſeriem intelligas

¶ Titulus pſalmi quinquageſimi tertii.

[1] Danti æternitatem &c.
[3] Prudens &c.

¶ Vincenti [1] ſuper hæreditatem [2] eruditiuū [3] dauid.

[2] Infirmitatem.

Pſalmus quinquageſimus tertius.

1 Dixit inſipiens in corde ſuo non eſt deus, corrupti [4] ſunt abominabilem operati ſunt iniquitatē, non eſt faciens bonum.
2 Deus de cœlo reſpexit ſuper filios homīs, ut uideat an ſit intelligens requirens deum.
3 Vnuſquiſq; [5] cōuerſus eſt retrorſum ſimul corrupti ſūt, non eſt faciens bonum non eſt etiam unus.
4 Nonne cognouerunt opantes iniquitatē, deuorātes populū meum comederūt panem, deū nō inuocauerūt.
5 Illic trepidauerunt timore ubi nō fuit timor, quoniam deus diſperſit oſſa caſtrametantis [6] aduerſum te, confudiſti [7], qm̄ deus abominatus eſt illos.
6 Quis dabit ex ſyon ſalutē [8] iſrael, dū [9] cōuertet deus captiuitatē populi ſui, exultabit iacob, lætabit iſrael.

[4] Corruperunt uiam ſuam ſcilicet.
[5] Totus ipſe cōuerſus eſt retrorſum, ſimul inutilis, uel fœtentes facti ſunt.
[6] Morantis, manētis.
[7] Confudiſti .i. inimicos tuos.
[8] Saluationes.
[9] Dū deducet, ul' qeſcere faciet.

Huius pſalmi tituli ſecundam dictionem diuerſi diuerſimode exponunt. Nam aliqui eam interpretanē pro congregatione. Alii uero pro choro. alii pro infirmitate, uel pro hæreditate (ut in quinto pſalmo diximus) ſignificare aſſerunt. Alii uero nomen cuiuſdam inſtrumēti muſici iudicant. Verum chaldaica tranſlatio ſic ait. Ad laudandum ſuper ultionem impiorum qui perturbant hæreditatem domini intellectus bonus per manum dauid.

¶ Titulus pſalmi quinquageſimi quarti.

[3] Prudens &c.

¶ Vincenti [1] in canticis [2] eruditiuum [3] Dauid.
Dum uenirent ziphæi, & dicerent Sauli. Nonne Dauid [4] abſconditus eſt apud nos.

[1] Danti æternitatem.
[2] In inſtrīs muſicis.
[4] Abſconditus eſt nobiſcum.

Pſalmus quinquageſimus quartus.

1 DEus in nomine tuo ſaluum me fac, & in potentia
tua uindicabis [5] me.
2 Deus exaudi orõné meã, auribus pcipe uerba oris mei.
3 Qm̃ extranei inſurrexerũt aduerſum me, & fortes quæ
ſierunt animam meam, & non poſuerunt deum ante cõ
ſpectum ſuum. ſela.
4 Ecce deus adiuuat me, dñs cũ [6] ſuſtinẽtibus aĩam meã.
5 Reddat [7] malum tribulantibus me, ĩ ueritate tua [8] diſ
perde illos.
6 Cum [9] munificentia ſacrificabo tibi, celebrabo nomen
tuum domine, quoniam bonum.
7 Quoniam ex omni tribulatiõe eripuiſti me [10], & in ini
micos meos deſpexit oculus meus.

[5] Et in uirtute tua iudices me. i. iudiciũ meũ accipies.
[6] Inter ſuſtentãtes animam meam.
[7] Conuertat, uel conuertatur.
[8] Reſpiciẽtib⁹ me aduerſo oculo, ad pernicionem perduc illos.
[9] Cũ quadã aĩe liberalitate offerã, & ſignificat oblationẽ ſpontaneæ mẽtis.
[10] Et in inimicis meis uidit. i. ultionẽ oculus meus uľ torue reſpexit.

Prætereundũ ſilentio minime cenſui, qm̃ nomen, ziph, a quo ziphæi deriuanť picem ſignificare minime ambigimus, licet quidã locus reperiať in ſacra ſcriptura, qui hoc nomine nuncupať. Nam aſſerunt iudæi deſertum illud, ziph nuncupari, eo ꝙ illic pix fieret. Nec magis te neſcire uelim, ꝙ uerbũ quinti uerſus huius pſalmi ſcilicet, conuertať, quod alio modo legiť, alio modo ſcribiť. Nam legiť reddat (ut in pſalmo poſitum eſt) ſcribitur uero conuertatur (ut in margine inſeruimus)

Titulus pſalmi quinquageſimi quinti.

Vincenti [1] in canticis [2] eruditiuum dauid.

[1] Effundenti ſanguinem &c.
[2] Inſtrĩs muſicis.

Pſalmus quinquageſimus quintus.

1 AVſculta [3] deus orationem meam, & ne abſconda
ris a tribulatione mea.
2 Attende mihi & reſponde mihi, lamentabor [4] in depre
catione mea & ſtrepitum faciam.
3 A uoce inimici, a cõſpectu coartationis [5] impii, quoniá
dimittẽt [6] ſup me iniquitatẽ, & cũ ira odio habebũt me.
4 Cor meum contremiſcit [7] intra me, & timor mortis ce
cidit ſuper me.
5 Timor & tremor uenerũt [8] ſup me, & opuit me horror.
6 Et dixi quis dabit mihi alam uelut colũbæ, uolabo &
requieſcam.
7 Ecce elongabo [9] tranſmigrationem, dormiam in de
ſerto. ſela.
8 Accelerabo [10] fugam mihi, a ſpũ uehemẽti a tẽpeſtate.
9 Præcipita [11] domine diuide linguam eorum, quoniam

[3] Auribus pcipe.
[4] Vlulabo mouẽs me huc & illuc in meditatiõe doloris mei, uel cũ locutione mea.
[5] Tribulationis.
[6] Cadere facient.
[7] Præ dolore.
[8] Venit ĩ me, & opuit me timor uel terror, ſicut colũba uolabo & habitabo.
[9] Ecce elõgabo ut tranſmigrẽ morabor in ſolitudine.
[10] Faciã accelerare euaſionẽ, uľ liberatiõem mihi a ſpũ cõmotiõis q̃ ſ. euelli ſolent arbores a turbine.
[11] Deprime, pme.

uidi iniquitatem,& contentionem in ciuitate.

10 Die ac nocte circundabunt eã ſuper mœnia eius,& ini
quitas & afflictio intra ipſam.

11 Prauitates [12] intra ipſam,& non declinabit [13] de platea
eius iniquitas & fraus.

12 Quĩ nõ inimicus exprobrabit mihi & ſuſtinebo [11], non
odio hñs me ſup me magnificauit,& abſcõdar ab illo.

13 Tu autem uir ſecundum [13] ordinem meum, doctor me
us & notus meus.

14 Qui ſimul edulcemus [14] conſilium,in domum dei am
bulabimus cateruatim.

15 Irritet [15] morte ſuper illos deſcendant ad infernũ uiuẽ
tes,qm̃ mala in habitatione eorũ in interiori [16] eorũ.

16 Ego ad deum clamabo,& dominus ſaluabit me.

17 Veſpere & mane & meridie loquar & ſtrepitum faciã,&
exaudiuit uocem meam.

18 Redemit in pace aniam meã a plio [17] quod erat mihi,
quoniã cum [18] multis fuerunt aduerſum me.

19 Exaudiet de⁹ & hũiliabit illos & hitans ab initio Sela.
quoniã nõ uariationes [19] ipſis,& nõ timuerũt deum.

20 Miſit man⁹ ſuas i pacificos ſuos, maculauit fœdus ſuũ.

21 Molle [20] fuit ſupra butyrũ os ei⁹ & itimũ cordis eius, le
niora fuerũt uerba eius ſupra oleũ,& ipſi ſunt gladii.

22 Iacta ſuper dñm onus tuũ, & ipſe ſuſtentabit te, non da
bit in æternum [21] lapſum iuſto.

23 Tu aũt deus deduces [22] illos in puteum foueæ uiri ſan
guinũ & fraudis non attingent [23] dimidium dierũ ſuo
rum,ego autem ſperabo in te.

Titulus pſalmi quinquageſimi ſexti.

Vincẽti [1] ſup columbã muti longinquorũ dauid inſi
gne [2] dum caperent ipſum philiſtei in gath.

Pſalmus quinquageſimus ſextus.

1 Miſerere mei deus qm̃ abſorbuit [3] me homo, tota
die prælians [4] coartabit me.

2 Abſorbuerunt [5] tribulantes me tota die,qm̃ multi bel
lantes aduerſum me excelſe.

3 Per [6] diem timebo,ego in te ſperabo.

4 In deo laudabo uerbum [7] eius, in deo ſperaui non time
bo quid [8] faciet caro mihi.

---

[11] Cõfractiões.
[13] Non auferet.
[11] Et parcam.
[14] Suaue iniba mus uꝰ felicieba mus cõſiliũ ca teruatim.i.cũ maximo po puli ſtrepitu.
[17] Ne appro pinqret mihi.
[21] Cõmoueri iu ſtum
[22] Facies illos de ſcendere.
[23] Dimidiabũt.
[5] Cõculcauert.

[13] Iuxta dignitatẽ me am.i.habitus honore ut ego dux uꝰ comes meus.
[15] Inſtiget uꝰ neceſſi tet.ſ. deus uel neceſſi tetur mors &c.
[16] Medio.
[18] In multis fuerunt mecum.
[19] Variationes ipſi.
[20] Molles fuerunt bu tyri oris eius & bellũ cor eius leniora fue runt ṽba ei⁹ ſup oleũ & ipſa maledictiones uꝰ lenitates uꝰ prelia.
[1] Effundẽti ſanguinẽ.
[2] Plaga immaculati.
[3] Conculcauit me.
[4] Impugnans bellãs.
[6] Die qua timebo.
[7] Rem ſuam.
[8] Quid faciat.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00067

5 Tota die uerba mea execrabunť,[9] aduerſum me omẽs
cogitationes eorum in malum.

[9] Contriſtabũt, af fligent uel contriſtare facient.

6 Congregabuntur abſcõdentur,[10] ipſi calcanea mea ex
pectabunt,[11] cum expectauerunt animã meam.

[10] Inſidias ponent uel innuent.

[11] Veſtigia mea obſeruabunt.

7 Propter[12] iniquitatem liberatio illis, in ira populos de
duc[13] deus.

[12] Sup iniquitate .i. p iniquitate liberabũť & habebũt præmium.

[13] Humilia fac deſcendere.

8 Diſcurſus[14] meos numeraſti tu, pone lachrymã meam
in utre tuo, nunquid[15] non in numero tuo.

[14] Trãſmigrationẽ uľ uagationẽ.

[15] Certe in libro uľ ciphra tua.

9 Tunc conuertentur inimici mei retrorſum, in die qua
clamabo hoc cognoui, quoniam deus mihi.

10 In deo laudabo uerbũ,[16] in dño laudabo ſermonẽ[17].

[16] Rem. i. qđ cũq; acciderit.

[17] Rem.

11 In deo ſperaui, non timebo quid faciet homo mihi.

12 Super me deus uota tua, reddam laudem tibi.

13 Quoniam eripuiſti aĩam meã de morte, certe pedes me
os a lapſu[18], ut ambulem coram deo in lumine uitæ.

[18] Nunqd non pedes meos ab impulſu.

Huius tituli nomina nulla indigere expoſitiõe arbitror. Nam quis ſit mutus longinquorų, unicuiq; notum cenſeo. Scio enim ĩ cuius perſona noſter citharœdus alibi dixit factus ſum ſicut mutus non aperiens os ſuum. Scio deniq;, cui alba ueſtis imponiť. Et quęnam lõginquior regio quã thronus dei ad quẽ nullis corporis greſſibus accedere ualemus, a quo ut noſtram incoleret regionem nõ dedignatus humanam aſſumere carnem totq; ſufferre tormenta, ut nos redimeret noſter redemptor deſcẽdit. Seruans nihilominus gloriam, poteſtatem, ac ſapientiam patri coęqualẽ & coæternã. Quam aũt huius muti columbam aſſignabimus, niſi eccleſiam, quæ poſita in tribulatiõibus clamat ad deum, ut auxiliũ afferat. Cętera uero omnia (ut in pſalmo decimo ſexto, & octauo) expoſita reperies. Cæterum Philiſtei quid ſignificẽt, ex te ipſo animaduertere poteris. Nam quandoq; alienigenas, quandoq; uero horrorem ſiue obſcuritatem, aliquando autẽ obuolutiones, uel populum inimicum dei importat.

ℭ Titulus quinquageſimus ſeptimus.

ℭ Vincenti[1] ne diſſipes[2] dauid inſigne[3] dũ fugeret ipſe
a conſpectu Saulis in ſpelunca.

[1] Danti æternitatem.

[2] Diſpdas, corrũpas.

[3] Plaga perfecta.

Pſalmus quinquageſimus ſeptimus.

1 MIſerere mei deus miſerere mei quoniam confidit
in te anima mea, & in umbra alarum tuarum ſpe
rabo donec tranſeat[4] prauitas.

[4] Tranſeant confractiones,

2 Clamabo ad deum altiſſimum, ad[5] deum retribuen
tem ſuper me.

[5] Ad deũ q perficit ſuper me qđ. ſ. promiſit.

3 Mittet de cœlo & ſaluabit me ex obprobrio [6] abſorbẽ-
tis me. Sela, mittet de⁹ miſericordiã ſuã & ueritatẽ ſuã.
4 Anima mea in medio leonum, iacebo in medio inflã-
mantium [7] in medio filiorũ hominis, quorũ dentes lan
cea & ſagittæ & lingua eorum framea acuta.
5 Exaltare ſuper cœlos deus, ſuper terrã gloria tua.
6 Rete parauerũt greſſibus meis, ĩcuruauit [8] aĩam meã,
foderũt [9] ĩ cõſpectu meo foueã, ceciderũt ĩtra ĩpam, ſela
7 Paratum [10] cor meum deus paratum cor meum, canta
bo & pſallam.
8 Exurge [11] gloria mea exurge nablum [12] & cithara, exci
tabo auroram.
9 Celebrabo te in populis domine, pſallã tibi in regnis.
10 Quoniã magna uſq; ad cœlos miſericordia tua, & uſq;
ad nubes ueritas tua.
11 Exaltare ſuper cœlos deus, ſup oẽm terrã gloria tua.

[6] Opprobrio. ſ. erit abſorbens me.
[7] Præcipitantium feſtinantium.
[8] Depſſit deflexit.
[9] Inciderunt.
[10] Directum.
[11] Excitare.
[12] Viola uulgarĩ dr̃.

Titulus pſalmi quinquageſimi octaui.

Vincenti [1] ne diſſipes Dauid inſigne [2].

Pſalmus quinquageſimus octauus.

1 AN certe mutam [3] iuſtitiam loquemini, recta iudi
catis filii adam?
2 Etiam in corde iniquitates operamini in terra, prauita
tem [4] manus ueſtræ æquilibrabunt.
3 Alienati [5] ſunt impii a uulua, errauerunt ab utero lo-
quentes mendacium.
4 Furor [6] illis ſm ſimilitudinem furoris ſerpentis, uelut
aſpis ſurdus obturabit aurem ſuam.
5 Vt [7] non audiat uocem incantantium, uenefici incan-
tantis incantationes docti [8].
6 Deus contere [9] dentes illorum in ore eorũ, molares ca-
tulorum leonum confringe [10] domine.
7 Liquefiant, [11] uelut aqua abeant ipſi, dirigent ſagittas
ſuas ſint [12] ac ſi confringerentur.
8 Velut [13] coclea, quæ liquefit perget, uelut abortiuũ ue-
lut talpa quæ non uiderunt ſolem.
9 Priuſquam [14] creſcent ſpinæ ueſtræ in rhamnum, ſic ui
uentem ſic ira turbine rapiat eum.
10 Lætabitur iuſtus quoniam uidit ultionem, plãtas [15] ſu-
as lauabit in ſanguine impii.

[1] Danti æternitatem &c.
[2] Plaga ĩmaculati &c.
[3] Mutã qm̃ nõ mãifeſtatis illã uł utiq; uł manipul⁹. i. cõgregatio inimicorũ iuſticiã loq̃mini rectitudines iudicabitis.
[4] Rapinã manib⁹ ueſtris ponderabitis.
[5] Cõuerſiſt retrorſũ.
[6] Exæſtuatio.
[7] Qui non audit uocẽ murmurantium.
[8] Sapientis.
[9] Excute, euerte.
[10] Diſrũpe, diſſipa.
[11] Abominabiles erunt.
[12] Intendãt ſagittas ſuas ac ſi ĩcenderẽt. i. nullũ dãnũ faciãt, ſed frangant in itinere.
[13] Velut unda maris ĩpet⁹ aq̃ uł alue⁹ quẽ fluctus corroſerũt liq̃fact⁹ ambulet abortiuum mulieris nõ uiderunt ſolẽ.
[14] Anteq̃ ĩtelligãt. i. pueniãt ad eã pfectionẽ ſpĩę uręſ. recentes ſpinã. i. ut ſit ſpina robuſta & arida, uł añq̃ ĩtelligãt ollę urę ſpinã. i. pcipiãt ignẽ ſpinaꝝ q uelociter ptrãſit ut crudũ, uł ſic crudũ. i. uelut caro cruda ñ pcepit ignẽ illũ, qm̃ ſubito diſceſſit ſic ira tẽpeſtate uł uelut ira uł cũ ira moleſtet uel deſtruat ipſum.
[15] Veſtigia eius.

11 Et dicet homo utiq; eſt fructus iuſto, utiq; eſt [16] deus iu
dex in terra.

¶ Titulus pſalmi quinquageſimi noni.

¶ Vincenti [1] nediſperdas [2] Dauid inſigne, dum mitte-
ret Saul & cuſtodirent domum ut occiderent eum.

Pſalmus quinquageſimus nonus.

1 ERipe me de inimicis meis deus meus, ab inſurgenti
bus in me proteges [3] me.
2 Eripe me de operantibus iniquitatem, & de uiris ſan-
guinum ſalua me.
3 Quoniam ecce inſidias parauerunt animæ meæ, con-
gregati [4] ſunt aduerſum me fortes, non tranſgreſſione
mea & non peccato meo domine.
4 Sine [5] iniquitate current, & præparabuntur, exurge ob
uiam mihi & uide.
5 Et tu dñe deus exercituum, deus iſrael exurge ad uiſi-
tandas omnes gentes, ne miſerearis omnibus præuari-
cantibus iniquitate. ſela.
6 Reuertentur ad ueſperam, tumultuabũtur uelut canis,
& circuibunt ciuitatem.
7 Ecce [6] loquentur cum ore ſuo, frameæ in labiis eorum,
quoniam quis audit?
8 Tu aũt domine irridebis eos, ſubſannabis [7] oẽs gẽtes.
9 Fortitudinẽ eius tibi ſeruabo [8] qm̃ deus, ꝓtectio mea.
10 Deus miſericordia [9] ſua præueniet me, deus [10] oſtendet
mihi in aduerſarios meos.
11 Ne occidas illos ne forte obliuiſcatur populus meus,
diſperge [11] illos in uirtute tua, & depone eos protector
noſter domine.
12 Peccatum oris eorum uerbum labii eorum, & cõpre-
hendantur in ſuperbia eorum, & de maledictiõe [12] & de
mendacio narrabunt.
13 Conſume in furore conſume, & non ſint, & cognoſcent
qm̃ deus dominatur in iacob in finibus terræ. ſela.
14 Et reuertentur ad ueſperam tumultuabuntur uelut ca
nis, & circuibunt ciuitatem.
15 Ipſi [13] uagabũtur ut comedant, ſi non fuerint ſaturati
& dormient.
16 Ego autem cantabo fortitudinẽ tuam, & canã [14] in ma

[1] Danti æternitatem.

[5] Abſq; iniqtate .ſ. mea currẽt & ꝑpa rabũt uł ſtabilien tur uł dirigent.

[7] Deludes.

[9] Miſericordia mea.

[12] De execratione & de macie.

[14] Exultabo.

[16] Sũt dii iudices.

[2] Plaga immaculati.

[3] Exaltabis, corroborabis.

[4] Cõgregabũt aduerſũ me robuſti nõ trãgreſſio mea & non peccatum meum .ſ. eſt.

[6] Ecce ſcaturient, uel murmure loquentur.

[8] Ad te mittã uel cuſtodiã ut .ſ. eripias me.

[10] Deꝰ oñdet mihi in toruũ reſpicientes me.

[11] Amoue uł fac illos ire uagos & ꝓfugos ꝑ exercitũ tuũ & humilia eos ſcutũ noſtrum.

[13] Illi uagabunt uelut ꝓfugi ut comedãt certe nõ ſaturabunt & dormient uł facient illos ire uagos uł mouebunt ut comedãt cũ non fuerint ſaturati nõ dormiẽt

ne miſericordiam tuam,qm̃ fuiſti protectio mihi & re-
fugium in die tribulationis meæ.
17 F ortitudo mea tibi pſallam,qm̃ deus protectio mea de
us miſericordiæ meæ.

ℂ Titulus pſalmi ſexageſimi.

ℂ Vincenti [1] ſuper lilium [2] teſtimonii inſigne [3] Dauid ad docendum.Dum prælia ret cum aram naharaim & cum aram Zoba, & reuerſus eſt Ioab & percuſſit edom in ualle ſalis duodecim millia.

[1] Effundenti ſanguinem &c.
[2] Super flore.
[3] Plaga immaculata.

Pſalmus ſexageſimus.

1 D Eus dereliquiſti [4] nos deſtruxiſti nos, iratus es,de-
ficies [5] a nobis?
2 C ommouiſti [6] terram,confregiſti eam, ſana contritio
nes eius [7] quia cõmota eſt.
3 O ſtendiſti pp̄lo tuo dura,potaſti nos uino anxifico [8].
4 D ediſti timentibus te ſignum [9], ut exaltarent propter
ueritatem. ſela.
5 V t eripiantur [10] dilecti tui ſalua dexteram tuam, & re-
ſponde mihi.
6 D eus locut⁹ eſt in ſanctitate ſua,lętabor,partiar ſichem
& conuallem zucoth dimetiar.
7 M eus [11] eſt galahad,& meus eſt manaſſes,& effraim for
titudo capitis mei iuda dux [12] meus.
8 M oab olla ablutionis meæ,ſuper edom extendam cal-
ciamentum [13] meum,ſuper [14] me philiſtea iubila.
9 Q uis deducet me in ciuitatem munitionis, quis dire-
xit me uſq; in edom.
10 N onne [15] tu deus dereliquiſti nos, & nõ egredieris cum
exercitibus noſtris.
11 D a nobis auxilium de tribulatione, quia uanitas ſalus
ab homine.
12 I n deo faciemus uirtutem, [16] & ipſe conculcabit tribu-
lantes nos.

[4] Oblitus es nr̃i cõfregiſti uel diruiſti nos.
[5] Rebellis eris nobis ul̃ cõuertaris ad nos, p̱ modũ dep̃cationis uel cõuerteris ad nos .i.nõ facies ut antea.
[6] Vt træmotu.
[7] Cõfractiones.
[8] Mœſticię & anxietatis.
[9] Dediſti pp̄lo tuo tẽtationẽ ut tẽtarẽt uel ſignũ ut ſignarẽtur a cõſpectu ueritatis.
[10] Vt liberẽt dilecti tui ſalua dextera tua.
[11] Mihi galahad & mihi.
[12] Princeps meus.
[13] Proiiciã calciamentum.
[14] Aduerſum me philiſtea congregare uel fac ſocietatẽ uel mecum coniungere.
[15] Certe.
[16] Exercitum.

V ellem aduerſarios noſtræ fidei ĩterrogare,quemadmodum hunc pſalmũ pro uictoria Dauid,quã erga proprios habuit inimicos aſſerant, cũ ciuitatẽ munitionis romam nuncupent. Vel Tyrum iuxta chaldaicã tranſlationẽ. Roma etenim Ezechiæ regis iudę tp̱e initium habuit, Tyrus ꝟo ſemper & tp̱e ipſius Dauid, & filii ſui Salomonis,iudeis (ut in regum codice lucidius ſole patet) amiciſſima fuit,& pacis fœdere cõiuncta. Quomodo ergo Dauid in ci-

uitatẽ munitionis optat deduci? Quomodo clamat aduerſus deum tpe uictoriæ? Quippe minimã illã iacturã, quam ibi recepiſſe aſſerũt, cũ interemptus fuiſſet Vrias, ipſo uolente recepit. Quõ liliũ teſtimonii adaptare poſſunt? Nos igiẽ pro apoſtolorũ pſecutiõe Dauid prophetam hunc pſalmũ cõpoſuiſſe aſſeremus. Qui nam uiri lilia teſtimonii fuerint, oportunũ enarrare mĩme arbitror. Atq; idcirco nõ incongrue ad docendũ, uel erudiendum poſitũ fuit. Quid aũt aram duorũ fluminũ. Quid aũt arã timoris, inflatiõis, ſupbię, necnõ arrogãtię ſignificet, uł innuat unuſquiſq; prudentis ingenii aĩaduertere poterit.

ℂ Titulus pſalmi ſexageſimi primi.

ℂ Vincenti [1] ſuper canticum [2] dauid.

[1] Effundenti ſanguinem.

[2] Super inſtrumẽtum muſicum.

Pſalmus ſexageſimus primus.

1 EXaudi deus clamorem meũ, intende orationi meæ.
2 Ab extremo terræ ad te clamabo, dũ [3] uolutabitur
cor meũ in petrã quæ exaltabiẽ ſup me, deduces me.
3 Qm̃ fuiſti ſpes mihi, turris fortitudis a facie inimici.
4 Habitabo in tentorio tuo per ſecula, cõfidam in occulto alarum tuarum. Sela.
5 Quoniam tu deus exaudiſti uota mea, dediſti hæreditatem timentium [4] nomen tuum.
6 Dies ſuper dies regis adiicies, anni eius uelut generatio & generatio.
7 Habitabit [5] in æternum in cõſpectu dei, miſericordiã [6] & ueritatem præpara, cuſtodient illum.
8 Sic pſallam nomini tuo in æternum, ut ſoluã uota mea de die in diem.

[3] Dũ angetur cor meum in rupem altiorem me diriges me.

[4] Timentibus.

[5] Sedebit uel permanebit.

[6] Miſericordia & ueritas a. ſ. dño cuſtodient illum,

Nollem ea, quę fidei nõ modicũ fauẽt nrę, ſilentio pertrãſire. Pręſertim quũ hoſtes propriis telis interimere, diſſipare ualemus, ut ipſemet propheta Guliam peremit. Siquidẽ chaldaica trãſlatio pręcedentis pſalmi titulũ exponẽs ait. Ad laudandũ ſup antiquũ teſtimoniũ filiorũ iacob, & laban aramei. p manũ Dauid ad docendũ uel innuendũ magnũ ſacramentũ. Necnõ penultimũ atq; ultimũ huius pſalmi uerſus exponens inquit. Sedebit in ſecula in cõſpectu dñi bonitas atq; ueritas a dño mũdi cuſtodiet ipm. Idcirco laudabo nomen tuũ in ſecula, quũ reddã uota mea in die redemptionis iſrael, & in die, qua ungetur rex Meſſias, ut ſit rex. Quibus in uerbis teſtaẽ chaldaica tranſlatio contentionẽ Iacob cum laban, figuram fuiſſe alterius contentionis fidelis ſcilicet populi & infidelis & forte affinium. Apoſtolos nanq; ex iudæa expulſos, extra proprios eiectos lares, iudæi affines perſequunẽ. Verum ſecũdũ

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00072

matrem,quæ terra eſt & ſanguis.Non autem ſm patrem, qui deus eſt & ſpiritus,affines nuncupamus.Nec minus re demptionem anhelat concupiſcit ac deſiderat, ut uota ꝓ pria reddere poſſit,quā eo tempore futuram iudicat, quū rex Meſſias regnabit.

¶ Titulus pſalmi ſexageſimi ſecundi.

¶ Vincenti [1] ſuper ieduthun [2] pſalmus Dauid.

Pſalmus ſexageſimus ſecundus.

1 Certe [3] ad deū reſpicit aīa mea, ab ipſo ſalus mea.
2 Certe [4] ipſe rupes mea & ſalus mea,protectio mea non [5] elabar ualde.
3 Vſquequo cogitabitis [6] prauitates ſuper uirum,occide mini oēs uos ſicut paries inclinatus maceries expulſa.
4 Certe [7] propter exaltationem eius inierunt conſilium, ut expellant.
5 Affectabunt [8] mendaciū,cum ore ſuo benedicent & cū intimo eorum maledicent. Sela.
6 Certe [9] ad deū reſpice aīa mea,q̄m ab ipſo ſpes mea.
7 Certe [10] ipſe rupes mea & ſalus mea, protectio mea nō elabar.
8 In deo [11] ſalus mea & gloria mea, rupes fortitudīs meæ ſpes mea in deo.
9 Sperate in eo om̄i tempore, populi effundite coram il lo cor ueſtrum,deus ſpes noſtra, Sela.
10 Certe uanitas [12] filii adam,mendaciū filii uiri, in [13] ſta teris ut aſcendant ipſi magis uanitate ſimul.
11 Nolite ſperare in calumnia & rapina,nolite [14] fieri ua nitas,diuitiæ [15] quū affluant nolite cor apponere.
12 Semel [16] locutus eſt deus,bis hæc audiui quoniam for titudo dei eſt.
13 Et tibi domine miſericordia, quoniam tu reddes uiro ſm opera eius.

[1] Effundēti ſan guinem.
[2] Nomen inſtrumēti.
[3] Verūtñ ad de um ſilet uł ſilē tio expectat.
[4] Verumtamen.
[5] Non mouebor mul ta.i. tribulatiōe uł la pſu magno.
[6] Cogitationes prauas uel con gregabimī uel irrueẗis uł pra ui efficiemini.
[7] Verūtñ ꝑ altitudīe eius i.qa timēt ipſum exaltari.
[8] Optabūt uel uolent uel complacebunt.
[9] Verūtñ ad de um ſilet.i.ſile.i. ſilētio expecta.
[10] Verumtamen.
[11] Super deo.
[12] Verūtñ.
[13] In trutinis ut aſcen dant.i. ſi ponanẗ in al tero latere ſtateræ & uanitas ī altero latere ipſi ſiľ.i.hoīes aſcēdēt .i. minus pōderabūt q̄ uanitas.
[14] Ne efficia mini uanitas.
[15] Diuitiçſi a būdauerint.
[16] Vna.ſ.uice duab⁹.i.uicib⁹ uł unā.ſ.legē lo quutus ē deus binas has audi ui.i.meſſiæ.

¶ Titulus pſalmi ſexageſimi tertii.

Pſalmus dauid dum eſſet in deſerto iudæ.

Pſalmus ſexageſimus tertius.

1 Deus deus meus tu quæram [1] te ,ſitiuit te anīa mea concupiuit [2] te caro mea,in terra [3] ſolitudinis & ſi tibunda abſq; aquis.
2 Sic in ſanctitate uidi te,ut uiderem fortitudinem tuam & gloriam tuam.

[1] In aurora uł dilucu lo quærā te uel ſurgā ad uiſitandum te.
[2] Quantum.i.q̄ multipliciter.
[3] Siccitatis & ſitibun dus uel laſſus.

3 Quoniam melior eſt miſericordia tua ſuper uitam, la-
bia mea laudabunt te.
4 Sic benedicam te in uita mea, in nomine tuo extollam
palmas meas.
5 Sicut [4] adipe & pinguedine ſatiabitur aĩa mea, quum
labiis exultationis laudabit os meum.
6 Certe [5] memor fui tui ſuper ſtrata mea, in uigiliis [6] me
ditabor in te.
7 Quoniam fuiſti auxilium mihi, & in umbra alarũ tua
rum cantabo [7].
8 Adheſit anima mea poſt te, in me ſuſtentata eſt [8] dexte
ra tua.
9 Et ipſi ad [9] deuaſtationem quærent animã meam, in-
troibunt in inferiora terræ.
10 Diſtrahant [10] illum ſup gladiũ, pars uulpiũ erunt.
11 Rex aũt lætabitur in deo, laudabiť oĩs [11] qui iurat in il-
lo, qm̃ obſtruetur os loquentiũ falſum.

ℭ Titulus pſalmi ſexageſimi quarti.

ℭ Vincenti [1] pſalmus dauid.

Pſalmus ſexageſimus quartus.

1 EXaudi [2] deus uocem meam in narratione [3] afflicti
onis meæ, a timore inimici cuſtodies uitã meã.
2 Abſcondes me a ſecreto malignantiũ, a tumultu [4] ope
rantium iniquitatem.
3 Qui exacuerunt uelut gladium linguam ſuam, direxe
runt [5] ſagittam eorum, rem amaram.
4 Vt ſagittent in occultis immaculatũ, ſubito ſagittabũt
illum & non timebunt.
5 Corroborabunt [6] ſibi ſermoné nequã, narrabũt ut ab-
ſcondant laqueos, dixerunt quis uidebit eos?
6 Scrutabuntur occaſiones [7] perfecerunt [8] ſcrutiniũ in-
ueſtigatum, & interius uiri, & cor profundum.
7 Et ſagittauit illos de[9] ſagitta repẽte, fuerũt [9] plagæ eorum
8 Et fecerunt corruere ſuper eos linguam ſuam, cõmoue
buntur [10] omnes reſpicientes ipſos.
9 Et uidebunt oĩes homĩes, & narrabunt opus dei, qm̃ [11]
opus eius intellexerunt.
10 Lætabitur iuſtus in domino, & ſperabit in eo, & lauda-
buntur omnes recti corde.

---

[4] Velut adeps & pĩguedo ſaciabis aĩam meã & labia .i. cantica &c.
[5] Si, uel cũ memor fui tui.
[6] In cuſtodiis uigiliarum.
[7] Exultabo.
[8] Me ſuſtinuit.
[9] In ſtrepitu uel cũ ſtrepitu.
[10] Faciãt illũ ruere uel curreř uel ſecari per manus gladii.
[11] Oĩs adiuratus.

[1] Effundenti ſanguinem &c.
[2] Audi.
[3] In locutiõe mea.
[4] A congregatiõe tumultuoſa.
[5] Intẽderũt uel tẽderũt ſagittã ſuã uerbũ amarum uel uerbo amaro.
[6] Cõfortabũt ſibi rem malam.
[7] Iniquitates.
[8] Abſcõderũt ſcrutiniũ iueſtigatũ & intimũ uiri uel intra uirum & corde profundo.
[9] Fuerũt uulnera .i. cã uulnerum ſuorum.
[10] Mouebunť admiratione capitis motu oĩs reſpiciens in ipſis.
[11] Et opus.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00074

Titulus pſalmi ſexageſimi quinti.

Vincenti [1] pſalmus dauid canticum,

Pſalmus ſexageſimus quintus.

1 TE [2] decet laus deus in ſyon,& tibi reddet̃ uotum.
2 Exaudiens orõné,uſq; ad te oĩs caro ueniet.
3 Verba delictorũ præualuerunt ſuper [3] nos, tranſgreſſio
nibus [4] noſtris tu propitiaberis.
4 Beatus quem elegeris & propinquum tibi reddes,habi
tabit in atriis tuis,ſatiabimur bonitate [5] domus tuæ ſã
cto templi tui.
5 Terribiliter [6] cum iuſtitia reſpondebis nobis deus ſalu
tis noſtræ,ſpes oĩm extremorũ terræ & maris lõginq [7].
6 Præparans [8] mõtes in uirtute ſua,accinctus potentia.
7 Compeſcens fremitum marium, murmur undarũ eo-
rum,& multitudinem populorum.
8 Et timebunt inhabitantes extrema a ſignis tuis, egreſ-
ſus [9] matutini & ueſpere cantare facies.
9 Viſitaſti terram, & irrigaſti [10] eam, plurimũ ditaſti eã,
riuulus dei repletus eſt aquis, præparabis frumentũ eo-
rum,quoniam ſic præparabis eam.
10 Sulcos eius inebria [11], æqua cumulos eius, imbribus lu
bricam eam redde,germini eius benedices.
11 Coronaſti [12] annum bonitatis tuæ, & ueſtigia tua ſtilla
bunt pinguedinem.
12 Stillabunt habitacula deſerti, & exultatione colles ac-
cingentur.
13 Veſtient planicies pecora, & ualles operientur frumen
to,iubilabunt atq; canent.

[1] Danti æternitatem &c.
[3] Super me.

[2] Tibi ſilet ul' tibi for moſa uel te expectat laus &c.
[4] Trãgreſſiões nr̃as tu expiabis.
[5] In bonitate.
[6] Terribilibꝰ.i.opibꝰ
[7] Longinquorum.
[8] Stabiliens.
[9] Egreſſibus mane & ueſpe facies exultare.
[10] Poſtq̃ cõcupiuit eã .ſ.aquã multũ ditaſti eã ex riuľo dei pleno aqs diriges ľſtabilies bladũ eoꝝ qm̃ ſic ſtabilies uel diriges eã.
[11] Abundantia reple hũilia ripas uel aggeres eiꝰ ul' fac deſcẽdere imbribus fac eam defluere &c.
[12] Coronabis annum bonitate tua & ueſtigia tua dulcedine guttabũt,uel emanabũt.

Titulus pſalmi ſexageſimi ſexti.

Vincenti [1] canticum pſalmi.

Pſalmus ſexageſimus ſextus.

1 IVbilate deo omnis terra.
2 Pſallite [2] gloriæ nois eius, ponite gloriã laudẽ [3] eius.
3 Dicite deo q̃ terribilis [4] operibus tuis, in multitudine
fortitudinis [5] tuæ mentientur tibi inimici tui.
4 Ois terra adoret te & pſallat tibi,pſallat noĩ tuo. ſela.
5 Venite & uidete opa dei,terribilis [6] ope ſup filios adã.
6 Conuertit mare in aridam, per flumen tranſibunt pe-
de,ibi lætabimur in ipſo.

[1] Danti æternitatem &c.

[2] Pſallite cãtate honorem nomini eius.
[3] Laudis eius.
[4] Quã terribilia opera tua.
[5] Virtutis.
[6] Terribilis ſtudio.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00075

7 Dominatur [7] in potentia ſua ſeculo, oculi eius gentes
aſpicient, rebelles non exaltabunt[8] in ſemetipſis. ſela.
8 Benedicite populi deo noſtro, & auditam facite uocē
laudis eius.
9 Qui poſuit animam noſtram in uita, & non dedit in cō
motionem pedes noſtros.
10 Quoniam probaſti nos deus, examinaſti nos ſicut exa-
minatur argentum.
11 Introduxiſti nos in laqueum, poſuiſti anguſtiam [9] in
lumbis noſtris.
12 Impoſuiſti [10] hominem capiti noſtro, ingreſſi ſumus in
ignem & aquam, & eduxiſti nos in abundantiam [11].
13 Ingrediar domum tuam cum holocauſtis, reddam tibi
uota mea.
14 Quæ [12] diſtinxerūt labia mea, & locutum eſt os meum
in tribulatione mea.
15 Holocauſta pinguiū [13] offeram tibi cū thure [14] arietū,
faciam boues cum hircis. Sela.
16 Venite audite & narrabo omnes qui timetis deū, quæ
fecit animæ meæ.
17 Ad ipm ore meo clamaui, & exaltat[9] eſt ſub ligua mea.
18 Iniquitatem ſi uidi in corde meo, nō exaudiet dn̄s.
19 Certe [15] exaudiuit deus, intendit uoci orationis meæ.
20 Benedictus deus qui non abſtulit [16] orationem meam,
& miſericordiam ſuam a me.

[7] Dn̄atur in fortitudine ſua in æternum.
[8] Non exaltabuntur ſuper ipſum.
[9] Tribulationē gemitū ſtridorem.
[10] Inſidere feciſti.
[11] In terrā ſpatioſam & latam.
[12] Quę aperuerūt labia.
[13] Agnorū pinguiū uel medullarum faciam aſcendere.
[14] Incenſo ulˀ ſuffumigatione.
[15] Verumtamen.
[16] Ammouit declinauit.

ℭ Titulus pſalmi ſexageſimi ſeptimi.

ℭ Vincenti [1] in inſtrumētis [2] muſicis pſalmus cantici.

Pſalmus ſexageſimus ſeptimus.

1 Deus miſereatur [3] noſtri, & benedicat nobis, illumi-
net [3] uultum ſuum ſuper nos. Sela.
2 Vt cognoſcant [4] in terra uiam tuam, in omnibus gen-
tibus ſalutem tuam.
3 Celebrent te populi deus, celebrent te populi om̄es.
4 Lætentur [5] & exultent populi, quoniam iudicabis popu
los in æquitate, & populos in terra diriges, Sela.
5 Celebrabunt [6] te populi deus, celebrabūt te ppl̄i oēs.
6 Terra dedit germen ſuum, benedicat [7] nos deus deus
noſter.
7 Benedicat [8] nos deus, & timeant ipm oēs fines terræ.

[1] Victori.
[2] In organis.
[2] Conferat gratiā nobis.
[3] Iluſtret faciē ſuā nobiſcum.
[4] Cognoſcamus ulˀ ad cognoſcēdū
[5] Letabūtur & exultabunt.
[6] Confiteantur.
[7] Bn̄dicet nobis.
[8] Bn̄dicet nobis deus & timebunt ipſum.

¶ Titulus pſalmi ſexageſimi octaui.

¶ Vincenti[1] dauid pſalmus cantici.

Pſalmus ſexageſimus octauus.

EXurgat[2] deus & diſſipentur[3] inimici eius, & fugiát
1 qui oderunt eum a facie eius.
2 Sicut propellitur fumus propellas, [4] ſicut liqueſit cera
a facie ignis pereant[5] impii a facie dei.
3 Iuſti autem lætentur[6] & exultent in cõſpectu dei, & io-
cundentur[7] in lætitia.
4 Cantate[8] deo pſallite nomini eius, præparate ſemitam
inſidenti haraboth cum iha[9] nomīe ſuo & exultate in
conſpectu eius.
5 Pater orphanorum & iudex uiduarum, deus in habita-
culo ſanctitatis ſuæ.
6 Deus faciens[10] habitare unicos domũ, educens uinctos
in cõpedibus[11] certe rebelles inhabitauerũt ſiccitaté.
7 Deus quũ egredereris ante populum tuum, dum ambu
lares[12] per ſolitudinem, Sela.
8 Terra mota eſt inſuper cœli diſtillauerunt, a facie dei,
hoc ſynai a facie dei, dei iſrael.
9 Pluuiam uoluntariam[13] eleuabis deus, hæreditatem tu
am, &[14] anxietate affectam tu direxiſti.
10 Congregatio tua[15] habitauit in illa, diriges[16] in boni
tate tua pauperem deus.
11 Dominus dabit ſermonem, annunciatricum[17] exerci-
tus multi.
12 Reges exercituũ fugient[18] fugient, & habitatrix[19] do-
mus diuidet ſpolia.
13 Si dormiatis inter[20] chytropodes, alæ columbæ dear-
gentatæ, & pennæ eius uiriditate[21] auri.
14 Dum[22] extendet omnipotens reges in ea, uelut[23] niuẽ
dealbabis obſcuritatem.
15 Mons dei mons baſſan, mons[24] excelſus mõs baſſan.
16 Cur exilietis[25] montes excelſi illũ monté dilexit deus
ut inhabitaret ipſe, etenim dñs habitabit in æternum.
17 Currus dei centena millia, duo millia angelorũ, domi
nus in eis, ſynai in ſanctitate.
18 Aſcendiſti in excelſum, captiuam[26] duxiſti captiuita-
tem, accepiſti dona in adam, inſuper etiam rebelles, ut
inhabite[illegible] iha deus.

[1] Effundẽti ſanguinẽ.
[2] Exurget.
[3] Diſpergentur & fugiant.
[4] Propelles.
[5] Peribunt.
[6] Lętabunt & exultabunt.
[7] Iocundabuntur.
[8] Laudate attollite ſe dent ẽ in haraboth. i. ſupremo cœlo a ſua-uitate ſic dicto uel ſo litudinibus.
[9] Iha nomẽ eſt dei dimidiũ no minis tetragrā maton ſignãs redẽptorem.
[10] Ex unicis. ſ. perſo-nis facit magnam fa-miliam.
[11] In cõgruẽtiis .i. congruo tpe uerũtñ rebelles.
[12] Dum ueſtigia age-res.
[13] Oblationum liberalium.
[14] Hęreditati tuę & la borantem & afflictã.
[15] Fera tua.
[16] Stabilies.
[17] Dcm̃ euan gelizantium uirtutem mul tam.
[18] Diſcedẽt uł migra bunt uel diligentur.
[19] Pulchritu-do domus.
[20] Inter chytropodes uel focos uł ripas uel uncinos ubi ponunẽ ollæ ad ignem.
[21] Virido. i. maxia uiridi tate.
[22] Dum con-teret.
[23] Dealbabitur in ſal mon. i. caligine.
[24] Mons ſup-ciliorum.
[25] Vt quid īſidioſe in tuemini montes altiſ ſimi aduerſus mon-tem quem &c.
[26] Deprędaſti prædam.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00077

19 Benedictus dominus per [17] ſingulos dies, aggrauabit
nos deus ſalute noſtra, Sela.
20 Deus nobis deus in ſalutem, [28] & in deo domino mor-
tis egreſſus.
21 Certe [29] deus uulnerabit caput inimicorum ſuorũ, uer
ticem capilli perambulantis in delictis ſuis.
22 Dixit dominus ex baſan conuertam [30], conuertam de
profundis maris.
23 Ut [31] intingatur pes tuus in ſanguine,lingua canũ tuoꝝ
ex inimicis ab ipſo [32].
24 Viderũt ingreſſus tuos deus, ĩgreſſus dei mei regis mei
in ſanctitate.
25 Præuenerunt [33] cantores,poſt pſallentes,in medio iuuẽ
cularum tympaniſtriarum [34].
26 In eccleſiis bñdicite deo dño,de fonte [35] iſrael.
27 Ibi beniamin paruulus dominatur illis, principes iuda
interitus [36] eoꝝ principes zabulon principes neptalim.
28 Præcepit deus tuus uirtutem tuam, conforta deus hoc
quod operatus es in nobis.
29 Ex tẽplo tuo ſup hierſm,tibi adducẽt [37] reges munus.
30 Diſſipa [38] feram arundinis,congregationem robuſto-
rum in uitulis populorum,optantem numerationes ar
genti,diſperſit populos qui bella affectant.
31 Venient principes [39] ex ægypto, æthiopia faciet currere
manus ſuas ad deum.
32 Regna terræ cantate deo,pſallite domino, Sela.
33 Inſidenti cœlis cœlorũ ab initio, ecce dabit in uoce ſua
uocem uirtutis.
34 Date fortitudinem deo ſuper iſrael,magnificentia eius
& uirtus eius in nubibus.
35 Terribilis deus de ſanctuariis ſuis, deꝰ iſrael ĩpe dat uir
tutem & fortitudinẽ populo,bñdictus deus.

¶ Titulus pſalmi ſexageſimi noni.

¶ Vincenti [1] ſuper lilia [2] Dauid.

Pſalmus ſexageſimus nonus.

1 Saluum me fac deus, quoniam intrauerũt aquæ uſq;
ad animam.
2 Infixus [3] ſum in limo profundi & non eſt ſtabile,ueni in
profundo aquarum & tempeſtas inundauit me.

[17] Per diẽ & diẽ onerabit.i.pro onere imponet nobis ſalutem.
[29] Verũtamen.
[30] Faciam conuertere.
[31] Vt pes tuꝰ & ligua canũ tuorũ ĩtingatĩ ĩ ſanguine q effluet ab inimicis & ab ipſo.i. a principe eorum.
[34] Tympanizãtium.
[35] De ſcaturigine.
[36] Cõgregatio .i. coniuncti cũ eis uľ ĩ phrygianicis ſuis.
[39] Munera uel nomen eſt proptiũ uľ celeres.
[1] Danti æternitatem &c.

[28] In ſaluatiões & dei domini exitus mortis.
[32] Ex inimicis ciuibus eius.
[33] Poſt cantores erant pſallẽtes uel pceſſerunt principes poſt.i. poſtea pſallentes.
[37] Offerent.
[38] Increpa ferã arũdinis cõgregationẽ tauroꝝ in uitulis uľ reſpectu uitulorꝝ ppſoꝝ deprecans.i. quſq; q remãſerit petat miſericordiã cũ fragmẽtis argẽti uľ calcitrantẽ uľ inſidentẽ in rotis uel conculcantẽ uel optãtem fragmẽta &c.
[2] Nomẽ inſtrĩ.
[3] Immerſus ſũ in limo pfundi & nõ ẽ ſtabilitũ.ſ. aliquid ueni in altitudinẽ maris & unda aq̃ ĩpetuoſa lauit uel operuit me.

3 Afflictus [4] ſum dum clamarem aduſtum eſt guttur me
um,defecerunt oculi mei dum ſperarem in deo meo.
4 Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei qui oderũt
me ſine cauſa,confortati [5] ſunt ad internitiõem perdu-
centes [6] me falſo,quæ nõ rapui tunc reddam.
5 Deus tu cognouiſti inſipientiã meam, & delicta [7] mea
a te non fuerunt abſcondita.
6 Ne erubeſcant in me expectãtes te domine deus exerci
tuũ,ne confundant in me quærentes te deus iſrael.
7 Quoniã propter te tuli [8] obprobrium, operuit ignomi
nia faciem meam.
8 Extraneus factus ſum fratribus meis, & alienigena filiis
matris meæ.
9 Quoniam zelus domus tuæ comedit me,& obprobria
exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me.
10 Et fleui dum eſſet in ieiunio [9] anima mea,& fuiſti in ob
probrium mihi.
11 Et poſui ueſtimentum meum ſaccum [10], & fui illis in
prouerbium.
12 Loquentur [11] aduerſum me ſedentes in porta , & canti-
ca fui bibentium ſiceram.
13 Ego [12] aũt orationem meam ad te dñe tempore bene-
placiti deus,ſm multitudinem miſericordiæ tuæ reſpon
de mihi in ueritate ſalutis tuæ.
14 Eripe me de luto ut non infigar [13],liberabor ab his qui
oderunt me & de profunditatibus aquarum.
15 Ne inundet [14] me tempeſtas aquæ & ne abſorbeat me
profundũ,neq; claudat ſuper me [15] puteus os ſuum.
16 Reſpõde mihi dñe qm̃ bona miſericordia tua, ſm mul
titudinem miſerationum tuarũ reſpice ad me.
17 Et ne abſcondas faciem tuam a ſeruo tuo, qm̃ tribula-
tio mihi accelera rñde mihi.
18 Accede [16] ad aĩam meam,redime eam , propter inimi
cos meos libera me.
19 Tu cognouiſti obprobrium meũ & confuſionẽ meã &
ignominiã meã,corã te oĩes tribulantes me.
20 Obprobriũ [17] cõtriuit cor meũ & afflictus ſum, & expe
ctaui commiſereſcentem & non fuit, & conſolantes &
non inueni.

[4] Laboraui clamans exaſperatum uel raucum factum eſt.
[5] Multiplicauerũt uł corroborati ſunt.
[6] Perimentes uł diſſipantes me.
[7] Et culpæ meæ.
[8] Suſtuli.
[9] Dum ieiunaret aĩa mea & factus es . ſ. tu deus uel factum eſt. ſ. ieiunium.
[10] Cilicium.
[11] Loqn̄t ĩ me hĩtãtes in porta & cantica. ſ. cũ inſtr̃is muſicis pferebãt bibentes &c.
[12] Ego aũt oro̅ uł oro̅ne mea tibi uel in te dñe tp̃s bñplacitũ uł dilectiõis uel uolũtatis. ſ. eſt.
[13] Immergar.
[14] Ne lauet uł operiat me unda &c.
[15] Obſtruat ſup me.
[16] Approxima.
[17] Expectauit uł afflixit cor meũ, & deſperaui ſiue flagellat9 ſũ .i. p̄ dolore in deſperationẽ ducor. & expectaui ut moueret. ſ. aliqs ad cõmiſereſcẽdũ & uerba conſolatoria proferret.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00079

21 Et dederunt in eſcam meam fel,& in ſiti mea potabunt
me aceto.
22 Sit méſa eoꝝ corá ipſis ĩ laqueũ, & pacifica [18] in ſcádalũ.
23 Obſcurentur [19] oculi eorũ ne uideant, & lumbos eorũ
ſemper fac elabi.
24 Effunde ſuper illos ĩdignationé tuam, & furor iræ tuæ
apprehendat illos.
25 Sit palatium eorum deſolatum, in tabernaculis eorum
non ſit qui habitet.
26 Quoniã quem tu percuſſiſti perſequuti ſunt, & ſuper [20]
dolore uulneratoꝝ tuorum narrabunt.
27 Da iniquitatem ſuper iniquitatem eoꝝ, & ne ingrediã
tur in iuſtitiam tuam.
28 Deleantur de libro uiuentiũ,& cũ iuſtis ne ſcribanẽ.
29 Ego aũt pauper & dolens, ſalus tua deus, ꝓteget [21] me.
30 Laudabo nomen dei in cantico, & magnificabo illum
in confeſſione.

[18] Et pacifica.i.q̃ ſo lẽt expectare tãq̃ pacifica reuertãt in offendiculũ, uel in retributiões in ſcandalum.
[19] Obtenebrẽtur &c. & dorſum eorũ ſemꝑ incurua.
[20] Et de dolore uel in dolore interfectoꝝ tuoꝝ. i. ꝓpe mortem exiſtentium narrabũt.
[21] Exaltabit, cor roborabit.

31 Et placebit dño ſuper bouem & uitulum, cornua pro-
ducentem & producenté ungulas.
32 Viderunt [22] humiles & lætabuntur inquirentes deum,
& uiuet cor ueſtrum.
33 Quoniam exaudit egenos dominus, & uinctos ſuos nõ
deſpexit.
34 Laudét illũ cœli & terra maria & oẽ quod [23] mouetẽ ĩ eis.
35 Quoniã deus ſaluabit ſyon, & ædificabit ciuitates iudæ
& habitabunt ibi & hæreditate acquirent illam.
36 Et ſemen ſeruorum eius hæreditate poſſidebunt eã,&
diligentes nomen eius habitabunt in ea.

[22] Videant, uel uidebunt pauperes & lætentur.
[23] Quod reptat.

ℭ Titulus pſalmi ſeptuageſimi.

ℭ Vinceti [1] Dauid ad reminiſcendum [2].

Pſalmus ſeptuageſimus.

1 DEus ut eripias me, dñe in auxiliũ meũ feſtina.
2 Erubeſcant & confundantur quærentes animam
meam, conuertantur retrorſum & operiantur ignomi
nia optantes malum mihi.
3 Reuertantur [3] ſuper ueſtigia confuſionis eorũ, qui di-
cunt euge euge.
4 Iocundenẽ & lætentur in te oẽs quærentes te, & dicant
ſemper magnificeẽ deus diligentes ſaluté tuã.

[1] Danti æternitatem &c.
[2] Ad ſuffumigandum.
[3] Cõuertanẽ iuxta calcaneũ cõfuſiõis illorum qui dicũt uah uah.

5 Ego aũt paup̱ & inops de⁹,feſtina in adiutoriũ mihi,au
xiliũ meũ & eripiés me tu,deus meus ne tardaueris.

Pſalmus ſeptuageſimus primus.

1 IN te dñe ſperaui,ne confundar in æternum.
2 In iuſtititia tua eripies me & liberabis me, inclina ad
me aurem tuam & ſalua me.
3 Eſto mihi in rupem fortitudinis ut ingrediar iugiter,
præcepiſti ut ſaluares me, quoniam rupes mea & muni
mentum meum tu.
4 Deus meus eripe me de manu impii, de palma iniqua
agentis & uiolenti.
5 Quoniã tu expectatio mea dñe deus, fiducia mea a iu-
uentute mea.
6 Super te [1] innixus ſum ex utero,de inteſtinis mřis meæ [1] Super te ſuſtentatus
tu extrahens me,in te laus mea ſemper. ſum.
7 Tanq̃ ꝓdigiũ factus ſũ mřtis,& tu fiducia mea fortis [2]. [2] Fortitudo.ſ.qui es.
8 Replebitur os meum laude tua,tota die [3] gloria tua.
9 Ne proiicias me in tempore ſenectutis, quũ defecerit [3] Pulchritudine.
uirtus mea ne derelinquas me.
10 Quoniã dixerunt inimici mei mihi, & obſeruantes ani
mam meam inierunt conſilium ſimul.
11 Dicentes deus dereliquit eum perſequimini & compre
hendite eum,quoniam non eſt eripiens.
12 Deus ne elõgeris a me,deus me⁹ in auxiliũ meũ feſtina. [4] Conſumentur.
13 Confundãt deficiãt [4] aduerſantes animæ meæ,operiã-
tur obprobrio & pudore inquirentes malum mihi.
14 Ego autem iugiter expectabo,& adiiciam ſuper omnẽ
laudem tuam.
15 Os meum narrabit iuſtitiam tuam,tota die ſalutem tu
am,certe non cognoui numerum [5].
16 Ingrediar in potentiam [6] domini dei,recordabor iuſti [5] Qm̃ nõ cognoui nu
tiæ tuæ ſolius. merationes uel nar-
rationes.
17 Deus docuiſti me a iuuentute mea,& hucuſq; annunci [6] Veniam in potẽti-
abo mirabilia tua. as uel cũ potentiis.
18 Inſuper & uſq; in ſenectutem & canitiem deus ne de-
relinquas me,donec annunciem brachium tuum gene
rationi [7] cuicũq; uenturo potentiam tuam. [7] Generationi omni
19 Et iuſtitia tua deus uſq; in excelſum, quoniam feciſti qui ueniet.
magna,deus quis ſimilis tibi.

20 Qui oſtẽdiſti [8] nobis tribulationes multas & malas, cõ
uerſus uiuificabis nos, & de abyſſis terræ iterum exalta-
bis nos.

[8] Oſtẽdiſti mihi tribulatiões mł'tas & malas reuertaris uiuifices me & de abyſſis terræ cõuertaris exaltes uł'facies me aſcẽdere ĩ ſingulari legiť & in plurali ſcribiť.

21 Multiplicabis magnitudinem meam, & cõuerſus [9] con
ſolaberis me.

[9] Et cõuertaris uel circundabis.

22 Etiã ego celebrabo te in inſtrumento nabli, [10] ueritatẽ
tuam deus meus pſallã tibi in cithara ſancte iſrael.

[10] In uaſe pſalterii.

23 Exultabunt [11] labia mea quũ cantauero tibi, & anima
mea quam redemiſti.

[11] Exultando cantabunt.

24 Etiam ligua mea tota die loquetur [12] iuſtitiam tuam,
quoniam uerecundati ſunt quoniam cõfuſi ſunt inqui
rentes malum mihi.

[12] Meditabitur.

Titulus pſalmi ſeptuageſimi ſecundi.

Salomoni [1].

[1] Pacifico uel pacifici uel ſalomonis.

Pſalmus ſeptuageſimus ſecundus.

1 Deus iudicium tuum regi da, & iuſtitiam tuam fi-
lio regis.
2 Iudicabit populum tuum in iuſtitia, & pauperes tuos
in iudicio.
3 Extollent [2] montes pacẽ populo, & colles [3] iuſtitiã.

[2] Aſſument.

[3] Et colles in iuſtitia.ſ. erunt.

4 Iudicabit pauperes populi, ſaluos faciet filios inopis, &
conteret calumniatorem.
5 Timebunt te cum ſole & in [4] conſpectu lunæ, in gene-
ratione generationum.

[4] Dũ pſeuerabit luna uel ãñlunam gñatio gñationũ uel generatiões.

6 Deſcendet ſicut pluuia ſuper herbam [5] reſecatam, [6] ſi-
cut hymbres irrorantes terram.

[5] Sup tonſum.i. gramen ĩciſum qd ſi nõ habuerit pluuiã poſtq̃ reſecatum fuerit areſcet.

[6] Sicut guttæ uel ſtillæ madefacientes terram.

7 Florebit in diebus ſuis iuſtus, & multitudo pacis donec
non ſit luna.
8 Et dominabitur a mari uſq; ad mare, & a flumine uſq;
ad terminos terræ.
9 Coram ipſo flectent genua æthiopes, [7] & inimici eius
terram [8] lingent.

[7] Nautæ uel habitantes ſolitudinẽ.

[8] Puluerẽ mordicus corripient.

10 Reges tharſis & inſularum munera afferent, reges ara-
biæ & ſaba donum [9] adducent.

[9] Tributum uel prꝫmium.

11 Et adorabũt ipm omẽs reges, oẽs gentes ſeruiẽt illi.
12 Quoniam eripiet inopem clamantem, & pauperẽ cui
non eſt auxiliator.
13 Miſerebitur ſuper mendicum & inopem, & animas ino
pum ſaluabit.

14 Ex fraude & iniquitate redimet animam eorum, & pre
tioſus erit ſanguis eorum in oculis ſuis.
15 Et uiuet & dabit illi de auro arabiæ, & orabit pro eo iu
giter tota die benedicet ei.
16 Erit multiplicatio [10] frumenti in terra in uertice mon
tium, concutietur [11] uelut libanus fructus eius, & florebũt
de ciuitate ſicut fœnum terræ.
17 Erit nomẽ eius in æternum ante ſolem perſeuerabit [12]
nomen eius, & benedicentur in ipſo, omnes gentes bea-
tificabunt illum.
18 Benedictus dominus deus deus iſrael, faciens mirabi-
lia ſolus.
19 Et benedictum nomen gloriæ [13] eius in æternum, & re
plebitur gloria eius uniuerſa terra amen & amen.
20 Finitæ ſunt orationes Dauid filii iſai.

[11] Collidetur.

[13] Honoris.

[10] Erit placẽta uel erit extenſio frumenti uel erit depcatio, uel cõ-placentia frumenti, uel filii.

[12] Añ ſolẽ ppetuabit nomẽ ei⁹ uel filiabitur uel filiabit nomẽ eius ſi dici põt uel occidet.

Libet pro fidei orthodoxæ munimine, corroboratione,
necnon infideliũ expugnatione, aliquantiſper poſt ipſius
pſalmi tranſlationem deuagari atq; chaldaicã eiuſdẽ trãſ
lationẽ interſerere, ne ſilentio præteriẽs aduerſariis ne di
cam hoſtibus aſſentiri uidear. Siquidẽ ab ipſius titulo ex-
ordium ſuum aſſumens ait. Per manus Salomonis dictum
fuit in prophetia, deus itinera rigoris tui, regi Meſſiæ da,
atq; iuſtitiam tuã filio dauid regis. Iudicabit populũ tuũ
in iuſtitia tua, & pauperes tuos in regula iudicii, ferẽt uel
aſſumẽt inhabitantes montes pacem domui iſrael, & col
les in merito. Iudicabit pauperes populi, redimet filios te
nebrarũ, & conteret filiũ calumniæ. Timebunt te cũ ortu
ſolis, & orabunt coram te ante lumen lunæ generationes
generationũ, deſcendet uelut pluuia uoluntaria, atq; deſi
derata ſuper herbam quæ incidit a locuſta uelut ſcintillæ
aquæ ſerotinæ ſuper herbam terræ. Multiplicabũt in die-
bus eius iuſti, & multitudo pacis quouſq; ceſſabunt ſerui
entes lunæ. Et dominabit ab extremo maris magni uſq;
in extremũ maris magni, & ab euphrate uſq; in confines
terræ. Coram ipſo flectent genua duces, & inimici eius ter
ram lingent. Reges tharſis & inſulæ maris oceani, munus
adducent, reges arabiæ & ſaba donũ offerent. Et genua
flectent illi omnes reges, omẽs populi ſubiicient illi. Quo
niam redimet tenebroſum, qui petebat inclinationem &
pauperem cui non erat ſuſtentaculũ. Miſerebit ſuper pau
perem & ſqualidũ, & animã tenebroſam redimet, de calũ
nia & iniuriis redimet animã eorũ, & erit precioſus ſan-
guis eorũ coram ipſo. Et uiuet, & dabit illi de auro quod
afferent illi de Arabia, & orabit pro ipſo iugiter, tota die

benedicet illi. Erit ſuſtentās panē in terra in capite monti
um ſentiet uelut libanus fructus eius, & florebunt de ciui
tate hieruſalē uelut fœnū terræ. Erit nomen eius memora
tū in ſeculū, nanq; ante eſſe ſolis, præparatum fuit nomen
eius & benedicent in merito ipſius omēs populi, & dicent
bonū ipſi. Benedictus dñs qui fecit mirabilia magna ſol⁹.
Et benedictum nomen gloriæ eius in æternū, & replebit
ſplendore gloriæ eius uniuerſus mundus, & uniuerſa ter
ra amen & amen. Complete ſunt oratiões Dauid filii Iſai.
¶ Libenter interrogarem noſtrę ſalutis, immo potius ſuæ
inimicos, quemadmodū Salomoni uel ſuo quem futurum
expectant Meſſię huius pſalmi uerba adaptare ualeāt. Nā
Salomonem (teſtante ipſa primū chaldaica tranſlatione)
hunc pſalmū potius cōpoſuiſſe in ipſius meſſiæ honorem
aſſerere cogent. Quomodo ſuum meſſiam, uel quēcunq;
alium aſſignauerint, ſi purus fuerit homo, omnes populi
timebūt cum ortu ſolis, & ante lumen lunæ? Qua uirtute
deficient cultores lunę? Qua uirtute utriq; maris extre-
mo dominabit? Qua uirtute inhabitātes ſolitudies, id eſt
aerei ſpiritus (ut caballiſtici aſſerunt) eū adorabūt? Qua
uirtute inimici eius, i. dæmões terrā lingent? Qua uirtute
oēs mūdi reges, munera offerēt? Qua deniq; uirtute, ani-
mas eorū redimet? Nam eius uirtus, aut potētia, facultas
ac dignitas, graduſue prophetiæ (ut ipſi aſſerūt) nunq̄
Moyſi gradū, dignitatē, facultatē, ac poteſtatem excedet.
Quomodo igit ante eſſe ſolis pręparatū fuit nomē eius?
nam licet omia añ mūdi creationē in diuinitatis idea, ſeu
in mente diuina fuerint, excellentiori nihilominus digni-
tatis gradu ipm chriſtum fuiſſe in ancipiti minime ſumus.
Erem nomen ipſius diuinitatis (caballiſticis teſtantibus)
ipſam diuinitatem aſſignamus. Nomen uero ipſius chri-
ſti, ut ſanioris ſenſus uiri caballiſtici aiunt, iha, eſt. Cuius
mētionē fecit organiſta noſter octauo & ſexageſimo pſal
mo, atq; in toto deinceps pſalterio faciet, affirmare non du
bitauimus, ut in libello de dei noïbus ipſo auxiliante redē
ptore docebimus. ¶ Cæterū hanc maximā inſipientiam,
atq; ignauiā ſilētio mandare nequeo, ſi Meſſias futurus pu
rus ſit homo, quō eum ita celebrem fecerunt prophetæ?
Quomodo eius gloriā, atq; laudes ipius decantauerūt, &
nullius alterius mentionē unq̄ fecere? Verū hęc alibi per-
tractabimus. Hoc tantū dixiſſe uelim, ꝙ nō modicum no
ſtræ confert fidei, qm̄ ubi nos poſuimus in textu Erit mul
tiplicatio frumēti, quidā illorū expoſuit ſic, erit dep̄catio,
& cōplacentia frumēti in terra, ubi oſtēdit maximū ſacra
mentū. Quippe frumento. i. ſacrificio panis, quicūq; depre
caturus eſt deū, uel deo placere optauerit, panis ſacrificio

perficiet. Quõ finitę ſunt oratiões Dauid ſi corporis redē
ptionē, non aũt animę dum hęc diceret prę uidebat. Vide
bat em̃ uẽturũ Meſſiam redempturũq; om̃es animas, atq;
deiecturũ dæmonem extra hunc orbem, & ianuam cœlo
rum aperiturũ, cuius orationes nil aliud a deo poſtulabãt.

Titulus pſalmi ſeptuageſimi tertii.

Pſalmus aſaph[1].

Pſalmus ſeptuageſimus tertius.

1 CErte[2] bonus iſrael deus, mundis corde.
2 Mei[3] autem pene inclinati ſunt pedes, pene effuſi
ſunt greſſus mei.
3 Quoniam æmulatus[4] ſum in inſipientibus, pacem im
piorum uidebo.
4 Quoniam non ſunt ligamina[5] in morte eorum, quip-
pe fortis robuſtus.
5 In afflictione[6] hominis non ſunt, & cum homine non
flagellabuntur.
6 Propterea onerauit[7] eos ſuperbia, inuoluet nates ini-
quitas ipſorum[8].
7 Egreſſus eſt præ pinguedine oculus eorum, trãſgreſſi[9]
ſunt cogitationes cordis.
8 Contabeſcere[10] facient & loquentur in malo, calumni
am de excelſo loquentur.
9 Poſuerũt ĩ cœlo os ſuũ, & lĩgua eoꝝ ambulabit ĩ terra.
10 Propterea[11] conuertet populus eius concuſſus, & aquæ
pleni exprimentur illis.
11 Et dixerũt quõ cognouit de9, & an ſit ſciẽtia in excelſo.
12 Ecce iſti ĩpii & abũdãtes ſeclo, app̄hẽderũt diuitias[12].
13 Quippe[13] fruſtra purificaui cor meũ, & laui in mundi-
tia[14] palmas meas.
14 Et fui flagellat9 tota die, & ĩcrepatio mea ĩ matutinis.
15 Si dixi[15] narrabo ut ſic, ecce generationẽ filiorum tuo-
rum præuaricatus ſum.
16 Et cogitaui ut cognoſcerẽ hoc, labor eſt in ocl'is meis.
17 Donec ueniã ad ſãctuaria dei, ĩtelligã in nouiſſio eoꝝ.
18 Quippe ĩ lubricis[16] pones illos, deiicies[17] illos ĩ ruinas.
19 Quomodo facti ſunt in deſolationem, repente perem-
pti ſunt, conſumpti ſunt a repentinis horroribus.
20 Velut ſomnium ab expergefacto[18] domine, in ciuitate
imaginem eorum negliges.

[4] Qm̃ zelaui in iniquis. uel inuidiam habui.

[6] In labore.

[9] Tranſierunt prudentiã cordis. i. habuerũt pluſq̃ cogitauerunt.

[12] Diuitias.

[13] Verũtñ.

[14] In ſimplicitate in innocẽtia.

[16] Verũtñ ĩ lubricis. i. locis ut poſtmodũ cadãt in maximã ruinam.

[17] Deieciſti.

[1] Congregantis.

[2] Verumtamen.

[3] Ego aũt, pene inclinatus eſt pes meus pene euerſi ſunt &c.

[5] Nõ ſt cõpedes uł ligamina. i. dolores & afflictio & pinguis uł forte ſicut palatium.

[7] Vt torq̃s circundedit uł circũcinxit.

[8] Opiet uel onerabit fundamentũ iniq̃tas ipſis.

[10] Diſſoluentur, irridebunt.

[11] Propterea faciet cõuertere ppl'm ſuũ huc & illuc. ſ. deus. i. cũ uiderint iuſti malos in p̄ſpitate uacillabũt & aq̃s pleni. ſ. calicis ſugẽt uł exprimẽt uel aq̃ pleni. i. legis uelut fex erunt illis.

[15] Si dixi narrabo ut ſic. i. ut dixi ſuperius ecce gñationẽ filiorũ tuoꝝ p̄uaricantẽ red dam uł ſi dixi narrabo ut generatio filiorum tuorum prę uaricatus ſum.

[18] Ab exurgente.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00085

[19] Acre ut aceꝛ
tū factū est.
[21] Beſtialis & ñ
cognoſcam.
[22] Cōſilio tuo di
riges me & pꝰ
gl'iam uel hono
rem.i.ut ſequar
gloriam ſuſcipi
es me.

21 Qm̄ aceſcet [19] cor meū,& renibus meis cōpungar [20]
22 Ego autem inſipiens [21] & non cognoui, uelut iumenta
factus ſum tecum.
23 Et ego ſemper tecū,tenuiſti manū dexteram meam.
24 In conſilium [22] tuum deduces me, & poſtea in gloria aſ
ſumes me.
25 Quid mihi in cœlis,& tecum nolui in terra.
26 Defecit caro mea & cor meum,fortitudo cordis mei &
pars mea deus in æternum.
27 Quoniam ecce qui elongant ſe a te peribunt,perdidiꝛ
ſti omnem fornicantem abs te.
28 Et mihi [23] appropinquare deo bonum eſt,poſui in dño
deo ſpem meá ut enarrem omnes miſſiones [24] tuas.

[20] Et renes mei exa
cuent. i. ac ſi ſagit
ta acuta īfixa eſſet
in renibus cōmoꝛ
uebor & ſtimulaꝛ
bor.

[23] Ego aūt.i.q̄d
uelim appropi
quare deo &c.

[24] Operationes
tuas.

ℭ Titulus pſalmi ſeptuageſimi quarti.

[1] Prudēs cōgregans.

ℭ Eruditiuum [1] aſaph.

Pſalmus ſeptuageſimus quartus.

1 VT quid deus dereliquiſti [2] in æternum,fumabit na
ris tua in gregem paſcui tui.
2 Memēto cógregatiōis tuæ quā poſſediſti [3] ab initio,reꝛ
demiſti uirgam [4] hæreditatis tuæ montem ſyon hunc
in quo habitaſti.
3 Exalta [5] percuſſiones tuas ad ruinas in æternū, omnia
contriuit inimicus in ſanctitate.
4 Rugierunt hoſtes tui in medio templi tui, poſuerunt ſi
gna eorum ſigna.
5 Cognoſcetur [6] uelut adducens ſuperius, in perplexiōne
ligni ſecures.
6 Et nunc ſculpturæ [7] eius ſimul, cum ſecuri & bipenni
conquaſſabuntur.
7 Miſerunt in ignem ſanctuarium tuum, in terra contaꝛ
minauerunt tabernaculum nominis tui.
8 Dixerūt in corde eorum depopulabimur [8] illos ſimul,
combuſſerunt omnia templa dei in terra.
9 Signa noſtra non uidimus nō eſt amplius propheta ,&
non nobiſcum cognoſcens uſq̄quo.
10 Vſquequo deus exprobrabit tribulans? blaſphemabit
inimicus nomen tuum in æternum?
11 Quare conuertes manum tuam? & dexteram tuam,
de medio ſinus [9] tui aufer.

[2] Oblitus es.
[3] Emiſti.
[4] Tribum.

[5] Exaltá cōcuſſioꝛ
nes.i.exalta manū
tuā ut maiorē infe
rat pcuſſionē ut
ruant in æternum
oīa mala egit &c.

[6] Quicūq; deſtru
xerit tēplum uel
e conuerſo.i. ædifi
cauerit ac ſi feciſꝛ
ſet ſacrificiū deo
cognoſcet uel ac ſi
offenderet ipſum
deum &c.

[7] Et nunc ſculptu
ras uel portas eius
ſiꝰ ſecuri & aſciis
conquaſſauerunt.

[8] Occidemus illos
u' filii eorꝫ ſimul.
[9] Sinus u' ſtatuti
tui uel impſſionis
tuę cōſume. ſ. iniꝛ
micos,uel cōſume
.i.aufer dexteram
tuam.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00086

12 Deus autem rex meus ab initio, operans ſalutem in me
dio terræ.
13 Tu diſſipaſti in fortitudine tua mare, contriuiſti capita
draconum ſuper aquas.
14 Tu contriuiſti capita leuiathan, dediſti eum eſcam po
pulo æthiopum [10].
15 Tu diſſecuiſti [11] fontem & torrentem, tu deſiccaſti flu
mina ethan [12].
16 Tibi dies etiã tibi nox, tu ordinaſti luminare & ſolem.
17 Tu ſtatuiſti [13] omẽs terminos terræ, æſtatem & hyemẽ
tu formaſti [14] ea.
18 Memento huius inimicus exprobrauit [15] domine, & po
pulus inſipiens blaſphemauerunt nomen tuum.
19 Ne des feræ animã turturis tuæ, congregationes pau
perum tuorum ne obliuiſcaris in æternum.
20 Reſpice ad fœdus, [16] quoniam repletæ ſunt obſcurita
tes terræ, habitaculis iniquitatis.
21 Ne reuertatur contritus confuſus, pauper & inops lau
dabunt nomen tuum.
22 Surge deus contende litigium tuum, memento obpro
brii tui ab inſipiente tota die.
23 Ne obliuiſcaris uocem hoſtium tuorum, ſtrepitus in
ſurgentium in te aſcendit iugiter.

¶ Titulus pſalmi ſeptuageſimi quinti.

¶ Vincenti [1] ne diſſipes pſalmus aſaph canticum.

Pſalmus ſeptuageſimus quintus.

1 Celebrauimus te deus celebrauimus, & propinquũ
nomen tuũ, narrauerunt mirabilia tua.
2 Cum accepero ſolennitatem, [2] ego recta iudicabo.
3 Liquefacta [3] eſt terra, & omnes inhabitantes eam, ego
ſtabiliui columnas eius, Sela.
4 Dixi inſipientibus [4] nolite inſanire, & impiis nolite ex
altare cornu.
5 Nolite extollere in excelſum cornu ueſtrum, ne loqua
mini cum ceruice elatum [5]
6 Quoniam neq; ab oriente neq; ab occidente, neq; a de
ſerto [6] exaltatio.
7 Quoniam deus iudex, hũc humiliauit & hũc exaltabit.
8 Quoniã calix in manu dñi, & uino [7] rubefactus eſt, ple

[10] Nauigãtib⁹ uł hĩtã tibus ſolitudinem.
[11] Scidiſti dirupiſti.
[12] Egreſſa. ſ. ex loco robuſto.
[13] Stabiliſti.
[14] Creaſti.
[15] Exprobrauit dño.
[16] Teſtamentum.
[1] Effundẽti ſanguinẽ.
[2] Tp̃s in q̃. ſ. cõgregant hoĩes ad ſolẽnitatẽ.
[3] Liq̃factiſẽ terra & oẽs hĩtatores eius.
[4] Dixi iniq̃s nolite iniqua agere.
[5] Superbum uetus.
[6] A deſerto montium.
[7] Et uinũ merũ. i. rubeũ intra ĩpm, uel uini meri, uel uinũ rubeũ fcm̃ ẽ plenus ẽ mixto & diffluere fecit undique.

nus eſt mixtione & redundare fecit ex hoc quippe[8] fe-
ces eius ſugent, bibent omnes impii terræ.
9 E go aũt annunciabo in ſeculum, pſallam deo iacob.
10 E t omnia cornua impiorum confringam[9], exaltabun-
tur cornua iuſti.

[8] Attamen expriment, & rei amariſſimę & uenenoſæ eſt.
[9] Comminuam.

ℭ Titulus pſalmi ſeptuageſimi ſexti.

ℭ Vincenti[1] in canticis[2] pſalmus aſaph canticum.

[1] Danti æternitatem &c.
[2] Inſtrũs muſicis.

Pſalmus ſeptuageſimus ſextus.

1 N Otus in iudæa deus, in iſrael magnũ nomẽ eius.
2 E t fuit in ſalẽ tuguriũ ei⁹, & habitaculũ ei⁹ i ſyon.
3 I bi cõfregit uolatilia[3] arc⁹, ſcutũ gladiũ & bellũ, ſela.
4 I lluſtris[4] factus es tu terribilis, a montibus prædæ.
5 I n prædã dati ſunt robuſti corde, dormitauerunt ſom-
nũ ſuũ, & nõ inuenerũt oẽs uiri exercitus[5] manus ſuas.
6 A b increpatione tua deus iacob, ſomno uehementi cõ-
ſternatus eſt & currus & equus.
7 T u terribilis tu, & quis ſtabit in conſpectu tuo, ex tunc[6]
ira tua?
8 D e cœlo audire feciſti iudiciũ, terra timuit & ſiluit.[7]
9 D um exurgeret ad iudiciũ deus, ut ſaluos faceret man-
ſuetos terræ. ſela.
10 Q uoniã ira hois celebrabit te, reliquias iræ accinges.
11 V ouete & reddite domino deo ueſtro, oẽs qui in circui-
tu eius ſunt afferent[8] munus terribili.
12 P erimet[9] ſpiritum principũ, terribilis regibus terræ.

[3] Carbones uel ſagittas.
[4] Diſſipans, illuminans.
[5] Virtutis.
[6] Ex q̃. ſ. incepit.
[7] Quieuit.
[8] Offerẽtur adducẽt munus ĩ timore uel timori.
[9] Vindemiabit, continebit.

ℭ Titulus pſalmi ſeptuageſimi ſeptimi.

ℭ Vincenti[1] iuxta ieduthun aſaph pſalmus.

[1] Effundenti ſanguinem &c.

Pſalmus ſeptuageſimus ſeptimus.

1 V Oce mea ad deum & clamabo, uoce mea ad deũ
& aurem præbebit mihi.
2 I n die tribulatiõis meæ dñm exquiſiui, uulnus[2] meum
per noctem defluxit, & non reſidebit, noluit conſolari
anima mea.
3 Memor ero dei & uociferabor, loquar & anxietate in-
uoluetur[3] ſpiritus meus. ſela.
4 Tenuiſti palpebras[4] oculorum meorũ, confractus ſum
& non loquar.
5 Cogitaui dies ab initio, annos ſeculorum.
6 R ecordabor cantici mei in nocte, cum corde meo lo-

[2] Man⁹ mea p nocte diſpſa ẽ, uł effuſa ẽ, & non relaxabitur. i. nunq̃ ceſſat moueri.
[3] Operietur.
[4] Cuſtodias. confractus ſum. i. deliquium animi paſſus ſum.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00088

quar & perſcrutabiturſpiritus meus.
7 N unquid in[5] ſecula derelinquet dñs & non addet[6],ut
bonæ uoluntatis ſit ultra?
8 N unquid defecit in æternum miſericordia eius,cõſum
[7] Cõſũmatũ eſt. ptum eſt[7] dictum in generatione & generationẽ?
9 N unquid oblitus eſt miſereri deus,an continuit[8] in ira
miſerationes[9] eius. ſela.
10 E t dixi expectatio[10] mea ẽ, mutatiões dexteræ excelſi.
11 R ecordabor operum dñi,quoniã memor ero ab initio
[11] Mirabiliũ tuoꝝ. archani tui[11].
12 E t meditabor in oĩ opere tuo, & in ſtudiis tuis loquar.
13 D eus in ſanctitate uia tua,qs deus magnus ſicut deus.
14 T u deus faciens mirabilia notam feciſti in populis for-
titudinem tuam.
15 R edemiſti in brachio populum tuum filios iacob & io
ſeph, ſela.
16 V iderunt te aquæ deus uiderunt te aquæ, timebũt etiã
contremiſcent[12] abyſſi.
17 E ffuderunt aquas nubes uocem dederunt nubule, etiã
ſagittæ tuæ diſcurrent
18 V ox tonitrui tui in ſphæra,illuſtrauerunt fulgura or-
bem terræ,contremuit & commota eſt terra.
19 I n mari uia tua,& ſemita tua in aquis multis, & ueſti-
gia tua non fuerunt cognita.
20 D eduxiſti ſicut oues populum tuum,in manu Moyſi
& aaron.

[5] Nunquid per ſecula obliuiſcetur.
[6] Et nõ adiiciet ut cõplaceat. ſ. in nobis ad huc uł uolet,uł diliget
[8] Cohibuit,clauſit.
[9] Pietates eius.
[10] Infirmitas mea uel mors mea ãni dextrę uel annos dextræ excelſi.ſ.in memoria habebo quibus operata eſt ſalutem.
[12] Dolore commouebuntur.
[13] Excuſſerunt.

ℭ Titulus pſalmi ſeptuageſimi octaui.

ℭ Eruditiuum[1] aſaph.

Pſalmus ſeptuageſimus octauus.

1 A Vſculta popule meus legem meam, inclinate au
rem ueſtram ad uerba oris mei.
2 A periã in ꝓuerbiũ os meũ,loquar ænigmata ab initio.
3 Quæ audiuimus & cognouimꝰ illa,& patres noſtri nar
rauerunt nobis.
4 Non occultabimus[2] a filiis eoꝝ in generationẽ nouiſſi
mã, narrãtes laudes domini & fortitudinem eius,& mi
rabilia eius quæ fecit.
5 Et ſtatuit teſtimoniũ ĩ iacob ,& legem poſuit in iſrael,
quæ præcepit patribꝰ nr̃is ut nota facerẽt illa filiis eoꝝ.

[1] Prudens congregantis.
[2] Inficiabimur.

6 Vt cognoſcant generatio nouiſſima filii qui naſcẽtur,
ſurgent & narrabunt filiis ſuis.
7 Et ponant in deo ſpem ſuam,& non obliuiſcantur ſtu-
diorum [3] dei,& mandata eius cuſtodiant. [3] Operum.
8 Et non ſint ſicut patres eorum generatio rebellis & infi
delis,generatio quæ non ſtabiliuit cor ſuum,& nõ fuit fi
delis cum deo ſpiritus eius.
9 Filii effraim [4] armati ſagittas arcu emittẽtes,terga uer [4] Laq̃os tẽdentes,
terunt in die belli. ſagittantes arcu.
10 Non cuſtodierunt fœdus dei, & in lege eius noluerunt
ambulare.
11 Et obliti ſũt operũ eius,& mirabiliũ eius q̃ oñdit eis.
12 Coram patribus eorum fecit mirabilia,in terra ægypti
in campo taneos.
13 Diuiſit mare & tranſmiſit illos,& ſtatuit aquas ſicut cu
mulum.
14 Et deduxit illos cum nube per diem, & tota nocte cum
lumine ignis. [5] Et bibere fecit. ſ.
15 Scidit rupes in deſerto, & bibere [5] fecit ſicut de abyſſis eos in abyſſis ma
magnis. gnis. i. riuos fluen
[6] Vſq; ad flumi naaquam. 16 Et eduxit riuos de rupe, & fecit deſcendere uelut [6] flu- tes leniter.
mina aquas.
[6] Perrexerũt,nõ deſtiterunt. 17 Et addiderũt [6] adhuc peccare ei,ut prouocarẽt [7] ad ira [7] Vt amaritudine
cundiam excelſum in ſolitudine. excitarẽt excelſũ,
18 Et tentauerũt deũ ĩ corde eoꝝ,ut peterẽt eſcã aĩæ eoꝝ. uel cõcitarent ad
19 Et locuti ſunt in deum,dixerunt nunquid poterit deus iram in loco ſicci
ordinare menſam in deſerto. tatis.
20 Ecce pcuſſit rupẽ & fluxerũt aq̃,& torrẽtes inũdauerũt,
nunqd ẽt panẽ poterit dare,an p̃parabit carnẽ ppl'o ſuo.
21 Propterea exaudiuit dñs & iratus [8] eſt,& ignis accenſus [8] Et exarſit ira.
eſt in iacob,atq; etiam furor aſcendit in iſrael.
22 Quia nõ crediderũt ĩ deo,& nõ ſperauerũt in ſalute ei9.
23 Et præcepit nubibus deſuper,& ianuas cœli aperuit.
24 Et pluit ſuper illos manna ut comederent, & frumentũ
cœlorum dedit illis.
25 Panem [9] robuſtoꝝ comedit uir,cibum uiaticum miſit [9] Panẽ regũ, ul' an
illis in ſaturitatem. geloꝝ uel nubiũ.
[10] Vẽtũ oriẽtalẽ.
26 Mouit eurũ [10] ĩ cœlis,& induxit in fortitudĩe ſua africũ. [11] Fecit pluere.
27 Et pluit [11] ſuper eos ſicut puluerem carnem, & ſicut are

nam marium uolatilia pennata.
28 Et proiecit in medio caſtrorum eius, in circuitu taber
naculorum eius.
29 Et comederunt & ſaturati ſunt nimis, & deſiderium eo
rum attulit illis,
30 Non habuerunt [12] faſtidio deſiderium eorũ, adhuc eſca
eorum in ore eorum.

[12] Non fuerũt aliena tia a deſiderio eorum.

31 Et ira dei aſcendit ſuper eos, & occidit pingues eorum,
& electos iſrael incuruare [13] fecit.

[13] Humiliauit.

32 In omnibus his peccauerunt adhuc, & non crediderunt
in mirabilibus eius.
33 Et conſumpſit in uanitate dies eorum, & annos eorum
in horrore [14].

[14] Turbine.

34 Cum [15] occideret eos & quærebant illum, & cõuerſi ſũt,
& diluculo conſurrexerunt ad deum.

[15] Si occidit illos, & q̃ſierunt illum.

35 Et recordati ſunt qm̃ deus creator eoꝝ, & deus excelſus
redemptor eorum.
36 Et ꝑſuaſerũt [16] illi cũ ore eoꝝ, & ligua eoꝝ mẽtiti ſũt ei
37 Cor autem eorum non fuit rectum cum eo, nec fideles
fuerunt in fœdere eius

[16] Adulati ſunt ei, uel lactauerunt eum.

38 Ipſe aũt miſericors [17] expiabit delictũ, & non diſſipabit
& multiplicauit ut auerteret iram ſuam, & non excita-
uit omnem furorem ſuum.

[17] Expiauit, diſſipauit multiplicauit, excitauit.

39 Et recordat⁹ ẽ qm̃ caro ſũt, ſpũs uadẽs & nõ reuertẽs [18].

[18] Et non reuertet.

40 Quotiens ad iracundiam prouocauerunt eum, in deſer
to contriſtauerunt [19] eum in ſolitudine.

[19] Afflixerũt eum.

41 Et reuerſi ſũt & tẽtauerũt eũ, & ſcm̃ iſrł circũſcripſerẽt [20]
42 Non ſunt recordati manus eius, diei qua redemit eos a
tribulante.

[20] Id ẽ potẽtiã ei⁹ limitauerẽt, uł ſignauerũt.

43 Qui poſuit in ægypto ſigna ſua, & prodigia ſua in cam
po taneos.
44 Et conuertit in ſanguinem fluuios eorum, & riuos eorũ
ne biberent.
45 Immiſit eis muſcam [21] & deuorauit eos, & ranam & diſſi
pauit eos.

[21] Oẽ genus muſcaꝝ, & uolatiliũ peſſimorum commixtum.

46 Et dedit bruco germẽ eoꝝ, & laborẽ eoꝝ locuſtæ.
47 Occidit in grandine uineas eorum, & ſicomoros [22] eo-
rum in pruina.

[22] Et q̃rcus eoꝝ, uł ficus ſilueſtres ĩ glacie uł in grãdie, & appellaĩ ſic chanmal, eo ꝙ ubi qeſcit oĩa incidit.

48 Concluſit [23] in grandine iumẽta eoꝝ, & greges eorũ in
carbonibus ignis.

[23] Et tradidit grãdini iumentũ eoꝝ & greges eoꝝ uolucribus.

49 Miſit in eos furorem iræ ſuę, iram & īdignationē & an
guſtiam, immiſſionem angelorum malorum.
50 Direxit [24] ſemitā iræ ſuæ non auertit [25] a morte animā
corū, & iumentū eorum in peſtem concluſit.
51 Et pcuſſit omne primogenitū in ægypto, primitias la-
borum in tabernaculis cham.
52 Et migrare [27] fecit ſicut oues populum ſuum, & deduxit
illos ſicut gregem in deſerto.
53 Et deduxit eos tuto [28] & nō timuerūt, & inimicos eorū
operuit mare.
54 Et adduxit eos ad terminū ſanctitatis ſuæ, montē hunc
quem poſſedit dextera eius,
55 Et expulit a conſpectu eorum gentes, & quieſcere [29] fe-
cit illos in funiculo hæreditatis, & collocauit in taberna
culis eorum tribus iſrael.
56 Et tentauerunt & ad iracundiam prouocauerūt deum
excelſum, & teſtimonia eius non cuſtodierunt.
57 Et conuerſi ſunt retrorſum & præuaricati ſunt ſicut pa
tres eoꝝ, cōuerſi ſunt retrorſum uelut arcus fraudis [30].
58 Et ad iracundiam prouocauerūt eū in excelſis ſuis, & in
ſculptilibus ſuis ad iram concitauerunt [31].
59 Audiuit deus & iratus [32] eſt, & abominatus eſt uehemen
ter iſrael [33].
60 Et dereliquit tabernaculum ſylo, tentorium [34] quod lo
cauit in homine.
61 Et tradidit in captiuitatem [35] fortitudinē eius, & decorē
eius in manum tribulantis.
62 Et concluſit in gladio populum ſuum, & in hæreditatē
ſuam iracundia [36] exarſit.
63 Iuuenes eius deuorauit ignis, & uirgines eius non nu-
pſerunt [37].
64 Sacerdotes eius in gladio ceciderunt, & uiduæ eius nō
plorauerunt.
65 Et excitatus [38] eſt tanq̄ dormiēs dominus, uelut potens
exultans præ [39] uino.
66 Et percuſſit hoſtes ſuos retrorſum, obprobriū ſeculi [40]
dedit illos.
67 Et abominatus eſt tentorium ioſeph, & tribum effraim
non elegit.

[25] Cohibuit.
[28] In ſpe.
[32] Et exarſit ira.
[38] Et ſurrexit ſi
cut dormiens
dn̄s, ſicut gigas

[24] Ponderauit, li-
brauit ſemitā iræ
ſuæ.
[26] Initium fortitu
dinis, uel ſubſtan-
tiarum.
[27] Amouit uel ab
ſtulit.
[29] Et ꝓiecit illis, uł
cadere fecit illis in
funiculo heredita
tē uł ꝓiecit illos.
[30] Id eſt ꝙ aliud ſi
gnat, & aliđ facit.
[31] Ad zelum con-
citauerunt.
[33] In Iſrael.
[34] Tabernaculū
ubi habitauit in
Adam.
[35] In prædam uir
tutem eius.
[36] Igne ſuccēſus ē.
[37] Fuerūt laudatę.
[39] Exultās a uino,
uł q̄dā exultatiōe
cantans, uel uoci-
ferans.
[40] In æternum.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00092

68 E t elegit tribum iuda, montē ſyon quem dilexit.
69 E t ædificauit uelut excelſa [41] ſanctuariū eius, uelut ter
ram quam fundauit in æternum.

[41] Id eſt uelut cœlos uel palatia ſuperba

70 E t elegit Dauid ſeruum ſuum, & accepit eum de caulis
ouium.
71 A b [42] inſequendo effœtas abduxit illum, ut paſceret ia
cob populum ſuum & iſrael hæreditatem ſuam.
72 E t pauit illos in ſimplicitate [43] cordis ſui, & in pruden-
tia palmarum eius deduxit illos.

[42] De poſt fœtantes adduxit.
[43] In perfectiõe, in innocētia cordis ſui, & in intelligētia palmarū eius minauit illos.

ℭ T itulus pſalmi ſeptuageſimi noni.

ℭ Pſalmus Aſaph.

Pſalmus ſeptuageſimus nonus.

1 D Eus uenerūt gentes in hæreditatem tuam pollue-
runt templum ſanctitatis tuæ, poſuerunt hieruſa-
lem in aceruos [1] lapidum.
2 D ederūt cadauera ſeruo℞ tuo℞ cibum uolatilibus cœ
lorum, carnem ſanctorum tuorum beſtiis terræ.
3 Effuderūt ſanguinem eorum uelut aquam in circuitu
hieruſalem, & non fuit ſepeliens.
4 F acti ſumus obprobrium uicinis noſtris, ſubſannatio
& deriſio his qui in circuitu noſtro,
5 V ſquequo domine iraſceris in æternum, exardebit ue-
lut ignis ira [2] tua.
6 E ffunde furorem tuum ſuper gentes quæ non cogno-
uerunt te, & ſup̱ regna quæ nomen tuū nō inuocauerūt.
7 Q m̄ deuorauit iacob, & habitationē eius deſolauerūt.
8 N e reminiſcaris iniquitatum noſtrarum antiquarum,
feſtina præueniant nos miſerationes [3] tuæ, quoniā pau-
peres [4] ſumus nimis.
9 A diuua nos deus ſalutis noſtræ propter gloriam nomi
nis tui, & eripe nos & propitiare [5] peccatis noſtris pro-
pter nomen tuum.
10 C ur dicent gentes, ubi eſt deus eorum, nota fiet in gen-
tibus coram oculis noſtris ultio ſanguinis ſeruorū tuo
rum qui effuſus eſt.
11 I ntret in conſpectu tuo gemitus [6] cōpediti, ſm̄ magni-
tudinem brachii tui diſſolue [7] filios mortis.
12 E t redde uicinis noſtris ſeptuplum in ſinu eorum, ob-
probrium eo℞ quod exprobrauerunt tibi dn̄e.

[1] In ſolitudinem, in deſerta.
[2] Zelus tuus.
[3] Pietates.
[4] Attenuati.
[5] Parce.
[6] Suſpirium clamor.
[7] Relinque uel dimitte, uel fac ut relinquātur filii exiſtētes prope mortem.

13 Nos autem populus tuus & oues paſcui tui confitebi-
mur tibi in æternum, in generatione & generatiõe nar-
rabimus laudem tuam.

Titulus pſalmi octuageſimi.

Vincenti[1] erga lilia teſtimonii aſaph pſalmus.

Pſalmus octuageſimus.

1 PAſcens iſrael auſculta, deducens uelut oues ioſeph,
ſedens[2] ſuper cherubim ſplendore[3] appare.
2 Coram effraim & beniamin & manaſſe excita po-
tentiam tuam, & ueni[4] ut ſaluos facias nos.
3 Deus conuerte nos & illuſtra[5] faciẽ tuã, & ſalui erimus.
4 Domine deus exercituũ uſquequo iratus es[6] in oratio
nem populi tui, feciſti illos[7] comedere panẽ lachryma
rũ, & feciſti illos bibere lachrymas in maxima mẽſura.
5 Pones nos contentionẽ uicinis noſtris, & inimici noſtri
deridebunt inter ſe[8].
6 Deus exercituum conuerte nos, & illuſtra[9] faciem tuã
& ſalui erimus.
7 Vineam de ægypto amouiſti,[10] expuliſti gẽtes & plan
taſti eam.
8 Præparaſti[11] ſemitam in cõſpectu eius, & extendiſti ra
dices eius & impleuit terram.
9 Operti ſunt mõtes umbra eius, & rami eius cedri dei[12].
10 Extendiſti ſurculos eius uſq; ad mare, & uſq; ad flumen
propagines eius.
11 Quare diſſipaſti ſepes eius, & decerpſerunt[13] eã omnes
tranſeuntes per uiam.
12 Deuaſtauit eam aper de ſylua, & fera agri[14] depaſta
eſt eam.
13 Deus exercituum reuertere obſecro,[15] reſpice de cœlo
& uide, & uiſita uineam iſtam.
14 Et plantulam[16] quam plantauit dextera tua, & propter
filium quem corroboraſti tibi.
15 Combuſta eſt igne exciſa eſt, ab increpatione uultus
tui peribunt.
16 Sit manus tua ſuper uirum dexteræ tuæ, ſuper filiũ ho-
minis quem corroboraſti[17] tibi.
17 Et non recedemus[18] a te, uiuificabis nos, & nomen[19] tu
um inuocabimus.

[1] Danti æternitatem &c.

[2] Habitator cherubim uel habitans inter cherubim.

[3] Splẽdide, uel ut q̃dam ſplẽdore apparens illuſtra uelut ſol in mane.

[4] Nãq; tibi.i. tua intereſt ut salues nos uel ueni in ſalutem noſtram.

[5] Illumina.

[6] Fumaſti.

[7] Cibaſti illos pane lachrymarꝫ, & potaſti eos in lachrymis tripl'r ul' tribus uicibus, uel ĩ lachrymis cathenarꝫ ul' lachrymas in cathenis feciſti illos bibere.

[8] Et inimici noſtri ſubſannabũt inter ſeipſos.ſ.nos.

[9] Et illumina.

[10] Tranſtuliſti.

[11] Strauiſti.

[12] Id eſt maximi.

[13] Et collegerũt ſiue uindemiauerunt.

[14] Oẽ genus aĩal' ſilueſtris nũcupat' hoc noĩe.

[15] Nunc.

[16] Et cãna.i. q̃ndã locũ ſic nũcupatũ ul' hĩtaculũ q̃d plã tauit dextera tua, & ſup ramũ quem confirmaſti, ul' corroboraſti tibi.

Oĩa hæc uerba ſuperiora pñt eſſe ĩ futuro.

[17] Quẽ cõfirmaſti corroboraſti tibi.

[18] Et nõ conuertemur retrorſũ a te.

[19] Et in nomĩe tuo clamabim⁹

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00094

[20] Illumina.

18 Domine deus exercituum conuerte nos, illuſtra [20] faci-
em tuam & ſalui erimus.

Titulus pſalmi octuageſimi primi.

[1] Danti æternitatem &c.

Vincenti [1] ſuper torcular Aſaph.

Pſalmus octuageſimus primus.

1 EXultate deo fortitudini nr̃æ, iubilate deo iacob.
2 Sumite [2] carmen & percutite tympanum, citharã
iocundam cum nablo.

[2] Eleuate exaltate cãticũ & date tympanũ

[3] Buccinate, pulſate.

3 Clangite [3] in neomenia tuba, in ſolennitate [4] in die fe-
ſtiuitatis noſtræ.

[4] In opimẽto. i. in feſtiuitate tuguriorum ſiue ramorꝵ, uel in fixo, uel ſtatuto uel operto.

4 Quoniam ſtatutum in iſrael eſt, iudicium deo iacob.
5 Teſtimoniũ in ioſeph poſuit illud, cũ egrederet̃ [5] ſuper
terram ægypti, labiũ [6] quod non cognoui audiui.

[5] Cũ egrederet̃ de terra ægypti

[6] Linguam uł ſermonem quem.

[7] Tranſierunt.

6 A mouit ab onere humerum eius, palmæ eius ab ollis
receſſerunt [7].
7 In tribulatiõe clamaſti & eripui te, reſpõdi tibi in occul
to [8] tonitrui ꝓbaui te ſup aquas cõtradictiõis. ſela.

[8] In abſcondito, uel in ſecreto.

[9] Teſtificabor.

8 Audi ppł̃s meus & cõteſtabor [9] te, iſrael ſi audieris me.
9 Non erit in te de[9] extraneus, neq; adorabis deũ alienũ.
10 Ego dominus deus tuus qui exaltaui [10] te de terra ægy-
pti, dilata os tuum & implebo illud.

[10] Qui eduxi te.

11 Et nõ audiuit populus meus uocem meam, & iſrael no
luit [11] me.

[11] Non deſiderauit me.

12 Et dimiſi [12] illum in prauitate cordis eorum, ambulent
in conſiliis ſuis.

[12] Et miſi eũ in prauitate, uł in uehemẽtia, uł fortitudine, uł cogitatiõe, uł aſpectu,

13 Vtinam populus meus audiſſet me, iſrael in uiis meis
ambulaſſent.
14 Paulominus [13] inimicos eorũ contriuiſſem [14], & ſuper
tribulantes eos conuertiſſem manum meam.

[13] Iuxta modicũ, uel minimũ pene quaſi.

[14] Humiliaſſem.

15 Odio habentes dñm mentiti [15] fuiſſent illi, & eſſet tem
pus illorum in æternum.

[15] Mẽtient̃ illi & erit tp̃s eorum in ſeculũ.

[16] Et cibauit illum.

16 Et cibaſſet [16] illum adipe frumenti, & de rupe melle ſa-
turaſſem [17] te.

[17] Saturauit te, uel ſaturabo te.

Titulus pſalmi octuageſimi ſecundi.

Pſalmus aſaph.

Pſalmus octuageſimus ſecundus.

1 DEus aſtat in congregatione iudicis, [1] in medio de
orum iudicabit.

[1] Fortis in medio iudices iudicabit.

2 Vſque quo iudicabitis iniq̃tatẽ, & facies impioꝝ ſuſci-
pietis. ſela.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00095

3 I udicate pauperē & orphanū, iopē & egenū iuſtificate.
4 E ripite pauperē & mēdicū, de manu impioꝝ liberate.
5 N on cognouerunt neqꝫ intelligent, in tenebris ambula
bunt, mouebuntur omnia fundamenta terræ.
6 E go dixi dii eſtis, & filii excelſi omnes uos.
7 V erūtamen ſicut adam[2] moriemini, & ſicut unus prin- [2] Homines.
cipum cadetis.
8 S urge deus iudica terram, quoniam tu hæreditabis in
omnibus gentibus,

¶ Titulus pſalmi octuageſimi tertii.

¶ Canticum pſalmi aſaph.

Pſalmus octuageſimus tertius.

1 D Eus ne taceas tibi, ne ſileas[1] & ne quieſcas deus. [1] Silentiū. ſ. ſit tibi.
2 Q uoniam inimici tui tumultuabuntur, & odien- [2] Nequiter tracta
tes te extulerunt caput. uerūt ut tractabūt
3 S uper populum tuum callide ægerunt[2] ſecretū & inie- cōſiliū & ineūt cō
runt conſilium aduerſus abſconditos tuos. ſiliū ſup abſcōdi-
tis tuis, uel ſup ar-
cana tua.
4 D ixerunt uenite & extirpemus[3] eos de gente, & nō me- [3] Faciamꝰ illos ne
moretur nomen iſrael ultra. gare i. faciamꝰ ne
5 Q uoniam inierunt cōſilium corde, ſimul aduerſum te ſint amplius gens
fœdus pepigerunt[4]. [4] Pangent.
6 T entoria edom & iſmahelitarum, moab & agareni.
7 G hebal & amon & amalech, philiſtea cū hītatoribꝰ tyri.
8 E tiam aſſur conſociatus eſt cū eis, facti ſunt brachiū[5] fi [5] Adheſit.
liis loth. ſela.
9 F ac illis ſicut madian ſicut ſyſaræ, ſicut iabin in torren
te chiſon.
10 D eſtructi ſunt in endor, facti ſunt ſterquilinium terræ.
11 P one illos, pricipes[6] eorū, ſicut oreb & ſicut zeb, & ſicut [6] Duces eorum.
zebe & ſicut ſalmanach oēs duces[7] eorum. [7] Dn̄os ſiue reges
eorum.
12 Q ui dixerunt hæreditate poſſideamus nobis, habitacu
la dei.
13 D eus pone illos ſicut rotam, ſicut ſtipulam ante faci-
em uenti.
14 S icut ignis comburet ſyluam, & ſicut flamma[8] ſuccen [8] Inflammabit, de
det montes. uorabit.
[9] Horrore afficies
15 S ic perſequeris illos in tēpeſtate tua, & in turbine[9] tuo
conturbabis illos.
16 I mple facies illorum ignominia, & quærent nomē tuū
dn̄e.

17 Erubeſcant & conturbentur uſq; in ſeculum & confun-
dantur & pereant.
18 Et cognoſcent [10] quoniam tu noĩe tuo dñe, ſolus altiſſi
mus ſuper omnem terram.

[10] Qm̃ tu nomẽ tuum dñe ſolus tu altiſſim⁹

ℭ Titulus pſalmi octuageſimi quarti.

ℭ Vincenti [1] ſuper torcular filioꝝ chore pſalmus.

[1] Effundenti ſanguinem &c.

Pſalmus octuageſimus quartus.

1 QVam dilecta tabernacula tua domine exercituũ.
2 Deſiderauit atq; etiam concupiuit [2] anima mea
atria domini, cor meum & caro mea, exulta
bunt in deum uiuentem.
3 Etiam paſſer inuenit domum, & hirundo nidum ſibi,
ubi poſuit pullos ſuos, altaria tua domine exercituum
rex meus & deus meus.
4 Beati qui habitãt in domo tua, adhuc laudabũt te. ſela.
5 Beatus homo cui⁹ fortitudo in te ẽ, ſemitæ ĩ corde eoꝝ.
6 Tranſeũtes per uallem fletus, fontem ponent eam, eti-
am [3] benedictionibus induetur doctor.
7 Ibunt [4] de uirtute in uirtutem, apparebit apud deum
in ſyon.
8 Domine deus exercituum exaudi oratiõem meam, au
ſculta deus iacob. ſela.
9 Clypeus noſter reſpice deus, & reſpice faciẽ chriſti tui.
10 Quoniam melior eſt dies in atriis tuis ſuper milia, ele-
gi [5] ſuper limen habitare domus dei potiuſq̃ morari in
tentoriis impietatis.
11 Quoniam ſol & ſcutum dominus deus, gratiam & glo
riam dabit dominus, non continebit bonum ab his qui
ambulant in perfectione [6].
12 Domine exercituum, beatus homo qui ſperat in te.

[2] Prę deſiderio defecit aĩa mea in atria dñi.

[3] Etiã ciſternæ ĩduent̃ pluuiis quis oppoſitũ ĩdicat. ſ. pluuia ĩduet ciſternas i. ĩplebit ciſternas.

[4] Ibunt de exercitu ĩ exercitũ. i. ad addiſcẽdam doctrinã, & uirtutẽ. uidebit iuxta de um. ſ. qui docuerit alios, uel p ualł̃e arborum ſiue mororum.

[5] Volo poti⁹ manere apud ianuam domus dei q̃ intra domum aliorum

[6] In ſimplicitate in innocentia.

ℭ Titulus pſalmi octuageſimi quinti.

ℭ Vincenti [1] filiorum choræ pſalmus.

[1] Effundenti ſanguinem &c.

Pſalmus octuageſimus quintus.

1 DIlexiſti dñe [2] terrã tuã, cõuertiſti captiuitatẽ iacob.
2 Remiſiſti [3] iniquitatem plebis tuæ, operuiſti om̃e
peccatum eorum. ſela.
3 Continuiſti [4] oẽm irã tuã, cõuerſus es a furore iræ tuæ [5]
4 Conuerte [6] nos deus ſalutis noſtræ, & diſſolue [7] iram tu
am a nobis.

[2] Voluiſti dñe terrã tuã, uel cõplacuit tibi dñe terra tua quietaſti uel mitigaſti &c.

[3] Eleuaſti, tuliſti, portaſti.

[4] Congregaſti

[5] Cõuertiſti irã tuam ne exardeſceret uel auertiſti a furore irã tuam.

[6] Fac nos qeſcere, uel reuerterenobiſcum.

[7] Dele.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00097

5 Nunquid in æternum iraſceris nobiſcū, extēdes[8] iram tuam a generatione in generationem.
6 Nonne[9] tu conuerteris, uiuificabis nos, & populus tuus lætabitur in te.
7 Oſtende nobis domine miſericordiam tuam, & ſalutē tuam dabis nobis.
8 Audiam quid loquetur deus dominus, qm̄ loquetur pacem in plebem ſuam, & in ſanctos ſuos, ut non conuertantur[10] ad ſtultitiam.
9 Verūtamen prope eſt his qui timent eum ſalus eius, ut habitet gloria in terra noſtra.
10 Miſericordia & ueritas obuiauerunt ſibi, iuſtitia & pax oſculatæ ſunt.
11 Veritas de terra germīabit, & iuſtitia de cœlo ꝓſpexit.
12 Etiam dn̄s dabit bonū, & terra nr̄a dabit germen ſuū.
13 Iuſtitia ante eū ambulabit, & ponet in uia greſſus ſuos.

[8] Trahes.
[9] Certe uel nunqd non tu reuerteris uiuificabis nos.
[10] Et nō reuertent.

Titulus pſalmi octuageſimi ſexti.

Oratio Dauid.

Pſalmus octuageſimus ſextus.

1 INclina domine aurem tuam, rn̄de mihi, qm̄ pauper & inops ego.
2 Cuſtodi animā meā quoniam ſanctus[1] ſum, ſaluū fac ſeruū tuū, tu deus meus qui ſperat in te.
3 Miſerere mei dn̄e, qm̄ ad te clamabo tota die.
4 Lætifica aīam ſui tui, qm̄ ad te dn̄e aiam meā leuabo[2].
5 Quoniā tu dn̄e bonus, & propitiabilis[3], & magnus miſericordia omnibus inuocantibus te.
6 Auribus percipe dn̄e orationem meam, & intende uoci deprecationum mearum.
7 In die tribulationis meæ inuocabo te, quoniam reſpōdebis mihi.
8 Non ē ſimilis tibi in diis dn̄e, & nō eſt iuxta opa tua.
9 Omnes gentes quas feciſti uenient, & adorabunt corā te domine, & glorificabunt nomen tuum.
10 Qm̄ magnus tu & faciens mirabilia, tu deus ſolus.
11 Doce me dn̄e uiam tuam, ambulabo in ueritate tua, unias[4] cor meum ut timeat nomen tuum.
12 Celebrabo te domine deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum.

[1] Miſericors gratia plenus.
[2] Extollam.
[3] Et parcens.
[4] Vni cor meū.

13 Quoniam miſericordia tua magna eſt ſuper me,& eri/
puiſti animam meam ex inferno inferiori.
14 Deus ſuperbi ſurrexerũt aduerſum me, & cœtus [5] robu
ſtorum quæſierunt animam meam, & non poſuerunt
te in conſpectu ſuo.

[5] Et concilium mali/
gnorum.

15 Et tu domine deus pius & miſericors, lentus furore &
magnus miſericordia & ueritate.
16 Reſpice ad me & miſerere mei, da fortitudinem tuam
ſeruo tuo,& ſaluum fac filium ancillæ tuæ.
17 Fac mecum ſignum in bonitate,& uidebunt odio habẽ
tes me & confundentur, quoniam tu domine adiuuiſti
me & conſolatus es me.

ℭ Titulus pſalmi octuageſimi ſeptimi.

ℭ Filiorum choræ pſalmus cantici.

Pſalmus octuageſimus ſeptimus.

1 FVndamenta eius in montibus ſanctitatis.
2 Diligit dominus portas ſyon, ſuper omnia taberna/
cula iacob.
3 Glorioſa dicta ſunt de te, ciuitas dei, Sela.
4 Memor [1] ero rahab & babylonis erga cognoſcẽtes me,
ecce paleſtina [2] & tyrus cũ æthiopia, hic natus eſt ibi.
5 Et ſyon [3] dicetur uir & uir natus eſt in ea, & ipſe funda/
uit [4] eam altiſſimus.
6 Dominus numerabit cum [5] ſcribet populos, hic natus
eſt ibi, Sela.
7 Et cantores [6] ſicut choraules, omnes contemplationes
meæ in te.

[2] Philiſtea.
[3] Et ſyon in dtõ caſu ponitur.

[1] Faciã reminiſci rahab & babylonis cognoſcẽtes me.
[4] Firmabit eã, uel diriget eam.
[5] Narrabit.
[6] Et cãtores ſicut ducẽtes chorꝯ: oẽs fõtes mei ĩ te, uľ oẽs cõtemplatiões meę.ſ.ſunt cãtabũt uľ prĩcipes &c.

ℭ Titulus pſalmi octuageſimi octaui.

ℭ Canticum pſalmi filioꝝ choræ uincenti [1] ſuper infir/
mitatẽ [2] ad humiliandũ [3] eruditiuũ heman eſrahitæ.

[1] Effundenti ſanguinem.
[2] Propter afflictionẽ.
[3] Sup hæreditatem.

Pſalmus octuageſimus octauus.

1 DOmine deus ſalutis meæ per diem clamaui,& no/
cte coram te.
2 Ingrediatur coram te oratio mea, inclina aurem tuam
ad clamorem meum.
3 Quoniam ſaturata eſt malis anima mea,& uita mea in
ferno appropinquauit.
4 Exiſtimatus [4] ſum cum deſcendentibus in puteum, fa/
ctus ſum ſicut uir cui non eſt fortitudo.

[4] Eſtimatus.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00099

5 Inter mortuos liber uelut interfecti iacentes[5] in ſepul-
chro, quorum nõ recordatus es amplius, & ipi[6] a manu
tua abſciſi ſunt.
6 Poſuiſti me in puteo inferiorũ, in tenebricoſis[7] in pro-
funditatibus.
7 Super me ſuſtentata[8] eſt ira tua, & cunctis fluctibus tu-
is afflixiſti, Sela.
8 Longe feciſti notos meos a me, poſuiſti me abominati
onem ipſis, in carcere incluſus ſum & non egrediar.
9 Oculus meus languit[9] præ afflictione, uocaui te dñe, p
ſingulos dies expandi ad te palmas meas.
10 Nunquid mortuis facies mirabilia, an mortui[10] reſur-
gent celebrabunt te, Sela.
11 Nunquid narrabitur in ſepulchro miſericordia tua, ue
ritas tua in perditione.
12 Nunquid cognoſcentur in tenebris mirabilia tua, & iu
ſtitia tua[11] in terra obliuionis.
13 Ego ãt ad te dñe clamaui, & mane oro mea pueniet te.
14 Vt quid domine derelinques[12] animam meam, abſcõ-
des faciem tuam a me.
15 Pauper ſum ego & expirans[13] præ excuſſione, tuli terro
res tuos, dubitabo[14].
16 Sup me trãſierũt furores tui, terrores tui oppſſerũt me.
17 Circũdedeſt me ſicut aq̃ tota die, circũdederũt me ſiſ.
18 Elõgaſti a me amicũ & pxim, noti[15] mei ĩ obſcuritate

Huius pſalmi tituli duæ ſunt dictiones hactenus minime expoſitæ, quarũ primã.ſ. heman dicũt nomen eſſe cuiuſdã cantoris, ſecũdã uero ſignificare illuſtrẽ aſſerũt. Nã (ut alibi diximus) hoc noĩe quẽcũq; nobilẽ, uel illuſtrẽ uirũ bonis moribus ornatũ nũcupamus, nos aũt heman, redẽptorẽ nrm innuere aſſerem⁹. Nam he & iod primę ſunt literę ipius noĩs tetragrãmaton (ut ſupius dixim⁹) q̃ iuxta cabaliſtarũ ſnĩam ipm meſſiã ſignificãt, atq; idcirco he ipſi iod pppoſuit qm̃ he corporeitatẽ uel ĩcarnationẽ ipi⁹ meſſię, iod uero ipam diuinitatẽ ſignificat, mã ꝟo admirãtis ſignũ eſt & mãna ſcat q̃ſi diceret. Quis eſt iſte redẽptor cuius diuinitas intra humanũ latet corpus, & mãna eſt tã illuſtris, tã nobilis uirtutibus ac moribus plen⁹, imo origo uirtutũ & grarũ, cætera oĩa ex te ipo intelliges, & ideo ut humiliaret̃ præpoſuit, qm̃ humiliauit ſe ſaluator noſter iuxta apoſtoli uerba ſemetipſum exinaniuit &c.

[5] Dormientes.
[6] Et ipſi de manu tua ſentẽtiati ſunt
[7] In obſcuritatib⁹
[8] Fulciuit manus tua.
[9] Anxietate affectus ẽ, fluit, defluit.
[10] An gigantes.
[11] Deſolationis uel deſolata deuaſtata
[12] Obliuiſceris.
[13] Et perſens & pene mortuus & deficiẽs a iuuẽtute a ſtupefactione furioſitate, portaui, ſubſtuli.
[14] Dubitabo. i. ne forte deficiã uł affix⁹ .ſ. eſt timor tuus ſuper me.
[15] Vel notos meos obſcurans uel notos meos elongaſti.ſ. p̃ obſcuritate quæ eſt in me.

Titulus pſalmi octuageſimi noni.

Eruditiuum[1] ethan eſrahitæ.

Pſalmus octuageſimus nonus.

1 MIſericordias dñi in æternũ cantabo, in gñatiõe &
generatione notã faciã ueritatẽ tuam ore meo.
2 Q uoniam dixi mũdus miſericordia ædificabitur, cœ-
los ſtabilies[2] ueritas[3] tua in eis.
3 P epigi fœdus electo meo, iuraui dauid ſeruo meo.
4 V ſqꝫ in æternũ ſtabiliam[4] ſemen tuum, & ædificabo in
generatione & generatione thronum tuum, Sela.
5 E t manifeſtabunt cœli archanum tuum domine, etiã
ueritatem tuam in eccleſia ſanctorum.
6 Q uoniam quis in nubibus æquabitur[5] domino, aſſimi
labitur domino inter ordines[6] angelorum.
7 D eus robuſtus[7] in archano ſanctorum ualde, & terribi
lis ſuper omnes qui in circuitu eius ſunt.
8 D omine deus exercituum quis ſimilis tibi fortiſſime
iah[8], & ueritas tua in circuitu tuo.
9 T u dominaris ſuperbiæ maris, dum extollentur undæ
eius tu comprimes illas.
10 T u contriuiſti ſicut uulneratum ſuperbum, in brachio
fortitudinis tuæ diſperſiſti inimicos tuos.
11 T ui ſunt cœli etiam tua eſt terra, orbis terrarũ & pleni-
tudo eius, tu fundaſti ea.
12 A quilonem & meridiem tu creaſti, thabor & hermon
in nomine tuo exultabunt.
13 T ibi brachium cũ potentia, corroboretur[9] manus tua
exaltetur dextera tua.
14 I uſtitia & iudicium habitaculum throni tui, miſericor
dia & ueritas præcedent faciem tuam.
15 B eatus populus qui ſcit iubilationem, domine in lumi
ne uultus tui ambulabunt.
16 I n noĩe tuo exultabũt tota die, & ĩ iuſtitia tua exaltabũť
17 Q uoniam gloria uirtutis eorum tu, & in uoluntate tua
exaltabis cornu noſtrum.
18 Q uoniã a dño[10] ſcutũ noſtrũ, & a ſancto iſrael rex nr̃.
19 T unc locutus es in uiſione ſctis tuis, & dixiſti poſui ad-
iutorium ſuꝑ potentẽ, exaltaui electum[11] de populo.
20 I nueni dauid ſeruũ meũ, oleo ſctitatis meæ unxi eũ.

[1] Ethan aũt robuſtum ſignificat, nemo.n. robuſtior uel fortior chr̃o, uľ futuꝝ: uel aleph id ĩportat ꝙ totũ nomẽ tetragrammaton, & iod prima eſt lr̃a ipſius noĩs, tau aũt ultima eſt lr̃a ſignificans ſignũ crucis, num uero filium uel filiare quaſi in laudẽ chriſti redemptoris.

[2] Firmabis diri ges.
[3] Fides tua.
[6] Firmabo, dirigam.

[5] Eqꝑarabiť.
[6] In filiis deoꝝ
[7] Terribiľ in ſecreto ſanctoꝝ.

[8] Iah nomen eſt dei.

[9] Fortificabis manũ tuam.

[10] Qm̃ dñi clipeus nr̃, & ſctĩ iſrael rex nr̃ uľ qm̃ dño clipeus nr̃ & ſctõ iſrael rex nr̃.

[11] A populo.

21 Q uoniam [12] manus mea firma erit cum eo, etiam bra [12] Ita ꝙ man⁹ mea
chium meum corroborabit eum. firmabit̃ cū̃ ipſo.
22 N on opprimet [13] inimicus eum, & filius iniquitatis nõ [13] Nõ afferet calū̃
affliget eum. niã in eum.
23 E t conteram a facie eius tribulantes eum, & odio habẽ [14] Peſte ꝑcutiam.
tes eum percutiam [14].
24 E t ueritas mea & miſericordia mea cum ipſo, & in no/
mine meo exaltabitur cornu eius.
25 E t ponã in mari manũ eius, & in fluminib⁹ dexterã ei⁹.
26 I pſe uocauit me pater meus es tu, deus meus & rupes ſa/
lutis meæ.
27 E tiam ego primogenitum [15] dabo eum, excelſum regi [15] Dominum.
bus terræ.
28 I næternum ſeruabo illi miſericordiam meam, & fœd⁹
meum fidele erit ei.
29 E t ponam inæternum ſemen eius, & thronum eius ſi/
cut dies cœli.
30 S i dereliquerint filii eius legẽ meam, & in iudicibus me
is non ambulauerint.
31 S i ſtatuta mea prophanauerint, & præcepta mea non
cuſtodierint.
32 E t uiſitabo in uirga tranſgreſſionem eorum, & in uulne
ribus [16] delictum eorum. [16] Flagellis.
33 E t miſericordiam meam non diſſoluam [17] ab eo, neq; [17] Auferam.
falſam [18] reddam ueritatem meam. [18] Falſificabo.
34 Non prophanabo fœdus meum, & quod egreſſum eſt
de labiis meis non mutabo.
35 S emel [19] iuraui in ſcitate mea, ſi dauid mentiar. [19] Vnã.ſ.rẽ iuraui.
36 S emen eius inæternum erit, & thronus eius ſicut ſol in
conſpectu meo.
37 S icut luna [20] ſtabilietur inæternum, & teſtis in cœlo fi/ [20] Diriget̃ qm̃ qñq; eſt obſcura, qñq; lucida.
delis, Sela.
38 T u autem dereliquiſti [21] & abominatus es, accẽſus es ira [21] Oblitus es.
cum chriſto tuo.
39 D euaſtaſti fœdus ſerui tui, prophanaſti in terra diade/
ma [22] eius. [22] Nazareum.
40 D iſſipaſti omnes maceries eius, poſuiſti munitiones ei⁹ [23] Formidinem.
confractionem [23].
41 C onculcauerunt eum omnes tranſeũtes per uiam, fa/

ctus eſt obprobrium uicinis eius.
42 Exaltaſti dexteram tribulantium eum, lætificaſti oṁes
inimicos eius.
43 Etiam [24] auertiſti robur gladii eius, & non ſtabiliſti eũ
in prælio.

[24] Etiã auertes aciem gladii eius, & non feciſti eum ſurgere in prælio.

44 Deleſti [25] ſplendorem eius, & thronum eius in terra de⸗
traxiſti.

[25] Detraxiſti uł feciſti q̇eſceř ab ſplẽdore ſuo.

45 Abbreuiaſti dies iuuentutis eius, operuiſti eum confu⸗
ſione, Sela.
46 Vſquequo domine abſcõderis in æternũ, exardeſcet [26]
uelut ignis ira tua.

[26] Ardebit.

47 Memor eſto [27] quanti temporis ego, propter quid fru⸗
ſtra creaſti omnes filios hominis.

[27] Memẽto quãti breuis momẽti ſenectutis ego ſũ ſup quã uanitatẽ creaſti oẽs filios hominis,

48 Quis uir uiuet & non uidebit mortem, liberabit animã
ſuam de manu inferi, Sela.
49 Vbi ſunt miſericordiæ tuæ antiquæ domine, iuraſti da
uid in ueritate tua.
50 Memor eſto domine obprobrii ſeruorum tuorum, qđ
porto [28] in ſinu meo omnium multorũ populorũ.

[28] Tuli.

51 Quoniam exprobrauerunt inimici tui domine, quoni
am exprobrauerunt ueſtigia [29] chriſti tui.

[29] Veſtigiis.

52 Benedictus dominus in æternum amen & amen.

¶ Titulus pſalmi nonageſimi.

¶ Oratio Moyſi uiri dei.

Pſalmus nonageſimus.

1 Domine habitaculum refugii tu fuiſti nobis, in ge⸗
neratione & generatione.
2 Priuſq̃ montes generarenť, & crearetur [1] terra, & orbis
terræ, & a ſeculo & uſq; in ſeculum tu es deus.

[1] Et formares terrã.

3 Conuertes [2] hominem quouſq; ſit cõtritus, & dixiſti cõ
uertimini [3] filii adam.

[2] Reuertere facies uel cõuertere facies, deduces hoĩem uſq; ad contritionem.

[3] Reuertimini.

4 Quoniam mille anni in ocl'is tuis ſicut dies heſterna, 4
cum pertranſierit & uigilia [5] in nocte.

4 Sicut dies nuperrimus cum pertranſibit.

[5] Cuſtodia uigiliarum.

5 Rapuiſti eos ut impetus aquarum ſomnus [6] ſunt, ma⸗
ne ſicut fœnum pertranſit.

[6] Velut ſomn⁹ erunt mane ſicut fœnum ꝑtranſibit.

6 Mane floreſcet & diſcedet [7] ueſpere ĩcideť & exiccabiť.

[7] Abibit.

7 Quoniam defecimus in ira tua, & in indignatione tua
conturbati ſumus.
8 Poſuiſti iniquitates nr̃as in cõſpectu tuo, occulta [8] nr̃a
in luminari uultus tui.

[8] Iuuentutẽ nr̃am. i. pcm̃ iuuẽtutis nr̃æ.

N

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00103

9 Quoniam omnes dies noſtri receſſerunt in ira tua, con
ſumpſimus annos noſtros ſicut locutionem [9].
10 Dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta anni, &
ſi in potentatibus [10] octoginta anni, & ſuperbia eorũ la
bor & iniquitas, qm̃ declinauit celeriter & uolauimus.
11 Quis cognoſcit fortitudinem iræ tuæ, & ſicut timor tu
us ira tua.
12 Vt numeremus [11] dies noſtros ſic notum fac, & adduce
mus cor ſapientiæ.
13 Conuertere domine uſquequo, & exorabilis [12] eſto ſu-
per ſeruos tuos.
14 Satia nos mane miſericordia tua, & exultabimus [13] & lę
tabimur omnibus diebus noſtris.
15 Lætifica nos pro diebus [14] quibus nos humiliaſti, annis
quibus uidimus mala.
16 Appareat apud [15] ſeruos tuos opus tuum, & decor tuus
ſuper filios eorum.
17 Et ſit iocunditas [16] domini dei noſtri ſuper nos, & opus
manuum noſtrarum fac ſtabile ſuper [17] nos, & opus ma
nuum noſtrarum cõfirma. [18]

[9] Sicut canticũ ſi-
cut meditatiõem.
[10] Et ad plus, uel in
robuſticitatibus.
[11] Ad numerãdũ
dies noſtros.
[12] Pœniteat te uel
conſolare.
[13] Cantabimus.
[15] Videat a ſeruis
tuis opus tuum.
[16] Suauitas.
[17] Cõfirma dirige.

[14] Sicut dies q-
bus nos hũilia-
ſti. i. ſicut afflixi
ſti uel hũiliaſti
nos iuxta dies
quibus nos hu
miliaſti.
[18] Dirige illud confir
ma.

Pſalmus nonageſimus primus.

1 HAbitans in abdito [1] altiſſimi, in umbra omnipoté
tis commorabitur [2].
2 Dicam domino ſpes mea & munimentum [3] meum, de
us meus confidam in eo.
3 Quoniam ipſe liberabit te de laqueo [4] uenantis, a pe-
ſte prauitatum [5].
4 Ala ſua operiet te, & ſub pennis eius confides, ſcutum &
parma ueritas eius.
5 Nõ timebis a timore nocturno, a ſagitta uolãte [6] p dié.
6 A peſte in caligine [7] ambulante, ab ægritudine repenti-
na deuaſtante in meridie.
7 Cadent a latere tuo mille, & decé millia a dextris tuis ti
bi non appropinquabit.
8 Certe [8] oculis tuis conſiderabis, & retributionem [9] im-
piorum uidebis.
9 Quoniam tu es domine ſpes mea, altiſſimum poſuiſti
habitaculum [10] refugii tui.
10 Non [11] fortuito cadet apud te malũ, & flagellum [12] nõ

[1] In ſecreto occlto
[2] Dormiet.
[3] Refugiũ meum.
[4] Capiẽtis, uł ten-
dẽtis offendicula,
laqueo tenſo, uł ex
tẽlo uł extendet.
[5] Confractionũ.
[6] Volabit.
[8] Tñ uerũtamen.
[9] Et cõſumptioné
præmium.
[10] Refugiũ meũ.
[12] Vulnus.

[7] In tenebra.
Nota q̃ ſcḋm aliq̃s
noĩa ſt̃ dæmonũ,
debet q̃d ſcat pe-
ſtẽ, & cheteb, q̃d ſi
gnificat ægritudi
nẽ ſubitaneã q̃ ue
lociter ĩcidit, & ab
incidendo ſic dr̃.
[11] Nõ accedet for-
te fortuitu uel ca
ſu ad te malum.

appropinquabit tabernaculo tuo.
11 Q uoniã [13] angelos ſuos præcipiet adeſſe tibi, ut cuſtodi-
ant te in omnibus uiis tuis.
12 S uper palmas portabunt [14] te, ne forte impellas [15] in la-
pidem pedem tuum.
13 S uper leonem & aſpidem iter facies, conculcabis catu-
lum leonis & draconem.
14 Quoniam me [16] concupiuit & eripiam eum, protegã [17]
eum quoniam cognouit nomen meum.
15 I nuocabit me & reſpondebo illi, cum ipſo ſum in tribu-
latione eripiam eum & glorificabo [18] eum.
16 L ongitudie dieꝝ ſatiabo eũ, & oñdã [19] illi ſaluté meã.

[13] Qm̃ angelis ſuis mã dauit tibi. i. in fauorem tui.
[14] Leuabunt te,
[15] Ne forte impingat lapidi pes tuus.
[16] In me cõcupiuit.
[17] Exaltabo eũ, corroborabo.
[18] Honorificabo.
[19] Et faciam illũ uidere in ſalute mea.

ℭ Titulus pſalmi nonageſimi ſecundi.

ℭ Pſalmus cantici diei ſabbati.

Pſalmus nonageſimus ſecundus.

1 B Onum eſt cõfiteri [1] domino, & pſallere nomini tuo
altiſſime [2].
2 A d [3] annunciandum mane miſericordiam tuam, & ue-
ritatem tuam in noctibus.
3 I n decachordo & nablo, cũ cantico in cithara.
4 Q uoniam lætificaſti me domine in opere tuo, in ope-
re manuum tuarum exultabo [4].
5 Q uam magna ſunt opera tua domine, nimis profun-
dæ factæ ſunt cogitationes tuæ.
6 V ir inſipiẽs [5] nõ cognoſcet, & ſtultus nõ intelliget hoc.
7 D um germinabunt [6] impii ſicut fœnum, & floreſcent
om̃es op̃antes iniquitaté deſtruent [7] uſq; in æternũ.
8 E t tu excelſus in æternum domine.
9 Q uoniam ecce inimici tui domine, quoniam ecce ini-
mici tui peribunt, diſpergent om̃es op̃antes iniquitaté.
10 E t exaltabitur ſicut unicornis cornu meum, conſper-
ſus [8] ſum oleo uiridi.
11 E t reſpexit oculus meus in inimicos meos, de his [9] qui
inſurgũt aduerſum me malignãtib [9] audiẽt aures meæ.
12 I uſtus ut palma florebit, ſicut cedrus in libano multi-
plicabitur [10].
13 P lantati in domo dñi, in atriis dei noſtri florebunt.
14 A dhuc germinabunt [11] in ſenectute, pingues & uirides
erunt.

[1] Celebrare dñm.
[2] Altiſſimo.
[3] Vt annunciemus uł annunciem.
[4] Cantabo.
[5] Beſtialis.
[6] Floreſcent.
[7] Vt deſtruantur.
[8] Senectus meá.
[9] In inſurgẽtes aduerſus me malignãtes.
[10] Creſcet.
[11] Floreſcent.

15 V t annuncient quoniam rectus dominus,rupes mea &
non iniquitas in eo.

Pſalmus nonageſimus tertius.

[1] Induit dominus fortitudinem.

1 DOminus regnauit magnificẽtiã induit, induit[1] do
minus fortitudine accinctus eſt, etiã firmauit[2] or
bem terræ qui non commouebitur.

[2] Stabiliuit, uel direxit.

2 F irmũ[3] ſolium tuum ex tunc,ab æterno tu.

[3] Stabile uel directum.

3 E leuauerunt flumina domine,eleuauerũt flumina uo-
cem ſuam,eleuabunt[4] flumina gurgites ſuos.

[4] Eleuauerunt.

4 A uocibus[5] aquarum multarum,terribiles fluctus ma-
ris,terribilis in excelſo dominus.

[5] A uocib⁹ aquarũ multarũ,terribiles elatiões maris,uel uoces aq̃rũ mł̃tarũ terribiliũ, uł terribiles elatiões maris, uel ſup̃ terribiles elatiões maris.

5 T eſtimonia tua fidelia facta ſunt nimis,[6] domũ tuam
decet ſanctitas domine in longitudine dierum.

[6] Vel domus tua hĩtatio ſcĩtatis domui tuæ formoſa ſanctitas.

Pſalmus nonageſimus quartus.

1 DEus ultionum dominus,[1] deus ultionum ſplendi-
de[2] appare.

[1] Domine.

[2] Splẽdide apparuit.

2 E xaltare q̃ iudicas terrã,redde retributionẽ ſup̃bis[3].

[3] Super ſuperbos.

3 V ſquequo impii dñe,uſquequo impii exultabunt.
4 E ffluent[4] loquentur elatum,[5] magnificabunt omnes
operantes iniquitatem.

[4] Effabuntur uel effluent.

[5] Vel⁹ antiquũ ſuperbum gloriabũtur iactabuntur.

5 P opulum tuum domine[6] conterent,& hęreditatem tu
am affligent[7].

[6] Cõtritũ reddẽt.

[7] Humiliabunt.

6 V iduam & aduenam interficient, & pupillos occident.
7 E t dixerunt non uidebit dominus, & non intelliget de
us iacob.
8 I ntelligite inſipientes[8] in populo,& ſtulti quando[9] eri
tis prudentes.

[8] Beſtiales.

[9] Vſq̃q̃ ĩtelligetis.

9 N unquid q̃ plantat aurẽ non audiet, nunquid qui for-
mat oculum non reſpiciet.
10 N unquid qui caſtigat gentes non redarguet,qui docet
hominem ſcientiam.
11 D ominus cognoſcit cogitationes hominis, quoniam
uanæ[10] ſunt.

[10] Qm̄ ſt̄ uanitas.

12 B eatus uir quem tu erudieris[11] domine, & de lege tua
docueris eum.

[11] Caſtigaueris.

13 V t præſtes quietem illi a diebus malis, donec fodiatur
impio fouea.
14 Q uoniam non repellet[12] dominus populum ſuũ,& hæ
reditatem ſuam non derelinquet.

[12] Derelinquet, uł dimittet.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00106

15 Quoniam ad iuſtitiā [11] reuertetur iudiciū, & poſt ipſum
omnes recti corde.
16 Quis exurget [12] pro me aduerſus malignantes, quis ſta-
bit pro me aduerſus operantes iniquitatem.
17 Niſi dominus auxilium fuiſſet mihi, paulominus habi
taſſet in inferno [13] anima mea.
18 Si dixi motus eſt pes meus, miſericordia tua dñe ſuſten
tabit me.
19 In [14] multitudine cogitationū meatū in intimo meo,
conſolationes tuæ delectabunt animam meam.
20 Nunquid [15] comes erit tui thronus prauitatū, formans
afflictionem iuxta ſtatutum.
21 Congregabuntur [16] aduerſus animam iuſti, & ſangui-
nem innocentem condemnabunt.
22 Et fuit dominus mihi in munimentum, & deus meus
in rupem fiduciæ meæ.
23 Et reſtituit ſuper eos iniquitatem eorum, & in malitia
eorum diſperdet [17] illos, diſperdet eos dñs deus noſter.

Pſalmus nonageſimus quintus.

1 Venite [1] exultemus domino, iubilemus rupi ſalutis
noſtræ.
2 Præueniamus faciem eius in confeſſione, [2] in canticis
iubilemus ei.
3 Quoniam deus magnus dominus, & rex magnus ſuper
omnes deos.
4 Quia in manu eius explorationes terræ, & excelſa [3] mō
tium ipſius ſunt.
5 Quoniam ipſius eſt mare & ipſe fecit illud, & aridā ma-
nus eius formauerunt.
6 Venite adoremus & procidam⁹, & genua flectamus an
te dominum factorem noſtrum.
7 Qm̃ ipſe deus noſter, nos aūt populus paſcui ei⁹, & oues
manus eius, hodie ſi uocem eius audieritis.
8 Nolite obdurare cor ueſtrum, ſicut in contentione [4] ſi
cut in die tentationis in deſerto.
9 Vbi me tentauerunt patres ueſtri, probauerunt me eti
am uiderunt opus meum.
10 Quadraginta annis moleſtia [5] affectus ſum a generati
one, & dixi populus [6] errans corde eſt, & ipſi nō cognoue
runt uias meas.

[11] Qm̃ uſq; ad iuſtitiā reuertet̃ iudiciū.
[12] Cū malignantibus q̇s aſtabit mihi cū operātibus iniquitatē.
[13] Interciſa perempta aīa mea, uel ī ſilētio.
[14] Iuxta multitudinē.
[15] Nūqd cōſotiabit̃ tibi thron⁹ pverſitatū, format uł fingit laborē, & afflictionē iuxta ſtatutū. ſ. ſuū, uł ſcd̃m chaldaicā tranſlationē an formās laborē ſuper ſtatutū. i. conſotiabitur tecū ſup ſtatutum tuum.
[10] Cōgregabunt̃ cuneis militū, uł īcident. i. faciēt iniquum iudicium.
[17] Interimet.
[1] Pręparamini ite cantemus domino.
[2] Celebratiōe laude.
[3] Et fortitudines.
[4] Meriba & maſa nomina ſunt ꝓpria, uel ſicut in contentione in die tentationis.
[5] Teduit me gn̄ationis, uł faſtidiū perpeſſum ſum.
[6] Populus errātes corde ſunt.

11 Quibus [7] iuraui in ira mea, ſi introibũt in requiẽ meã. [7] Quãmobrem.
Pſalmus nonageſimus ſextus.
1 CAntate domino canticum nouum, cantate domi-
no omnis terra.
2 Cantate domino benedicite nomini eius, annunciate
de die in diem ſalutem eius.
3 Narrate in gentibus gloriam eius, in omnibus populis
mirabilia eius.
4 Quoniam magnus dominus & laudabilis [1] nimis, terri [1] Et laudatus
bilis eſt ſuper omnes deos, nimis.
5 Qm̃ oẽs dii pploꝝ ſculptilia [2], dñs aũt cœlos fecit. [2] Vanitates nihil.
6 Confeſſio [3] & decor in conſpectu eius, fortitudo & glo- [3] Laus celebratio.
ria in ſanctuario eius.
7 Afferte [4] dño ſtirpes populoꝝ, afferte dño gloriã & for [4] Date dño proge
titudinem. nies familiæ.
8 Afferte dño gloriam noĩs eius, tollite [5] munus & ingre [5] Accipite.
dimini atria eius.
9 Adorate dñm in decore ſanctitatis, paue [6] a conſpectu [6] Expaueſcite.
eius uniuerſa terra.
10 Dicite in gentibus dñs regnauit, etiam firmatus [7] eſt or [7] Directus eſt.
bis terræ nõ elabetur, iudicabit populos in æquitate [8]. [8] Rectitudinibus.
11 Lætentur cœli & exultet terra, tumultueť [9] mare & ple [9] Intonet.
nitudo eius.
12 Iocundetur ager & omne quod in eo eſt, tunc exulta-
bunt omnia ligna ſyluæ.
13 Corã dño qm̃ uenit, qm̃ uenit iudicare [10] terrã, iudicabit [10] Vt iudicet.
orbem terræ in iuſtitia, & populos in ueritate [11] ſua. [11] In fide ſua.
Pſalmus nonageſimus ſeptimus.
1 DOminus regnauit exultet terra, lætentur inſulæ
multæ.
2 Nubes & caligo in circuitu eius, iuſtitia & iudiciũ ha-
bitatio [1] ſedis eius. [1] Baſes.
3 Ignis ante ipſum præcedet [2], & comburet in circuitu tri [2] Ambulabit, & inflammabit.
bulantes eum.
4 Illuſtrauerũt [3] fulgura eius orbem terræ, uidit & expa- [3] Illuminauerunt.
uit terra.
5 Montes ſicut cera liquefacti [4] ſunt a facie domini, a fa [4] Fluxerunt.
cie dñi uniuerſæ terræ.
6 Annunciauerũt cœli iuſtitiã eius, & uiderũt oẽs populi
gloriã eius.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00108

7 Confundantur omnes qui ſeruiunt ſculptili,qui glori-
antur[5] in idolis,adorate eũ omnes dii.
8 Audiuit & lætata eſt ſyon, & exultauerunt filiæ iudæ ꝓ
pter iudicia tua domine.
9 Quoniam tu dominus altiſſimus ſuꝑ oẽm terrã, nimis
exaltatus es ſuper oĩes deos.
10 Qui diligitis dñm odio habete malũ, cuſtodit aĩas ſan
ctoꝝ[6] ſuoꝝ,de manu impioꝝ eripiet eos.
11 Lux ſeminata[7] eſt iuſto,& rectis corde lætitia.
12 Lætamini iuſti in dño,& cõfitemi[8] mẽoriæ ſcĩtatis ei⁹.

[5] Qui laudanť in uanitatibus,in nihilo.

[6] Eorꝫ q̄ pleni ſũt miſericordia & gratia.

[7] Lumẽ ſeminatũ eſt.

[8] Et celebrate memoriam.

¶ Titulus pſalmi nonageſimi octaui. Pſalmus.

Pſalmus nonageſimus octauus.

1 Cantate dño canticum nouũ, quia mirabilia fecit,
ſaluauit[1] eũ dextera eius, & brachiũ ſanctitatis ei⁹.
2 Notam fecit dominus ſalutem ſuam, in oculis gentiũ
reuelauit iuſtitiam ſuam.
3 Recordatus eſt miſericordiæ ſuæ, & ueritatis ſuæ do-
mui[2] iſrael,uiderũt oĩes fines terræ ſaluté dei noſtri.
4 Iubilate domino omnis terra, cantate[3] & exultate &
pſallite.
5 Pſallite dño in cithara, in cithara & uoce pſalmi.
6 In tubis ductilibus & clangore buccinæ[4],iubilate in cõ
ſpectu regis domini.
7 Tumultuetur[5] mare & plenitudo eius, orbis terrarum
& habitantes in eo.
8 Flumina plaudant[6] palma,ſimul montes exultent.
9 Coram dño quoniam uenit iudicare terram,iudicabit
orbem terræ in iuſtitia & populos in æquitate.

[1] Saluauit ſibi dexteram eius.

[2] Pro domo.

[3] Plaudite,iubilate apite.ſ.os ad cãtandũ.

[4] Et uoce cornu.

[5] Intonet.

[6] Percutient palma.

Pſalmus nonageſimus nonus.

1 Dominus[1] regnauit contremiſcant populi, qui ſe-
det[2] ſuper cherubim cõmoueatur terra.
2 Dominus in ſyon magnus, & excelſus eſt ſuper omnes
populos.
3 Confiteanť[3] noĩ tuo magno & terribili,ſanctũ eſt.
4 Et fortitudo regis iudiciũ diligit, tu fundaſti[4] æquita
tem,iudiciũ & iuſtitiam in iacob tu feciſti.
5 Exaltate dominum deum noſtrum, & adorate ſcabel-
lum pedũm eius,quoniam ſanctum eſt.
6 Moyſes & aaron in[5] ſacerdotibus eius, & ſamuel in his

[1] Id eſt dñs ſeſſor cherubim regnauit contremiſcant populi &c.

[2] Inhabitans cherubim,uel inter cherubim mouebiť terra, uel ſeſſor cherubim.

[3] Cõfitebũť celebrẽt nomen tuũ magnũ.

[4] Direxiſti, ſtabiliſti æquitates.

[5] Inter pricipes eius & ſamuel inter inuocantes &c.

qui uocāt nomē ei⁹,inuocabāt dn̄m & ip̄e rn̄debat illis.
7 In colūna nubis loquebatur ad eos,cuſtodierunt teſti-
monia eius,& ſtatutum [6] quod dedit illis.
8 Domine deus noſter tu reſpōdiſti [7] illis, deus indulgens
fuiſti illis,& ulciſcens [8] opera illorum.
9 Exaltate dn̄m deū noſtrū, & adorate in monte ſancto
eius,quoniam ſanctus dominus deus noſter.

[7] Humiliaſti af
fixiſti illos.

[6] Et ſtatutum de-
dit illis.
[8] Et ulciſcēs. i. ꝓpt̄
iniqtates q̄s fecer̄t
alter ī uitulo,alter
apđ aquā cōtradi
ctiōis, ali⁹ uero eo
ꝙ nō docuit filios
ſuos,uel ſup ſtudia
illoꝝ.i.q̄ fcā ſt ad-
uerſus illos,ut pa-
tet de dathan &
abiron.

Titulus pſalmi centeſimi.

Pſalmus in confeſſione.

Pſalmus centeſimus.

1 IVbilate domino omnis terra.
2 Seruite dn̄o in lætitia, ingredimini in conſpectu eius
in [1] exultatione.
3 Scitote [2] quoniā dominus ipſe eſt deus, ipſe fecit nos &
non [3] nos,populus eius & oues paſcui eius.
4 Ingredimini portas eius in confeſſione, [4] atria eius in
laude,confitemini [5] illi benedicite nomini eius.
5 Quoniā bonus dominus in æternū miſericordia eius,&
uſq; in generationem & generationem ueritas eius.

[1] Cum cātico.
[4] Laude.
[5] Celebrate illū.

[2] Cognoſcite.
[3] Et ipſi⁹ nos. Et ad
uerte ꝙ dcō ipſius
ſcribitur,dictio ue
ro non legitur.

Titulus pſalmi centeſimi primi.

Dauid pſalmus.

Pſalmus centeſimus primus.

1 MIſericordiā & iudiciū cantabo,tibi dn̄e pſallam.
2 Intelligam [1] in uia immaculata, quando uenies
ad me,ambulabo in innocentia [2] cordis mei in medio
domus meæ.
3 Non ponam in cōſpectu oculoꝝ meorū uerbū [3] belial
præuaricantem [4] odio habui,nō adhærebit mihi.
4 Cor puerſum declinabit a me,malū nō cognoſcā.
5 Accuſantem [5] in ſecreto proximum ſuum,illum ad in
ternitionem [6] perducam,elatum [7] oculis & uaſtum cor
de non patiar.
6 Oculi mei inter fideles terræ, ut habitent mecum, am-
bulans in uia innocentiæ [8] ipſe miniſtrabit mihi.
7 Non habitabit [9] in medio domus meæ faciens fraudē,
loquens falſitatem non dirigetur [10] in conſpectu oculo
rum meorum.
8 In matutinis perimam omnes impios terræ, ut exter-
minem [11] de ciuitate dn̄i omnes opantes iniq̄tatē.

[1] Intellectū ꝑbebo
in uia ſimplici & ꝑ
fecta, uel ſimpliciū
uel perfectoꝝ.
[5] Accuſantē mihi,
uel accuſantē me
in ſecreto proxi-
mum ſuum.
[8] Innocentium uel
perfectorum ul' in
nocens &c.

[1] In ſimplicitate,in
perfectione.
[3] Verbū iniq̄tatis.
[4] Facere præuari
cationes.
[6] Perdam.
[7] Excelſum oculis
elatum corde illū
non ſuſtinebo.
[9] Nō ſedebit intra
domum meam.
[10] Non ſtabilieť.
[11] Conſummam.

Titulus pſalmi centeſimi ſecundi.

Opieſ & inuolui tur, ſ. mœſtitia.

Oratio pauperis cũ mœrore [1] animi cruciatur, & coram domino effuderit eloquiũ [2] doloris ſui.

[2] Narrationes uel locutiones.

Pſalmus centeſimus ſecundus.

1 Domine exaudi oratiõem meam, & clamor meus
ad te ueniat.
2 Ne abſcondas faciem tuam a me, in die tribulationis
meæ inclina ad me aurem tuam, in die qua clamabo fe
ſtina reſponde mihi.
3 Quoniam defecerunt in fumo dies mei, & oſſa mea ſi
cut torris [3] aduſta ſunt. [3] Titio, focus.
4 Percuſſum eſt quaſi fœnũ & aruit cor meũ, qm̃ oblitus
5 ſum comedere [4] panẽ meũ, præ uoce gemitus mei ad [4] Ne comedam.
hæſit os meum carni meæ.
6 Similis factus ſum pelicano [5] deſerti, factus ſum ſicut [5] Onocrotalo, mone
nocticorax [6] deuaſtationum. dulæ.
7 Vigilaui [7] & factus ſum, ſicut paſſer ſolitarius ſup tectũ. [7] Exercitatus ſum.
8 Tota die exprobrauerunt mihi inimici mei, deluden
tes [8] me in me iurauerunt.
9 Quonim cinerem una cum pane comedi, & potus me
os cum fletu miſcui.
10 A facie indignationis tuæ & iræ tuæ, quoniam exaltaſti
me & proieciſti me.
11 Dies mei ſicut umbra inclinata, [9] & ego ſicut fœnum [9] Declinata.
areſcam [10]. [10] Arui.
12 Tu aũt domine in æternũ permanebis, & memoria tui
in generatione & generationem.
13 Tu exurges, miſereberis ſyon, qm̃ tempus ut miſerea
ris [11] eius, quoniam uenit ſolennitas [12].
14 Quoniam dilexerũt [13] ſerui tui lapides eius, & pulueris
eius miſerebuntur.
15 Et timebunt gentes nomen tuum dñe, & omnes reges
terræ gloriam tuam.
16 Qm̃ ædificauit dñs ſyon, uiſus [14] eſt in gloria ſua. [14] Apparuit.
17 Reſpexit ad orõnẽ ſolitarii [15], & nõ deſpexit orõnẽ eoꝝ. [15] Vociferantis.
18 Scribeẽ hoc in generatione nouiſſima, & populus crea
tus laudabit dominum.
19 Quoniam proſpexit de excelſo ſanctitatis ſuæ, domi
nus de cœlo in terram reſpexit.

[6] Bubo uel pellicanus.

[8] Dicentes me ſtultũ, uľ facientes me iniquũ, uel deridẽtes me.

[11] Vt gratiam præſtes ei.

[12] Significat tp̃s ĩ quo congregant homies ad ſolennitates.

[13] Cõplacuerũt ſeruis tuis lapides eius, uel uoluerunt.

O

[16] Clamorem. 20 V t audiat gemitū [16] cōpediti, ut ſoluat filios mortis [17]. [17] Appropinquantes
21 V t enarrent in ſyon nomen domini, & laudem eius in morti uel iudica-
hieruſalem. tos ad mortem.
22 D um cōgregabunť populi ſimul, & regna fuient [18] dño. [18] Vt ſeruiant.
23 A fflixit [19] in itinere uirtutē meā, abbreuiauit dies meos [19] Humiliauit.
24 D icam deus meus ne perimas [20] me in dimidio dierum [20] Ne eleues me, ne
meorū, in generatione generationū anni tui. facias me aſcende
[21] Ab initio. 25 A ntea [21] terrā fundaſti, opus manuū tuarum cœli. re, generatione &
26 I lli peribunt, tu autem permanebis, & omnes ipſi ſicut generationibus.
[22] Conſumentur. pannus ueteraſcent [22], ſicut indumentum mutabis [23] il- [23] Variabis illos
los & mutabuntur. & uariabunť.
27 T u autem ipſemet, & anni tui non deficient.
28 F ilii ſeruoꝝ tuorum habitabunt, & ſemen eorum in cō [24] Cōfirmabitur.
ſpectu tuo dirigetur [24].

ℭ Titulus pſalmi centeſimi tertii.

ℭ Dauid. **Pſalmus centeſimus tertius.**

1 B Enedic [1] anima mea dño, & omīa interiora mea no [1] Lauda aīa mea
mini ſanctitatis eius. dominum.
2 B enedic [2] anima mea dño, & noli obliuiſci omnium re [2] Lauda aīa mea
tributionum eius. dominum. [3] Parcet.
3 Q ui propitiať [3] omnibus iniquitatibus tuis, qui ſanat
omnes infirmitates tuas.
4 Q ui redimit de fouea [4] uitam tuam, qui coronat te mi [4] Fouea corrupti
ſericordia & miſerationibus. onis.
5 Q ui ſaciat bono os [5] tuum, renouabitur uelut aquilæ [5] Ornamentum
iuuentus tua. tuum.
6 F aciens iuſtitias dominus & iudicia, omnibus qui calū
niam ſuſtinent. [6] Opera.
7 N otas fecit uias ſuas moyſi, filiis iſrael ſtudia [6] eius. [7] Longanimus fu
8 P ius & plenus gratia dominus, lentus [7] ira & magnus rore.
miſericordia.
9 N on in æternū cōtendet, neq; in æternū ſeruabit odiū.
10 N on ſm peccata noſtra fecit nobis, neq; ſm iniquitates
noſtras retribuit nobis.
11 Q uoniā ſm altitudinem cœli erga [8] terrā, præualuit mi [8] Super terrā cor
ſericordia eius ſuper timentes eum. roborata eſt.
12 S ecundū longitudinem orientis ab occidente, longe fe
cit a nobis tranſgreſſiones noſtras.
13 S icut miſereť pater filioꝝ, miſertꝰ eſt dñs timētibus eū.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00112

14 Q uoniã ipſe cognouit figmẽtũ [9] noſtrum, recordatus [9] Plaſmationẽ nr̃am.
eſt quoniã puluis ſumus.
15 H omo, ſicut fœnũ dies eius, ſicut flos agri ſic florebit.
16 Q m̃ ſpiritus pertranſiuit in illo & non eſt, & nõ cogno
ſcet eum amplius locus eius.
17 E t miſericordia dñi a ſeculo, & uſq; in ſeculũ ſup timen
tes eum, & iuſtitia eius in filios filiorũ.
18 H is qui cuſtodiunt fœdus eius, & recordant̃ præcepto- [10] Teſtamentum.
rum eius ut faciant ea.
19 D ominus in cœlo ſtabiliuit [11] thronũ ſuũ, & regnũ eius [11] Direxit, firmauit.
cuicunq; dominatum eſt.
20 B enedicite [12] dño angeli eius, potentes uirtute facien- [12] Laudate dñm.
tes uerbum eius, ad audiendã uocẽ ſermonis eius.
21 B enedicite [13] domino om̃es exercitus eius, miniſtri eius [13] Laudate dñm.
facientes uoluntatem eius.
22 B enedicite [14] dño oĩa opa eius, in omnibus locis dñati [14] Laudate dñm.
onis eius, benedic [15] anima mea dño. [15] Lauda.

Pſalmus centeſimus quartus.

1 B Enedic [1] aĩa mea dño, dñe deus meus magnificatus [1] Lauda.
es uehementer, cõfeſſionẽ [2] & decorẽ induiſti. [2] Celebritatem.
2 I nduens [3] lumen ſicut ueſtimentum, extendens cœlos [3] Operiens.
ſicut cortinam.
[4] Cõtignationi bus p̃munire. 3 Q ui tegit [4] aquis excelſa [5] eius, qui ponit nubes currũ [5] Aſcẽſiões eius, ul' nu
ſuum, qui ambulat ſuper alas uenti. bes ei9, ul' æthera eius.
4 F acit angelos ſuos ſpiritus, miſtros eius ignẽ urentẽ [6]. [6] Inflammantem.
5 F undauit terram ſuper baſes [7] eius, non commouebit [7] Sup ſtabilitates ei9.
in æternum & ſemper.
6 A byſſo [8] uelut ueſtimento operuit eam, ſuper montes [8] Abyſſum uelut in-
ſtabunt aquæ. dumentũ operuit.
7 A b increpatione tua fugient, a uoce tonitrui tui præci
pitabuntur [9]. [9] Feſtinabunt.
8 A ſcendent [10] montes & deſcendẽt ualles, ad locum quem [10] Aſcendunt mõtes
fundaſti eis. deſcendunt.
9 T erminum poſuiſti quem non tranſgredientur, neq; re
uertentur [11] ut operiant terram. [11] Cõuertentur operi
10 Qui emittit fontes in cõuallib9, iter mõtes ambulabũt. re terram.
[12] Aq̃s ſaturã bũt potabũt oẽm beſtiam. 11 P otabũt oẽs [12] beſtiæ agri, extiguẽt [13] onagri ſitim ſuã. [13] Frangent, expecta
12 I uxta illos uolucres cœli habitabunt, de medio frondi bunt.
um dabunt uocem.

13 Irrigans montes de excelſis [14] ſuis, de fructu operũ tuo-
rum ſatiabitur terra.
14 Faciens germinare fœnũ iumentis & herbam, ſeruitu-
ti [15] hominis, ut educat panem de terra.
15 Et uinũ lætificabit cor hoĩs, ut illuſtret [16] faciẽ oleo, &
panis cor hominis confirmet.
16 Saturabuntur ligna dñi, cedri libani quas plantauit.
17 Qm̃ ibi paſſeres nidificabũt, ciconiæ abietes domus ei9.
18 Montes excelſi damis, petra refugium cuniculis [17].
19 Fecit lunam propter [18] tp̱a, ſol cognouit occaſum ſuũ.
20 Poſuiſti tenebras, & facta eſt nox, in ipſa mouebuntur
omnes beſtiæ ſaltus.
21 Catuli leonum rugiunt ad prædam [19], & ut quærant a
deo eſcam ſuam.
22 Orieẽ ſol, cõgregabunẽ, & in habitaculis [20] ſuis accũbẽt.
23 Egredietur homo ad opus ſuum, & ad culturã [21] ſuam
uſq; ad ueſperam.
24 Quam multiplicata ſunt opera tua domine, omnia illa
in ſapientia feciſti, impleta eſt terra poſſeſſione tua.
25 Hoc mare magnũ & latũ [22] manibus, illic reptile cuius
non eſt numerus, aĩalia puſilla cũ magnis.
26 Illic naues pertranſibunt, [23] leuiathan quem formaſti
ut rideat in [24] ipſo.
27 Omnia illa te expectãt, ut des cibũ eis in tp̱e ſuo.
28 Dabis illis colligẽt, aperies manũ tuã, ſatiabunẽ bono.
29 Abſcondes faciem tuam turbabunẽ, auferes ſpũm eoꝝ
peribunt, & in puluerem ſuũ reuertenẽ.
30 Emittes ſpũm tuũ creabunẽ, & renouabis faciẽ terræ.
31 Sit gloria dñi in æternũ, lætetur dñs in opibus ſuis.
32 Qui reſpicit terram & contremiſcet, tanget montes &
fumabunt.
33 Cantabo dño in uita mea, pſallã deo meo q̃diu fuero.
34 Dulceſcat [25] ei eloquiũ meũ, ego lætabor in dño.
35 Deficiant peccatores e terra, & impii amplius non ſint,
benedic [26] anima mea dño, halleluia.

Pſalmus centeſimus quintus.

1 COnfitemini [1] dño inuocate nomen eius, nota faci-
te in populis ſtudia [2] eius.
2 Cantate ei pſallite ei, narrate omnia mirabilia eius.

[17] Erinaciis.
[18] Per tp̱a. i. ut diſtĩguanẽ tp̱a, p̃ſertim in qb9 cõgreganẽ homines ad ſolennitatem.
[19] Pro rapina, pro eſca.
[20] In ſpeluncis accubabunt.

[14] De nubibus ſuis uel de æthere ſuo.
[15] Ad culturam hominis.
[16] Vł ſup oleũ ſplẽdeſcere faciat, ex pinguedĩe, uł præ pinguedĩe, uł ut iubilet, uł exultet, tripudiet p̃ pinguedĩe uel p̃ oleo. i. ut faciat tripudiare, iubilare, uel ſplendeſcere uultũ præ oleo, uel prę pinguedine.
[21] Ad ſuitutẽ ſuã.
[22] Spacioſum.
[23] Ambulabunt.
[24] Id eſt ĩ mari, qm̃ ut aiũt dñs eſt aliorum piſcium.
[25] Suaue ſit.
[26] Lauda aĩa mea dominum.
[1] Celebrate dñm.
[2] Opera.

3 L audamini [3] in nomīe ſanctitatis eius,lætetur cor quæ [3] Laudate.
rentium dominum.
4 Q uærite dominū & fortitudinem [4] eius,quęrite faciem [4] Virtutem.
eius iugiter.
5 M ementote mirabiliū eius quæ fecit, prodigiorū eius
& iudiciorū oris eius.
6 S emen abraam ſerui ſui,filii iacob electi eius.
7 I pſe dn̄s deus noſter,in uniuerſa terra iudicia eius.
8 R ecordatus eſt in æternū fœderis eius, uerbi [5] quod mā [5] Verbū mādauit in
dauit in mille generationes. mille generationes.
9 Q uod pepigit cū abraam,& iuramēti ſui ad Iſaac. [6] Et ſtatuit illud.
10 E t collocauit [6] illud iacob in ſtatutum, iſrael in fœdus
æternum. [7] Funiculum.
11 D icēs tibi dabo terrā chanaan, ſortē [7] hæreditatis uſ̄æ.
12 D ū eēnt illi uiri [8] numeri ꝑ q̄ minimi, & aduenæ in ea. [8] Illi uiri nūeri ut mo
[9] Ambulaue runt. 13 E t perrexerunt [9] de gente in gentem, de regno ad po- dicū uel minimi.
pulum alterum.
14 N on permiſit hominem calumniare eos, & redarguit
pro eis reges.
15 N olite tangere chriſtos meos, & prophetas [10] meos no [10] Et contra ꝓpheras
lite affligere. meos ne malignemī.
16 E t uocauit famem ſuper terram,omnem uirgam [11] pa- [11] Sig nificat omnia le
nis confregit. gumina.
17 M iſit ante conſpectum eorum uirum, in ſeruum uenū
datus eſt ioſeph.
[12] Humiliaue runt. 18 A fflixerunt [12] in cōpede pedes eius,in ferrum [13] ingreſſa [13] Ferrum ingreſſum
eſt anima eius. eſt in corpore uel in
19 V ſq; ad tempus quo ueniret uerbū eius, eloquiū domi anima eius.
ni examinauit [14] eum. [14] Purgauit.
20 M iſit rex & ſoluit eū,dn̄ator populoꝝ & dimiſit illū.
21 P oſuit illum dn̄m domus ſuæ,& dominatorem in om̄i
poſſeſſione eius. [15] In anima ſua.
22 V t uinciat principes eius ſ̄m uoluntatē ſuā, [15] & ſenes [16] Prudētiā doceret.
eius ſapientiam [16] doceat.
23 E t ingreſſus eſt iſrael in ægyptum, & iacob aduena fuit
in̄ terra cham. [17] Corroborauit.
24 E t creſcere fecit populū ſuū nimis, & m̄ltiplicauit [17] eū
ſuper tribulantes eum.
25 C onuerſum eſt cor eorum ut odio haberent populum

ſuum,ut dolos ſtruerent in ſeruos ſuos.
26 Miſit moyſen ſeruũ ſuũ,aaron qm̃ elegit ip̄m,
27 Poſuerũt in ip̄is uerba ſignoꝝ eius, & prodigia in ter-
ra cham.
28 Miſit tenebras & obtenebrauit,[18] & non defecerunt[19] a
uerbis eius.
29 Conuertit aquas eoꝝ ĩ ſanguinẽ,& occidit piſces eorũ.
30 Produxit terra eoꝝ ranas,in cubilibus regũ eoꝝ.
31 Dixit & uenit omnimoda[20] muſca, ſcinifes[21] in oĩbus
terminis eorum.
32 Conuertit[22] pluuias eoꝝ in grãdinẽ,ignẽ corruſcantẽ[23]
in terra eorum.
33 Et percuſſit uites[24] eoꝝ & ficulneas eoꝝ,& confregit li
gnum termini eorum.
34 Dixit & uenit locuſta & bruchus, cuiꝰ nõ erat numerus.
35 Et comedit omnẽ herbã in terra eoꝝ, & deuorauit fru-
ctum terræ eorum.
36 Et percuſſit omne primogenitũ in terra eoꝝ, primiti-
as omniũ[25] fortitudinũ eorum.
37 Et eduxit eos cum argento & auro, & non erat in tribu
bus eius infirmus[26].
38 Lætata eſt ægyptus cum egrederent̃, quoniam cecidit
timor eorum ſuper illos.
39 Expandit nubem in tegumẽtum, & ignem ut illuceſce
ret[23] per noctem.
40 Petiit & uenit coturnix,& pane cœli ſaturauit eos.
41 Aperuit petram & fluxerunt aquæ, abierũt per arida[24]
loca flumina.
42 Qm̃ recordatꝰ ẽ uerbi ſanctitatis ſuæ,cũ abraã ſuo ſuo.
43 Et eduxit populum ſuum in iocunditate,cum exultati-
one[25] electos eius.
44 Et dedit illis terras gentium, & laborem populorũ hæ-
reditate poſſederunt.
45 Vt cuſtodiãt ſtatuta eius,& leges eius ſeruẽt,halleluia.

Pſalmus centeſimus ſextus. Alleluia.

1 COnfitemini dño quoniam bonus, qm̃ in æternum
miſericordia eius.
2 Quis loquet̃ potẽtias dñi,auditã faciet oẽm laudẽ eius.
3 Beati qui cuſtodiũt iudiciũ,faciũt iuſtitiã in õi tp̄e.

[18] Et obtenebratum eſt.
[19] Nõ fuerũt rebelles non irritauerũt ꝟba eius uł nõ fuerunt infideles.
[20] Signat oẽ genꝰ uolatiliũ uenenoſoꝝ uelut muſcas & hmõi
[21] Pediculi.
[22] Dedit.
[23] Ignẽ flammaꝝ, uel cõbuſtionum.
[24] Vitem eoꝝ.
[25] Oĩm laborꝝ eoꝝ
[26] Corruens.
[23] Illuſtraret.
[24] Per ſolitudines flumẽ.i. ut flumen abierunt aquæ.
[25] Cantico.

4 Memento mei dñe in bona uoluntate[1] erga populũ tu
um,uiſita me in ſalute tua.
5 Vt reſpiciam in bonitate[2] electi tui, & læter in iuſtitia
gentis tuæ,ut laudẽ[3] cũ hæreditate tua.
6 Peccauimus cũ patribus noſtris, peruerſe ægimus im
pie fecimus.
7 Patres noſtri in ægypto nõ intellexerũt mirabilia tua,
non fuerunt recordati multitudinis miſericordiaꝝ tua
rum,& rebelles fuerunt [4] in mari,in mari rubro.
8 Et ſaluauit eos propter nomen ſuum,ut notam faceret
potentiam ſuam.
9 Et increpauit mare rubrũ & exiccatum eſt, & deduxit
illos per abyſſos uelut per deſertum.
10 Et ſaluauit eos de manu odiẽtis, & redemit illos de ma
nu inimici.
11 Et operuerunt aquæ tribulantes eos,unus ex eis non re
manſit.
12 Et crediderunt uerbis eius,cantauerũt laudẽ eius.
13 Cum feſtinatione[5] obliti ſunt operum eius, non expe-
ctauerunt conſilium eius.
14 Et concupierunt concupiſcentiam in deſerto, & tenta
uerunt deum in ſolitudine.
15 Et dedit illis petitionẽ eoꝝ,& miſit maciẽ in corp⁹eoꝝ.[6]
16 Et ad iracundiam concitauerunt[7] moyſen in caſtris,
aaron ſanctum domini.
17 Aperta eſt terra & deglutiuit dathan,& operuit cõgre-
gationem abyram.
18 Et ſuccenſus[8] eſt ignis in congregatione eorum,flãma
combuſſit impios.
19 Fecerũt uitulũ in choreb,& adorauerũt conflatile.
20 Et mutauerunt gloriam ſuam,in ſimilitudinem bouis
comedentis fœnum.
21 Obliti ſũt dei ſaluantis eos, faciẽtis magna in ægypto.
22 Mirabilia in terra chã, terribilia in[9] mari rubro.
23 Et dixit ut deſtrueret eos, niſi Moyſes electus eius ſte-
tiſſet in confractione ante conſpectum eius, ut auerte-
ret[10] iram illius ne diſſiparet[11].
24 Et abominati ſunt terram deſiderii,non crediderũt uer
bo eius.

[1] In beneplacito ppl̃i tui.i.dũ habebis uolũtatẽ bonam &c.
[2] Vt uideã bonitatẽ electoꝝ tuoꝝ.
[3] Vt lauder.
[4] Et ad iracundiã cõcitauerunt ſup mare.
[5] Accelerauerunt.
[6] Animam.
[7] Zelati ſunt.
[8] Et exarſit ignis.
[9] Sup mare rubrum.
[10] Conuerteret.
[11] Diſperderet.

25 Et murmurauerunt in tentoriis ſuis, non audierunt uo
cem domini.
26 Et leuauit manum ſuã aduerſus [12] eos, ut deiiceret eos [12] Propter illos ut
in deſerto. ꝓſterneret eos.
27 Et ut deiiceret ſemen eorum in gentibus, & diſpergeret
eos in terris.
28 Et coniuncti [13] ſunt baalpeor, & comederunt ſacrificia [13] Proprie ſignĩcat
mortuorum. iugũ imponere.
29 Et ad iracundiam prouocauerunt in [14] ſtudiis ſuis, & [14] In operibus ſuis
irruit in ipſis peſtis. & cõfracta eſt.
30 Et ſtetit phinees & execut⁹ é iuſtitiã, & ceſſauit [15] peſtis. [15] Prohibita eſt.
31 Et imputatũ fuit illi ad iuſtitiam, in generatione & ge
nerationem uſq; in æternum.
32 Et ad iracundiam [16] concitauerunt ſuper aquas conten [16] Ad irã prouo-
[18] Mouit. tionis, & malum [17] intulit moyſi propter eos. cauerunt.
33 Quoniam prouocauerunt ſpiritum eius, & locut⁹ eſt [18] [17] Et malum fuit
cum labiis ſuis. Moyſi.
34 Non deſtruxerũt populos, quos dixit dominus illis.
35 Et cõmixti ſunt inter gentes, & didicerũt opa eoꝝ.
36 Et ſeruierunt ſculptilibus eorum, & fuerunt [19] illis in [19] Offendiculum.
ſcandalum.
37 Et ſacrificauerũt filios ſuos, & filias ſuas dæmonibus.
38 Et effuderunt ſanguinem innocentis ſanguinem filio
rum ſuorum, & filiarum ſuarũ quas ſacrificauerũt ſcul-
ptilibus chanaan, & polluta [20] eſt terra ſanguinibus. [20] Infecta.
39 Et coinquinati ſunt in operibus ſuis, & fornicati ſunt in
ſtudiis [21] ſuis. [21] Operibus ſuis.
40 Et exarſit ira domini in populo ſuo, & abominatus eſt
hæreditatem ſuam.
41 Et dedit eos in manu gentium, & dominati ſunt eis qui
oderunt eos.
42 Et oppſſerũt eos ĩimici eoꝝ, & cõtriti ſũt ſub mãu eoꝝ.
43 Sæpe numero liberauit eos, ipi uero rebelles [22] facti ſũt [22] Ad iracundiam
in cõſiliis ſuis, & depſſi fuerũt propter iniquitatẽ ſuã. concitauerunt.
44 Et uidit [23] tribulationẽ ipſorum, cum audiret lamenta- [23] Et reſpexit in tri
tionem [24] eorum. bulatione.
[24] Clamorẽ eorũ.
45 Et memor fuit erga illos [25] fœderis ſui, & pœnituit eũ [25] Fuit illis.
ſm multitudinem miſericordiarum eius.
46 Et dedit eos in miſerationes, coram omnibus qui in ca
ptiuitatẽ [26] duxerant illos. [26] Capientibus.

47 S aluos nos fac dñe deus noſter,& congrega nos de gen
tibus,ad [27] celebrandũ nomen ſanctitatis tuæ ad laudã/ — [27] Vt cõfiteamur noĩ
dum [28] cum laude tua. — [28] Vt lauderis.
48 B enedictus dominus deus iſrael a ſeculo & uſq; in ſecu
lum,& dicet omnis populus amen,halleluia.

Pſalmus centeſimus ſeptimus.

1 C Onfitemini [1] domino quoniam bonus,quoniã in ſe — [1] Celebrate dñm.
culum miſericordia eius.
2 D icant qui redempti ſunt a domino , quos redemit de
manu tribulantis.
3 E t de terris cõgregauit eos, ab oriente & ab occidente,
ab aquilone & a meridie.
[3] Seſſionis. — 4 E rrauerunt in deſerto [2],in inculta uia,ciuitatem habi/ — [2] In ruina deſtructio
tationis [3] non inuenerunt, — ne uię,aut uia deſtru
5 E ſurientes etiam ſitientes,anima eorum in ipſis mœro — cta aut deuaſtatione
re [4] operiebatur. — uiæ.
[4] Anxietate inuolue
6 E t clamauerunt ad dominũ dum tribularentur, de co/ — batur.
artationibus [5] eorum liberauit eos. — [5] Anguſtiis.
7 E t direxit illos per uiam rectam, ut irent in ciuitatem
habitationis.
8 M anifeſtent [6] domino miſericordiam eius, & mirabi/ — [6] Celebrabunt.
lia eius filiis hominum.
9 Q uoniam ſatiauit animam concupiſcentem [7], & ani/ — [7] Vacuã inanem.
mam eſurientem impleuit bono.
10 H abitantes [8] in tenebris & umbra mortis, uinctos affli — [8] Sedentes.
ctione [9] & ferro. — [9] Miſeria pauptate.
11 Q uoniam defecerunt [10] ab eloquiis dei, & conſilium al — [10] Exacerbauerunt.
tiſſimi blaſphemauerunt.
12 E t contriuit in labore cor eorum, corruerunt & nõ fuit
qui [11] adiuuaret. — [11] Auxiliator.
13 E t clamauerunt ad dominum in tribulatiõe eorum,de
coartationibus [12] eorum ſaluauit eos. — [12] Anguſtiis.
14 E duxit eos de tenebris & umbra mortis, & uincula eo/
rum dirupit [13]. — [13] Diſſoluit.
15 M anifeſtent [14] domino miſericordiam eius,& mirabi/ — [14] Celebrent.
lia eius filiis hominum.
16 Q uia cõtriuit portas æreas,& uectes ferreos cõfregit [15]. — [15] Cõminuit ĩcidit.
17 I nſipientes [16] a uia tranſgreſſionis eorum , & a delictis — [16] Velut ĩſipiẽtes prę
[17] Affligentur. — ſuis afflicti [17] fuerunt. — uia tranſgreſſionis.

18 Omnem eſcam abominata [18] eſt anima eorũ, & appro [18] Abominabiť.
pinquauerunt uſq; ad portas mortis.
19 Et clamauerunt ad dominum in tribulatione eorum,
de coartationibus [19] eorum ſaluauit eos. [19] Anguſtiis.
20 Miſit uerbum ſuũ & ſanauit eos, & liberauit a corrupti
onibus [20] eos. [20] A foueis ipſorũ
uł ipſos a foueis.
[21] Celebrabũt. 21 Manifeſtent [21] domino miſericordiam eius, & mirabi-
lia eius filiis hominum.
[23] Narrabunt. 22 Et ſacrificent [22] ſacrificia confeſſionis, & narrent [23] ope [22] Et ſacrificabũt.
ra eius in exultatione [24]. [24] Cantico.
23 Qui deſcendunt in mare nauibus, qui faciunt opus in
aquis multis.
24 Ipſi uiderũt opa dñi, & mirabilia eius in profundo.
25 Et dixit & collocauit [25] uentum turbinis, & eleuauit un [25] Et ſtatuit fecit
das eius. ſtare.
26 Aſcendent [26] in cœlum & deſcendẽt in abyſſos, anima [26] Aſcẽderũt de-
eorum in malo liquefiet. ſcẽderũt tabefiet.
27 Conterentur [27] & mouebuntur uelut ebrius, & omnis ſa [27] Circuibunt, cir
pientia eorum deprimetur. cungirabunt.
28 Et clamauerunt ad dominum in tribulatione eorũ, &
de coartationibus [28] eorum ſaluauit eos. [28] Anguſtiis.
29 Locauit turbinem in tranquillitatem, [29] & ſiluerũt un [29] In ſilentium.
dæ eorum.
30 Et lætati ſunt quoniam ſiluerunt, & deduxit illos in re-
gionem uoluntatis [30] eorum. [30] Deſiderii.
31 Manifeſtent [31] dño miſericordiã eius, & mirabilia eius [31] Celebrabunt.
filiis hominum.
32 Et exaltent [32] eum in eccleſia populi, & in cathedra ſe- [32] Exaltabũt lau-
niorum laudent eum. dabunt.
33 Poſuit flumina in deſertum, & exitus aquarum in ſic-
citatem.
34 Terram fructiferam in ſterilitatem [33], præ malitia habi [33] Salſuginem.
tantium in ea.
35 Poſuit deſertum in ſtagnum aquarum, & terram ſicci-
tatis [34] in egreſſus aquarum. [34] Solitudinis.
36 Et collocauit ibi eſurientes, & firmauerũt [35] ciuitatem [35] Direxerunt.
habitationis.
37 Et ſeminauerunt agros, & plantauerunt uineas, & fece-
runt fructum & fruges.

38 Et benedixit illis & multiplicati ſunt nimis, & iumenta
eorum non minuit.
39 Et diminuti fuerunt atq; humiliati, ab oppreſſione,[36] [36] Imperio.
malo & anxietate.
40 Effudit contemptum ſuper principes, & fecit eos errare
in ſolitudine[37] ſine uia. [37] Vacuo.
41 Et exaltauit inopem ab afflictione, & poſuit uelut oues
familias[38]. [38] Progenies.
42 Videbunt recti & lætabuntur, & omnis iniquitas cõtra-
het os ſuum.
43 Quis ſapiens & cuſtodiet hæc? & intelligens[40] miſeri- [3°] Et intelligent miſe
cordias domini. ricordię domini.

¶ Titulus pſalmi centeſimi octaui.

¶ Canticum pſalmi dauid.

Pſalmus centeſimus octauus.

1 PAratum[1] cor meum deus, cantabo & pſallam, eti- [1] Directũ cor meũ.
am gloria mea.
2 Exurge nablum & cithara, excitabo[2] auroram. [2] Id eſt nõ ĩpa aurora excitabit me, ſed cũ ego ſurgã ante auroram uidebor excitare illam.
3 Celebrabo te in populis domine, & pſallam tibi in na-
tionibus.
4 Quoniam magna ſuper cœlos miſericordia tua, & uſq;
ad nubes ueritas tua.
5 Exaltare ſuper cœlos deus, & ſup oẽm terrã glĩa tua.
6 Vt liberentur dilecti tui, ſaluam fac dexteram tuam &
reſponde mihi.
7 Deus locutus eſt in ſanctitate ſua, exultabo diuidam ſi
chem, & uallem ſuchoth metiar.
8 Meus eſt galaad, & meus eſt manaſſes, & effraim forti-
tudo capitis mei, iuda dux meus.
9 Moab olla lotionis meæ, ſuper idumæam proiiciã[3] cal [3] Extendam.
ciamentum meũ, ſuper philiſteam iubilabo.
10 Quis deducet me in ciuitatem munitionis, quis dedu-
cet me uſq; in idumæam.
11 Nonne[4] deus oblitus es noſtri, & non egredieris deus [4] Certe deus dereli-
cum exercitibus noſtris. quiſti nos.
12 Da nobis auxilium in tribulatione,[5] quoniam uanitas [5] De tribulatione.
ſalus ab homine.
13 In deo faciemus uirtutem[6], & ipſe conculcabit tribu- [6] Exercitum fortitu
lantes nos. dinem.

ℭ Titulus pſalmi centeſimi noni.

[1] Effundenti ſangui- nem.

ℭ Vincenti [1] dauid pſalmus.

Pſalmus centeſimus nonus.

1 DEus laudis meæ, ne taceas.
2 Quoniam os impii & os fraudis ſuper me aperta
ſunt, locuti ſunt aduerſum me lingua falſitatis:
3 Et uerbis odii circundederunt me, & præliati ſunt ad-
uerſum me ſine cauſa.
4 Pro dilectione [2] mea aduerſati ſunt mihi, ego [3] autem
orabam.
5 Et poſuerunt aduerſum me malum pro bono, & odiũ
pro dilectione mea.
6 Conſtitues [4] ſuper eũ impiũ, & ſathan ſtet a dextris ei9.
7 Dũ iudicabiť egrediať ĩpius, & oratio eius ſit in pctm̃.
8 Sint dies eius pauci, dominiũ [5] eius accipiat alter.
9 Sint filii eius orphani, & uxor eius uidua.
10 Et inſtabiles [6] uagẽtur filii eius, & mendicẽt [7], & inqui
rant ex deuaſtationibus [8] eorum.
11 Perdat [9] exactor uniuerſa quæ habet, & diripiant alie-
ni laborem eius.
12 Ne ſit illi attrahens [10] miſericordiam, neq; ſit qui miſe-
reatur pupillis eius.
13 Sit nouiſſimum eius interitus, [11] in generatione altera
deleatur nomen eorum.
14 Redeat in memoriam delictum patrum eius apud do
minum, & peccatum matris eius ne extinguatur.
15 Sint in cõſpectu domini ſemper, & perimat de terra me
moriam eorum.
16 Qm̃ [12] nõ eſt recordat9 exercere miſericordiã, & pſecut9
eſt uirũ pauperẽ & ĩopẽ, & cõpũctũ [13] corde ut occideret
17 Et dilexit maledictionem & ueniet [14] illi, & noluit be-
nedictionem & elongabitur ab eo.
18 Et indutus [15] eſt maledictione ſicut ueſtimento ſuo, &
ingreſſa eſt uelut aqua in uiſcera eius, & uelut oleum [16]
in oſſa eius.
19 Sit illi ſicut pallium quo operietur, & in cingulum iugi
ter accingat illam.
20 Hoc opus aduerſantium [17] mihi a domino, & loquenti
um malum aduerſus animam meam.

[2] Pro eo q dili- gebam.
[3] Ego aũt orõ, uel orõnẽ. ſ. fundebã.
[4] Præpone.
[5] Prępoſiturã, uel ẽpatum eius.
[6] Nutantes moue antur.
[7] Et petant.
[8] Deſolationibus.
[9] Illaqueet.
[10] Præſtans.
[11] Vt perimatur.
[12] Pro eo q nõ eſt recordatus facere miſericordiam.
[13] Contritum.
[14] Et ingredietur in illum.
[15] Et induit.
[16] Medulla uel pin guedo.
[17] Illorum q aduer ſantur mihi.

21 Tu autem deus domine fac mecum propter nomen tu
um, quoniam bona miſericordia tua, eripe me.
22 Quoniam pauper & egenus ego ſum, & cor meum uul
neratum [18] eſt intra me.
23 Sicut umbra cum inclinatur ambulaui [19], excuſſus ſum
ſicut locuſta.
24 Genua mea corruerunt præ ieiunio, & caro mea exaru
it [20] a pinguedine.
25 Ego autem factus ſum obprobrium illis, uidebunt me
mouebunt caput ſuum.
26 Adiuua me domine deus meus, ſaluum me fac ſecun-
dum miſericordiam tuam.
27 Et cognoſcent [21] qm̃ manus tua hæc, tu dñe feciſti eã.
28 Maledicent ipſi & tu benedices, ſurrexerunt [22] & cõfun
dentur, & ſeruus tuus lætabitur.
29 Induantur aduerſantes mihi obprobrio, & operiantur
uelut pallio confuſione eorum.
30 Confitebor [23] domino uehementer ore meo, & in me-
dio multorum laudabo eum.
31 Quoniam ſtabit a dextris pauperis, ut ſaluet a iudican-
tibus animam eius.

[18] Vacuum.
[19] Deductus ſum.
[20] Aruit a pinguedine. i. qa nõ hẽo ãplius illã, uel macuit p̃ oleo uel a pinguedine.
[21] Scient.
[22] Surgent.
[23] Celebrabo dñm.

¶ Titulus pſalmi centeſimi decimi.

¶ Dauid pſalmus.

Pſalmus centeſimus decimus.

1 Dixit [1] dominus dño meo, ſede a dexteris meis, do-
nec ponam inimicos tuos ſcabellũ pedum tuoꝝ.
2 Virgam uirtutis [2] tuæ emittet dominus ex ſyon, domi
nare in medio inimicorum tuorum.
3 Populus tuus cum oblatiõibus [3] in die [4] uirtutis tuæ in
decoribus ſanctitatis, ex utero ortus eſt tibi ros generati
onis tuæ.
4 Iurauit dominus & non pœnitebit eum, tu es ſacerdos
in æternum ſm [5] ordinem malchiſedech.
5 Dominus a dextris tuis, percuſſit in die iræ ſuæ reges.
6 Iudicabit in gentibus, congregauit [6] cadauera, percuſ-
ſit caput [7] ſuper terram multam.
7 De torrente in uia bibet, propterea exaltabit caput.

[1] Dictum domini.
[2] Fortitudinis.
[3] Oblatiões. ſ. munificas, uel liberales offerent, uel oblationes erit uel aliqd aliud.
[4] In die fortitudis tuę in mõtibus ſctitatis ex uulua pie. t° eſt uel egreſſus tibi ros iuuẽtutis tuę, uel ex mr̃e, uel ex mr̃ice diluclo uelut aurora ſurrexit tibi, ul' ſup aurorã tibi ros natiuitatis tuæ.
[5] Iuxta p̃poſitionem, uel iuxta cauſam melchiſedech.
[6] Impleuit, uel plenũ ẽ cadaueribꝰ. ſ. p totũ uel impleuit ualles.
[7] Principẽ. ſ. q erat ſup terrã mltã ul' caput multũ ſuper terrã.

Pſalmus centeſimus undecimus.

Hallelu…

1 CElebrabo dominum in toto corde,in ſecreto recto
rum & congregatione.
2 Magna opera domini,exquiſita [1] ab omnibus cupien/ [1] Exq̃ſita in oẽs uo
tibus ea. lũtates eoꝝ uel in
3 Confeſſio [2] & decor opus eius, & iuſtitia eius manet in omibus deſideriis
æternum. eorum.

[2] Glĩa,pulchritu do celebritas.

4 Memoriam fecit mirabiliũ ſuoꝝ,clemens [3] & pius dñs. [4] Prædam.

[3] Miſericors & miſerator.

5 Eſcam [4] dedit timentibus eum, memor erit in æternũ
fœderis [5] ſui. [5] Teſtamenti.
6 Virtutem operum ſuorum annunciauit populo ſuo,ut
daret [6] illis hæreditatem gentium. [6] Vt det.
7 Opera manuum eius ueritas & iudicium, fidelia omnia
præcepta eius.
8 Confirmata in ſeculum in æternum, facta in ueritate
& æquitate.
9 Redemptionem miſit populo ſuo, mãdauit in æternũ
fœdus [7] ſuum,ſanctum & terribile nomen eius. [7] Teſtamẽtum.
10 Initium ſapientiæ timor domini,intellectus bonus oĩ/
bus facientibus ea [8] ,laus eius permanet in æternum. [8] Scilicet mãdata.

Pſalmus centeſimus duodecimus.

Halleluia.

1 BEatus uir qui timet dominum, in mandatis eius cu [1] Amat diligit
pit [1] nimis. uult.
2 Potens in terra erit ſemen eius, generatio rectorum be
nedicetur.
3 Vbertas [2] & diuitiæ in domo eius,& iuſtitia eius manet [2] Copia.
in æternum.
4 Exortum eſt in tenebris lumen rectis,clemens & pius &
iuſtus.
5 Beatus [3] uir qui miſeretur & commodat, diſpenſabit [4] [3] Bonus,fœlix.
uerba ſua in iudicio. [4] Gubernabit.
6 Quoniam in æternum non commouebitur, in memo
ria æterna erit iuſtus.
7 Ab auditu malo non timebit, firmum [5] cor eius confi/ [5] Paratum.
dens in domino.
8 Confirmatum [6] eſt cor eius non timebit, donec deſpici [6] Paratum.
at [7] tribulantes eum. [7] Videat in inimi cos ſuos.
9 Diſperſit [8] dedit pauperibus,iuſtitia eius manet in æter [8] Expẽdit ſumpti/
num,cornu eius exaltabitur in gloria. tauit uel expenſas largitus eſt.

10 I mpius uidebit & iraſcetur, dentibus ſuis frendet & li-
quefiet, deſiderium impiorum peribit.

Pſalmus centeſimus decimus tertius.

H alleluia.

1 L Audate ipſum ſerui domini, laudate nomen dñi.
2 S it nomen domini benedictum, ex nunc & uſq; in
æternum.
3 A b ortu ſolis uſq; ad occaſum eius, laudabile [1] nomen
domini. — [1] Laudatum.
4 E xcelſus ſuper omnes gentes dominus, ſuper cœlos glo
ria eius.
5 Q uis ſicut dñs de⁹ noſter qui ſe exaltat ut habitet, [2] qui
ſe humiliat ut reſpiciat in cœlo & in terra. — [2] Vt ſedeat.
6 E leuans [3] de puluere inopem, de ſtercoribus exaltabit
mendicum. — [3] Suſcitãs erigens.
7 V t collocet eũ cũ principibus, cũ principibus ppĺi ſui.
8 Q ui [4] habitare facit ſterilem domus, matrem filiorum
lætantem, halleluia. — [4] Collocat ſterilẽ in domo mr̃em filiis læ tantem.

Pſalmus centeſimus decimus quartus.

1 C Vm egrederetur iſrael de ægypto, domus iacob
de populo barbaro.
2 F actus [1] eſt iudas in ſanctitatẽ eius, iſrael ptãtes [2] eius. — [1] Facta eſt iudæa. [2] Dñatores eius.
3 M are uidit & fugit, iordanis conuerſus eſt retrorſum.
4 M ontes ſubſiluerũt ſicut arietes, colles ſicut agni [3] ouiũ. — [3] Filii.
5 Q uid eſt tibi mare q̃ [4] fugiſti, iordanis conuerſus es re
trorſum. — [4] Quod fugies conuerteris.
6 M õtes ſubſiliſtis [5] ſicut arietes, colles ſicut agni [6] ouiũ. — [5] Saltabitis. [6] Filii.
7 A facie domini contremiſce [7] terra, a facie dei iacob. — [7] Creatoris terræ.
8 Q ui conuertit petram in ſtagna aquarũ, ſilicem in fon
tem aquarum.

Pſalmus centeſimus decimus quintus.

1 N On nobis dñe nõ nobis, ſed nomini tuo da gloriã,
propter miſericordiã tuam & ueritatẽ tuã.
2 C ur dicent gentes, ubi eſt nunc [1] deus eorum. — [1] Quæſo.
3 Deus aũt noſter in cœlo, oĩa quæcũq; uoluit fecit.
4 S imulachra eorum argentum & aurum, opus manu-
um hominis.
5 O s habẽt & nõ loquenť, oculos habẽt & nõ uidebũt.
6 A ures habẽt & nõ audiẽt, nares habẽt & nõ odorabũt.

7 Manus habent & nõ palpabũt,pedes habent & nõ am-
bulabunt,non loquentur gutture ſuo.
8 Similes illis fiant qui faciunt ea,oĩs qui cõfidit in eis.
9 Iſrael ſpera[1] in domino, auxiliũ eoꝝ & ſcutũ eoꝝ ipſe. [1]Confide.
10 Domus aaron ſperate[2] in domino, auxilium eorum & [2]Confidite.
ſcutum eorum ipe.
11 Timentes dominum ſperate[3] in domino, auxilium eo [3]Confidite.
rum,& ſcutum eorum ipſe.

Pſalmus centeſimus decimus ſextus.

1 Dominus memor[1] fuit noſtri,benedicet,benedicet [1] Maſculis noſtris
domui iſrael,benedicet domui aaron. benedicet.
2 Benedicet timentibus dñm,puſillis cum magnis.
3 Adiiciat[2] dñs ſup uos,ſup uos & ſup filios ueſtros. [2] Addat.
4 Benedicti uos a dño,qui fecit cœlum & terram.
5 Cœlum[3] cœli dño,terram aũt dedit filiis hominũ. [3] Cœli cœli domi
6 Non mortui laudabunt dominum, neq; omnes qui de ni.ſ.ſunt.
ſcendunt in ſilentium.[4] [4]Foueam.
7 Nos autẽ benedicemus domino,ex nunc & uſq; in æter
num halleluia.

Pſalmus centeſimus decimus ſeptimus.

[1]Deſideraui cõcu 1 Dilexi[1] quoniam exaudiet dominus,uocem[2] depre [2] Vocẽ meã & de
piui ꝗ exaudiat dñs. cationum mearum. ꝑcationes meas.
2 Quia inclinauit aurẽ ſuã mihi,& ĩ dieb[9] meis ĩuocabo.
3 Circunderũt me dolores[3] mortis, & anguſtiæ inferni[4] [3]Funes.
inuenerunt me,tribulationẽ & anxietatẽ inueniã. [4]Foueæ.
4 Et nomẽ dñi ĩuocabo,obſecro dñe eripe aĩam meã.
5 Clemens[5] dñs & iuſtus,& deus noſter miſeretur. [5]Miſericors dñs.
[6]Simplices & per 6 Cuſtodiẽs paruulos[6] dominus,attenuatus[7] ſum & me [7] Pauper effectus ſum.
ſuaſibiles. ſaluabit.
7 Reuertere[8] anima mea in requiem tuam, quoniã do- [8]Conuertere.
minus retribuit tibi[9]. [9]Super te.
8 Quoniam eripuiſti animam meam de morte oculum
meum a lachrymis,pedem meum a lapſu[10].
9 Ambulabo in conſpectu domini,in terris uiuentiũ. [10] Ab impulſu & euerſione.
[11]Credidi ꝗ ob 10 Credidi[11] quoniã loquar,ego hũiliatus ſum nimis. [12] In feſtinatione
rẽ loqr ego rñ 11 Ego dixi in præcipitatione[12] mea,oĩs homo mẽdax. mea.
di locutus ſum 12 Quid reddam dño,oẽs[13] retributiones eius ſup me. [13]Pro oĩbus retri
teſtificat[9] ſum 13 Calicẽ ſaluationũ accipiã,[14] & nomen dñi ĩuocabo. butiõibus q̃ retri-
præcinui. buit mihi.
[14]Leuabo. 14 Vota mea dño reddã,nũc corã[15] omni populo eius. [15]Corã nunc ppl'o.

15 Precioſa in conſpectu domini, mors ſanctorum eius.
16 O ro domine quia ego ſeruus tuus, ego ſeruus tuus fili-
us ancillæ tuæ, dirupiſti[16] uincula mea. [16] Diſſoluiſti.
17 T ibi ſacrificabo ſacrificium confeſſionis[17], & nomen [17] Laudis celebratio-
domini inuocabo. nis.
18 V ota mea dño reddã, nunc corã oĩ populo eius.
19 I n atriis domus dñi, in medio tui hieruſalẽ, halleluia.
20 L audate dñm oẽs gentes, laudate eũ oẽs populi.
21 Q uoniã multiplicata[18] eſt ſuper nos miſericordia eius. [18] Corroborata.
& ueritas dñi in æternũ, halleluia.

Pſalmus centeſimus decimus octauus.

1 C Onfitemini[1] dño qm̃ bonus, qm̃ in æternum miſe- [1] Celebrate dñm.
ricordia eius.
2 D icat nunc iſrael, qm̃ in æternũ miſericordia eius.
3 D icat nũc domus aaron, qm̃ ĩ æternũ miſericordia ei⁹.
4 D icãt nũc qui timent dñm, qm̃ in æternũ mĩa eius.
5 D e tribulatiõe[2] inuocaui dñm, rñdit mihi in latitudi- [2] De anguſtia.
ne dominus.
6 D ominus[3] pro me, nõ timebo, quid faciet mihi homo? [3] Dominus mihi.
[4] Dñs mihi. 7 D ominus[4] pro me, inter auxiliantes mihi, & ego[5] de- [5] Et ego uidebo in o-
ſpiciam odio habentes me. dio me proſeq̃ntes.
8 M elius eſt cõfidere in dño, q̃ ſperare in hoĩe.
9 M elius eſt cõfidere in dño, q̃ ſperare in principibus.
10 O ẽs gẽtes circuierũt me, in noĩe dñi qm̃ perimã illas.
11 C ircuierũt me, etiam circũdederũt me, in nomine do-
mini quoniã perimam illas.
12 C ircundederũt me ſicut apes, extinctæ ſunt ſicut ignis
ſpinarum, in noĩe dñi qm̃ perimã illas.
13 I mpellens impulit me ut caderẽ, & dñs adiuuit me.
14 F ortitudo mea & canticũ dñs, & factus eſt mihi ĩ ſalutẽ.
15 V ox exultationis[6] & ſalutis, in tentoriis iuſtorum de- [6] Cantici.
xtera dñi fecit uirtutem[7]. [7] Fortitudinem exer-
16 D extera dñi exaltata eſt, dextera dñi fecit uirtutem. citum.
17 Non moriar ſed uiuam, & narrabo opus dñi.
18 C aſtigans caſtigauit me dñs, & morti nõ tradidit me.
19 A perite mihi portas iuſtitiæ, ĩgrediar eas cõfitebor do-
mino hæc porta dñi iuſti intrabunt in eam.
20 C onfitebor[8] tibi quoniam reſpõdiſti mihi, & factus es [8] Celebrabo te.
mihi in ſalutem.

21 Lapidem[9] reprobauerunt ædificantes, factus eſt in caput anguli. — [9] Lapis quē reprobauerunt.

22 A dño factū eſt iſtud, eſt[10] mirabile in oculis noſtris. — [10] Hoc ē mirabile, uel occultū in oculis noſtris.

[11] Hūc diē fecit. — 23 Hæc[11] dies quā fecit dñs, exultemus & lætemur in ea.

24 Obſecro domine ſalua nunc, obſecro domine proſperare[12] nunc. — [12] Da ꝓſperitatē.

25 Benedictus qui uenit in noīe domini, benediximus uobis de domo domini.

[13] Splendorē uł lumē ꝑſtabit nobis. — 26 Deus dñs & illuminabit[13] nos, uincite agnū[14] funibus uſqꝫ ad cornua altaris. — [14] Feſtiuitatē, oblationē, ſolennitatē, cū condenſis.

27 Deus meus es tu & celebrabo te, deus meus & exaltabo te.

28 Confitemini domīo quoniam bonus, qm̄ in æternum miſericordia eius.

Pſalmus centeſimus decimus nonus.

א
Aleph

1 BEati immaculati[1] in uia, qui ambulāt in lege dñi. — [1] Simplices perfecti uiæ.

2 Beati qui cuſtodiūt teſtimonia eius, in toto corde exquirent eum.

3 Non enim operati ſunt iniquitatem, in uijs eius ambulauerunt.

4 Tu mandaſti, præcepta tua cuſtodiri nimis.

5 Vtinam dirigantur[2] uiæ meæ, ad cuſtodienda ſtatuta tua. — [2] Stabiliantur.

6 Tunc non confundar, dum reſpexero ad omnia mandata tua.

7 Celebrabo te in rectitudine cordis, cum didicero iudicia iuſtitiæ tuæ.

8 Statuta tua cuſtodiam, ne derelinquas me nimis[3]. — [3] Vſqꝫ nimis.

ב
Beth

1 IN quo emendabit[1] adoleſcens ſemitam ſuam, ut cuſtodiat iuxta uerbum tuum. — [1] Mundabit, purificabit, corriget.

2 In toto corde meo exquiſiui te, ne facias me errare a ꝑceptis tuis.

3 In corde meo abſcondi eloquiū tuū, ut nō peccem tibi.

4 Benedictus tu dñe, doce me ſtatuta tua.

5 Labiis[2] meis narraui, omnia iudicia oris tui. — [2] In labiis.

6 In uia teſtimoniorum tuorum delectatus[3] ſum, ſicut in omni copia diuitiarum. — [3] Iucūdatus ſum.

7 In mādatis tuis exercebor[4], & reſpiciā ſemitas tuas. — [4] Loqr, narrabo, & cōſiderabo.

8 In ſtatutis tuis delectabor[5], nō obliuiſcar uerboꝝ tuoꝝ. — [5] Meditabor.

Ghimel. 1 RETribue ſeruo tuo, uiuã & cuſtodiã uerbũ tuũ.
2 Reuela oculos meos, & cõſiderabo [1] mirabilia de [1] Reſpiciam.
lege tua.
3 Incola ego ſum in terra, ne abſcõdas a me p̃cepta tua.
4 Confracta [2] eſt anima mea præ deſiderio, erga iudicia [2] Obruit.
tua in omni tempore.
5 Increpaſti ſuperbos, maledicti qui errant [3] a præceptis [3] Delinquunt.
tuis.
6 Aufer a me obprobrium & contemptum, quoniam te-
ſtimonia tua cuſtodiui.
7 Etenim ſederũt principes, aduerſum me locuti ſunt, ſer
uus tuus exercebatur [4] in ſtatutis tuis.
ד 8 Etiã teſtimonia tua delectatiões meæ, uiri cõſilii mei. [4] Loq̃bat̃, narrabat.

Daleth 1 ADhæſit pulueri anima mea, uiuifica me ſm uer-
bum tuum.
2 Vias meas narraui & reſpondiſti mihi, doce me ſtatu-
ta tua.
3 Viam mandatorum tuorum fac me intelligere, & lo-
quar [1] in mirabilibus tuis. [1] Meditabor, narra-
4 Liquefacta eſt [2] anima mea præ anxietate, confirma bo.
me iuxta uerbum tuum. [2] Lachrymauit, diſtil
[3] Declina. 5 Viã falſitatis aufer [3] a me, & de lege tua miſerere mei. lauit.
6 Viam ueritatis elegi, iudicia tua feci [4] [4] Propoſui, uel poſui.
7 Adhæſi teſtimoniis tuis dñe, ne confundas me.
ה 8 Viam [5] mãdatoꝝ tuoꝝ ꝑcurrã, cũ dilatabis cor meũ. [5] Per uiã mandatoꝝ tuorũ curram.

He. 1 DOce me dñe uiã ſtatutorũ tuorũ & cuſtodiam eã
uſq; [1] in calcem. [1] Propter p̃mium.
2 Da [2] mihi intellectum & cuſtodiam legem tuam, & cu [2] Fac me intelligere.
ſtodiam illam in toto corde.
3 Deduc [3] me in ſemitam præceptorum tuorũ, quia ip- [3] Dirige me per ſemi
ſam uolui. tam.
4 Inclina cor meum ad teſtimonia tua, & non ad auari-
tiam [4]. [4] Lucrum.
5 Auerte [5] oculos meos ne uideant uanitatem, in uia tua [5] Fac tranſire.
uiuifica me.
[6] Confirma fac ſurgere. 6 Statue [6] ſeruo tuo eloquiũ tuũ, quod [7] in timore tuo. [7] Qui ĩ timore tuo. ſ.
7 Amputa [8] obprobriũ meum quod timui, quoniam iu permanẽt, uel ꝙ elo-
dicia tua bona. quiũ fuit his qui in ti
8 Ecce cõcupiui mãdata tua, in iuſtitia tua uiuifica me. more tuo.
[8] Fac tranſire.

ו

Vau 1 ET accedant [1] ad me miſericordiæ tuæ domine, ſa- [1] Veniāt mihi.
lus tua ſm eloquiũ tuum.
2 Et reſpondebo exprobrāti mihi uerbum, qm̃ ſperaui in
uerbo tuo.
[2] Eripias. 3 Et ne auferas [2] de ore meo uerbum ueritatis nimium [3], [3] Vſq; nimis.
quia in iudiciis tuis ſperaui.
4 Et cuſtodiã legem tuã iugiter, in æternũ & ſemper.
5 Et ambulabo in latitudine, qa mãdata tua exquiſiui.
6 Et loquar [4] teſtiõia tua corã regibus, & nõ cõfundar. [4] Loquar in teſti-
7 Et delectabor in præceptis tuis, quæ dilexi. moniis tuis.
8 Et leuabo palmas meas ad præcepta tua quæ dilexi, & [5] In ſtatutis tuis.
ז loquar ſtatuta [5] tua.
Zain 1 MEmor eſto uerbi tui ſeruo [1] tuo, in quo mihi ſpem [1] Erga ſeruũ tuũ.
dediſti.
2 Hæc eſt conſolatio mea in afflictione mea, quia eloqui
um tuum uiuificauit me.
Irriſerunt me. 3 Supbi illuſerũt [2] me nimiũ, [3] a lege tua nõ declinaui. [3] Vſq; nimis.
4 Memor fui iudicioꝝ tuoꝝ a ſeculo dñe, & cõſolatus ſũ.
5 Horror [4] apphẽdit me, ab ĩpiis derelinqntibus legẽ tuã. [4] Timor cõbuſtio
6 Cantica fuerunt mihi ſtatuta tua, in domo [5] peregrina [5] In domo habita
tionum mearum. tionũ mearum.
7 Memor fui nocte noĩs tui dñe, & cuſtodiui legẽ tuam.
ח 8 Hæc [6] facta eſt mihi, qm̃ mandata tua cuſtodiui. [6] Hoc fuit mihi.
Cheth 1 POrtio mea dñe, dixi cuſtodire [1] uerba tua. [1] Vt cuſtodiam.
2 Depcatus ſum faciem tuam in toto corde, miſere
re mei ſm eloquium tuum.
3 Cogitaui uias meas, & conuerti pedes meos in teſtimo
nia tua.
[2] Non tardaui. 4 Feſtinaui & nõ diſtuli [2], cuſtodire [3] præcepta tua. [3] Vt cuſtodiam.
5 Congregationes [4] impiorũ deprædatæ ſunt me, legis [4] Societates, funes
tuæ non ſum oblitus.
6 Media nocte ſurgam ad confitendũ [5] tibi, ſuper iudicia [5] Vt celebrẽ te.
iuſtitiæ tuæ.
7 Particeps [6] ſum oĩm timentiũ te, & cuſtodientiũ man- [6] Socius.
data tua.
ט 8 Miſericordia tua dñe plena ẽ terra, ſtatuta tua doce me [1] Bonitatẽ feciſti.
Teth 1 BOnũ [1] opatus es cũ ſeruo tuo dñe, ſm uerbũ tuũ. [2] Bonum.
2 Bonitatẽ [2] diſciplinam & ſcientiam doce me, quia
mandatis tuis credidi.

3 A ñq̃ hũiliarer [3] ego deliq, nũc ãt eloqum tuũ cuſtodiui
4 B onus tu & beneficus [4], doce me ſtatuta tua.
5 A pplicauerũt [5] mihi mẽdaciũ ſuperbi, ego in toto cor
de cuſtodiam mandata tua.
6 I mpinguatum eſt [6] uelut adeps cor eoꝝ, ego ĩ lege tua
delectatus ſum.
7 B onũ mihi qa humiliatus ſum [7], ut diſcã ſtatuta tua.
8 M elior mi lex oris tui, ſup milia auri & argenti.

[4] Benefaciens.
[5] Coniunxerũt ſup me menda ciũ ſuperbi.
[6] Hebetauit in craſſatum eſt.
[7] Afflictus ſum.

[3] Humiliarer. ſ. añq̃ eſſem hũilis & addiſcerẽ p̃cepta tua ego erraui, uł añq̃ rñderẽ. i. añq̃ exercerẽ meip ſum in rñdẽdo his q̃ obiecta fuer̃t mihi, uł exercerẽ meip̃m ĩ ad diſcẽdo ea q̃ opportu na erãt mihi, uel añq̃ clamarẽ ad te. ſ. ut mi hi porrigeres auxiliũ ego erraui.

Iod.

1 M Anus tuæ fecerũt me [1] & plaſmauerũt me, da mi
hi [2] intellectum ut diſcã mandata tua.
2 Q ui timent te uidebunt me & lætabuntur, quia in uer
bo tuo ſperaui.
3 C ognoui domine quia iuſtitia iudicia tua, & in uerita
te [3] humiliaſti me.
4 S it [4] obſecro miſericordia tua ad conſolandum me, iu
xta eloquium tuum ſeruo tuo.
5 V eniant [5] mihi miſeratiões tuæ & uiuam, quia lex tua
delectationes meæ.
6 C onfundantur ſuperbi qm̃ falſo offenderunt [6] me, ego
loquar in mandatis tuis.
7 C onuertantur [7] ad me timentes te, & cognoſcentes te
ſtimonia tua.
8 S it [8] cor meũ ĩmaculatũ ĩ ſtatutis tuis, ut nõ cõfundar.

[1] Direxerũt, cõfirmauer̃t me.
[2] Fac me intelligere.

[3] Et fide.
[4] Sit nunc mĩa tua, ut conſoletur me.
[5] Accedant ad me uel in fauorem mei.
[6] Læſerunt me, incur uauerũt.
[7] Reuertantur.
[8] Fiat.

כ

Caph.

1 C Oncupiuit [1] ſalutẽ tuã aĩa mea, ĩ uerbo tuo ſperaui.
2 D efecerunt [2] oculi mei in eloquiũ tuum, dicentes
quando [3] conſolaberis me.
3 Q uia factus ſum ſicut uter in fumo [4], ſtatuta tua non
ſum oblitus.
4 Q uot ſunt dies ſerui tui, quando facies in perſequen
tes me iudicium.
5 F oderũt mihi ſupbi foueas [5], q̃ nõ fuerũt ſm̃ legẽ tuã.
6 O mnia præcepta tua ueritas, falſo pſecuti ſunt me, ad
iuua me.
7 P aulominus conſumpſerunt [6] me in terra, ego autem
non dereliqui mandata tua.
8 S ecundum miſericordiam tuam uiuifica me, & cuſto
diam teſtimonium oris tui.

[2] Cõcupierunt oculi mei eloquium tuum.
[3] Vſquequo.

[1] Præ deſiderio defecit in ſalutẽ tuam aĩa mea.
[4] Vapore terreno.
[5] Narrationes.
[6] Conſummauerunt.

ל

Lamed

1 I N æternũ domine, uerbũ tuũ permanet in cœlo.
2 I n generatione & generationem ueritas [1] tua, funda
ſti terram & permanet.

[1] Fides tua firmaſti terram.

3 Iudiciis [2] tuis pmanſerũt hodie,qm̃ oĩa [3] ſeruiũt tibi.
4 Niſi [4] lex tua delectationes meæ,tunc periiſſem in af-
flictione mea.
5 In æternum non obliuiſcar mandatorum tuorum,qa
in ipſis uiuificaſti me.
6 Tuus ſum ego ſaluũ me fac,qm̃ mãdata tua exqſiui.
7 Me expectauerunt impii ut perderent me,teſtimonia [5]
tua intelligam.
8 Oĩs cõſummatiõis uidi finé,latũ p̃ceptũ tuũ nimis.

[2] Iudiciis tuis ſteterũt hodie.i.ordinatiõibus tuis pſeuerauerũt uſq; in hodiernum diẽ.

[3] Oẽs ſui ſunt tui.
[4] Niſi q lex tua.
[5] Teſtimoniis tuis prudens fiam.

מ
Mem.

1 QVam [1] dilexi legé tuá,tota die ip̃a locutio [2] mea ẽ.
2 Supra [3] inimicos meos prudenté me feciſti man-
dato tuo,quia in æternũ mihi eſt.
3 Supra [4] omnes docentes me prudens effectus ſum, q̃a
teſtimonia tua locutio [5] mea.
4 Supra [6] ſenes intellexi,quia mandata tua cuſtodiui.
5 Ab omni ſemita mala cohibui [7] pedes meos,ut cuſto-
diam uerbum tuum.
6 A iudiciis tuis nõ declinaui,quia tu docuiſti me.
7 Quam dulcia facta ſunt faucibus meis eloquia tua,ſu-
pra mel ori meo.
8 A mandatis tuis intellexi [8],propterea odi omnem ſemi
tam falſitatis.

[3] Ab inimicis meis docuiſti me mãdata tua.qa in æternũ eſt mihi, ab inimicis meis.i.ex cognitiõib⁹ q̃s r̃ddes inimicis meis eruditi me præcepta tua, uľ ex inimicis meis.i.qa ip̃i ñ pñt euertere & deſtruere legẽ tuã, me erudiſti p̃cepta tua.

[1] Quomodo.
[2] Meditatio.
[4] Ab oĩb⁹ docẽtibus me intellexi.
[5] Meditatio.
[6] A ſenib⁹ ĩtelligã uel prudens fiam.
[7] In carcerem incluſi.
[8] Intelligã uel prudens fiam.

נ
Nun.

1 LVcerna [1] pedi meo uerbũ tuũ,& lumé [2] ſemitę meæ
2 Iuraui & ſtatuã [3],ut cuſtodiã iudicia iuſtitiæ tuæ.
3 Humiliatus [4] ſũ nimis dñe,uiuifica me ſm̃ uerbũ tuũ.
4 Oblationes oris mei uelis [5] obſecro domine, & iudicia
tua doce me.
5 Anima mea in manu [6] mea iugiter,& legis tuæ non ſũ
oblitus.
6 Poſuerũt ĩpii laqueũ mihi,& a mãdatis tuis nõ erraui.
7 Hæreditate acquiſiui teſtimonia tua in æternum,quia
exultatio [7] cordis mei ſunt.
8 Inclinaui cor meum ad faciẽda ſtatuta tua in æternũ,
uſq; in calcem [8].

[3] Statui.
[6] Palma
[7] Iucunditas.

[1] Lumen.
[2] Lux.
[4] Afflictus.
[5] Oblatiões liberales oris mei opta. uľ dilige nũc dñe, uel cõplaceãt q̃ſo.
[8] Calcaneũ.i.iuxta ueſtigiũ uel p̃miũ .i. qm̃ præmiũ eſt facientibus ea.

ס
Samech.

1 INiquos [1] odio habui,& legem tuam dilexi.
2 Latibulũ meũ & ſcutũ meũ tu,in uerbo tuo ſperaui.
3 Declinate a me maligni, & cuſtodiã præcepta dei mei.
4 Confirma [2] me iuxta eloquium tuũ & uiuam,& ne con
fundas me ab expectatione mea.

[1] Cogitãtes cogitatiões prauas,uľ cogitatiões odio habui.
[2] Suſtenta me.

5 S uſtéta [3] me & ſalu⁹ ero, & narrabo [4] ſtatuta tua iugiter
6 C onculcaſti [5] omnes aberrantes [6] a ſtatutis tuis, quia
falſitas cogitatio [7] eorum.
7 V elut ſcoriam [8] deleſti omnes impios terræ, propterea
dilexi teſtimonia tua.
8 C onſternata [9] eſt præ timore tui caro mea, & a iudiciis
tuis expaui [10].

[3] Cõforta me. [5] Calcaſti. [7] Dolus fraus eorum.

[4] Loqr meditabor in ſtatutis tuis. [6] Delinquentes. [8] Scorias deleſti. [9] Exhorruit, horripilauit. [10] Timui.

ע
Hain.

1 F Eci iudicium & iuſtitiam, ne tradas [1] me calumniã-
tibus me.
2 S ponde [2] ꝓ ſeruo tuo in bono, ne calũnient̃ me ſupbi. *
3 O culi mei defecerunt in ſalutem tuam, & in eloquium
iuſtitiæ tuæ.
4 F ac cum ſeruo tuo ẜm miſericordiam tuam, & ſtatuta
tua doce me.
5 S eruus tuus ego, fac me intelligere & cognoſcam teſti-
monia tua.
6 T empus [3] faciendi dño, diſſipauerũt legẽ tuam.
7 I deo dilexi præcepta tua, ſupra aurũ & topazion [4].
8 P ropterea omnia [5] mandata omniũ direxi, oẽm ſemi
tam falſitatis odio habui.

[4] Obrizum. [5] Oĩa mandata oĩa rectificaui.

[1] Ne derelinquas me. [2] Fac ſuauẽ & dulcem ſuũ tuũ in bono, ſiue dulceſcat ſeruus tuus in bono uľ dulceſce. [3] Tp̃s ut puniat. ſ. ipi os dño, uľ tpe ut faciant dño. i. in tpe q̃ deberẽt facere dño. i. facere p̃cepta dñi. i. tpe ſenectutis, uľ tpe grẽ, diſſipauerẽt legẽ tuã, uľ tp̃s ut faciã dño. i. ut ſeruiã dño, & ſuẽ p̃cepta eius. nãq; alii diſſipauerunt legem tuam.

פ
Pe.

1 M Irabilia teſtimonia tua, propterea cuſtodiuit illa
anima mea.
2 P rincipium [1] uerborum tuorum illuminat, facit intel
ligere paruulos [2].
3 O s meum aperui & attraxi ſpiritum, quoniam præce-
pta tua deſideraui.
4 R eſpice in me & miſerere mei, iuxta iudicium diligen
tium nomen tuum.
5 G reſſus [3] meos dirige in eloquiũ tuum, & ne facias [4] do
minari in me omnem iniquitatẽ.
6 R edime me a calumnia hominis, & cuſtodiam man-
data tua.
7 F aciem tuam illumina [5] ſuper ſeruum tuũ, & doce me
ſtatuta tua.
8 R iui [6] aquarum emanauerunt ab oculis meis, quia nõ
cuſtodierunt legem tuam.

[1] Hoſtiũ initiũ uerboꝝ tuoꝝ illuminabit dat uľ dabit intelligẽtiã puulis. [2] Hoĩes ſimplices faciliter ſuaſibiles. [3] Plantas meas confirma in eloquio tuo.

[4] Non permittas. [5] Illuſtra in ſeruo tuo [6] Riuos aq̃ꝝ ꝓduxerunt ocľi mei, ſiue ĩ riuos aq̃ꝝ deſcẽderẽt. i. cõſumpti ſt̃ ocľi mei.

צ
Zadi.

1 I Vſtus tu domine, & rectum iudicium tuum.
2 M andaſti [1] iuſtitiam teſtimonia tua, & ueritatem
nimis.

[1] Pręcepiſti iuſticia. i. ꝑ uiã iuſticię teſtimonia tua, & ꝑ uiã ueritatis uel fidem.

3 Oppreſſit me zelus meus, quoniam obliti ſunt uerboꝝ tuorum tribulantes me.
4 Examinatum eloquium tuum nimis, & ſeruus tuus dilexit illud.
5 Paruulus ego & contemptus, mandata tua non ſum oblitus.
6 Iuſtitia tua iuſtitia in æternum, & lex tua ueritas.
7 Tribulatio & anguſtia [2] inuenerũt me, præcepta tua delectationes meæ. [2] Coartatio.
8 Iuſtitia teſtimonia tua in æternum, da [3] mihi intellectum & uiuam. [3] Fac me intelligere.

ק Coph.

1 Clamaui [1] in toto corde reſpõde mihi domine, ſtatuta tua cuſtodiam. [1] Vocaui.
2 Inuocaui [2] te ſaluũ me fac, & cuſtodiã teſtimonia tua. [2] Vocaui.
3 Præueni crepuſculũ & clamaui, in uerbo tuo ſperaui.
4 Præuenerunt oculi mei uigilias [3], ut loquerer [4] in eloquiis tuis. [3] Cuſtodias uigiliarum noctis. [4] Ad narrandum uel meditandum, uel exercendum.
5 Vocem meam audi ſm miſericordiam tuam dñe, ſm iudicium tuum uiuifica me.
6 Appropinquauerũt perſequentes me ſceleri, a lege tua longe facti ſunt.
7 Prope es tu dñe, & omnia præcepta tua ueritas.
8 Initio [5] cognoui de teſtimoniis tuis, quia in æternum fundaſti illa. [5] Ab initio cognoui teſtimonia tua ꝙ in æternum &c.

ר Res

1 Vide [1] humilitatem meam & eripe me, quia legem tuam non ſum oblitus. [1] Reſpice afflictionem.
2 Decerta [2] contentionem meam & redime me, in [3] eloquio tuo uiuifica me. [2] Contende. [3] Scd'm eloquium tuum.
3 Longe ab impiis ſalus, qa ſtatuta tua nõ exquiſierũt.
4 Miſericordiæ [4] tuæ multæ domine, ſm iudicia tua uiuifica me. [4] Pietates.
5 Multi qui perſequuntur me & tribulant me, a teſtimoniis tuis non declinaui.
6 Vidi præuaricantes & perturbatus [5] ſum, quia eloquiũ tuum non cuſtodierunt. [5] Faſtidio affectus ſum.
7 Vide quoniam mandata tua dilexi domine, ſm miſericordiam tuam uiuifica me.
8 Principium [6] uerbi tui ueritas, & in æternum om̃ia iudicia iuſtitiæ tuæ. [6] Initiũ, caput.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00134

Sin.

1 PRincipes perſecuti ſunt me ſine [1] cauſa, & a uerbo tuo expauit [2] cor meum. [1] Gratis. [2] Formidauit.
2 Lætatus ſum ego ſuper eloquium tuum, ſicut qui inuenit ſpolia multa.
3 Falſitatem odio habui & abominatus ſum, legem tuã dilexi.
4 Septies in die laudaui te, ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ.
5 Pax multa diligentibus legem tuã, & non eſt illis ſcandalum.
6 Expectaui ſalutem tuam domine, & præcepta tua feci.
7 Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua, & dilexit illa nimis.
8 Cuſtodiui mandata tua & teſtimonia tua, quoniã oẽs uiæ meæ in conſpectu tuo.

ת
Tau.

1 APpropinquet clamor [1] meus in conſpectu tuo domine, ſm uerbum tuũ da [2] mihi intellectum. [1] Lamẽtatio, cãticum [2] Fac me ĩtelligere.
2 Ingrediatur deprecatio mea corã te, ſm eloquium tuum eripe me.
3 Loquentur [3] labia mea laudem, cum docueris me ſtatuta tua. [3] Effluẽt, eructabũt.
4 Cantabit [4] lingua mea eloquium tuũ, quia oĩa præcepta tua iuſtitia. [4] Reſpondebit.
5 Fiat [5] manus tua ut auxilietur mihi, quia mandata tua elegi. [5] Sit.
6 Cõcupiui ſalutem tuam domine, & lex tua delectationes meæ.
7 Viuet anima mea & laudabit te, & iudicia tua adiuuabunt me.
8 Erraui ſicut agnus qui [6] periit, quære ſeruum tuũ, quia præcepta tua non ſum oblitus. [6] Amiſſus.

¶ Titulus pſalmi centeſimi uigeſimi.

¶ Canticum graduum.

Pſalmus centeſimus uigeſimus

1 AD dominum in tribulatione mea clamaui, & reſpondit mihi.
2 Domine eripe animam meam a labio falſitatis, a lingua fraudis.
3 Quid [1] dabit tibi & quid addet tibi, lingua fraudis? [1] Quid dabit tibi & quid addet tibi lingua fraus.
4 Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus iuniperorum.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00135

5 Hei [2] mihi qui incola fui hetruriæ,habitaui cum tento [2] Vę mihi qa inco
riis ſcytharum. la fui diutius uel p
[3] Multum. 6 Quam plurimum [3] habitauit ipſa anima mea, cũ odio tracte.i.longo tpe
habente pacem. habitaui cum ten
7 Ego [4] pax,& cum loquar,ipſi ad bellum. toriis chedar.
[4] Ego pacẽ.ſ. quę-
rebam & ſiſe.

ℭ Titulus pſalmi centeſimi uigeſimi primi.

ℭ Canticum graduum.

Pſalmus centeſimus uigeſimus primus.

1 LEuabo oculos meos ad montes,unde ueniet auxili-
um mihi.
2 Auxilium meũ a dño,qui fecit cœlũ & terram.
3 Non dabit [1] in cõmotionẽ pedem tuũ,neq; dormitabit [1] Labi pedem.
qui cuſtodit te.
4 Ecce nõ dormitabit neq; dormiet,qui cuſtodit iſrael.
5 Dominus cuſtodit te,dominus umbra tua , ſuper ma-
num dexteræ tuæ.
6 Per diem ſol non pcutiet te,neq; luna per noctem.
7 Dominus cuſtodiet te ab oĩ malo , cuſtodiet aĩam tuã.
8 Dominus cuſtodiet exitum tuũ & introitũ tuũ, ex nũc
& uſq; in æternum.

ℭ Titulus pſalmi centeſimi uigeſimi ſecũdi.

ℭ Canticum graduum.

Pſalmus centeſimus uigeſimus ſecundus.

1 LEtatus ſum cum dicẽtibus mihi, in domum domi
ni ibimus.
2 Stantes fuerũt pedes noſtri,in portis tuis hieruſalẽ.
3 Hieruſalem ædificata [1] ut ciuitas,quæ coniuncta eſt ipi [1] Quę ędificatr̃.
ſimul.
4 Quoniã illuc aſcenderunt tribus tribus dñi teſtimoniũ
iſrael,ad celebrandũ nomen dñi.
5 Quĩ illic ſederũt ſedes in iudicio,ſedes domus [2] dauid. [2] Domui dauid.
6 Poſtulate [3] pacẽ hieruſalẽ,pſperabunt diligentes te. [3] Rogate pacẽ hie
[4] In exercitu. 7 Erit pax in antemurali [4] tuo,& abũdãtia [5] i palatiis tuis ruſalẽ abũdabũt.
[6] Amicos. 8 Propter fratres meos & ſocios [6] meos,loquar nunc pa- [5] Proſperitas.
cem [7] in te. [7] De te.
9 Propter domũ dñi dei noſtri,quæram bonũ tibi.

ℭ Titulus pſalmi centeſimi uigeſimi tertii.

ℭ Canticum graduum.

Pſalmus centeſimus uigeſimus tertius.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00136

1 AD te leuaui oculos meos,qui habitas in cœlis.
2 Ecce ſicut oculi ſeruoꝝ ad manū dñorum ſuorū, ſicut oculi ancillæ ad manū dominæ ſuæ, ſic oculi noſtri ad dñm deū noſtrū donec miſereatur noſtri.
3 Miſerere noſtri dñe miſerere noſtri,quia multū repleti [1]ſumus deſpectione.
4 Multum [2]repleta eſt aīa noſtra , deriſione locupletum contemptu ſuperborum.

[1]Saturati ſumus.
[3] Obprobriū abūdātibus.ſ.ſuimus, deſpectio ſuperbis uel magnificis , uel obprobrio abūdantes uł locupletes uel quieti. ſ. nos ſuim⁹, deſpectio magnificis. ſ. noſtris fuit.
[2]Magna anguſtia.ſ. repleta eſt aīa nr̄a.

℃ Titulus pſalmi centeſimi uigeſimi quarti.
℃ Canticum graduum Dauid.
Pſalmus centeſimus uigeſimus quartus.

1 NIſi dñs fuiſſet [1]pro nobis,dicat nunc iſrael.
2 Niſi dominus fuiſſet [2] pro nobis , cum exurgeret aduerſum [3]nos homo.
3 Tunc uiuos deglutiſſent nos, dum iraſceretur furor eorum in nos.
4 Tunc aquæ inundaſſent nos , torrens [4]tranſiſſet ſuper animam noſtram.
5 Tunc tranſiſſent ſup aīam nr̄am,aquæ elatæ.
6 Benedictus dominus qui nō dedit nos, in prædam dentibus eorum.
7 Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo [5]uenantium,laqueus contritus eſt & nos liberati ſumus.
8 Adiutorium noſtrum in nomine domini,qui fecit cœlum & terrā.

[1]Qui fuit nobis.
[2]Qui fuit nobis.
[3]Super nos.
[4]Infirmitas tranſiuit
[5]De laqueo extendētium offendicula.

℃ Titulus pſalmi centeſimi uigeſimi quinti.
℃ Canticum graduum.
Pſalmus centeſimus uigeſimus quintus.

1 QVi confidunt in domino ſicut mons ſyon, nō [1]cō mouebitur,in æternum habitabit.
2 Hieruſalem,montes in circuitu eius,& dominus in circuitu populi ſui,ex nunc & uſq; in æternū.
3 Qm̄ nō requieſcet [2]uirga impietatis ſuper ſortē iuſtorum,ut nō mittant [3]iuſti ad iniquitatem manus ſuas.
4 Benefac domine,bonis & rectis corde.
5 Declinantes [4] per peruerſa eorū deducet dominus cū operantibus iniquitatem,pax ſuper iſrael.

[1]Nō labent̄ in æternū hītabūt, uł ſedebunt.
[2]Dereliq̄t̄ uł dimittet̄
[3]Extendant.
[4] Extēdētes lubrica ſ.ut faciāt cadere alios, uel tendētes peruerſa coꝝ, uel facientes declinare.

℃ Titulus pſalmi centeſimi uigeſimi ſexti.
℃ Canticum graduum.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00137

Pſalmus centeſimus uigeſimus ſextus.

1 CVm conuertet [1] dominus captiuitatem ſyon, fa- [1] Sedauerit.
cti ſumus [2] ſicut ſomniantes [3]. [2] Erimus.
2 Tunc replebitur riſu os noſtrum, & lingua noſtra exul- [3] Sicut corrobo
tatione, tunc dicent in gentibus magnificauit dominus rati.
facere cum iſtis.
3 Magnificauit dñs facere nobiſcũ, facti ſumus lætantes.
4 Conuerte [4] domine captiuitatem noſtram, ſicut torrẽ [4] Seda.
tes [5] in auſtro. [5] Sicut ĩundatiões
5 Qui ſeminant in lachrymis, in exultatione metent. aq̃ꝝ ĩ meridie, uel
6 Iens ibit & flens portans precioſum [6] ſemen, ueniẽs ue- in ſiccitate.
niet cum exultatione portans manipulos ſuos. [6] Protracte de lon
ge uel in hetruriã
ut ſupra.

¶ Titulus pſalmi centeſimi uigeſimi ſeptimi.

¶ Canticum graduum Salomonis.

Pſalmus centeſimus uigeſimus ſeptimus.

1 NIſi dominus ædificauerit domũ, in uanum labora
uerunt qui ædificant [1] eam, niſi dominus cuſtodie [1] Edificatores eius
rit ciuitatem in uanum uigilauit [2] cuſtodiens. in ipſa.
2 Vanum [3] eſt uobis diluculo præuenientibus ſurgere, re [2] Exercuit ſe.
tardantibus ſedere, comedentibus panem dolorum, ſic
dabit dilecto ſuo ſomnium.
3 Ecce hæreditas dñi filii merces, fructus uentris.
4 Sicut ſagittæ in manu potẽtis, ſic filii adoleſcentiarũ [4]. [4] Excuſſorum.
5 Beatus uir qui impleuit pharetram ſuam ex ipĩs, nõ cõ
fundent̃ cũ loquent̃ cum inimicis in porta.

[3] Vanũ uobis p̃ue niẽtes diluc̃lo ſur gere. i. q̃ optatis p̃ uenir̃ tp̃s ut extol lamĩ. retardãtes ſe dere. i. uanũ eſt uo bis q̃ retardatis tẽ pus ut ſileatis uel ut habitetis. ſic Da bit &c.

¶ Titulus pſalmi centeſimi uigeſimi octaui.

¶ Canticum graduum.

Pſalmus centeſimus uigeſimus octauus.

1 BEatus q̃cũq; timet dñm, qui ambulat in uiis ejus.
2 Labore palmarum tuarum quoniam [1] comedes, [1] Cũ comederis.
beatus tu & bonum tibi.
3 Vxor tua ſicut uitis fructifera, in lateribus dom⁹ tuæ, fi
lii tui ſicus plantulæ [2] oliuaꝝ in circuitu menſæ tuæ. [2] Nouellæ.
4 Ecce quoniã ſic benedicet̃ uir, qui timet dominũ.
5 Benedicat tibi dominus ex ſyon, & uideas [3] bonitatem [3] Et uide in boni-
hieruſalem omnibus diebus uitæ tuæ. tate.
6 Et uideas [4] filios filiorum tuorum, pacem ſup̃ iſrael. [4] Et uide.

¶ Titulus pſalmi centeſimi uigeſimi noni.

¶ Canticum graduum.

Pſalmus centeſimus uigeſimus nonus.

1 Sepe¹ expugnauerunt me a iuuentute mea,dicat nũc iſrael. ¹Magna.ſ. ãguſtia uł mł̃tũ tribulauer̃t me ab adoleſcentia mea.
2 Sæpe² expugnauerunt me a iuuentute mea,etiam non potuerunt mihi³. ³Aduerſum me.
3 Supra dorſum meum arauerũt arantes,protraxerunt⁴ ſulcum ſuum. ⁴Prolongauerunt.
4 Dominus iuſtus,concidit iugum⁵ impiorum. ⁵Funes.
5 Confundantur & conuertantur retrorſum, oĩes odio habentes ſyon.
6 Sint⁶ ſicut fœnũ tectoꝝ, quod priuſq̃ euellat⁷ exaruit. ⁶Fiant.
7 De quo non impleuit palmam ſuam metens, & alã⁸ ſuam manipulos colligens⁹. ⁸Sinũ ſuũ,uel brachium ſuum.
8 Et non dixerunt qui tranſibant¹⁰ benedictio domini ſuper uos,benediximus uobis in nomine domini. ¹⁰Transeuntes.

¹Magna.ſ. ãguſtia, uel multũ tribulauer̃t me ab adoleſcentia mea.
⁷Egrediatur.
⁹Faciens.

ℭ Titulus pſalmi centeſimi trigeſimi.

ℭ Canticum graduum.

Pſalmus centeſimus trigeſimus.

1 De profundis clamaui,ad te domine.
2 Domine exaudi uocem meam, ſint¹ aures tuæ intendentes² in uocem deprecationũ mearũ. ¹Fiant. ²Auſcultantes.
3 Si iniquitates obſeruaueris dñe,dñe quis ꝑmanebit.
4 Quia³ apud te propitiatio,ut timearis. ³Qm̃ tecũ uenia.
5 Expectaui dñm expectauit aĩa mea,& ĩ uerbo ei⁹ ſpaui
6 Anima⁴ mea in domino ſupra⁵ obſeruãtes mane, obſeruantes mane. ⁴Aĩa mea ĩ dño.ſ.ſperauit,uł ad dñm clamauit expectauit.
7 Speret iſrael in domino,quoniam⁶ apud dominũ miſericordia,& multa apud eum redemptio. ⁶Quia cũ deo mĩa.
8 Et ipſe redimet iſrael,ex omnibus iniquitatibus eius.

⁵Ex obſeruãtibus mane. i. ex nũero obſeruãtiũ mane, uł ex pectãtibus,uel cuſtodientibus .i.ex nũero cuſtodiẽtium mane.

ℭ Titulus pſalmi centeſimi trigeſimi primi.

ℭ Canticum graduum dauid.

Pſalmus centeſimus trigeſimus primus.

1 Domine nõ eſt exaltatũ cor meũ,neq3 elati ſũt oculi mei,neq3 ambulaui ĩ magnis,& in occ̃tis¹ a me ¹Et in mirabilibus ſuper me.
2 Si non poſui & humiliaui² animã meam, ſicut ablactatus ſup matrẽ ſuam,ſicut ablactatus ſup me aĩa mea. ²Feci ſilere.
3 Speret iſrael in domino,ex nunc & uſq3 in æternum.

ℭ Titulus pſalmi centeſimi trigeſimi ſecundi.

ℭ Canticum graduum.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00139

Pſalmus centeſimus trigeſimus ſecundus.

1 MEmento domine dauid, oĩs affliƈtiõis[1] eius. [1] Humilitatis eius
2 Qui[2] iurauit dño, uotũ uouit robuſto[3] iacob. manſuetudinis.
3 Si introiero in tabernaculũ domus meæ, ſi aſcẽdero ſu [2] Quoniam.
per lectum ſtrati mei. [3] Deo iacob.
4 Si dedero ſomnum oculis meis, palpebris meis dormi-
tationem. [4] Deo.
5 Donec inueniã locũ dño, tabernacula robuſto[4] iacob
6 Ecce audiuimus illum in effrata, inuenimus illum in
campis ſyluæ.
7 Introibimus in tabernacula eius, adorabimus ſcabellũ
pedum eius.
8 Surge domine in requiem tuam, tu & archa fortitudi-
nis[5] tuæ. [5] Virtutis.
9 Sacerdotes tui induãt iuſtitiã, & ſancti tui exultent[6]. [6] Cantabunt.
10 Propter dauid ſeruũ tuũ, ne auertas[7] faciẽ chriſti tui. [7] Conuertas.
11 Iurauit dñs dauid ueritatem non auertetur[8] ab ea, de [8] Conuertetur, uel
fructu uentris tui ponam ſuper ſedem tuam. reuertetur.
12 Si cuſtodierint filii tui fœdus meum, & teſtimoniũ me
um quod docebo eos, etiam filii eorum uſq; in æternũ
ſedebunt ſuper[9] ſedem tuam. [9] In ſede tibi.
13 Quoniã elegit dñs ſyō, cõcupiuit[10] eã in cathedrã ſibi. [10] Cõcupiuit eã in
14 Hæc requies mea uſq; in æternum, hic ſedebo quoniã habitationẽ ſibi.
concupiui eam. [11] Cibũ uiaticum.
15 Victũ[11] ei9 bñdicẽs bñdicã, paupes eius ſaturabo pane.
16 Et ſacerdotes eius induam ſalute, & ſancti eius exulta-
tione exultabunt.
17 Illic germinare[12] faciam cornu dauid, ordinaui[13] lu- [12] Floreſcere.
cernam chriſto meo. [13] Paraui.
18 Inimicos eius induam confuſione, ſuper ipſum autem [14] Illuſtrabit, illu-
florebit[14] diadema eius. ceſcet nazareus uł
nazareitas eius.

ℭ Titulus pſalmi centeſimi trigeſimi tertii.

ℭ Canticum graduum dauid.

Pſalmus centeſimus trigeſimus tertius.

1 ECce q̃ bonũ & q̃ iucũdũ, habitare frẽs in[1] unũ. [1] Etiam ſimul.
2 Sicut unguentum[2] optimũ ſuper caput, deſcendẽs [2] Oleũ optimũ.
ſuper barbam barbã aaron, quod deſcẽdit ſuper oram
ueſtimentorum eius.
3 Sicut ros hermon qui deſcendit ſup̃ monte ſyon, quo

niam illic mãdauit dñs bñdictioné uitã uſq; in æternũ.

Titulus pſalmi centeſimi trigeſimi quarti.

Canticum graduum.

Pſalmus centeſimus trigeſimus quartus.

1 ECce benedicite dominum,omnes ſerui domini,qui
ſtatis in domo domini in noctibus.
2 Extollite man⁹ uſas ad ſanctitaté,& benedicite dñm.
3 Benedicat te dominus ex ſyon, qui fecit cœlũ & terrã.

Pſalmus centeſimus trigeſimus quintus.

1 HAlleluia.
2 Laudate nomen domini,laudate ſerui dñi.
3 Qui ſtatis in domo dñi,in atriis domus dei noſtri.
4 Laudate dominũ quoniã bonus dominus, pſallite no- [1] Iucundum.
mini eius quoniam ſuaue [1]. [2] Theſaurum propri
5 Qm iacob elegit ſibi dominus,iſrł in peculiũ [2] ſuum. etatem eius.
6 Quoniã ego cognoui ꝙ magnus dominus,& dominus
noſter præ omnibus diis.
7 Omnia quæcũq; uoluit dominus fecit in cœlo & in ter
ra,in mari & in omnibus abyſſis.
8 Eleuans [3] nubes ab extremo terræ, fulgura in pluuia fe [3] Faciens aſcendere.
cit,educens [4] uentum de theſauris ſuis. [4] Inueniens uentũ in
9 Qui pcuſſit priogenita ægypti,ab hoie uſq; ad pecus. cellariis ſuis.
10 Miſit ſigna & prodigia in medio tui ægypte, in pharao
ne & in omnibus ſeruis eius.
11 Qui pcuſſit gẽtes multas,& occidit reges robuſtos [5]. [5] Multos.
12 Syon regem amorreorum, & og regem baſan & oĩa
regna chanaan.
13 Et dedit terrã eoꝝ hæreditaté, hæreditaté iſrł pplo ſuo.
14 Domine nomen tuum in æternum,domine memoria
tui in generatione & generatione.
15 Quoniam ulciſcetur [6] dominus populum ſuũ,& in ſer- [6] Vindicauit,uel iu-
uis ſuis conſolabitur [7]. dicabit.
16 Idola gentiũ argentũ & aurũ,opus manuũ hominis. [7] pœnitebit eum.
17 Os habẽt & nõ loquent̃,oculos habẽt & nõ uidebunt.
18 Aures hñt & nõ audiũt, [8] qppe nõ eſt ſpũs in ore eoꝝ. [8] Auſcultabũt etiam
19 Siles illis fiãt [9] qui faciũt ea,& oĩs qui ſperat in ipſis. non eſt.
20 Domus iſrł bñdicite dño,domus aaron bñdicite dño. [9] Sint.
21 Domus le[illegible] bñdicite dño, timẽtes dñm bñdicite dño.
22 Bñdictus dñs ex ſyon q habitat in hierłm,halleluia.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00141

Pſalmus centeſimus trigeſimus ſextus.

1 CElebrate dominum quoniam bonus, quoniam in æternum miſericordia eius.
2 Celebrate deum deorum,quoniam.
3 Celebrate dominum dominorum,quoniam.
4 Qui fecit mirabilia magna ſolus,quoniam.
5 Qui fecit cœlos in intelligentia,[1] quoniam. — [1] Prudentia.
6 Qui extendit terram ſuper aquas,quoniam.
7 Qui fecit luminaria magna,quoniam.
8 Solem in dominium [2] diei,quoniam. — [2] Poteſtatem.
9 Lunam & ſtellas in poteſtatem[3] noctis,quoniam. — [3] Dominium.
10 Qui pcuſſit ægyptũ cũ [4] primogenitis eorũ,quoniã. — [4] In primogenitis
11 Et eduxit iſrael de medio eorum,quoniam.
12 In manu forti & in brachio extenſo[5],quoniam. — [5] Extento.
13 Qui diuiſit mare rubrum in diuiſiones,quoniam.
14 Et fecit tranſire iſrael per medium eius,quoniam.
15 Et cõcuſſit[6] Pharaonem & exercitum eius in mari ru bro,quoniam. — [6] Excuſſit.
16 Qui deduxit[7] populum ſuum per deſertum,quoniã. — [7] Fecit ambulare.
17 Qui percuſſit reges magnos,quoniam.
18 Et occidit reges admirabiles[8],quoniam. — [8] Terribiles.
19 Syon regem amorreorum,quoniam.
20 Et og regem baſſan,quoniam.
21 Et dedit terram eorum hæreditatem,quoniam.
22 Hæreditatem iſrael ſeruo ſuo,quoniam.
23 Quia in humilitate [9] noſtra memor fuit noſtri,qm̃. — [9] Depreſſione.
24 Et redemit nos de tribulantibus nos,quoniam.
[10] Carni. — 25 Qui dat panẽ omni creaturæ[10], quoniam.
26 Celebrate deum cœlorum,quoniam in æternum miſe ricordia eius.

Pſalmus centeſimus trigeſimus ſeptimus.

1 SVper flumina babilonis illic ſedimus & fleuimus,cũ recordaremur ſyon.
[1] In deſertis,uel in ſalicibus. — 2 Super[1] ſalices in medio eius, ſuſpendimus cytharas noſtras.
4 Quia illic interrogauerunt nos, qui captiuos duxerunt nos uerba cantici,& deridentes[2] nos lætitiã, cantate no bis de cantico ſyon.
[3] Alieni. — 4 Quõ cantabimus canticũ domini,in terra aliena[3].

[2] Et ꝑ ululatu nr̃o .i. lamẽtatiõib. nr̃is lętitiam, uł inimici nr̃i q.ſ. deludebãt nos letitiã.i. iterro gabãt ſermonẽ le titię, uł ſuſpẽſis nr̃is .i. inſtr̃is nr̃is muſi cis q̃ ſuſpẽſa erant, interrogabãt ſer monẽ lætitiæ.

5 Sioblitus fuero tui hieruſalem, obliuioni [4] detur dexte
ra mea.
6 A dhæreat [5] lingua mea faucib⁹ meis, ſi nõ recordatus
fuero tui, ſi nõ extulero hierl̃m ſup caput lætitiæ meæ.
7 M emento dñe filioꝝ edom in die hierl̃m, qui dicũt exi
nanite, [6] exinanite uſq; ad fundamentũ in ea.
8 F ilia babilonis miſera, [7] beatus qui reddet [8] tibi retri-
butionem tuam, quam retribuiſti nobis.
9 Beatus qui apphendet, & allidet puulos tuos ad petrã [9].

[4] Obliuiſcatur.
[5] Coniungatur.
[6] Euacuate, euacuate uel deuaſtate deuaſta te.
[7] Depopulata uł deuaſtara.
[8] Soluet.
[9] Rupem.

ℭ Titulus pſalmi centeſimi trigeſimi octaui.

ℭ Dauid.

Pſalmus centeſimus trigeſimus octauus.

1 CElebrabo te in toto corde meo, in conſpectu deo-
rum [1] pſallam tibi.
2 A dorabo ad templum ſanctitatis tuæ, & celebrabo no-
men tuum ſuper miſericordia tua & ſuper ueritate tua,
quoniã magnificaſti ſup [2] omẽ nomẽ tuũ eloquiũ tuũ.
3 I n die qua clamaui reſpondiſti mihi, multiplicabis [3] in
anima mea fortitudinem.
4 C elebrent te domine omnes reges terræ, quia audierũt
eloquia oris tui.
5 E t cantẽt in uiis dñi, qm̃ magna gloria domini.
6 Q uoniam excelſus dominus & humilem [4] reſpiciet, &
excelſum a longe cognoſcet.
7 S i ambulauero in medio tribulatiõis uiuificabis me, ſu
per [5] iram inimicorũ meorũ extendes manum tuam,
& ſaluabit me dextera tua.
8 D ominus perficiet [6] pro me, domĩe miſericordiæ tuæ
in æternum, opera manuum tuarum ne [7] dimittas.

[1] Angelorum.
[2] Sup oẽ eloquiũ tuũ nomen tuum.
[3] Augebis, corroborabis dilatabis, ãpliabis me, in aĩa mea fortitudinẽ, uł fortitudo.ſ.erit
[4] Depreſſum.
[5] Etiam ſuper inimicos meos.
[6] Finiet cõſumabit.
[7] Ne relaxes.

ℭ Titulus pſalmi centeſimi trigeſimi noni.

ℭ Vincenti dauid pſalmus.

Pſalmus centeſimus trigeſimus nonus.

1 DOmine inueſtigaſti me, & cognouiſti.
2 T u cognouiſti ſeſſionem meam & reſurrectionẽ
meã, intellexiſti [1] cogitationem meam de longe.
3 S emitam [2] meam & accubitum meum circundediſti,
& omnes uias meas exploraſti.
4 Q uoniam non [3] eſt ſermo in lingua mea, ecce domine
cognouiſti totum ipſum.

[1] Intellexiſti ut cõſociares me. i. cõiũgeres me, uł ĩtellexiſti ſociũ meũ, uł amicũ meũ uł ĩtellexiſti malũ meũ actiue & paſſiue ꝙ feci, uel ꝙ tuli.
[2] Semitã meã & q̃dratũ meũ, uł q̃drũ uł q̃drangulũ meũ uẽtilaſti uł diſpſiſti. i. ſemitã quã feci p oẽs q̃tuor ptes mundi, uł oẽs q̃tuor ptes mei, & oẽs uias meas pręuidiſti didiciſti aſſuefeciſti.
[3] Id eſt nondũ fuit ſermo ĩ lĩgua mea & tu dñe cognouiſti ipm.

5 R etro & añ formaſti me,& poſuiſti [4] ſup̱ me palmã tuã.
6 M irabilis [5] ſcĩa ex me,exaltata [6] eſt nõ potero ad eam.
7 Q uo ibo a ſpiritu tuo,& quo a facie tua fugiam.
8 S i aſcendero in cœlum illic tu,& fecero [7] ſtratum infer
num ecce tu.
9 A ſſumã alas auroræ,habitabo in nouiſſimo maris.
10 E tiam illuc [8] manus tua deducet me, & tenebit me de-
xtera tua.
11 E t dixi uerũtamẽ tenebræ o͞pient [9] me,& nox lux p̱ me
12 E tiam tenebræ nõ habebũt [10] tenebras apud te, & nox
ſicut dies illuminabit,ſimiles [11] ſunt tenebræ luci.
13 Q uoniã tu poſſediſti renes meos,operuiſti [12] me in ute-
ro matris meæ.
14 C elebrabo te quoniã [13] terribiliter & mirifice format⁹
ſum,mirabilia o͞pa tua & aĩa mea cognoſcet nimis.
15 N on eſt occultatũ os [14] meũ a te , quoniã factus ſum in
occulto,formatus [15] ſum in inferioribus terræ.
16 I nforme [16] meũ uiderũt oculi tui,& in libro tuo omnia
illa ſcribent̃,dies formabunt̃,& [17] nemo in eis.
17 M ihi autem q̃ honorabiles [18] facti ſunt amici tui deus,
q̃ multiplicati [19] ſunt principes eorum.
18 D inumerabo eos [20] ſupra arenã multiplicabunt̃ , exur-
rexi & adhuc ſum tecum.
19 S i occideris de⁹ ĩpiũ,uiri aũt ſanguinũ declinate a me.
20 Q uoniam [21] loquentur de te in ſcelere,eleuati ſunt fru-
ſtra aduerſarii tui.
21 N onne [22] odio habentes te domine odi, & in inſurgen-
tes in te ira [23] ſcandui.
22 P erfecto odio oderam illos,inimici fuerunt mihi.
23 I nueſtiga me deus & cognoſce cor meum,proba me &
cognoſce cogitationes meas.
24 E t uide ſi uia [24] afflictiõis in me eſt, & deduc [25] me per
uiam ſeculi.

ℭ Titulus pſalmi centeſimi quadrageſimi.

ℭ Vincenti pſalmus dauid.

Pſalmus centeſimus quadrageſimus.

1 E Ripe me domine ab homine malo, a uiro ĩiquita
tum cuſtodies me.
2 Q ui cogitauert̃ mala ĩ corde,tota die cõgregabũt [1] p̃lia

[4] Et pones ſup̱ me plagam tuam.
[5] Occulta ſcĩa a me
[7] Sternã infernũ.
[8] Illic man⁹ tua diriget me,ul' manu tua diriges me.
[10] Nõ obtenebreſcẽt a cõſpectu tuo
[11] Orditus es me.
[15] Vl'go ſũ recha-mato ul' phrygia-nis imaginib⁹ formatus ſum.
[16] Imp̱fcm̃ meũ. i. corp⁹ meũ nondũ formatũ,nec orga nizatũ mã rudis & inculta atq̧ in-digeſta.
[17] Dies formabũt̃ & ñ un⁹ ĩ eis,ul' dies formabũt̃ & nl' lũ ĩ eis,ul' p̱ dies fõ mabũt̃,& ñ un⁹ in eis, ul' ñ unũ ĩ eis, ul' & ĩpĩ un⁹ in eis. ul' ipſi⁹ unus ĩ eis, nã ſcribit̃ nõ. & legit̃ ipſi uel ipſius.
[21] Qui dicũt de te ĩ cogitatiõe ul' qui iurabũt te ĩ ſceler̃ aſſumẽt ĩ uanũ.ſ. nom tuũ ĩimici tui ul' eleuat⁹ es,ul' exaltatus es , uel aſ-ſumptus es uel aſ-ſumptũ ẽ.ſ.nomẽ tuũ ĩ uanũ ab ini-micis tuis,uel con tradicent tibi ſce-lerate,uel accipiẽt in uanũ ciuitates tuas,ul' accipere in uanum uel captũ &c.

[6] Corroborata ẽ.
[9] Obtenebrabũt me.
[11] Sicut tenebre ſi cut lux.i.ſilẽs ſt̃ te-nebre luci & lux tenebris, ul' ſilẽs ſt̃ tenebre & lux.
[13] Qm̃ terribilib⁹ ſegregat⁹ ſũ.i.t̃ribilib⁹ o͞patiõib.& modis ſegregat⁹ ſũ & fõmat⁹ ſũ a te, uel occl'te effect⁹ ſũ occl'ta o͞pa tua & aĩa mea cognoſcet nĩs
14 Nõ ẽ negatũ,ul' ñ ẽ occl'tata ſubſtãtia mea,ul' ñ ẽ occl'tatũ corp⁹ meũ a te,uel ñ ẽ occl'tata fortitudo mea a te
[18] Precioſę fuer̃ cogitationes tuæ.
[19] Corroborata ſt̃ capita eoꝝ,ul' eaꝝ
[20] Eas.
[22] Certe odiẽtes te dñe odio habebo.
[23] Cõtriſtat⁹ ſũ,ãxiat⁹ ſũ,moleſtia affect⁹ ſũ,ul' tabeſcebã uel teduit me.
[24] Si uia cõtriſtationis ul' cõtriſtãtis ul' cõtriſtãs.i.efficiens triſtitiã, ul' dolorẽ uel afflictionẽ, uel uia doloris & afflictiõis ul' rebelliõis
[25] Et dirige me in uia inæternũ, uel dirige me in uia ſeculi i.rectoꝝ ſecl'i.
[1] Exacuent prelia, habitabunt inter prelia.

3 Exacuerunt linguas ſuas uelut ſerpens, uenenũ aſpidis
ſub labiis eorum, Sela.
4 Cuſtodi me domine de manibus impii, a uiro iniquita
tum cuſtodies me, qui cogitauerunt ſupplantare [2] greſ-
ſus meos.
5 Abſconderunt ſuperbi laqueum mihi, & funibus [3] extẽ
derunt rete, iuxta ſemitam tendiculas [4] poſuerunt mi-
hi, Sela.
6 Dixi domino deus meus tu, auribus percipe domine uo
cem deprecationũ mearum.
7 Deus domine fortitudo ſalutis meæ, operuiſti caput
meum in die belli [5].
8 Ne perficias [6] domine deſideria impii, cogitationem [7]
eius ne conſummes, exaltabuntur, Sela.
9 Principem [8] circundãtium me, afflictio labiorum eius
operiet illum.
10 Cadent [9] ſuper illos prunæ ignis, proiiciet illos in foue
as, non reſurgent.
11 Vir [10] uerboſus non dirigetur in terra, uirum [11] iniqui-
tatis & malum uenabitur in expulſiones.
12 Cognoui quia faciet dominus ultionem [12] pauperis, iu
dicium inopum.
13 Verũtamen iuſti celebrabunt nomen tuum, habitabũt
recti cum uultu tuo.

Titulus pſalmi centeſimi quadrageſimi primi.

Pſalmus dauid.

Pſalmus centeſimus quadrageſimus primus.

1 Domine clamaui ad te feſtina ad me, auribus per-
cipe uocem meam dum clamabo ad te.
2 Dirigatur oratio mea ſicut thus [1] in conſpectu tuo, ele
uatio manuũ mearũ munus [2] ueſpertinum.
3 Pone domine cuſtodiam ori meo, cuſtodiam ſup oſti-
um [3] labiorum meorum.
4 Ne declines cor meum in uerbum malũ, ut cogitem [4]
cogitationes in impietate, cum uiris operãtibus iniqui
tatem, non [5] comedam ex iocundis eorum.
5 Percutiet [6] me iuſtꝰ miſericordia, & redarguet me oleũ
capitis non prohibebit caput meum, quoniam adhuc
& oratio mea inter mala eorum.

[2] Propellere plantas meas.
[3] Et cõgregationes.ſ. ĩpiorum, uel funes.
[4] Offendicula.
[5] Armorum.
[6] Des.
[7] Capiſtrũ eius ne abſtrahas, auferas uel educas.
[8] Caput circundantiũ me, labor labiorũ eorũ opiet illos.
[9] Cadẽt uł labãt ſup eos prune ĩ ignẽ, pii-ciet illos ĩ foueas.ſ. piiciet, uł ĩ retia, uel in funibus ponenť, uł labentur ne reſurgant.
[10] Vir linguæ nõ firmabiť, uł non ſtabiliatur in terra.
[11] Viꝝ iniqtatis malũ uenabiť illũ in expulſiones uł in ꝓpulſiones uel in ruinas.ſ. propellẽdo ipſum.
[12] Rigorem iudicium.

[1] Incenſum ſuffumigatio.
[2] Id eſt ut ſacrificium ueſpertinum.
[3] Eleuationem uel labium.
[4] Vt faciã operationes, uł cauſandas occaſiones.
[5] Ne comedã.
[6] Id ẽ ꝑcutiet me iuſtꝰ erit mihi mĩa, & redarguet me erit oleũ capitis, & ĩõ ñ ꝓhibebit caput meũ uł percutiat me iuſtꝰ mĩa & r̃darguat me oleo capitis ñ cõteret, uel ne moueat caput meũ, qm̃ ad huc.i. dũ uixero & oro mea inť mala eoꝝ.i. dũ hẽbũt aliqd mali orabo ꝑ eis, uł oleũ capitis.i. lenia ĩpioꝝ ñ mouebit caput meũ, qm̃ adhuc & oro mea.i. orabo ut hẽant mala ĩpii.

6 Diſtrahātur [7] ſuper acumina lapidū iudices eorū, & au
diant eloquia mea quoniam iocunda erunt.
7 Velut ſcindens & findens terram, diſperſa ſunt oſſa no⸗
ſtra [8] ſecus foueam.
8 Quoniam ad te deus dn̄e oculi mei, in te cōfiſi ſunt, ne
extrahas [9] animam meam.
9 Cuſtodi me a [10] laqueo quem poſuerunt mihi, & de of⸗
fendiculis [11] operantium iniquitatem.
10 Cadant [12] in retia eius impii ſimul, donec ego tranſeā

¶ Titulus pſalmi centeſimi quadrageſimi ſecundi

¶ Eruditiuum [1] dauid cum eſſet in ſpelunca oratio.

Pſalmus centeſimus quadrageſimus ſecundus.

1 VOce mea ad dominum clamabo, uoce mea ad do
minum deprecabor.
2 Effundam in conſpectu eius eloquium [2] meum, tribu⸗
lationem meam coram ipſo annunciabo.
3 Dum mœrore [3] operiet in me ſpūs meus, tu aūt cogno
uiſti ſemitam meam, in uia qua ambulabo abſconde⸗
runt laqueum mihi.
4 Reſpice [4] ad dexterā & uide, qm̄ nō eſt me cognoſcens,
periit refugium a me, non eſt requirens animā meam.
5 Clamaui ad te domine dixi tu es ſpes mea, portio mea
in terra uiuentium. [5]
6 Auſculta clamorē meū qm̄ attenatus [6] ſū nimis, eripe
me a pſeq̄ntibus me qm̄ præualuerunt [7] ſupra me.
7 Educ de carcere [8] animā meam ad celebrandū nomen
tuum, me circundabunt [9] iuſti cū retribueris mihi.

¶ Titulus pſalmi centeſimi quadrageſimi tertii.

¶ Pſalmus Dauid.

Pſalmus centeſimus quadrageſimus tertius.

1 DOmine exaudi orationem meam auribus perci⸗
pe deprecationem meam, in ueritate [1] tua reſpon⸗
de mihi in tua iuſtitia.
2 Et ne intres in iudicium cum ſeruo tuo, quia non iuſti
ficabitur in conſpectu tuo omnis uiuens.
3 Qm̄ pſecutus eſt inimicꝰ aīam meā, cōtriuit in terra ui
tā meā, locauit [2] me in tenebricoſis ſicut mortuos ſecl̄i.
4 Et mœrore [3] affectus eſt in me ſpiritus meus, i[illegible] me
deſolatum [4] eſt cor meum.

[7] Diſtracti ſt̄ p manꝰ ul̄ ī māibꝰ rupis iudices eoꝝ & au dierūt eloqa mea qm̄ iucūda fuerūt.
[8] In ore inferni.
[9] Effundas, ul̄ diſp das euagines.
[10] De manibus la quei.
[11] Extēderūt mihi & de tendiculis.
[12] Cadēt ī retia eiꝰ ipii ſil̄ ego īgternū trāſibo, ul̄ ego do nec tranſeam.

[1] Prudens &c.
[2] Eloquium doloris mei.
[3] Anxietate īuol uet operietur.
[4] Reſpiciā ad dexteram & uidebo qm̄ non eſt me co⸗ gnoſcens.
[5] Vitę.
[6] Miſer fcūs ſum nimis, uel pauper.
[7] Corroborati ſūt ul̄ multiplicati ſūt ſuper me.
[8] Educ de clauſo.
[9] In me facient co ronas iuſti.

[1] In fide tua.
[2] Statuit me in ob ſcuris.
[3] Inuolutus eſt, uel opertus eſt anxie⸗ tate.
[4] Obſtupefactū ē cor meum.

5 Memor fui dierum antiquorũ,meditatus ſum in om̃i/
opere tuo,in operibus manuum tuarum loquar[5].

[5]Narrabo exercebor

6 Expandi manus meas ad te,anima mea terra in ſitien
te[6] ad te, Sela.

[6] In terra ſitibũda uľ ſicut terra ſitibunda uľ ſine aqua.uľ laſſa.

7 Feſtina rñde mihi dñe,defecit ſpũs meus ne abſcondas
faciem tuá a me,& ſimilis ero deſcendentibus in pateũ.
8 Fac me audire in mane miſericordiá tuam quia in te
ſperaui, notá fac mihi uiam in qua ambulem, quia ad
te leuaui animam meam.
9 Eripe me de inimicis meis dñe,ad te clamaui[7].

[7] Ad te abſcõdi uľ celaui.i.te poſui ꝑ oprimẽto meo,uľ ꝑ redẽptõe mea,uľ ad te clamaui ĩ occľto,uel ĩ te uľ apď te celaui uľ abſcõdi.ſ.oĩa mea.

10 Doce me ut faciá uoluntaté tuá,qm̃ tu deus meus, ſpiri
tus[8] tuus bonus deducet me in terram rectitudinis.

[8]Spũ tuo bono deduces me.

11 Propter nomen tuum domine uiuificabis me ,in iuſti/
tia tua educes de anguſtia animam meam.
12 Et in miſericordia tua diſſipabis inimicos meos, & per
des omnes tribulantes aíam meá,qm̃ ego ſeruus tuus.

℄ Titulus pſalmi centeſimi quadrageſimi quarti.
℄ Dauid.

Pſalmus centeſimus quadrageſimus quartus.

1 BEnedictus dominus creator[1] meus, qui docet ma/
nus meas ad prælium,digitos meos ad bellum.

[1]Rupes mea,lapis meus.

2 Miſericordia mea & munimentũ meũ, protectio mea
& liberator meus,ſcutũ meũ & in ipſo ſperaui,qui[2] pro/
tegit populum meum ſub me.

[2]Qui dilatat, ãpliat, uľ q extẽdit populos ſub me,uľ q cõprimit ppľos ſub ipõ. Aduerte ꝙ legiť ppľm meũ & populos indifferẽter, & ſub me & ſub ipſo ſcđm auctorem meſire.

3 Domine quid eſt homo quia agnoſcis eum , filius hoĩs
quia reputas eum.
4 Homo uanitati aſſimilatus eſt, dies eius ſicut umbra
pertranſiens.
5 Domine inclina cœlos tuos & deſcendes,tange montes
& fumabunt.
6 Emitte fulgur & diſſipabis eos,mitte ſagittas tuas & cõ
ſumes[3] eos.

[3]Et conturbabis eos, uel uexabis eos,uľ fremere facies eos.

7 Mitte manum tuam de excelſo, libera me & eripe me
de aquis multis,de manu filioꝝ alienigenæ.
8 Quoniam os eorũ locutum eſt uanitatem , & dextera
eorum dextera falſitatis.
9 Deus canticum nouum cantabo tibi,in nablo & deca/
chordo pſallam tibi.
10 Qui das ſalutẽ regibus, qui redimit dauid ſeruũ ſuũ de
gladio maligno.

11 Redime me & eripe me de manu filiorum alienigenę,
quorum os locutum eſt uanitatem,& dextera eorũ de-
xtera falſitatis.
12 Quoniã filii noſtri ſicut plãtulæ auctæ [4] in adoleſcẽtia
ſua,filiæ nr̃æ uelut anguli teſſellati [5] ad ſiſitudinẽ tẽpli.
13 Anguli [6] noſtri pleni redundantes e uictu in uictũ,oues
noſtræ milia producentes, & centena milia generantes
in uicis noſtris.
14 Boues noſtri fortes portantes onus,nõ eſt confractio &
nõ eſt [7] faciẽs abortiuũ,& nõ eſt clamor in plateis nr̃is.
15 Beatus populus cui ſic eſt,beatus populus cuius domi-
nus deus eius.

[4] Magnificæ, uel concretæ.
[5] Secti uel dolati.i. q uidẽt ita bñ cõpoſiti & ornati ut p̄ magnitudīe ſectiõis & ornamẽti aliquid pulcherri mũ oñdere uideã tur admodũ circũ ornatæ ſunt.

[6] Prõptuáriá nr̃a uł ãguli nr̃i dom⁹ ſ.nr̃ę ſupeffũdẽtes uł educẽtes,uł ſup effuſi,i.adeo abun dãtes ut uideãt ef fũdere de ſpẽ.ſ. u-ni⁹ rei in ſpẽm al-terius,uł de tpe in tp̃s.i. cũ nouę fru-ges ſuperuenerint pleni erunt frugi-bus anni p̄teriti.
[7] Nõ ẽ egrediẽs.ſ. captiuus aliqs ex nobis ꝑ ut hẽat ali qd mali uel ſiꝑe.

Titulus pſalmi centeſimi quadrageſimi quinti.

Laus Dauid

Pſalmus centeſimus quadrageſimus quintus.

1 EXaltabo [1] te deus meus rex, & benedicam nomini
tuo in æternum & ſemper.
2 Per [2] ſingulos dies benedicam tibi, & laudabo nomen
tuum in ſeculum & ſemper.
3 Magnus dominus & laudatus [3] nimis, & magnitudinis
eius non eſt finis [4].
4 Generatio generatiõi laudabit opera tua, & potentiã [5]
tuam narrabunt [6].
5 Decorem gloriæ magnificentiæ [7] tuæ,& uerba mirabi
lium tuorum loquar [8].
6 Et fortitudinem [9] terribilium tuorum dicent,& magni
tudinem tuam narrabo [10].
7 Memoriam magnæ [11] bonitatis tuæ loquentur,& iuſti
tiam [12] tuam cantabunt.
8 Clemens [13] & miſericors dominus, lentus [14] ira & ma-
gnus miſericordia.
9 Bonus dñs oĩbus,& miſeratiões [15] eius ſup oĩa opa eius.
10 Celebrent [16] te domine omnia opera tua, & ſancti [17] tui
benedicant tibi.
11 Gloriam [18] regni tui dicent,& potentiã tuã loquenť.
12 Vt notam faciant filiis hoim potentiam [19] eius, & glo-
riam decoris regni eius.
13 Regnum tuũ regnum omniũ ſeculorum, & domĩatio
tua in omni generatione & generatione.

[1] Laudabo.
[2] Per totam diem.
[3] Laudabilis.
[4] Inquiſitio.
[5] potentias uel po tentatus tuos.
[6] Annunciabunt.
[7] Laudis celebra-tiõis confeſſionis.
[8] Narrabo.
[9] Virtutem.
[10] Narrabo illam.
[11] Multæ.
[12] Et in iuſtitia tua exultabunt.
[13] Miſericors & pius.
[14] Lõgaĩus furore.
[15] Pietates.
[16] Cõfitebũť tibi.
[17] Pleni mĩa & gr̃a benedicent te.
[18] Honorẽ regni di cẽt & p̄tãtẽ tuã uł uirtutẽ loquenť.
[19] Potẽtatus,uel uirtutes.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00148

14 Suſtentat dñs oẽs cadẽtes[20], & erigit oẽs collapſos[21].
15 Oculi omnium te expectant[22], & tu das illis eſcã ipſo-
rum in tempore ſuo.
16 Aperis manũ tuã, & imples om̃e aĩal benedictione[23].
17 Iuſtus dñs in om̃ibus uiis ſuis, & ſanctus[24] in omnibus
operibus ſuis.
18 Prope eſt dominus omnibus inuocantibus eũ, om̃ibus
qui inuocant eum in ueritate.
19 Voluntatem[25] timentium ſe faciet, & clamorem eorũ
audiet & ſaluabit illos.
20 Cuſtodit dñs oẽs diligẽtes ſe, & oẽs ĩpios diſſipabit[26].
21 Laudem dñi loquetur os meũ, & benedicet oĩs caro[27].
noĩ ſanctitatis eius in æternum & ſemper.

[20] Fulcit dñs omnes corruentes.
[21] Eliſos, curuos.
[22] In te ſperant.
[23] Benigna uoluntate uel dilectione.
[24] Miſericors plenus gratia.
[25] Dilectionẽ affectũ uel deprecationẽ.
[26] Deſtruet.
[27] Creatura.

Pſalmus centeſimus quadrageſimus ſextus.

HAlleluia.
1 Lauda anima mea dominum.
2 Laudabo dñm ĩ uita mea, pſallã deo meo q̃diu[1] fuero.
3 Nolite cõfidere in principibus, in filio hominis in quo[2]
non eſt ſalus.
4 Egredietur ſpiritus eius reuertetur in terram ſuam, in
die illa perierunt cogitationes eius.
5 Beatus ille in cuius[3] auxilio deus iacob, ſpes eius in do
mino deo ſuo.
6 Qui fecit cœlum & terram mare & omne quod in eis,
qui cuſtodit ueritatem in æternum.
7 Qui facit iudicium calumniã[4] ſuſtinentibus, dat panẽ
eſurientibus, dominus ſoluit compeditos.
8 Dominus illumiat[5] cæcos, dominus erigit collapſos[6]
dominus diligit iuſtos.
9 Dominus cuſtodit aduenas, orphanũ & uiduam ſuble-
uabit[7] & uiam impiorum exterminabit[8].
10 Regnabit dñs in æternum, deus tuus ſyon in generati-
one & generationẽ, halleluia.

[1] Quam diu ſum.
[2] Cui non eſt ſalus.
[3] Cuius auxiliũ ĩ deo.
[4] Calumniatis.
[5] Aperit.
[6] Recuruos, colliſos.
[7] Suſtinebit, confortabit, ſuſtentabit.
[8] Peruertet.

Pſalmus centeſimus quadrageſimus ſeptimus.

HAlleluia.
1 Laudate dñm, quoniã bonum eſt pſallere deo no
ſtro q̃m iucũdũ, decora[1] eſt laus.
2 Edificans hieruſalem dñs, eiectos[2] iſrael cõgregabit.
3 Qui ſanat[3] contritos corde, & lenit[4] dolores eorũ.

[1] Formoſa decens.
[2] Propulſos,
[3] Qui medetur contritis corde & ligat uulnera eorum.
[4] Emplaſtris illinit.

4 Qui numerat numerũ ſtellarũ, oẽs illas noĩb⁹ uocabit.
5 Magnus dominus noſter & magnus [5] uirtute, intelligẽ [5] Multus uirtute.
tiæ eius non eſt numerus.
6 Subleuãs [6] mãſuetos dñs, humiliãs ĩpios uſq; ad terrã. [6] Suſtenas.
7 Cantate [7] dño in cõfeſſiõe, pſallite deo nr̃o in cithara. [7] Canite dño ĩ lau
8 Qui operit cœlum nubibus, qui præparat terræ pluuiã, de uẽ celebritate.
quĩ facit germinare montes herbam.
9 Dat iumento panem ſuum, filiis corui q̃ clamabũt.
10 Non in potentia equi optabit, non in cruribus uiri uo-
luntatem habebit.
11 Diligit [9] dñs timentes ſe, & ſperãtes in miſericordia ei⁹. [9] Vult.
12 Lauda hieruſalẽ dñm, lauda deum tuum ſyon.
13 Quoniam confortauit [10] uectes portarum tuarum, be- [10] Corroborauit.
nedixit filiis tuis in meditullio [11] tui. [11] In medio uel in
14 Qui poſuit terminũ tuũ pacẽ, adipe frumẽti ſatiabit te. uiſceribus tuis.
15 Qui emittit eloquium ſuum terræ, uelociter [12] curret [12] Vſq; uelociter.
uerbum eius.
16 Qui dat niuem ſicut lanã, pruinã ſicut cinerẽ ſpargit.
[13] Mittit. 17 Proiicit [13] glaciẽ ſuam ſicut buccellas [14], ante faciẽ fri- [14] Sicut fragmẽta
goris eius quis permanebit?
18 Mittet uerbum ſuũ & liquefaciet ea, flabit [15] ſpiritu ſuo [15] Spirabit.
ſtillabunt aquæ.
19 Annunciat uerba ſua iacob, ſtatuta ſua & iudicia ſua
iſrael.
20 Non fecit ſimiliter omni genti, & iudicia non cogno-
uerunt, halleluia.

Pſalmus centeſimus quadrageſimus octauus.

HAlleluia.
1 Laudate dñm de cœlis, laudate eum in excelſis.
2 Laudate eum omnes angeli eius, laudate eum omnes [1] Virtutes.
exercitus [1] eius.
3 Laudate eum ſol & luna, laudate eũ oẽs ſtellæ luminis.
4 Laudate eum cœli cœlorũ, & aquæ quæ ſup̃ cœlos ſũt.
5 Laudent nomen dñi, q̃m ipſe mandauit & creata ſunt.
6 Et ſtatuit [2] illa in æternũ in ſeculũ, ſtatutum poſuit [3] & [2] Locauit.
non præteribit. [3] Dedit.
7 Laudate dñm de terra, dracones [3] & oẽs abyſſi.
8 Ignis & grando nix & uapor, uẽtus turbinis faciens uer [3] Serpentes.
bum eius.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00150

9 Montes & oẽs colles,lignũ fructiferũ & oẽs cedri.
10 Beſtia & oẽ iumentũ,reptile [4] & uolucres pennatæ.
11 Reges terræ & oẽs populi,pricipes & oẽs iudices terræ.
12 Iuuenes & uirgines,ſenes cũ adoleſcentibus.
13 Laudent nomen domini,quia exaltatũ eſt nomen eius
ſolius,confeſſio [5] eius ſuper terram & cœlum.
14 Et exaltauit [6] cornu populi ſui, laus oĩbus ſanctis eius,
filiis iſrael populo proximo [7] ſibi alleluia.

[4] Mobile,motabile.
[5] Decor,laus,celebratio.
[6] Et exaltauit cornu populo ſuo.
[7] Appropinquãti.

Pſalmus centeſimus quadrageſimus nonus.

Alleluia.
1 Cantate domino canticum nouum, laus eius in [1]
eccleſia ſanctorum.
2 Lætetur iſrael in [2] eo qui fecit eum, filiæ ſyon exultent
in rege ſuo.
3 Laudent nomen eius in choro, in tympano & cithara
pſallant ei.
4 Quoniam [3] diligit dñs populũ ſuum,glorificabit [4] mãſuetos in ſalute.
5 Exultabũt ſancti [5] in gloria,cãtabũt [6] in cubilibus ſuis.
6 Exaltationes [7] dei in gutture eorum,& gladii ancipites
in manu eorum.
7 Vt faciant ultionẽ in gẽtibus, redargutiões in populis.
8 Vt uinciant reges eorum cathenis,& proceres [8] eorum
in compedibus ferreis.
9 Vt faciant in eis iudicium ſcriptum, decor eſt oĩbus
ſanctis eius,halleluia.

[1] In congregatiõe plenorũ gr̃a,& ſacrorũ & miam operantiũ.
[2] In factoribus ſuis.
[3] Qm̃ uult dñs ppl'm ſuũ diligit ul' bñplacitũ eſt dño i ppl'o ſuo.
[4] Pulcros reddet,uel coronabit.
[5] Miſericordes.
[6] Exultabunt ſuper cubilia ſua.
[7] Laudes.
[8] Et glorioſos eorum uel inclytos.

Pſalmus centeſimus quinquageſimus.

Alleluia.
1 Laudate deum in ſanctitate eius, laudate eum in
firmamento [1] fortitudinis eius.
2 Laudate eum in uirtutibus [2] eius,laudate eum ſm mul
titudinem magnitudinis eius.
3 Laudate eum in clangore [3] buccinæ,laudate eum in na
blo & cithara.
4 Laudate eum in tympano & choro,laudate eum in mi
nim [4] & organo.
5 Laudate eum in cymbalis ſonoris [5], laudate eũ in cym
balis iubilationis.
6 Omnis anima,laudet dominũ,halleluia.

[1] Extenſione uirtutis
[2] Potentiis, fortitudinibus, poteſtatibus, potentatibus.
[3] In pulſatione cornu.
[4] Inſtr̃m muſicũ incognitũ apđ nos quod nr̃i chordas interpretati ſint.
[5] In cymbalis audit⁹, eo ꝙ tã magnũ ſonũ faciũt ut audiantẽ a lõginquo idcirco cymbala audit⁹ dñr, ul' ſonantibus.

Libet poſt omniũ pſalmorũ trãſlationẽ quędã pro maiori
ipſorũ declaratione inſerere. Quorũ primũ aduertendũ
cenſeo, qm̃ omnia capita uerſuum pſalmi. 25. ſ. Ad te dñe
animã meã leuabo. & pſalmi. 34. ſ. Benedicã dñm in omni
tpe. & pſalmi. 111. ſ. Celebrabo dñm. & pſalmi. 112. ſ. Bea-
tus uir qui timet dñm. atq; pſalmi. 119. ſ. Beati ĩmaculati
in uia. iuxta ordinẽ alphabeth hebræi procedũt, adeo ut
prima litera primę dictiõis primi uerſus aleph ſit. prima
uero primę dictionis ſecũdi uerſus beth. prima aũt primę
dictionis tertii uerſus ſit ghimel. quarti uero uerſus prima
littera erit daleth. eodẽq; ordine cæteros oẽs cõſiderabis.
Verũ in pſalmo. 25. uidet̃ deficere beth. qm̃ ſecũdus uerſus
nõ in beth. ſed in aleph incipit, niſi auferas primã dictionẽ
& a ſecunda dictione in qua repies beth inchoaueris. Vau
aũt ſexta. ſ. littera, & coph. 19. oĩno defecerũt. Loco autẽ
coph bis res. i. uigeſimã literã poſuit, & in fine pſalmi ite-
rũ pe decimã ſeptimã literã poſuit, In pſalmo. 34. he, lr̃am
quintã & vau ſextã unico uerſu amplexus eſt aut ſextam
oĩno dimiſit. Quod in. 25. pſalmo obſeruauit. Et pe in fine
(ut in p̃cedenti pſalmo) appoſuit. At 111. & 112. pſal-
morũ unuſquiſq; uerſus duas amplectitur lr̃as, & ultimus
tres. Adeo ut prima lr̃a primi uerſus ſit aleph, uſq; ad pri-
mam medietatẽ uerſus. Prima uero litera alterius medie
tatis eiuſdẽ uerſus eſt beth. Nã dictio celebrabo ab aleph
incipit. dictio uero in ſecreto a beth, & ſic in oĩbus ſequen
tibus uerſibus reperies. In ultimo uero uerſu prima litera
dictionis initiũ, res, eſt. prima uero litera dictionis Intelle
ctus, ſin. Prima aũt lr̃a dictionis Laus, tau. eundẽq; ordi-
nem in ſequenti pſalmo obſeruabis. 119. pſalmi octo uer
ſus unam tm̃ poſſident lr̃am. adeo ut quælibet dictio pri-
ma primorũ octo uerſuũ habeat aleph pro prima litera,
& ſic oẽs alii. Quod facillime unicuiq; habenti aliquam
cognitionẽ hebræi idiomatis manifeſtũ erit. ¶ Secũdo ad
uertendũ qm̃ nullus reperit̃ uerſus in pſalmo. 119. in quo
nõ ponat̃ iudiciũ, aut ſtatutũ, aut lex, aut uerbũ, aut p̃ce-
ptũ ſeu mãdatũ uel locutio, uel uia, uel dictũ, aut fides uel
ueritas p̃ter uerſum ſecũdũ decimę ſeptimæ literæ in quo
תורה nihil hmõi inuenies. ¶ Et ideo aduerte qm̃ ſm iudæos lex
quæ apud eos dicit̃ tora ordinationẽ ſeu ordinẽ & regulã
p̃ceptorũ quõ fieri debeãt ſignificat. Via uero q̃ apud eos
dicit̃ derech eſt ordo morũ & regula uirtutũ & ꝓprieta-
דרך tũ, ut quẽadmodũ ip̃e deus pius & miſericors eſt, ita & nos
חקים ſimus. Statuta uero quæ chuchim nuncupãt ſunt p̃cepta
quorũ cã regl̃a & rõ ĩcognita eſt apud eos. Pręcepta uero
מצות q̃ apud eos appellant̃ mizuoth, ſunt uelut uotorũ ſolutio
dimiſſio pollutorũ quę ut mẽtes noſtras erigãt uidentur

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00152

admodũ cõferre. Iudicia uero quę miſpatim dicunt̃ apud משפטים
eos ſunt leges ſeu iura quę unuſquiſq; iudex ſeu quicunq;
alius obſeruare debet erga ꝓximũ ſuũ. Teſtimonia uero עדות
quę heduth dicunt̃ ſunt pręcepta quę in teſtimoniũ alicu-
ius rei data ſunt, uelut obſeruãtia feſtiuitatũ & ſimilium.
Mandata uero quę picudim appellant̃ ea ſunt p̄cepta quę פקודים
intellectus oĩ abſiſtẽte lege p̄cipit. uelut homicidiũ furtũ
& hmõi, quaſi intellectui cõmendata. Iuſtitia quę apud eos
dicit̃ zedeck eſt iuſtificatio oĩm pręceptorũ & ęquitas & צדק
rectitudo iudicii, qm̃ iuſtitia atq; ęquitate ꝓlata fuere. Lo
cutio & eloquiũ quę dibur & amira dicunt̃ apud eos ſunt דבור
noĩa uniuerſalia omnibus p̄ceptis, qm̃ deus locutus eſt uel אמירה
dixit illa. Fides aũt & ueritas quę emuna dicit̃ eſt cõſirma אמונה
tio uerbi ipſius dei. ¶ Tertio cõſiderandũ eſt qm̃ ubicũq;
reperit̃ exaudi ibi tranſferri põt audi uel audio, & omĩa
tp̱a hmõi uerbi eodẽ modo ſequi poteris. ¶ Quarto ad-
uertendũ qm̃ oĩa pene uerba quę in futuro indicatiui tra
duximus in futuro optatiui uel ſubiũctiui modi trãſferri
poſſunt, in indicatiuo ꝑ modũ narratiõis, in aliis uero mo
dis, per modũ deprecationis, aut per modũ executiõis ali
cuius rei. Id quoq; obſeruabis in præterito & p̄ſenti tp̱e.
¶ Nec minus te lateat qm̃ nullũ tp̄s in hoc libro pſalmo-
rũ ſeruare uel ſequi potes. Nam ut plurimum tp̄s pro tp̱e
ponit̃ futurũ. ſ. pro ptõ aut p̄ſenti uel ecõuerſo. ¶ Vltimo
uelim ſcias qm̃ quandoq; in eodẽ uerſu (ut diximus) loqui
tur in ſcd'a perſona, qñq; in tertia, qñq; in prima, aliqñ in
ſingulari, aliqñ uero in plurali numero, & nedũ in eodem
uerſu uerũetiã in eodem uerbo & noĩe hoc idẽ obſeruat
propheta noſter, nã ſæpiſſime idem uerbũ & nomen & in
plurali & ĩ ſingulari numero reperitur. ¶ Id quoq; uelim
ſcias qm̃ ut plurimũ noĩa & uerba hebræa ſunt ualde ęqui
uoca & ſępiſſime, eo ꝙ noĩa nullã recipiũt uariationẽ, ue
rũ indeclinabilia ſunt a parte poſt, ambiguam generant
ſnĩam & diuerſimode exponunt̃ ſiue tranſferunt̃, idcirco
quaſdã in margine appoſuimus noĩum & uerboꝝ uarias
ſignificationes, ſeu diuerſas trãſlatiões q̃ quẽnã locũ poſtu
lẽt uel ubi inſerendæ ſint numeris ſignauimus. ¶ Oro igit̃
te, qcunq; es qui leges, ut mihi ueniã largiaris ſi q̱d ommi-
ſerim & pro me deũ dep̄ceris, ut per ſuam miſericordiã &
gratiã mihi peccatori indulgeat, & peracto huius uitę cur
ſu in paradiſum perducat. Amen.

Haganoæ in ædibus Thomæ Anshelmi Ba
denſis Menſe Decembri. M.D.XXII.

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00154

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00155

(c) HAB http://diglib.hab.de/drucke/a-62b-4f-helmst/start.htm?image=00156